

The 'ruru huis'

Annhem 2015 - ...

reinaart vanhoe

INHOUDSOPGAVE

7 VOORBIJ DE MANIFESTATIE / BEYOND THE EVENT (nl-eng)
Yu-Lan van Alphen en Gertrude Flentge

12 WELKOM IN HET BOEK The 'ruru huis'
reinaart vanhoe

17 KUNSTWERKEN OM TE GEBRUIKEN
Sacha Bronwasser

22 facebookpost
Charles Esche

=====
26 [luurtentoonstelling] 30 [achterdochtig] 34 [actief
in arnhem] 40 [Arnhemia] 45 [ArtEZ papers] 46 [ArtEZ
collective chemistry] 49 [ArtEZ gastles Doris denekamp]
50 [ashna] 51 [atelier *ruruhuis*] 55 [dai] 60 [de maand
van de geschiedenis] 63 [delen die hap] 65 [desire lines]
67 [e.m.i.r.s. bartholins glands] 70 [esmee ottema]
71 [gerard mulder] 74 [jonah travolta expo] 75 [Cerita
Cerita 'SO'] 77 [kerstmarkt] 79 [latermeer] 82 [lokaal
9] 84 [mattie van der worm] 88 [meetvegan] 90 [mozaiek
school] 92 [new american dream] 95 [Opening "*ruruhuis*"
Arnhem curatorial method SONSBEK 2016] 99 [art market]
111 [podium tafelmomenten] 114 [radio beumer] 122 [rietveld
college doetinchem] 126 [ruru digi] 127 [sound and
fetish] 128 [The future of Arts colllaboratory]
130 [transcontinental] 131 [trolley, BMB con.] 135 [trolley
dias paul den onzen] 136 [wij zijn
publiek] 141 [weekend *ruruhuis*] 151 [editorial]
154 [editorial live] 155 [buitendienst]

162 RURU VOORBIJ DE CURATORIELE METHODE
Eef Veldkamp

169 [locatie spatie / motel spatie]

=====
176 RUANGRUPA: WERKEN VANUIT EIGENWAARDE
reinaart vanhoe

182 VRIENDEN MAKEN GEEN KUNST
Eveline van der Vliet

189 GESPREK MET VIER ARNHEMSE VROUWEN
Max Urai

=====
198 FLIPCHART

Marielle Verdijk

202 flipchart beelden

235 vitrine

=====
244 mapping arnhem

248 FRAGMENT UIT EEN FIETSDÉRIVE
Arthur Middelkamp

260 work by Crater Invertido

264 DE GIROPLANT
Richard Derks

268 EVERYTHING HERE STILL SEEMS TO BE UNDER CONSTRUCTION
AND IS ALREADY A RUIN
Erik Tlaseca

=====
295 KUNST ALS GEDEELD IDEALISME

reinaart vanhoe

306 WHO CARES
Serif Kurtdaylar

308 NAAR EEN EMANCIPATORISCHE PRAKTIJK
Lucy Kortram

=====
324 intermezzo

BiOP

=====
334 DE TIEN GEBODEN VAN *RURUHUIS*/RUANGRUPA IN PARK SONSBEK

Jeroen Glissenaar, parkwachter

335 TUSSEN DE TUINBOMEN EN DE TOMATEN
Eveline van der Vliet

343 OVER ZICHTBAARHEID
Ellen Boersma

VOORBIJ DE MANIFESTATIE

347 I LOVE LIFE.
Mariël Smit

350 RURUHUIS MOLENPLAATS
Jeroen Voskuilen

=====
354 *ruru huis* notities

=====
366 flyer archief

=====
396 *ruru huis* twitter (eng-nl)

=====
437 DE TAFEL VAN HET RURUHUIS IN DE HUISKAMER VAN HAARLEM,
ZOMER 2016
Hans Bossmann

443 USERSHIP AND THE MUTABLE MOBILE (eng)
Mariëlle Verdijk

=====
464 t shirts archief

470 publicaties

=====
475 colofon

Woord vooraf

Dat kunst een intrinsiek belang heeft, staat vandaag meer dan ooit ter discussie en ook minder. Minder omdat de autonome positie van kunst in Nederland nog steeds een zeer natuurlijk uitgangspunt is in opleidingen, debatten en musea. Meer omdat deze autonome traditie heel subtiel toch steeds meer van haar positie wordt beroofd. Om een tegenvoorstel voor deze ontwikkeling te doen had Sonsbeek geen betere keus kunnen maken dan het Indonesische collectief ruangrupa uit te nodigen om SONSBEEK'16 samen te stellen.

Wat kunst is en of iets kunst is, is iets waar ruangrupa zich juist niet druk over maakt. Uitgangspunt in alles wat dit collectief doet is vriendschap en menselijke relaties. Vanuit hier bouwt zij door een mix van spel en humor en een drang naar uitwisseling, productie en kritisch denken, haar kunst, tentoonstellingen, muziektentoonstellingen, radio, opleiding en in dit geval SONSBEEK'16.

Het is dan ook niet verbazingwekkend dat ruangrupa in Arnhem startte met het opzetten van het *ruru huis*. Een plek waar ontmoeting en transACTION kunnen ontstaan, experiment plaatsvindt en ideeën worden getest en geuit. De plek waar ze inwoners van Arnhem ontmoeten, waar inwoners elkaar ontmoeten en waar de internationale kunstenaars een relatie met de stad kunnen ontwikkelen. Om daarna pas tot productie over te gaan. Ruangrupa verhoudt zich zo op een open manier tot de dynamiek van de stad en hun werk als curators neemt zo ook een logische plek in, in het weefsel van de stad.

SONSBEEK'16 werd hierdoor meer dan alleen een hedendaagse beeldende kunsttentoonstelling in de openbare ruimte. Het stelt ook vraagtekens bij de hedendaagse kunstpraktijk in Nederland met betrekking tot het maken en bekijken van tentoonstellingen. In plaats van een passieve bezoeker die van afstand een kunstwerk bewondert, maken bezoeker, kunstenaar en instelling gezamenlijk deel uit van het maakproces van het werk. Sterker nog, het werk heeft

de interactie met de bezoekers zelfs nodig. Zoals bijvoorbeeld in het werk van Kevin van Braak, die als onderdeel van SONSBEEK'16 een houtwerkplaats maakte van oude bomen uit het park, een plek waar kunstenaars en ontwerpers kennis delen en samenwerken met publiek. Zo kunnen blijvende verbindingen ontstaan tussen verschillende ruimten, domeinen, mensen en organisaties, die veel verder reiken dan het evenement op zich.

Met SONSBEEK'16 stelde ruangrupa de dialoog met bewoners en andere maatschappelijke en culturele organisaties uit Arnhem centraal. Deze manier van werken past het collectief al vanaf haar begin in 2000 toe in haar kunstpraktijk, op een zeer eigen en organische manier. We kunnen wel stellen dat dit anno 2017 gelukkig ook aansluit bij een gaande beweging van kunstinstellingen om zich meer te verhouden tot hun sociale omgeving. Steeds vaker voelen instellingen de behoefte en noodzaak om hun maatschappelijke relevantie opnieuw te bepalen. Soms in reactie op overheidsbezuinigingen, maar veelal ook uit een eigen gevoelde urgentie om nieuwe connecties te maken tussen kunst en andere domeinen, tussen kunst en samenleving.

Het is bijzonder hoe Arnhem met SONSBEEK'16, en met het *ruru huis* als middelpunt, de kans heeft gekregen zich te laten onderdompelen in deze aanpak, waarbij het oorspronkelijke experiment en menselijke relaties het uitgangspunt vormen voor nieuwe visies op de stad en het samenleven daarin.

De organisatie van Sonsbeek heeft de eerste stappen gezet om zich nog sterker te verbinden aan de stad, haar maatschappelijke relevantie te bevragen om deze opnieuw vast te stellen en zich zo te transformeren tot een meer netwerkgebaseerde organisatie. Maar er zijn nog genoeg stappen te zetten. In deze tijd van snelle veranderingen is het juist belangrijk dat ook kunstinstellingen zich hiertoe verhouden. We zijn dan ook benieuwd hoe dit zich verder vertaalt in de komende edities van Sonsbeek en hopen dat het zich daarmee blijvend tot evenement *met* de stad ontwikkelt.

Yu-Lan van Alphen en Gertrude Flentge
(programmamanagers cultuur, Stichting DOEN)

BEYOND THE EVENT

Foreword

In the current climate, the position of the arts has been a much contested concept. Their autonomous position in museums, in debates and in education is more than before being challenged, while simultaneously regarded as a given. To counter this seemingly double bind, the institution of Sonsbeek couldn't have chosen a better curator for SONSBEEK'16 than Indonesian art collective ruangrupa.

The traditional question of what constitutes art, isn't something these curators occupy their time with. Instead, ruangrupa builds around the notion of friendship, kinship and community. With a combination of play, humour, exchange, critical thought and production, they have manifested their work through art, exhibitions, music festivals, education and in this case SONSBEEK'16.

Not surprisingly they started their work in Arnhem with opening the so called *ruru huis*, a communal place where meetings were facilitated, transACTION came into being, experiment was applauded and ideas came to fruition. This was where they could meet residents of Arnhem and vice versa, a place where international artist could develop a relation to the city they did not know before. From this entry point, work was produced. This emphasis on community is crucial to the openness of ruangrupa's way of working as curators, as they place themselves in the midst of the city and its various and diverse networks.

In a way, SONSBEEK'16 exceeded the idea of a modern art exhibition held in a public space. Ruangrupa's work questioned the authority of modern art practices in the Netherlands, in regards to curating but also in ways of perceiving exhibitions. The passive spectator was replaced by a friendly dynamic between spectator, artist and institution, who all contributed to the work. It would even be fair to say that the work needed the spectator to come into play. For example, artist Kevin van Braak made a woodworkshop from the trees from Sonsbeek Park, which was already in its making a place for artists and designers to share knowledge and work together with visitors. SONSBEEK'16

went beyond the time-bound nature of the event, and instead made lasting connections between people, domains and organisations.

From their beginning in 2000, ruangrupa centers the conversation between residents and cultural and social organisations in their art practice, in a very unique and organic way. This sensibility and way of working echos in current movements in the art world, who are more readily questioning their given position. Whether as a reaction to budget cuts or from a growing sense of urgency to establish new connections between the arts and other domains, more and more art practices are expressing their relevance to their environment.

With the *ruru huis* at its center, it is remarkable to see how SONSBEEK'16 has given the city of Arnhem the opportunity to witness and take part in this way of working and seeing the (art)world. A way in which experiment and human relations are regarded as the valuable starting point for further visions on the city and its communities. The organisation of Sonsbeeks has made its first commitment to an embedded connection to its city, to question its own relevance and to transform itself to a networkbased organisation. But there is still a long road ahead. In these rapidly-changing times, it is of utmost importance as an institution to move with the waves of change. We highly anticipate the coming editions of Sonsbeek and sincerely hope it will establish itself as an event carried by the city as a whole.

Yu-Lan van Alphen en Gertrude Flentge
(programme officers , Foundation DOEN)

WELKOM IN HET BOEK The 'ruru huis'

door reinaart vanhoe

We zijn verheugd je hier te kunnen verwelkomen en een blik te geven op een verzameling activiteiten, ontmoetingen en ervaringen die tussen 2015 en 2016 in Arnhem plaatsvonden rondom SONSBEEK'16, de elfde editie van een kunsttentoonstelling met als kloppend hart Park Sonsbeek.

SONSBEEK'16 werd samengesteld door het Indonesische kunstenaarscollectief ruangrupa en zij gaven het de titel transACTION. Het uitgangspunt was uitwisseling, vooral tussen mensen: wat kunnen we van elkaar leren, hoe leren we elkaar beter kennen, wat delen we en hoe verschillen we? Door middel van kunst werden er inzichten gegeven hoe we onze (toekomstige) samenleving vormgeven en inrichten. Samen vormden de kunstinstallaties een mini-samenleving en tegelijkertijd een open platform, waar contact werd gestimuleerd.

ruru huis

Een essentieel onderdeel van transACTION was de installatie van het *ruru huis*. Net zoals ruangrupa's *ruru huis* in Jakarta, fungeerde deze locatie in Arnhem ruim een jaar als werk- en ontmoetingsplek. Gevestigd in een oude fotowinkel op de Looierstraat, werd het *ruru huis* tijdens SONSBEEK'16 een toegankelijke plek waar men kennis maakte met de curatoren en ruangrupa op hun beurt kennis nam van Arnhem; de mensen, de organisaties, de infrastructuur en de eigenheden. Het *ruru huis* werd als methode ingezet om de tentoonstelling SONSBEEK'16 te laten verweven met de structuur die Arnhem reeds was.

Op zoek naar constructief handelen

Het is een essentiële werkmethode van ruangrupa om verbindingen te zoeken en maken, het stelt hen in staat om een tentoonstelling te maken die voor verschillende netwerken, verschillende groepen mensen en individuen relevant is. Dit is de basisconditie van het handelen van ruangrupa: maker en toeschouwer hebben elk een (pro)actieve

rol. In plaats van 'participatieve kunst' of 'social art', zou 'constructief handelen' wellicht een betere omschrijving zijn voor de werkwijze van ruangrupa. Alles kon gebeuren in het *ruru huis*: er was geen specifiek programma, geen concept, het ging juist om het beschikbaar opstellen zonder specifieke agenda, om van daaruit te handelen, wederkerigheid te vinden, gedeelde interesses of zorgen te herkennen en nieuwsgierig te zijn naar elkaar. Dit was een bewuste positionering van ruangrupa. Het instrument '*ruru huis*' gaf hen de ruimte om heel bewust op informele wijze aan de slag te gaan en echt relaties aan te gaan met de omgeving en vice versa.

Hoewel deze werkwijze van ruangrupa niet zo uitzonderlijk te noemen is, bracht ze toch soms conflict met zich mee. Dit speelde zich eerder af op institutioneel niveau, want persoonlijke conflicten waren overkomelijk. Van autoritair optreden kon je de leden van ruangrupa niet echt betichten. De problemen deden zich voor op productioneel

niveau of bestuurlijk niveau en hadden vaak te maken met verschil in het definiëren van ambitie.

Ruangrupa kiest bijvoorbeeld voor een manier van werken waarbij ze zich op een informele wijze kan verbinden aan diverse realiteiten van de stad. Dit gebeurt vaak op een vrij onzichtbare manier, aangezien contacten vaak door één-op-één communicatie ontstaan en zich daardoor soms langzaam ontwikkelen. De organisatie *Sonsbeek Internationaal* daarentegen werkt logischerwijze veel institutioneler en komt als entiteit dan ook formeler en afstandelijker bij mensen binnen.

De schrijfwijze van ruangrupa en *ruru huis* enerzijds en van SONSBEEK'16 anderzijds is exemplarisch voor dit verschil in houding en positie. De oneindige discussie over de huisstijl en waarom deze niet paste bij ruangrupa en haar manier van werken was een ander sprekend voorbeeld. Dit gegeven is een conflict gebleven gedurende de gehele aanloop en afloop van SONSBEEK'16, kunnen we gerust stellen.

De kracht van het niet-spectaculaire

Uit het kunstenveld kwamen berichten dat SONSBEEK'16 een te lokale of beperkte tentoonstelling was en er werden regelmatig twijfels geuit bij de kwaliteit van de tentoonstelling. Maar juist in het niet-spectaculaire zit de kwaliteit en kracht. En hier ligt wellicht een sleutel naar de noodzakelijke stap om op een andere manier hedendaagse kunst te bedrijven. We weten misschien nog niet precies hoe dat moet, dat is vrij normaal, maar dat we anders moeten handelen is duidelijk.

Dit boek probeert daarom de vaak niet-spectaculaire activiteit '*ruru huis*' inzichtelijk te maken. Het kan gezien worden als het informele archief van SONSBEEK'16 transACTION, gecentreerd rond activiteiten in het *ruru huis*. Velen hebben er genereus aan bijgedragen, soms ietwat bezoldigd en veelal onbezoldigd. Want zo gaat dat in de kunst: informele activiteit is vaker onderkend en wordt zelden herkend als volwaardig constructief onderdeel van een productie of activiteit. Dank aan allen en iedereen, zichtbaar of onzichtbaar in het boek, voor een pittig, breedgedragen en waardevol SONSBEEK'16.

KUNSTWERKEN OM TE GEBRUIKEN

door Sacha Bronwasser

De kunst in het Arnhemse Park Sonsbeek is er dit jaar niet alleen om naar te kijken. De objecten en paviljoens moeten worden gebruikt. De buitenkant heeft een binnenkant.

Er wordt getrouwd in Park Sonsbeek en het plaatje is blond: blonde bruid en dito bruidegom, hij met een uitbundige rossig-blonde baard en beiden in ivoorwitte kleding. Lachend staan ze voor de waterval in het Arnhemse stadspark.

En ze maken daar waarschijnlijk niet alleen elkaar, maar ook de curatoren van tentoonstelling SONSBEEK'16 gelukkig mee. De onregelmatig terugkerende beeldtentoonstelling die sinds 1949 in het park en de stad Arnhem opduikt, heeft deze editie de interactie met en tussen het publiek als middel én als doel.

Elk geëxposeerd werk is op de één of andere manier in gebruik te nemen. Zo trouwt het paar niet alleen bij de waterval, maar vooral in het fantasmagorische paviljoen dat kunstenaar Rob Voerman eromheen bouwde. Kom er zoenen, picknicken, feesvieren, kopen, verkopen, praten met elkaar. De curatoren (het Indonesische collectief ruangrupa) noemen de door hen samengestelde editie transACTION: transactie in de meest basale vorm, een uitwisseling tussen de ene entiteit en de andere.

Zelfs aan de dieren is gedacht. Kunstenaar Rossella Biscotti maakte een voeder- annex speelplaats voor dieren, waarnaar je graag stiekem 's nachts in de bosjes zou willen zitten kijken.

Juwel

In Park Sonsbeek, wat een juweel van een stadspark is dat toch, is de rondwandeling een groot plezier. Maze de Boer schonk het park een uit Jakarta geïmporteerde, bonte speeltuin (en liet Nederlandse

speeltoestellen daarheen verschepen); Alphons ter Avest bouwde met zijn Bakehouse een schitterend houten paviljoen met daarin een werkende bakkersoven die elke zaterdag door een andere Arnhemse bakker wordt bemand – Nederlands, Turks, Italiaans, et cetera.

Er zijn in het park voorts een vergaderplaats (een spectaculaire tent opgebouwd uit reddingsvesten, u weet wel waarvan) een houtwerkplaats (waar overtollige bomen uit het park tot beelden worden gemaakt), een imposante open villa van bamboe en nog veel meer. Samen vormen de installaties een schematische mini-samenleving of een open platform, zoals een van de curatoren het noemt, waar contact wordt gestimuleerd. Dus steek die smartphone (na het instagrammen, want fotogeniek is het allemaal óók!) weg, zet die reserves overboord en organiseer zelf een koorrepetitie in de 'schuilkerk' van Slavs&Tartars, diep in het park.

Dienende rol

En dat is geen wens uit een folder: op de website is te zien hoe de Arnhemse bevolking (onder wie 10-jarige Lucas, die in juli zijn afscheidsfeest van school bij het werk van Louie Cordero viert) bezit neemt van de werken.

De kunst in een dienende rol: het is een duidelijke keuze van de hernieuwde directie van Sonsbeek. Heel anders dan de laatste editie van 2008, *Grandeur* (van curator Anna Tilroe). Toen zou de kunst ons boven onze dagelijkse beperktheid kunnen doen uitstijgen – het aloude *bildungsideal*. De Indonesiërs denken veel meer bottom-up, van onderaf opbouwend, en nemen de beperkingen van de mens voor lief.

Het door hen ingestelde 'ruru-huis', een open huis voor community artprojecten dat het afgelopen jaar voorzichtig steeds meer deelnemers trok, levert blaadjes en plaatjes van het verwachte buurtwerkniveau, maar daar gaat het niet om. De actie zelf was het doel en het wordt overal op deze manifestatie duidelijk met hoeveel inspanning, tijd, liefde en een luisterend oor dit langzaam maar zeker is opgebouwd.

Dat schept ook verplichtingen. Al die projecten in de stad die nog moeten komen (modeshows, een filmfestival, samenwerking met

scholen, de lokale voetbalclub, een dansgezelschap...) zijn micro-injecties die voor welbehagen en, vooruit, de felbegeerde sociale cohesie kunnen zorgen (verbinden, was dat woord al gevallen?).

Fijnere stad

Een deel zal aan het publiek voorbijgaan en alleen voor deelnemers iets betekenen: misschien wordt Arnhem er een iets fijnere stad van. En dus heeft de organisatie van Sonsbeek, die met 2,3 miljoen over een ruim budget beschikte (dat voor ruim de helft uit het opgedoekte SKOR, een landelijke stichting voor kunst in de openbare ruimte, afkomstig is) iets waar te maken. Als er over vier en over acht jaar, wanneer de volgende, nu al financieel vastgelegde edities plaatsvinden, weer een heel andere koers gekozen wordt, zou die hele inspanning weer verdampen. Dat wens je zo'n pril huwelijk niet toe.

Een gewetensvolle terugblik

In Museum Arnhem gebeurt wat je zou kunnen verwachten als je een Indonesisch curatorencollectief uitnodigt bij de voormalige kolonisator. De expositie 'transHISTORY' kijkt naar het koloniale verleden van Nederland en de gevolgen daarvan. Maar het gebeurt hier wel vanuit persoonlijke perspectieven, omdat die volgens de curatoren het meest spreken. Het resultaat is een afgewogen en prikkelende expositie. Hoogtepunt van de tentoonstelling is de installatie *Office on the Run* van de Tsjechische Eva Kotátková, met manshoge poppenkastpoppen, die op diverse zondagen in een performance tot leven komen.

(gepubliceerd in de Volkskrant op 16 juni 2016)

Charles Esche

14 juni · Eindhoven, Noord-Brabant ·

Of the three biggish contemporary art events in western Europe this month I have only seen one - Sonsbeek in Arnhem. Having read about the other two, I think there are some interesting comparisons to be made - not least that the ones curated by and highlighting quite a few artists from South East Asia and those not so prevalent in the market seems to be getting less 'art world' coverage. It would also be great to see some comparative reviews across all three, for those that have access to travel this seems a minor request, almost a responsibility. But more interesting to me is a discussion about the limitations and capacities of exhibition authors in general.

Reading about the other two events - Berlin and Zürich - helps me to imagine that some positions and alliances are becoming clearer. I will try to see these festivals 'in the flesh' and make some kind of subjective judgement, but that is only really personally significant anyway. What I have to say, from looking at them from a distance and from the tone of voice and the use of 'we' in the press releases and website is this: that the main address of both these shows appears to be to a quite specific, mostly white, privileged and expensively educated group of youngish, networked and on the move citizens - young, upwardly-mobile professionals perhaps.

Of course, that might seem reasonable in many circumstances as these are the people most companies see as their key market segment. What jars is partly that public money is being used to target the already cynically over-targeted and therefore replicate the market rather than compensate the excluded. And secondly that this conformist approach is leavened with a pretension to an undefined 'radical' inventiveness - full of post-internet discoveries and transformative personal relation building. The digital or the relational are held up here as new forms of artistic exchange yet, what I cannot find is anything other than this yuppie target public in mind -- one that coincidentally closely mirrors the class and privilege of the makers of the exhibitions.

What comes over - in addition to the acute irony that strays into bleak, sophisticated cynicism in Berlin's playful fascism - is a deep level of contentment with the status quo. Art is produced, supported and financed by a privileged elite and artists and curators ('we') seem to like it that way. Again, this is probably perfectly normal in all other sectors but it seems so conservative and so conformist given the claims of the art world - especially given the prognosis for Europe in the next years and the tortured existence of so many people in the world in 2016.

One of my heroes, Tony Benn, once said that all positive social change needs "the burning flame of anger at injustice, and the burning flame of hope for a better world". Where is action for positive social change, and the anger

and hope for a better world, to be found amongst artists and curators today (and I'm including myself in all this)? Is the world so just and so good that it's just not needed?

For me, Sonsbeek and its modest attempts to mobilise and give permission to local, small organisations and groups in Arnhem to take a role or lend a hand represents something of the hope for a better (art) world. It is not particularly marketable nor headline-grabbing on the art blogs, but it is something that can make a positive change in how people relate to one another. The anger is in me perhaps...as a result of the way it seems that such efforts are so little valued and almost disdained by the mainstream art world itself. There's no urgency to get engaged when I think just these such attempts could be at the least the basis for building a wider, more inclusive part of the system; and at the most a substantive change in priorities.

Of course, you can say art always relied on elites and its true - but were they ever so self-satisfied, complacent and arrogant as the ones around today? As one of them once might have said, not about tax but about art: "Only the little people think today's art has anything to offer the world".

Vertaling bekijken

Leuk Reactie Delen

Iswanto Hartono, Aneta Neringa Rostkowska en 314 anderen

1uurtentoonstelling

Een tentoonstelling op locatie i.s.m. Hans Bossmann van Nieuwsgierig? Kunstenaars werden uitgenodigd om op een specifieke plek (Velperplein, Timmerhuis/ de Drieslag, voetbalclub Arnhemia, de Koepelgevangenis, Park Sonsbeek) gedurende één uur een werk te tonen.

SONSBEEK

PERSBERICHT 1UURTENTOONSTELLINGEN

Voor:

Op 30 april vindt de eerste editie van de 1uurtentoonstellingen in Arnhem plaats, bij het *ruur huis* om 13 uur. Bereidt u voor op een levendig en spannend evenement. Bij de 1uurtentoonstellingen worden kunstwerk en publiek met elkaar verbonden op een unieke manier. (Arnhemse) kunstenaars zijn uitgenodigd om hun werk één uur lang op publieke ruimtes in Arnhem te exposeren. Hierdoor zijn kunstenaars zelf de sokkel van hun eigen werk en vallen kunstenaar en het werk samen. Na de tentoonstelling is er nog een meet & greet tussen kunstenaars en publiek. 1uurtentoonstellingen zorgt o.a. voor een verbinding tussen het *ruur huis* en socio-culturele plekken in Arnhem.

Deze bijzondere manier van exposeren vindt na 30 april nog vier keer plaats in Arnhem, namelijk op: 7 (Timmerhuis, Mailburgen) 14 (vvArnhemia) & 28 (Koepelgevangenis) mei en 11 juni (molenplaats bezoekerscentrum Sonsbeek park). De eerste tentoonstelling start vanuit het *ruur huis* (Loolierstraat 43) en vandaar gaan we naar Velperplein.

1uurtentoonstellingen zijn een initiatief van Hans Bossmann (Nieuwsgierig? www.nieuwsgierig.org) in samenwerking met het *ruur huis* en Sonsbeek'16_transACTION!

Wil je nog wat meer informatie of heb je vragen? Neem dan contact op met Hans Bossmann: T: 06-16429670, E: hans@nieuwsgierig.org

Foto: Al. Haringa. 1uurtentoonstelling 1, Hoorlem (2015)

Announcement:

Saturday, May 28 from 13:00 -14:00 pm.
there is a "1HOURshibition" on the street outside the Koepel.

In this exhibition artists show a work to the public and passers-by. The artists present their work themselves for one hour as if they are pedestal of their own work. During the exhibition, the public can talk to the artists about the artworks. The exhibition is organized to make art accessible to all people in Arnhem.

Participating artists are o.a: Johanneke Sanders, Mohamed Ehab Alhindi, Emie Bossmann, Aref Deneq, Marie Reijstjes, John Karman, Raneem Natswandi, Anne Luchies, Baldwin Córdoensen, Marwa Hamwi and Marjoke van der Plassche

More information (in Dutch) can be found at:
<http://nieuwsgerig.org/hansbossmannitem/27>

"1HOURshibition" is an art project by the ruru house, SONSBEK International 2016 and Hans Bossmann.

دعوت:

السبت 28-أيار-2016 من الساعة الواحدة ظهرا حتى الساعة الثانية ظهرا يوجد عرض فني لمدة ساعة واحدة في الشارع العام خارج متسرك الكويل في هذا العرض الفني سيظهر الرسامين المشاركين يرض لوحه فيه للجماهير و العتاش. الرسامين المشاركين سيحفلون بانديهم عملهم الفني لمدة ساعة كاملة و سيكونون بالتحفة المنصه الحايطة لعملهم الفني الحاي. خلال هذا العرض الفني سيكون باستطاعة الجمهور ان يتحدثوا ايضا مع الرسامين حول هذا الاعمال الفنية. العرض الفني نظم لاجل الفن و الإبداع من حق الجمهور بتدبيره أرتهم.

الفنانون المشاركون:

جوهانكا ساندريس، محمد إيهاب الهندي، ماريا ستريك، ايرينا بوسمان، عارف داعبي، ماريا رانيسز، جوهانس كارمان، ريم نهاوندي، آنا لوشيز، بوديفان كورستيانسين، مروي جموي.

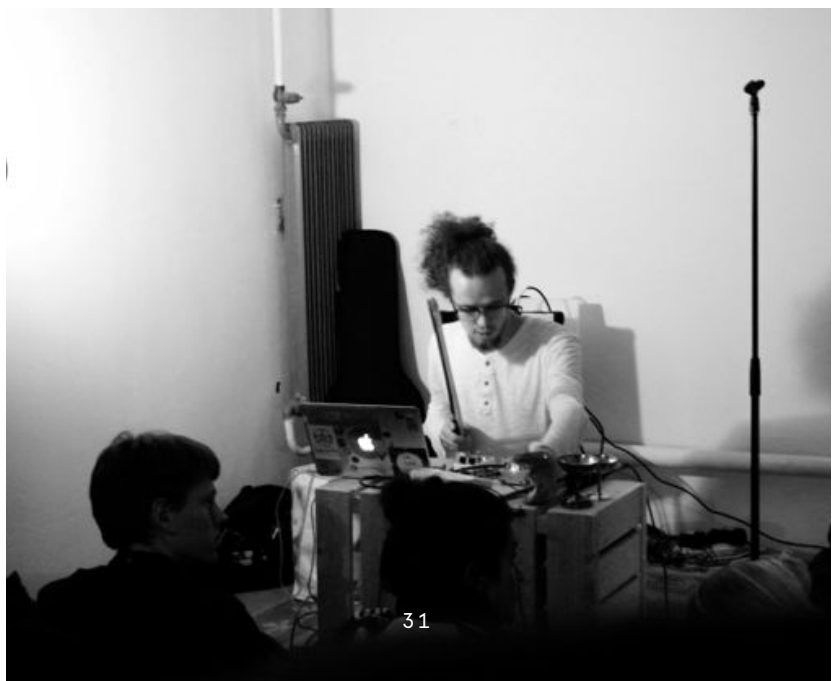
لمزيد من المعلومات باللغة الهولندية يرجى زيارة الموقع الإلكتروني:

<http://nieuwsgerig.org/hansbossmannitem/27>

عرضنا الفني لمدة ساعة زمنية هو عمل إبداعي فني برعاية منزل رورو سونسيك16 و هانز بوسمان. بالاشتراك مع ريم نهاوندي وثلاثة آخرون

achterdochtig

'Iets met
gevaarlijke poëzie
ofzo': Achterdochtig
is een Arnhemse
muzikant die voor
een avondvullend
programma dichters
en muzikanten aan
elkaar koppelde.

actief in arnhem

Actief in Arnhem
i.s.m. Cas de Bruin:
loopparcours met
de werken in Park
Sonsbeek als grid.

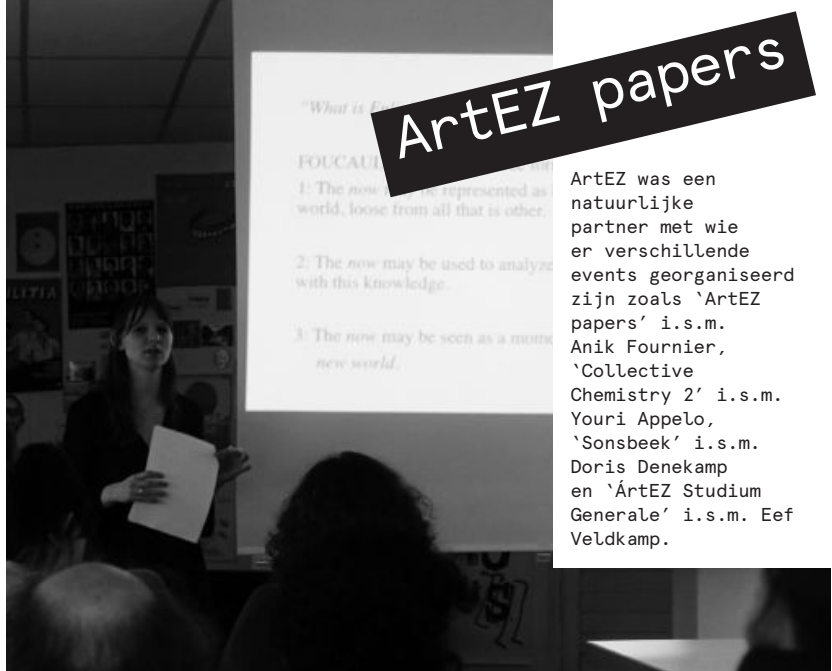

Arnhemia

Arnhemia is een voetbalclub in Malburgen. Onder andere tijdens het internationale voetbaltoernooi werd er door het ruru huis een randprogramma georganiseerd.

ArteZ papers

"What is Foucault's concept of the 'now'?"

FOUCAULT

- 1: The now is represented as world, loose from all that is other.
- 2: The now may be used to analyze with this knowledge.
- 3: The now may be seen as a moment new world.

ArteZ was een natuurlijke partner met wie er verschillende events georganiseerd zijn zoals 'ArteZ papers' i.s.m. Anik Fournier, 'Collective Chemistry 2' i.s.m. Youri Appelo, 'Sonsbeek' i.s.m. Doris Denekamp en 'ArteZ Studium Generale' i.s.m. Eef Veldkamp.

ORIGINS OF THE CURATOR

ArtEZ collective chemistry

collective_chemistry_event

datum en tijdstip:
28 januari en 11 februari
7pm - 10pm

PROGRAMMA:

28:
5 personen
upstairs: maud, lisanne en kasper, bij bieren komen puzzel en video? en dingen met muziek
vitrine: Nagare poppetjes, een soort collectie verder doorwerken aan poppetje
basement 1(tapijt): Aldo, video van performances in zijn thuisland, het is een lang video werk
basement 2: alexandra in een ruimte waar je eigenlijk doorheen piept, kijkt
wisselend:

en
11:
5 personen
upstairs: karia (meerdere plekken) performance meerder personen (best ruistelijk)
vitrine: Nagare poppetjes, een soort collectie verder doorwerken aan poppetje
stuk vitrine leeghalen een kast zeg maar
basement 1(tapijt): Vierne performance met breien (of evt video)
boven achter: nicky installatie
wisselend: martines graffiti achtig werk

flyer/posters:

doet Youri
25 posters?
geen flyers?

inrichting:

youri is erbij, een dag ervoor
donderdag is het huis ook in bedrijf

productie:

- balletje: doen de studenten, afstudeerbaar?
geld inzamelen voor de tutor groep, vrijwillige bijdrage
evt iets te eten.

- opbouw en afbouw
- materiaal: studenten regelen alles zelf
- fotograaf: ~~xxxx~~ huis

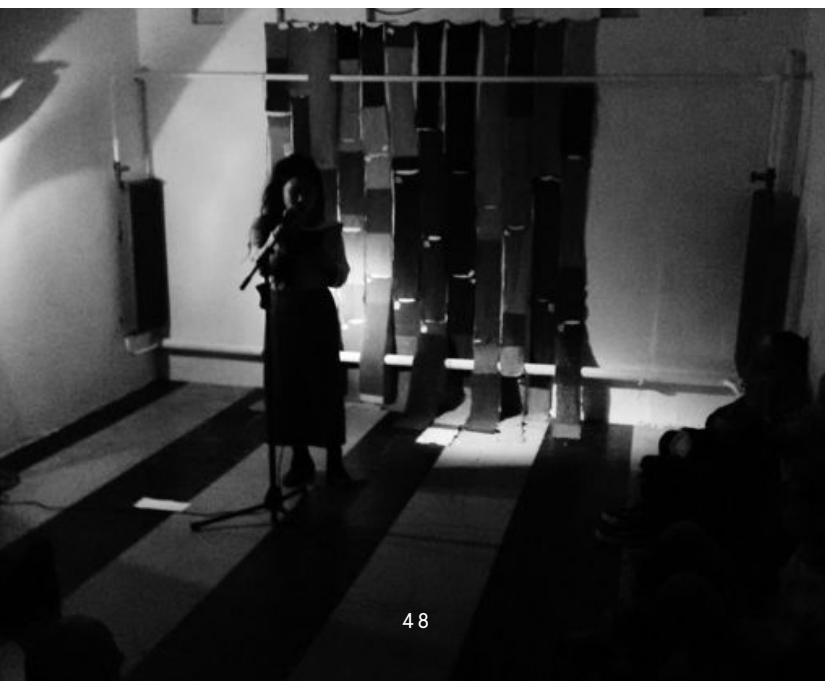
boekje:

- besoefting: als een resida
 - verslag van de avonden
 - tekst: collective chemistry?
- per student een aantal zinnen
deze teksten stapel zetten in het boekje
- 1 of 2 foto's per student
 - kan het op de academie geproduceerd worden?

ArteZ gastles
Doris denekamp

ashna

Ashna is een Arnhemse multiculturele werkgroep vanuit een Hindoestaanse achtergrond. Een aantal leden hebben deelgenomen aan de kookwedstrijd tijdens het eerste weekend van ruru huis. Daarnaast hielp het ruru huis hen met het ontwerpen van hun logo.

atelier ruru huis

Het *ruru huis* was vrij beschikbaar

Maakt kennis met Arnhem en Arnhemmers maakt kennis met ruangrupa en Sonsbeek 2016

RURU HUIS ALS WERKPLEK /TRANSACTION

kennis verzamelen, ontmoeten, presenteren, maken, aanwezig zijn, organiseren

Welkom in het ruru huis.

Het ruru huis maakt onderdeel uit van SONSBEEK 2016, een internationale beelden tentoonstelling die Arnhem internationaal op de kaart zet maar die ook Arnhem en Arnhemmers verbindt. Het ruru huis is de plek voor ruangrupa en geïnteresseerden om mensen te ontmoeten, om de stad in kaart te krijgen, te weten wat er speelt op bewoners niveau. Wat doen verschillende mensen en wat wordt er gedeeld. Wat geeft de stad een gezicht.

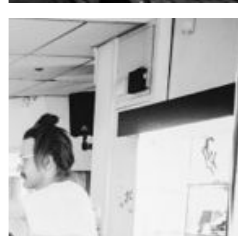
Het ruru huis is een open en toegankelijke plek die relaties aangaat, kennis maakt op persoonlijk niveau d.m.v. activiteiten, workshops, een kop koffie, een tentoonstelling, een bezoek, Voor ruangrupa is het ruru huis net zo noodzakelijk als de beelden in het park. Het gaat ruangrupa om het contact maken, het bewegen in de stad. Dit gebeurt met de beelden, werken in de stad, het ruru huis, mensen,

Het ruru huis is te vinden aan de Loolierstraat 43, Arnhem, rv@sonsbeek.org en is open van do t/m za van 13u-18u of wanneer de deur open is :-)

In samenwerking met Nick Aikens (tutor bij Dutch Art Institute en curator bij het Van Abbemuseum) is het programma 'Practicing With Institutions, Instituting Practice II' ontwikkeld.

DAI
MAART
HOSPITALITY

It is always a question of continuing the dialectic, of continuing it against metaphysics, which means: to give reason to the rebels

DEC. 24 2013 #DIALECTICS #BADIOU #BEYONCE #REBEL #MAO 4 NOTES

why do we need rebels or resistance?
 What ~~why~~ do we against? and ~~what~~ who do we against?
 What kind of form we use ~~at~~ to resistance

DEAL WITH DISTORTION
 MESSAGE SCALE / DIMENSIONS
 TRANSMIT AREA THROUGH TRANSMISSION
 SIMPLIFICATIONS
 CHOOSING SPECIFICITY OVER ABSTRACT

WHAT IS THE MEDIUM-SPECIFICITY IN AN HYBRID ART FORM?
 WHAT IS THE
 NURSE OF A LANTANA?

IMMEDIATE ABILITY ≠ PHYSICALITY

LANGUAGE
 TOOL
 MEMOS

SYNTACTICAL
 STRUCTURES

HOW TO
 PUT IN ACTION
 A NEW PERFORMER
 AGENCY, LEAVING
 FROM THE PAST

RETAILING
 UPON THE
 SIDE?
 BY CLAIMING
 THE MIND
 STANCE
 AS A
 READER
 SPACE

HOW TO
 INSTANTANEOUSLY
 THE
 COLLABORATION
 OF THE
 WRITER,
 THE SPEAKER,
 THE FOLLOWER,
 THE DISTANT
 OTHER,
 THE FATHER,
 &
 THE OTHER?

BOOKS
 (CONTAINER)
 PAPER AND
 TRICKS
 SHOPS

DISTRIBUTION

WHAT ARE
 CONCEPTUAL COMICS?
 ARE (NAME TO AN IDEAL) AS
 (CONCEPT OF Distant RELATIVE)

READING THE BODY ZONES

BOOKS ARE
 USUALLY NOT
 UNREADABLE

THEY MOVE
 FREELY
 THEY CAN
 DISAPPEAR

CREATE A COMMUNITY OF
 DISTANT RELATIVES

COMMUNITY

BANDS & LIMITATIONS
 LEARNINGS & TIPS
 THE ARTS HAVE
 GREAT DIFFERENCES
 IN LANGUAGE

ORTHODOXY

CONTEXT IS THE NEW CONTENT
 DISCONTINUITY IS THE NEW CONTINUITY

WHAT IS CC?

GINGER & TURMERIC TEA

INGREDIENTS:

- some grated fresh ginger root
- some grated fresh turmeric root
- a bit of ground black pepper (enhances bioavailability of turmeric)

INSTRUCTIONS:

Bring all the ingredients to boil in a saucepan. Remove from heat. Let it steep for 10 - 15 minutes. Enjoy!
 Optionally add fresh lemon juice and honey (when the liquid cools to room temperature). The tea is especially beneficial in the morning giving you instant energy boost and improving metabolism.

HEALTH BENEFITS:

- cleansing, especially helpful for detoxifying kidneys and liver
- antioxidant
- anti-inflammatory
- helps fighting depression
- helps reducing pain
- reduces risk of cancer

de maand van de geschiedenis

Tijdens de Maand van de Geschiedenis gingen we in op het perspectief Indonesië tussen 1945 en 1949. Daarnaast vierden we ook International Cassette Day i.s.m. Jos Janssen en Martin van den Oever.

RURU HUIS
Jang Rupa huis

Me, Men moet kennen de geschiedenis

Zaterdag 17 oktober 14h-18h

30 minuten doorlopend

De documentaire makers Jos Janssen en Martin van den Oever zullen hun transnationale werkwijze om 16.00 uur toelichten.

+ keranten documentatie + dialogy
In de documentaire *Libera Me* (2015) reflecteren zowel Indonesische als Nederlandse veteranen op de koloniale oorlog en vertellen gezamenlijk één groter verhaal. De ogenschijnlijk verschillende posities vervloeien.

Libera Me wordt 18 Oktober uitgezonden op Tv Gelderland om: 10:20 uur; 13:35 uur; 15:55 uur; 17:20 uur

Libera Me is tevens te zien in Museum Bronbeek als afsluiting van de tentoonstelling *Oorlog! Van Indie tot Indonesie 1945 - 1950* Februari 2015 tot Januari 2016.

Russisch
19h
7h - 16h
to - 18h
+ Kersten artikelen

delen die hap

Elke week organiseerde 'Het Pakhuis' een gedeelde maaltijd in Arnhem. Ze waren ook te gast in het ruru huis.

desire lines

Tentoonstelling naar aanleiding van het fenomeen 'olifantenpaadjes' in Park Sonsbeek, samengesteld door Youri Appelo en met werk van Jerke Mulder en Jeroen Jongeleen.

Desire Lines

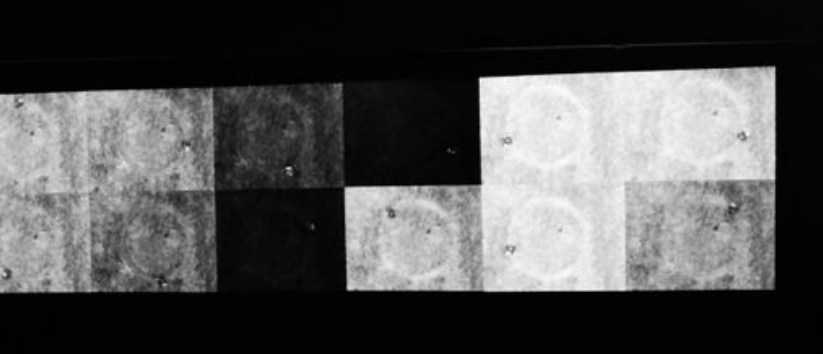
Wie kent ze niet, de door mensen afgesneden paadjes om sneller tot plaats van bestemming te komen. De paden, ook wel olifantenpaadjes of afstekertjes genoemd, zijn een intrigerend fenomeen dat vaak voorkomt in compleet vormgegeven landen zoals Nederland. De tentoonstelling Desire Lines is een ode aan deze olifantenpaadjes.

Aanleiding voor deze tentoonstelling is een verhaal van een inwoner uit Arnhem over het befaamde olifantenpaadje dat als onofficiële ingang tot het Sonsbeekpark dient. Desire Lines poogt vanuit een bredere en artistieke context op dit verhaal te reflecteren.

In de presentatie wordt het werk van een jonge kunstenaar getoond in samenspel met het werk van een gevestigde kunstenaar. Beide kunstenaars betrekken deze Desire Lines op eigen wijze en vanuit verschillende motieven in hun werk. Zo overstijgen de olifantenpaadjes in het werk van beide kunstenaars hun primaire doel - het afsnijden om sneller bij een bestemming te komen - en wordt er stilgestaan bij achterliggende essenties en interpretaties van het olifantenpaadje.

Olifantenpaadjes tonen aan dat de mens kan gaan staan en gaan waar hij of zij wil, dat we kunnen ontsnappen aan alle vaste stedelijke structuren waarin wij ons begeven. Olifantenpaadjes zijn tevens ook een bijzondere samenkomst van mens en natuur, en maken ons bewust hoe de mens zijn sporen in de natuur achterlaat. In zekere zin behelzen olifantenpaadjes ook een vorm van tijd. De lijnen zijn niet zomaar ontstaan, maar zijn gevolg van een intensieve periode van confrontatie tussen het oppervlak en de maker.

esmée ottema

Expositie van fotograaf Esmée Ottema, met foto's van Gelderlandse bands en artiesten.

Gerard tekent en schildert over precare plekken in Arnhem en heeft op meerdere manieren bijgedragen aan het ruru huis. Zo was er een tentoonstelling met schilderijen en aquarellen en heeft hij op de afsluiting tekeningen gemaakt die je in dit boek tegenkomt.

gerard mulder

Venanced helder

BADASS PAINTING

Arnhem vs!... niks zonder Gerard Mulder!

gerard...nr. 1!!! (Always) (O&J)ocueine)

heel mooi Gerard!

Wow! / wan het maar was 12

leuke tentoonstelling Gerard.

and 112

hele mooie schilderij Gerard

HOEVEEL HISTO
Na de oorlog is er nog me

LOOPT ARNHEM LEEG?

WENKORF, POLARE.....
WIE VOLGT?

WANNEER GAAT DE KERK UIT DE STEIGERS?

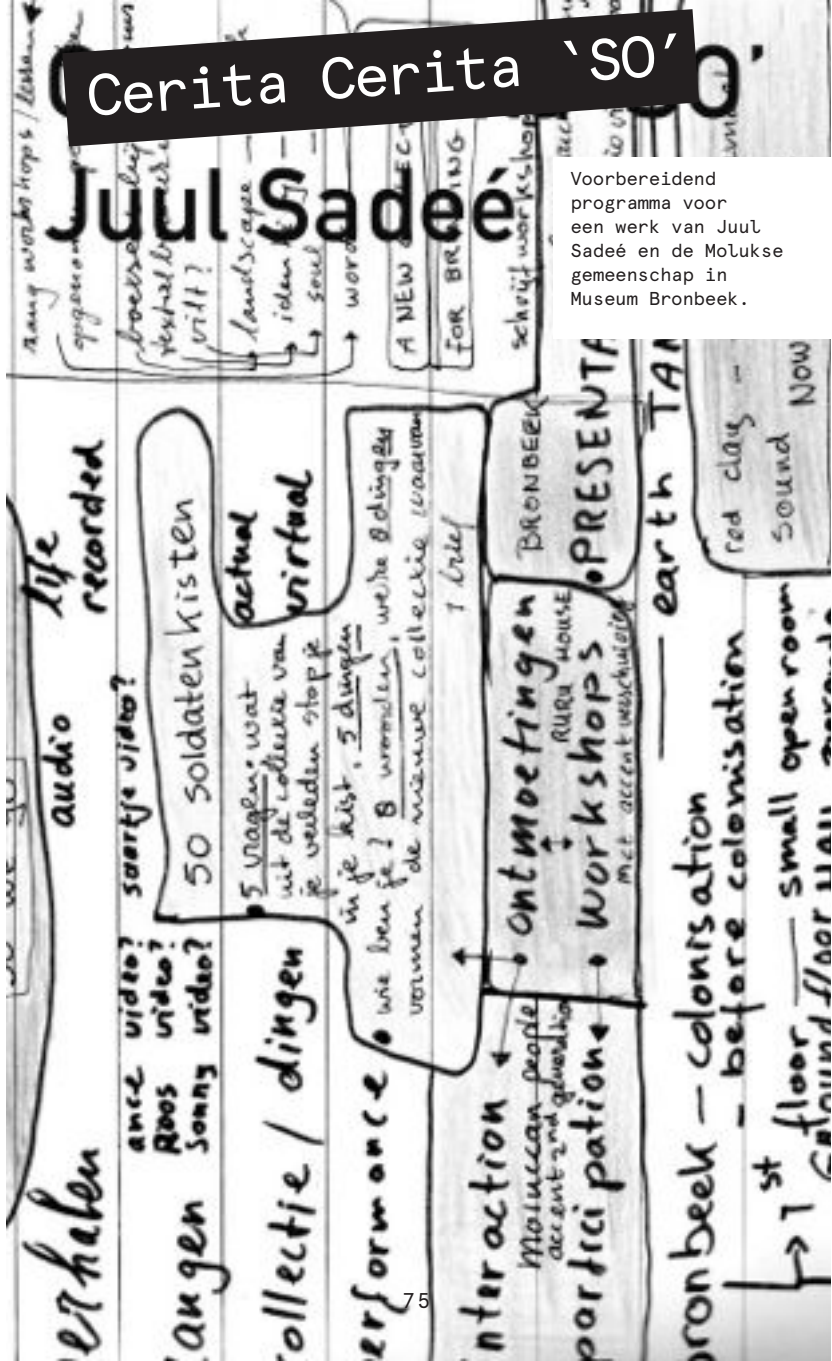
jonah travolta expo

Jonah exposeerde er zijn tekeningen en organiseerde een optreden.

Cerita Cerita 'SO'

Vorbereidend programma voor een werk van Juul Sadeë van Cerita Cerita 'SO' en de Molukse gemeenschap in Museum Bronbeek.

kerstmarkt

kerstfoto-studio in de Sonsbeekvilla voor specifieke VIP-groepen en passanten georganiseerd door Estella Curo Gonzales.

2016
ruou hois

2016

Weekdagen 2016	Januari 2016	Februari 2016	Maart 2016	April 2016
Zaterdag: Nieuwjaardag	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5 6 7
1 Maart: De Paasdag	8 9 10 11 12 13 14	8 9 10 11 12 13 14	8 9 10 11 12 13 14	8 9 10 11 12 13 14
8 Maart: De Paasdag	15 16 17 18 19 20 21	15 16 17 18 19 20 21	15 16 17 18 19 20 21	15 16 17 18 19 20 21
1 April: Koninginnedag	22 23 24 25 26 27 28	22 23 24 25 26 27 28	22 23 24 25 26 27 28	22 23 24 25 26 27 28
1 Mei: Werkloosheidsdag	29 30 31	29 30 31	29 30 31	29 30 31
8 Mei: De Paasdag				
15 Mei: De Paasdag				
22 Mei: De Paasdag				
29 Mei: De Paasdag				
5 December: Le Kerstdag				
12 December: Le Kerstdag				
19 December: Le Kerstdag				
26 December: Le Kerstdag				

SONS BEEK

SONS BEEK 2016
78
ruou hois

latermeer

Tekenavond van een groep Arnhemse vrienden en kunstenaars.

LATER
MEER,
GERARD
MULDER,
ALLEMAAL
ARNHEMS,

Lokaal 9

Ter voorbereiding op hun eigen Sonsbeektentoonstelling organiseerde Lokaal 9, een groep amateurkunstenaars, workshops en een tentoonstelling in het ruru huis.

mattie van der worm

Ingrepen en programma voorstellen waaronder kww.

rk

Arnhem Centrum

IF I TAKE CARE OF YOU
OTHERS WILL TAKE CARE OF ME

FROM
COMPETITION
TO
COMPASSION

meet vegan

Veganistisch restaurant georganiseerd door Nadine Rhodé, en Anja van der Zanden.

POP-UP RESTAURANT: 'MEET VEGAN'

31-MRT-'16

HOOFDGERECHT: KIKKERERWTENCURRY EN RAITA

- KIKKERERWTENCURRY**
 BEREIDINGSTIJD VOOR 4 PERSONEN:
 - 1 EL OLIEVOLE
 - 1 UI, FLINKEHOEKEN
 - 3 KNOLGROENTJE, GEWENT
 - 2 CM GEMERD, FLINKEHOEKEN
 - 8 EL KARAN MASALA
 - 1 TL GEMALDEN KURJAN
 - 1 TL GEMALDEN KIKKERERWTEN
 - 1 TL PAPRIKAPOESEN
 - 8 TL KROESKOM
 - 8 TL SATJENE YUEN
 - 1 SNIJDE POT (200 GR) KIKKERERWTEN, AFGEWASSEN EN AFGEPOED
 - 1 BLES TOMATENSOUS VAN HOOZ
 - 8 BLES OF EEN GLEEN PAKJE SOUSMILK (200ML)
 - 8 TL AARDEWORT PUEDEN OF MAIZENA
 - 1EN BONDJE BILJANEN EN OF GEBOODENDE ABRVIEZEN (SOEVEDEN)
 - 1 KIETROEN
 - SUETEN NAAR SMAAK
 - VERSE KRUIDJEN
 - ZOUT NAAR SMAAK

DE BEREIDING:
 VERMAAK VOOR DE LORRY DE OLIJFOLIE IN EEN ANDE PAK OP MIDDELMOO VOOR. DOE DE UI IN DE PAN EN FROIT BEIZ VOOR ONVEEVE 6 MINUTEN TOTDAT DEZE BRUINEN/ROED 1% (SOME TAREN ROEDEN). DOE DE KROESKOM BEZ DE UI IN DE PAN EN FROIT DEZE WEL VOOR ONVEEVE 1 MINUT. DOE DE 8 EL GEMERD EN DE ABRVIEZEN TOE EN ANE DEZE WEL VOOR 30 SECONDEN. VOER DE KIKKERERWTEN EN TOMATEN TOE EN BRENG ALLES AAN DE KOOS. LAAT WEL OP LAAG VOOR 15 MINUTEN DOOR FRUITELLEN.

DOE DE VERHOUWEL SAMEN MET DE BILJANEN ERDER EN LAAT WEL VOOR 5 MINUTEN FRUITELLEN. DOE DE AARDEWORT OF MAIZENA IN EEN GLEEN SOEVELTJE MET 1 EL WATER EN VOEG DAT TOE AAN DE PAN. LAAT WEL WEL EEN PAAR MINUTEN AROEN TOT DE SAUS DE GEWENLIE SIKTE WEEFT. VOEG NO DE SUETEN TOE NAAR SMAAK EN BRENG WEL GEMERD OF SMAAK WEL ZOET. SERVEER DE COMET MET DE VERSE KRUIDJEN EN EEN PARTJE LITJEN.

- RAITA (YOGHURT SAUS)**
 BEREIDINGSTIJD:
 - 8 WEL FRUAGEL, SOJA ALTERNATIEF VOER SMAAK (VERBODEN NAAR BEZ DE SAUSPLAAT)
 - 8 KROESKOM
 - 8 TL KURJAN (SMAAK SMAAK REED OF WINDROE) KLEIN BONDJE VERSE ANET (FLINKEHOEKEN)
 - ZOUT NAAR SMAAK

DE BEREIDING:
 RAJF DE KROESKOM, BRUJF WEL EEN MENTJE WEL EN ROED DAT DOOR DE WAARE. VOEG DE WINDROESEN EN DE WIND TOE (SMAAK SMAAK). VOEG ZOUT TIE EN WEL OP SMAAK TE BRINGEN.

SERVEER KIKKERERWTENCURRY EN RAITA MET NAANBROOD EN RIJST.

WEL JE NOS VRAGEN, OPMERKINGEN OF WIL JE GEWOEN IETS MET ONS DELEN?
 MEETVEGANPOPUP@GMAIL.COM

TOETJE: CHOCOLADEMOUSSE

- BEREIDINGSTIJD VOOR 8 PERSONEN (WEL OVERBLIJFT AUNT 4 DELEN MET DE BOREN):
 - 8 EOP (120ML) VEAN CHOCOLAT MULK
 - (WEL) SERVEEREN DAILY (SMAAK WATERBRAN, VERBODEN NAAR WEL AN)
 - 270 GR PURE CHOCOLADE (72%)
 - 180 GR BILJANEN TOEVE (VERBODEN NAAR RIJ DE TARE)
 - 200 GR ROED EN OF TE KLIPPEN (SOEVEL 40)
 - SUETEN NAAR SMAAK
 - ROED SUETEN OVERS OF RIJFRIJZELT.
 KAN OOK WEL WERD FROIT (SMAAK RIJFRIJZELT).

EXTRA SMAAKMAKER:
 FLINKE RIJFRIJZELT ANARETTO TOEVE ANARETTO VAN JE WEL EEN ANDERE STERIE SMAAK SERVEEREN OF ANDERE WAARDEERS (SMAAK RIJFRIJZELT).

DE BEREIDING:
 VERMAAK DE CHOCOMELK IN EEN PANNETJE TOT WEL SAAT AROEN. ZET DAN WEL VOOR TOT EN LAAT DE WEL EEN AETJES AFROELEN IN WEL PANNETJE. SMELT DAN DE CHOCOLADE AN BRAN-MARIE. VOEG DE CHOCOMELK EN DE BILJANEN TOEVE TOE AAN DE GEWENLIE CHOCOLADE. RIJ ALLES WEL EEN MINUT TOT WEL EEN GLADE MOUSSE IS. ROED DE ANARETTO EN ANARETTO EXTRACT ERDER. ZET WEL OP DE HOUTLAAT VOOR ONVEEVE 1,5 UUR OF LONEN.

RAJF DE SOEVEDEN WEL SUETEN NAAR SMAAK TOT RIE STIJP IS.

SERVEER DE CHOCOLADEMOUSSE MET DE SOEVEDEN EN WEL FROIT.

WEETJES

FEINKEHOEKEN ZIJN EEN UITZETENDE BRAN VAN PROTEINEN. FEINKEHOEKEN ZIJN DE IDEALE VLEESREPLAASER. MEERMAAL ALZ DE IN COMBINATE MET NOTEN, ZAGEN EN SMAREN WERDEN GEWENLIE WAAR OOK NATUURLIESE SUETLEN IN ZITJEN.

IN DE OOR VEAN CHOCOLADE EN KAN TE VERBODENDE D.A. RIJ DE KANPLAAT.

IN ZIJN EL BEET VIEL SMAAK DE VEANGETIENDE ZIJN! (SMAAK WERDENLIE WELVAN ZIJN) DE BRANIELE OROE'S. WELAN OVEN BARIKESHOEKEN. AN OOK HAZELMOET ERDER. (TREDT ROEDSTE RUCKEN. AN RIJ- LIEDEDE FROIT). OLA WELAN RIJFRIJZELT. WERDEN PRODUCTEN VAN DE VEANGETIENDE WELAN.

180 VAN DE RIJFRIJZELT VAN BRANIEKROESKOM WEL DOOR DE VEANGETIENDE VERBODENDE. DAT IS WELAN EEN WEL WERDENLIEDE (TREDT RIJFRIJZELT) (ALLE AUTO'S). RIJFRIJZELT. SCHEPEN EN (TREDEN RIJFRIJZELT). DAT UITKOMT OP EEN RIJFRIJZELT VAN "WELAN" 180.

EEN OROE KANTAL WINDROE DAT VEEN VLEED. BRANDOOR ZIJN WEL INGELEDE ABRVIEZEN VEANGETIENDE.

ELKE DAS WERDEN VEANGETIENDE STEN WELAN LITJEN WATER. 20 WELAN WELAN. 2,8 WELAN WELAN. 8 WELAN WELAN 100 EN WEL LEVEN VAN EEN RIJF.

"GOING VEGAN AND STAYING VEGAN IS EASY WHEN YOU FOCUS ON THE VICTIMS INSTEAD OF YOURSELF."

NO ANIMALS WERE HARMED

Basisschool Het Mozaïek

Presentatie van
werkstukken door
kinderen van
basisschool Het
Mozaïek in Malburgen
i.s.m. Het Timmerhuis
(Bertus Blom en
Kimberly Pastoors).

new american dream

Semesterpresentatie van derdejaars studenten van de Willem de Kooning Academie n.a.v. een werk van Fritz Haeg.

ARnhem 22 jan RUDO HUIS
= NONG KRONG =
A PRINTED MATTER PUBLICATION
BY FRITZ HAEG

- GATHERING PLACES
- COLLECTING ARTISTS
- COOKING SPACES
- HOSTING ANIMALS
- WORKING OFFICE
- DANCING & SLEEPING
- COLLECTING & SLEEPING
- BEAKING & WALKING
- COLLECTING ARTISTS
- COLLECTING ARTISTS
- COLLECTING ARTISTS

THE NEW AMERICAN DREAM
SOMETHING FOR
EVERYONE
THE BEHAVIORAL GUIDE TO A
LUXURIOUS HOME

NONGKRONG,

door Anne Marjolein Pink

Working with Nongkrong for me really helped to let go of some rigid tendencies to control a conversation. Using the Nongkrong method meant a more uncertain approach to the content. This creates an environment in which the subject gets the time it needs in discussion adding depth and also flows naturally to related topics creating a web of association one does not easily find within premeditated conditions. This climate of ease and familiarity also makes it possible to speak more freely and personally about the chosen subject, revealing sides that would otherwise have been left unturned.

Talking in this manner asks a participant not to work from forced necessity but from personal interest and passion, understandably this results in a more active and effective cooperation.

The downside to this method is that it is difficult to plan out a long-term course of action because the place where the conversation ends up is hard to anticipate, resulting in days where nothing really gets done and troubled with realising set goals. Also being that the conversations were not prepared less of the content was fact based and had a more impulsive emotional feel.

Opening "ruruhuis" Arnhem curatorial method SONSBEK 2016

Naar analogie met ruangrupa's 'holy market' en "Hanya Memberi Tak Harap Kembali" opende het ruru huis haar deuren met een markt, eten en optredens.

Ruangrupa, the curator of SONSBEK 2016, is happy to announce the opening of the "ruruhuis" (Dutch for "ruru house"), a branch of ruangrupa in Arnhem. The "ruruhuis" will function as a curatorial method leading up to the main exhibition, opening in June 2016, which evolves around the notion of transactions.

Starting with a festive opening weekend on 3-5 July 2015, ruangrupa will occupy a modest storefront in the Arnhem city centre for the duration of one year. Much like ruangrupa's own space in Jakarta, the "ruruhuis" aims to be a social space where people from Arnhem, artists and friends can come together, hang out, transact and interact. In the spirit of ruangrupa, these informal relations will bring forth their own kind of research, conducted through personal conversations and stories. The "ruruhuis" will also host a program of public events, discussions and publications, semi-public gatherings, film screenings, karaoke parties and small exhibitions, organised by ruangrupa in collaboration with curator Sanne Oorthuizen and artist reinaart vanhoe. The "ruruhuis" will furthermore act as a rich resource for the participating artists of SONSBEK 2016.

The program of the "ruruhuis" will be shaped after the opening. If you're interested to know more, please keep an eye on the Sonsbeek website at www.sonsbeek.org, or subscribe to our emailing list via...We'll be in touch.

Program opening "ruruhuis"

Friday 3 July

Location: ruruhuis, Looierstraat 43, Arnhem

16.00 hrs: Official opening

Welcome by Jeroen Glissenaar (Sonsbeek park manager), Ade Darmawan (ruangrupa), Tati Freeke Suwarganda, (director Foundation Sonsbeek International)

16.00-20.00 hrs

Exhibition RURU.zip

Screening of videos made by ruangrupa and selection from OK Video Festival

Video booth: Ruangrupa Q&A

Saturday 4 July

* Please note, on Saturday 4 July, there are events happening at multiple locations, all in walking distance from the *ruruhuis*.

Location 1: ruruhuis, Looierstraat 43, Arnhem

11.00-18.00 hrs

Exhibition RURU.zip

Screening of videos made by ruangrupa and selection from OK Video Festival

14.00-17.00 hrs

Video booth: Ruangrupa Q&A

Location 2: parking lot behind ruruhuis, Gele

Rijders Plein 15

13.00-15.00 hrs: Cooking competition

People from Arnhem are invited to bring their favorite dish. Winners will be invited to act as the chefs for the *ruruhuis*.

13.00-17.00 hrs: Hanya Memberi Tak Harap Kembali Market where artists and others are invited to offer their produce "without expecting anything in return". ruangrupa will offer reproducible works, from art works to prints to digital work to be shared on USB sticks.

14.00-17.00 hrs: Open mic

For stand-up comedians and singer-songwriters

Location 3: SONSBEEK office, Bovenbeekstraat 21, Arnhem

16.00 hrs (doors open at 15.30hrs): Official opening partners SONSBEEK

Opening talk by Hedwig Saam, presider Sonsbeek International Foundation

Location 4: ABN-AMRO bank building, Gele Rijders Plein 15, Arnhem

20.00 hrs - midnight: PARTY!

Party in collaboration with ArtEZ, Arnhem

Sunday 5 July

Location: ruruhuis, Looierstraat 43, Arnhem

13.00-17.00 hrs

Meet & greet with ruangrupa

Exhibition RURU.zip

Screening of videos made by ruangrupa and selection from OK Video Festival

foto: Rob Sweere, silent sky project

art market

**IF I
TAKE
CARE
OF YOU**

OTHERS WILL TAKE CARE OF ME

Joseph Bevil

ERIEUR

Lupul hals

COMPRESSION

SIVS
BEK

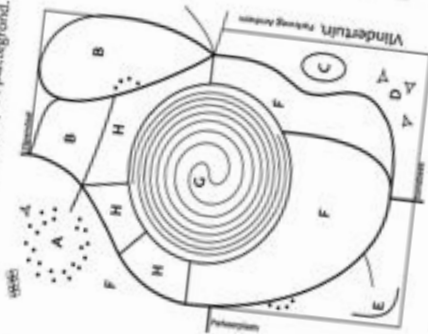
Plattegrond Vlindertuin

- A.** Stammekeel: hoog, droog en zonnig plekje om erin zittend de vlinders te bewonderen, die lang de hoge ligusterhaag patroonleren of zich te goed laten staan. Hier staat ook een insectenhotel waar o.a. solitaire bijen hun eieren in kunnen leggen (wilde bijen steken niet en zijn dus ongevaarlijk).
- B.** Braam- en brandvetstruik: een paradijs voor vinders omdat het hier zo beestaf is en voor rupsen, die lensde grassoorten leven.
- C.** Stenenboek: opwarm- en drinkwaterplek voor vinders. Tevens een favoriete plek voor libellen, slakken en padden.
- D.** Struweel: struikgewas in het lager, vochtiger en meer schaduwrijke gedeelte van de tuin met wigwarm men als klimsteun speciaal voor klimop en hup.
- E.** Trakleriet: een schaduwrijke plek voor wanneer het warmer dan 30° is. Tevens schuil- en overwintering plaats voor o.a. muizen, egels en vogels.
- F.** Bloemrijk grasland met hoge plantent: voedsel, en schuilplek voor veel insecten. Hierbergt overdag o.a. warmte.
- G.** Mediatruiweel: een mooie plek om van bovenaf over de hele tuin heen te kijken. Het opvallende kunstwerk, de bezaat uit een dubbele spiraal van gras met twee meter, is ontworpen door kunstenaar Pieter Sjaan voor de beeldtentoonstelling "Somsboek 2001".
- H.** Bloemrijke graslandjes met lage begroeiing: nectarrijke een- en meerjarige bloemen.

Behalve dit zomerommetje zijn er ook een lente- en herfstommetje. In de winter zoeken de meeste vinders die in ons land blijven beschutte plekjes op vinders, zoals de distelvlinder en aralanta, gaan naar het zuiden om te overwinteren.

De Vlindertuin is te vinden aan de Parkweg in Arnhem (toegang gratis; de bloei is tussen de jaren Somsboek en Somsboek 21).

Afhankelijk van het startpunt, er zijn drie ingangen, kom je langs de verschillende delen van de tuin, aangegeven door de letters op de plattegrond.

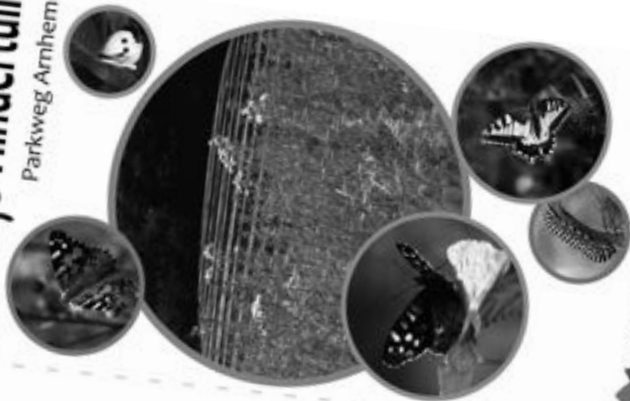
Voor meer en langere wandelpaden in en rondom Arnhem, zoals Somsboek, Zijpendaal en Gulden Boesjes, zie www.invanarnhem.nl

- voor het prazen van een van de ommetjes
- voor meer informatie over de tuin en vinders
- voor informatie over de activiteiten van IVN

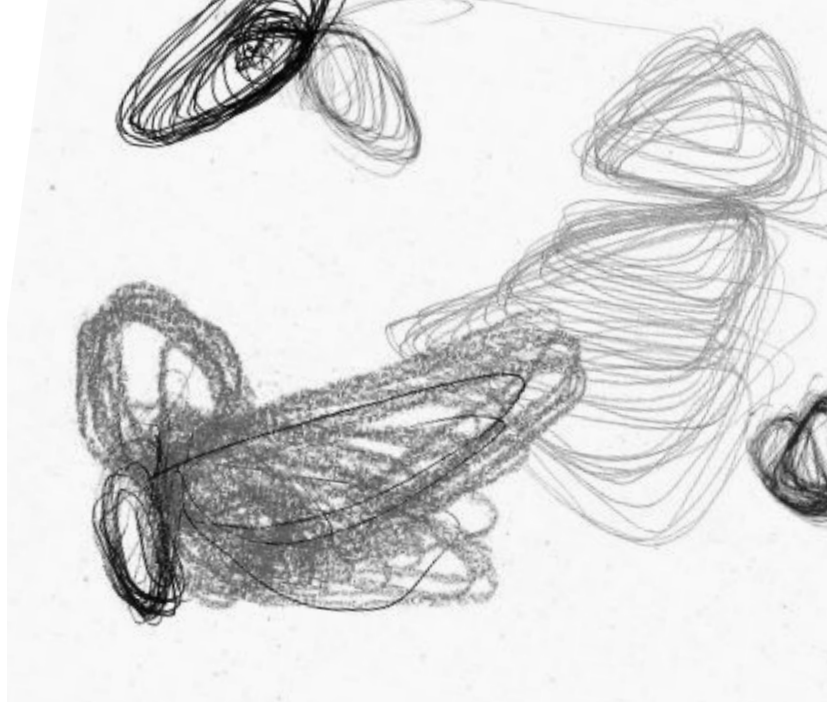
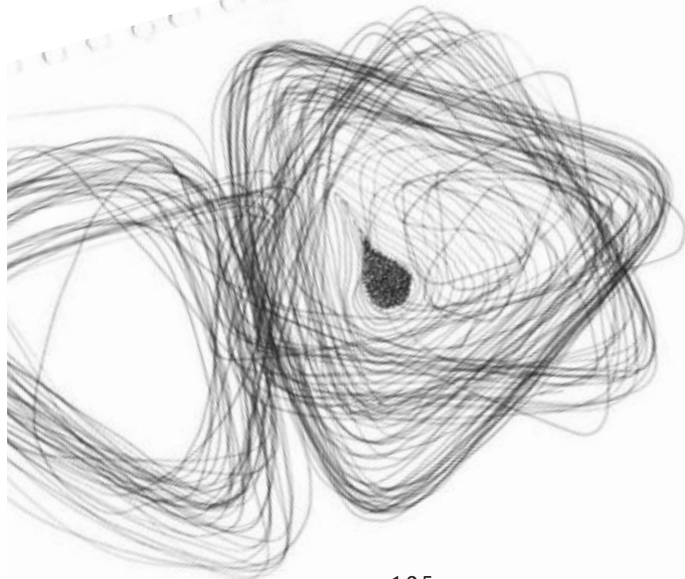
De Vlindertuin ommetjes worden gemaakt door leden van de IVN werkgroep Vlindertuin.

ZOMER Ommetje Vlindertuin

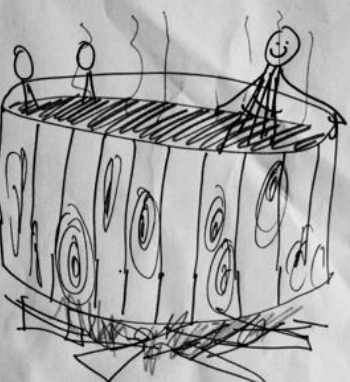
Parkweg Arnhem

IVN Natuur

collectief badderen:
in een hottub

→ een hele grote houten
tubbe die warmgestookt
wordt met kreupelhout
en uit het park....

waterbasin / drinkplaatsen voor
dieren

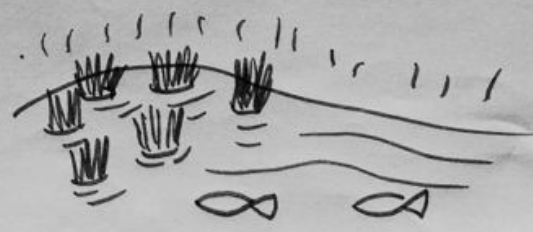
kunst objecten in water die reageren
hoog / laag water stand
in combinatie met zonnepanelen

een blauw oplichtend / reflecterend
fietspad à la Daan
Rooftjans

... is een beeld.

aponics moestuin in Sonsbeek
recreatie
biodiversiteit
voedsel
educatie

podiumtafelmomenten

Ruimtelijke
installatie op de
tweede locatie van
het *ruru* huis

radio beumer

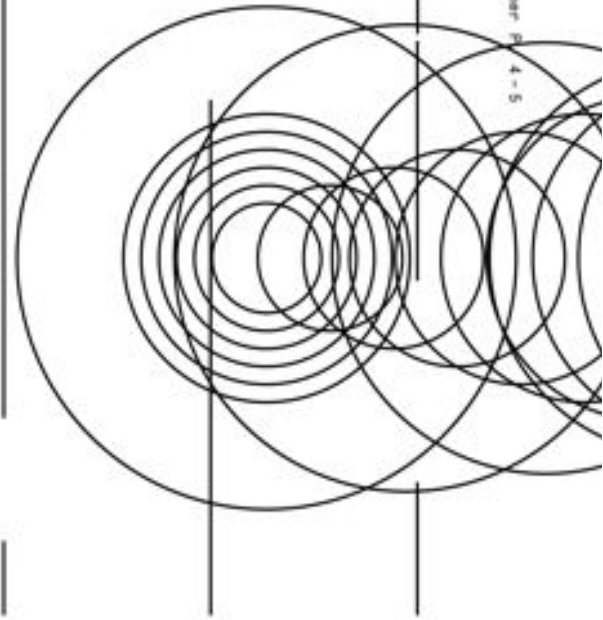
Radio op locatie met als onderwerp 'de stad' en een aantal werken van SONSBEEK'16 door Sara Beumer.

Radio Beumer,
de Sonsbeek '16
transACTION serie
→

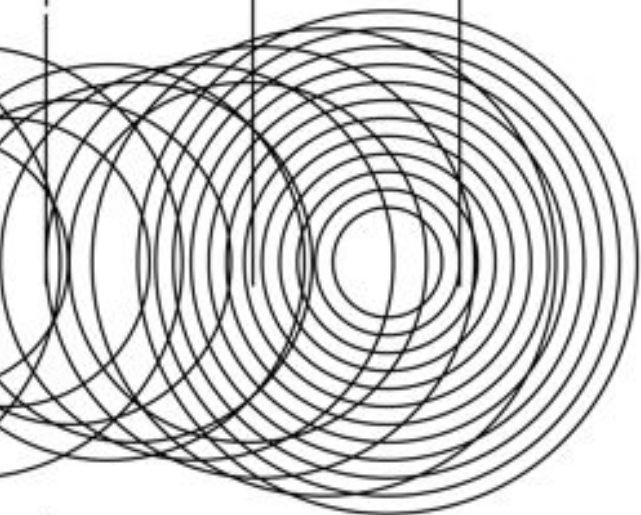
114

Een van die verhalen is Radio Beumer, de Sonsbeek '16 *transACTION* serie. Een samenwerking van Studio Beumer met het Robu Huis, kunstenaar Rijklaart Vanhoë en Hettij de Wit. Grafisch ontwerp. Input! We doopen een vaarvood Toyota om tot mobiele geluidsstudio. parkeren op een bijzondere plek, stellen een vraag die te maken heeft met het uitzicht en nodigen mensen uit om plaats te nemen voor een persoonlijke reactie.

Vorm
→
Locatie
→

115

Inhoud

Vragen

Verhalen

Elke passagier ontvangt een luistercode waarmee zijn of haar eigen verhaal digitaal terug te vinden en te delen is. Het is ook mogelijk om de verhalen van andere passagiers te beluisteren. Oudport: Radio Beumer, de Somsbeek - 16 serie is een serie radioverhalen of podcast in 42 afleveringen. Arena: De arena van deze serie is Park Somsbeek te Arnhem. Eljens de Internationale Kunstinstelling Somsbeek - 16. curator: Rangrupa. We kiezen vier kunstwerken uit die ons uitzicht zullen bepalen.

WAT IS JOUW VERHAAL OVER ETEN?

vraag:
kunstwerk, kunstenaar:

THE BAKEHOUSE, ALPHONS TER AVEST

aflevering:

01 THE BAKEHOUSE

02 STRESS

03 SCHOONMOEDER

04 ZEUREN

05 ZUINIG

06 EIGENHEIT

07 BROOD

08 HUMEUR

09 VLEES NOCH VIS

10 TIRAMISU

11 PUB

12 AANDACHT

13 GROF

14 CURRY

15 RESETTEN

Locatie 1

OVER FEESTELIJK
GEDEKTE TAFELS
EN EENZAME
VERSLAVINGEN
HET LEVEN IN
VOOR-, HOOFD-,
EN NAGERECHTEN

vraag:
HOE ZIET JOUW IDEALE STAD ERUIT?

kunstwerk, kunstenaar:
RURU HUIS, REINAART VANHOE

aflevering:
16 HET RURU HUIS

17 DE AFVALPUT

18 REGELS

19 ARNHEM

20 DAMASCUS

21 GEBOUWEN

22 HAARLEM

23 ZELFVOORZIENEND

24 BIOTOOP

25 UTOPIA

26 GLIMBAAN

Locatie 2

1. The Bakehouse. Een huis van houten vormen en patronen die verwijzen naar de vijf grote culturen en wereldreligies. Het houten basismateriaal dient niet alleen als constructie maar ook als brandstof voor de grote, publieke broodoven die ieder weekend wordt opgestookt om samen brood te bakken en te eten. Langzaam gaat dit kunstwerk in rook op. Geïnspireerd door The Bakehouse stellen wij de vraag: Wat is jouw verhaal over eten?

2. Het Ruru Huis. Een initiatief van curators van de kunstzaken van de gemeente Amsterdam. Het Ruru Huis stelt de vraag: Hoe ziet jouw ideale stad eruit?

vraag:
IN WELKE SITUATIE WAS JIJ DE NIEUWKOMER?

kunstwerk, kunstenaar:
VVESTLIFE, KUNSTREPUBLIC

aflevering:
27 VVESTLIFE

28 DE GROTE STAD

29 SYRIË

30 KUNST

31 AMSTERDAMMER 2.0

32 SURINAME

33 DE TOESCHOUWER

34 NACHTBUS

Locatie 3

OVER BIOTOPEN,
DAMASCUS
GEBOUWEN
HAARLEM
ZELFVOORZIENEND
BIOTOOP
DRIE RAFELRANDEN
EN EEN BERGTOP

UTOPIEËN,
LEEGSTAND,
WEERSTAND,
EEN WERELD
WAARIN ALLES
VANZELFSPREKEND IS

OVER DE
ONTDEKKING VAN
EEN WERELD
WAARIN ALLES
VANZELFSPREKEND IS

vraag:
KUNNEN WE ZONDER GELD?

kunstwerk, kunstenaar:
EXCHANGE, ROB VOERMAN

aflevering:
35 THE EXCHANGE

36 RISICO

37 GEITEN

38 GEVANGENIS

39 MACHT

40 KASSA

41 KLUIZENIAAR

42 HAMSTER

OVER DE GEUR
VAN GELD EN DE
ANGST OM HET
KWIJT TE RAKEN

Locatie 4

3. Westlife. Westlife is een grote, oranje tent in de vorm van een ster die verwijst naar de sterren op de EU vlag. Met deze tent willen de makers aandacht vragen voor de huidige migratiecrisis in Europa. De tent is gemaakt van het meest prominente symbool voor migratie over water: het reddingsvest. Geïnspireerd door Westlife stellen wij de vraag: In welke situatie was jij de nieuwkomer?

4. The Exchange. The Exchange is een bank voor dan ook. In de vorm van een hamster wordt een vraagstuk over de toekomst van de wereld in een hamsterbuis uitgegeven, een alternatief voor de toekomst. In welke situatie wordt gekoppeld. Geïnspireerd door The Exchange stellen wij de vraag: Kunnen we zonder geld?

Iemand neemt plaats. De ruimte is intiem. De stoelen comfortabel. We zitten niet tegenover maar naast elkaar. Soms kijken we elkaar aan. Soms kijken we voor ons uit. Zoals je dat doet in een auto. We zien de omgeving maar binnen is het stil. We zijn mobiel maar hebben geen haast en hoeven nergens heen. Ik stel een vraag en luister. Iemand vertelt een verhaal.

Radio Beumer, de Sonsbeek '16 serie is een serie radioverhalen of podcast in 42 afleveringen.

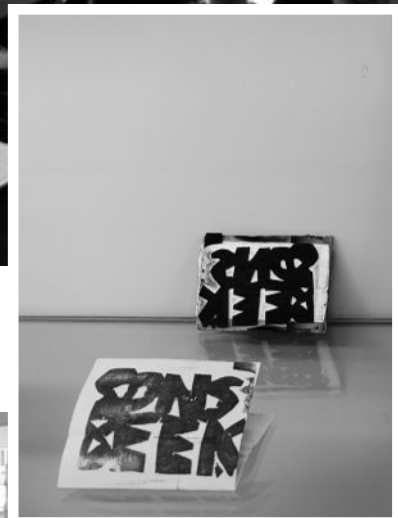
www.radiobeumer.nl

rietveld college doetinchem

Scholieren met het vak Culturele en Kunstzinnige Vorming maakten en presenteerden werk geïnspireerd op het werk van ruangrupa onder begeleiding van Jacques Blommestijn.

"WHO THE FUCK
IS RUANGRUPA?"
SONS
BEEK

TRANSACTION

- SWITCHING OUT

- VERANDEREN
- RUILEN

- TRANSACTION

- PIN PAS
- UITWISSELEN

- VRIENDSCHAP

- GESPREK
- ERVARING
- LICHT

- DOORGEVEN
- NOORDEN
- CHANGING
- EXCHANGING
- MONEY
- KNOUDELDE

- DOEN
- HANDELEN
- CONTACT
- MOES

- COMMUNICATION
- NEDERLANDSE WAFEL KUNST
- LICHAAMSSAPPEN

- STROOM
- BLOKKADE
- PILLEN
- FOOD
- BEN IK SUPER SLECHT
- S.O.A'S
- SPRAIN
- VERBODEN
- VERBODEN
- NEGatieve UITWISSELING

- DINSTEN
- SPEEL
- FRAGEN NIET
- MUZIEK
- MENSEN

- SINGEL HANDELS
- TRANSACTION ZONDER GELD

- KENNIS

- HILP

- DINGEN

- TRANSDIAGNOSTIE

- TRANS - GENDER

- ~~...~~

- KUNST

- HUIDJE KLAP

- CULTUUR

- SOKER ETEN

- ONDERNEMEN VAN GELUKTE EN TALE

- INSPIRATIE

- KUNSTHAANDEL HEEFT HET

- HEELE BASIS VAN KUNST VERBODT

- AN DE EENDE KANT VIND IK JE AARDIG

- AN DE ANDERE KANT BEN LUL

- SPREUK

- DE SPREUK OF BIJ WAFEL

- SPREUKEN REALS

- SO DANKWEL

- WIL VOEL

- GEMIDDELDE

- CONTACT ONTMOETEN

- TRUST

- RIJNING

- INTERESSE

- TAAL

- SMETS
- SOCIAL BEHAVIOUR

- VERKANTE
- BULSHIT

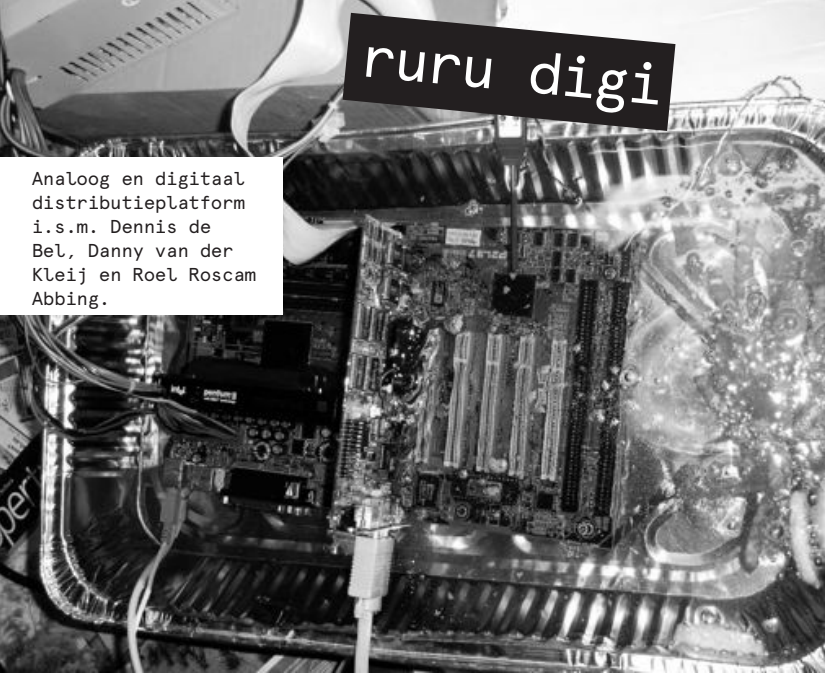

LIN, LUK, SYBREN, MAY, QUINTY, JOFIA, JOEL, CHESSEY-MONRA, MELISSA, TIM, FABIAN. I.S.M. MOTEL / LOCATIE SPATIE

16-02-16

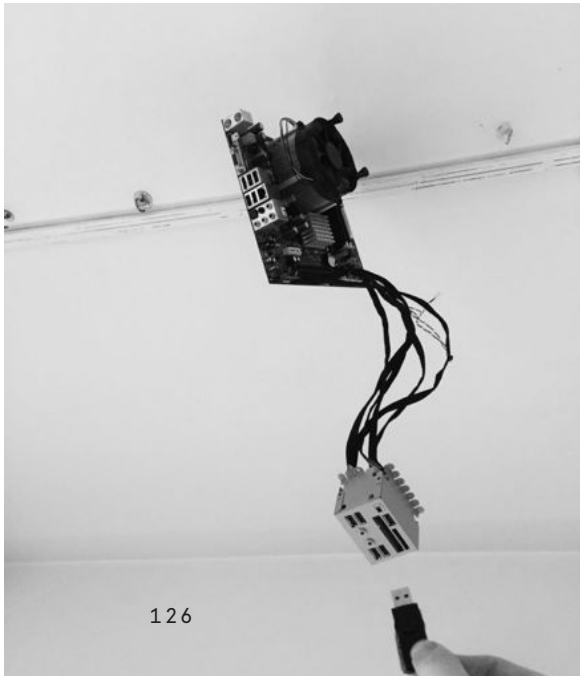
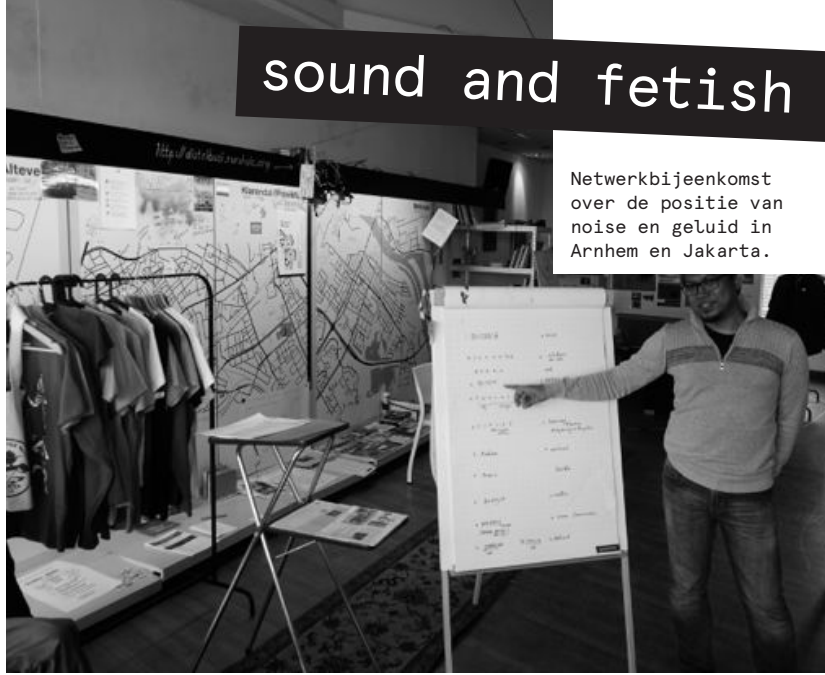
ruru digi

Analoog en digitaal distributieplatform i.s.m. Dennis de Bel, Danny van der Kleij en Roel Roscam Abbing.

sound and fetish

Netwerkbijeenkomst over de positie van noise en geluid in Arnhem en Jakarta.

the future of arts collaboratory

Workshop voor leden van Arts Collaboratory: "a translocal network consisting of over 23 diverse organizations across the globe focused on art practices, processes of social change, and working with broader communities beyond the field of art."

Arts Collaboratory?
erland during Dutch Design Week!
ms from AC's Future Plan

1. Lifelines instead of deadlines

So as to replace usual 'funding applications', which have a tendency to obey the logic of production, expansion, and productivity, in the face of judgmental evaluation, approval or non-approval, and the principles of deadlines. Each AC member is developing a five-year Lifeline Plan focusing on life-giving (to their organizations, communities and the AC network), to sustain lifelines, rather than deadlines and/or closures.

2. Self-limitation

In order for decentralization, mutualism, and trust to function in AC, organizations and individuals will need to limit themselves to what's best for all involved. This means that each member should only take what one needs and contribute as they can. This will not be controlled or enforced by the group but can only be managed by the individual organization.

3. Collective Saving Pot

Within our budgets, each AC member is to dedicate some funds to a shared 'pot' (an account) for times of emergency, crisis or a particular need for care. The Collective Saving Pot might not just contain money, but time and other resources, as identified in our "Resource Map". The saving fund can also contain returned funds that were not used by a partner in any given year.

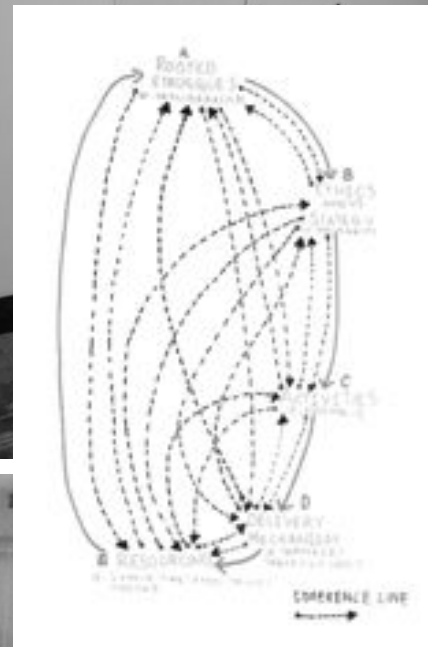
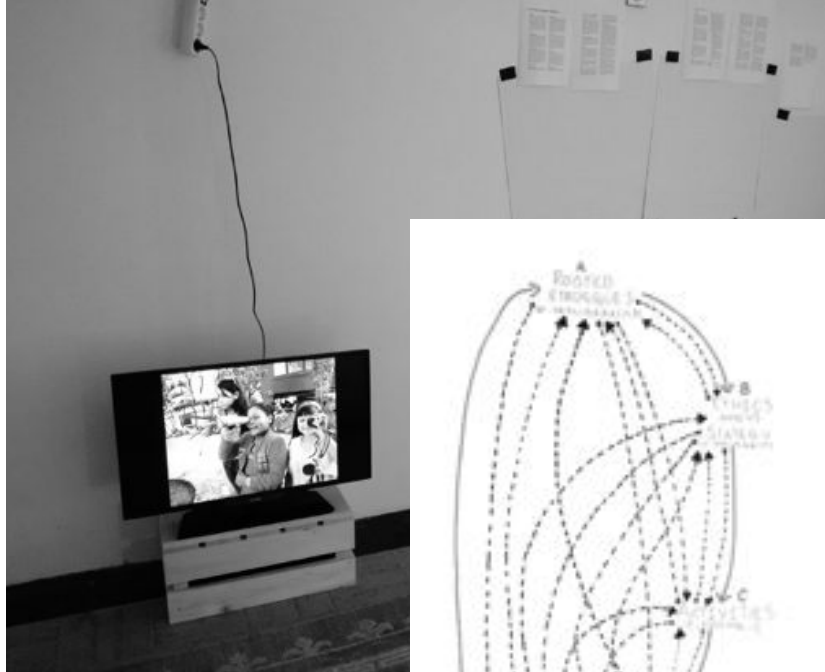
4. Time Strike

Time Strike is a mechanism that provides quality time for member organizations, allowing the organizations to focus on sustainable and radically imagined activities instead of suffocating in the regular 'project economy' for survival's sake (adhering to diverse activities by different donors, and all the obligations that accompany them). In practice, it works like this: each year 3 organizations receive extra money from the collective saving pot to enable deeper thinking where questions of sustainability and radically imagined projects are concerned.

5. Failures instead of successes

AC is about unlearning/learning and study. Failures must be taken into account. We do not need to 'hide' our failures in order to 'get more money' but rather, through failure, we can collectively learn and share.

www.artscollaboratory.org

transcontinental

Dubbelconcert
georganiseerd door
Max Kuiper.

Soundsculpture by four soundartists from the USA, Germany
and The Netherlands.
Jacob DeRaadt, Jan Warnke, Thorsten Soltau, Max Kuiper.

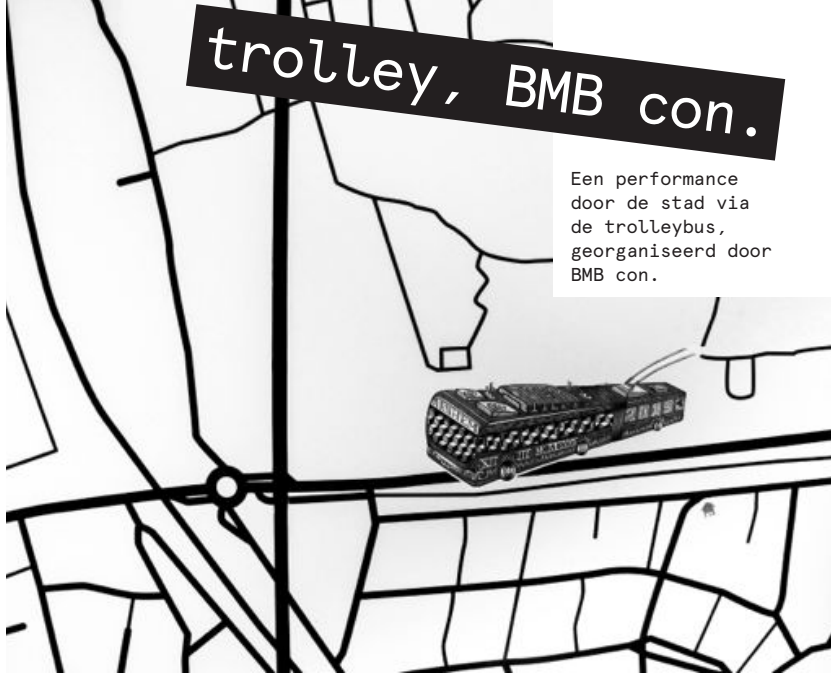
The soundsculpture combines sounds of this collaborative
project with sounds of gamelan instruments.
The sounds of the gamelan instruments were recorded
in Museum Bronbeek.
Many thanks to the ensemble 'Kusuma Budaya', composer
Jos Janssen, sonologist Floris van Rijswijk and Museum
Bronbeek, Arnhem.

Two sets: 15:00 - 17:00 and 19:00 - 21:00
Location: Open air, near *ruru huis*, Molenplaats,
Zijpendaalseweg 24A, Arnhem, Nederland.
(in the *ruru huis* in case of bad weather)
Free entrance.

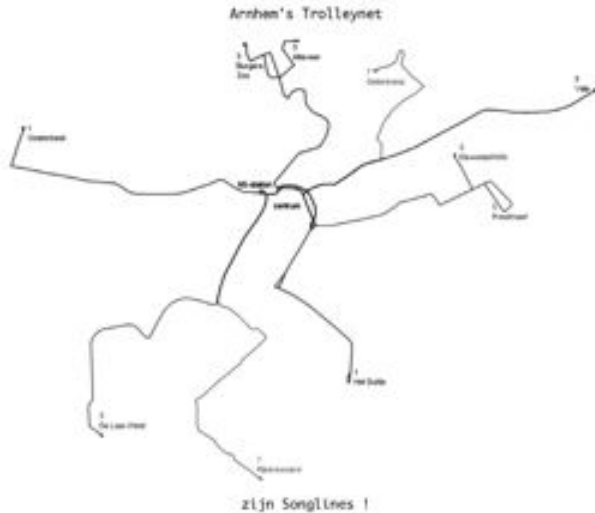
trolley, BMB con.

Een performance
door de stad via
de trolleybus,
georganiseerd door
BMB con.

B M B con. Situatie #7 Trolleybus

Door de bovenleiding te volgen, is er misschien iets op te vangen van de dronen en gemiste kansen, de roddels en leugens die in de loop der tijden in Arnhem zijn rondgegaan. De bovenleiding als energiegever, leidraad en hangout voor verhalen en acties: een historisch archief. Volg het spoor terug, lopend, fietsend of met de trolleybus.

Hoe klinken Trolley Song Lines en waar ligt Geitenkamp?

... tjetjek tjetjek ... zengggggggg ...

Geitenkamp, het penthouse van Arnhem, ligt hoog boven het centrum. BMB con. neemt trolleybus #7 van Willemsplein tot Hoogte 80. Voor platteland Totoks, is de klim spectaculair. Zelfs goed genoeg voor de Giro om de renners twee rondjes door de stad te jagen.

De hellingen van deze stuwal zijn het exclusieve terrein van klingeliten, hoorbaar aan hun gebel. Dat is althans de bedoeling, maar soms, zoals op de rest van de Veluwe gaat er iets mis ...

Het uitzicht op Hoogte 80 is on-Hollands en adembenemend. Is in de verte de Straßenbahnhaltestelle van Beuys in Kleef te zien? Heeft hij ooit met z'n fietsje in de rails vastgezet toen hij de bovenleiding volgde?

Hier is veel mogelijk. En waarschijnlijk al gedaan. Wat horen we daarvan terug nu we losgekoppeld zijn van de lijn? Ruis?

"Die gelt staat in Mornikenhuizen!"
Duidelijk.

Dia's van de Arnhemse trolleybus door de jaren heen i.s.m. het Trolleybus Museum Arnhem.

trolley dia's
paul den onzen

wij zijn publiek

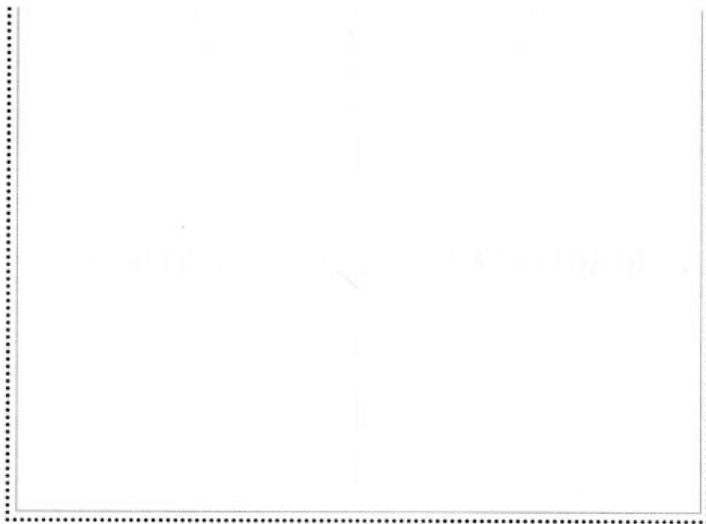
Een dagvullend programma in Park Sonsbeek en het ruru huis, met o.a. Gerard Herbers en Thought Collider.

weekend ruru huis

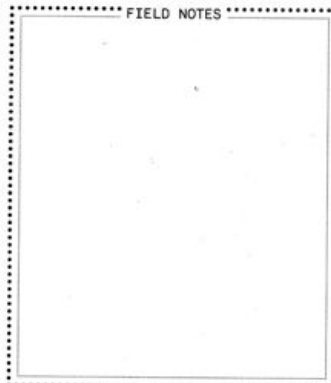
Afsluitend weekend
programma

DIY Quinine Meets Jamu

RURU HUIS + SONSBEEK PARK
Zaterdag 5 Maart
18:45 - 19:00
Ruru Huis,
Looierstraat 43,
Arnhem

NAME:

persbericht ruru huis weekend #2[1].docx Open with Microsoft Word

Persbericht

**RURU HUIS WEEKEND
9, 10 en 11 september 2016**

Arnhem, 1 september 2016

Op 9, 10 en 11 september opent het ruru huis haar deuren voor ruru huis weekend. Van vrijdag tot en met zondag zijn er tal van activiteiten te beleven: workshops, muziek, een markt en vele performances.

Het ruru huis diende als essentieel onderdeel van SONSBEEK '16: transACTION, ruim een jaar als werk- en ontmoetingsplek. Er werden vriendschappen gesloten en samenwerkingsverbanden aangegaan. Iedereen was welkom om in aanloop naar en tijdens SONSBEEK '16 initiatief te nemen, activiteiten te organiseren, mensen voor te stellen of gewoon aanwezig te zijn. Al deze verschillende samenwerkingen hebben het huis tot een waardevolle plek in Arnhem gemaakt.

Tijdens het ruru huis weekend vieren we niet alleen het afscheid van het ruru huis in de huidige vorm, maar vieren we ook een nieuw begin. Want het ruru huis diende als voedingsbodem voor tal van initiatieven die ook na SONSBEEK '16 zullen zorgen voor nieuwe creatieve impulsen in de stad.

Oproep fototentoonstelling

Het gehele weekend is er een fototentoonstelling te zien met ingezonden foto's van vrienden en bezoekers van het ruru huis. Heb je zelf foto's die je graag wil delen in de tentoonstelling? Je kunt ze afgeven bij de kassa van de SONSBEEK-winkel of per mail sturen naar arnhem6800@gmail.com

Programma

Op vrijdag 10 september om 10:30 uur kun je aansluiten bij de stadswandeling met de onderzoeksgroep ruru buitendienst. Diezelfde dag is er om 13:00 uur een presentatie in Museum Arnhem. Ook is er vanuit het ruru huis een live verbinding met Jakarta en worden de nieuwe Karbon Arnhem Files gepresenteerd.

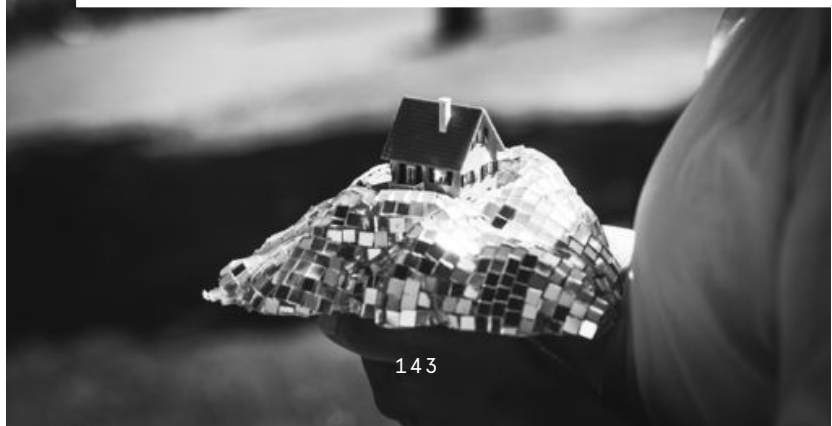
Op zaterdag kun je jezelf letterlijk op de gevoelige plaat laten vastleggen door Peter van Hal met zijn collidion foto'sudio, is er een Lonely Market waarbij je welkom bent om je spullen te verkopen of te ruilen en zijn er optredens van onder andere Liebeskind, Wieman, Les Horribles Travailleurs, Wieman en E.M.I.R.S.

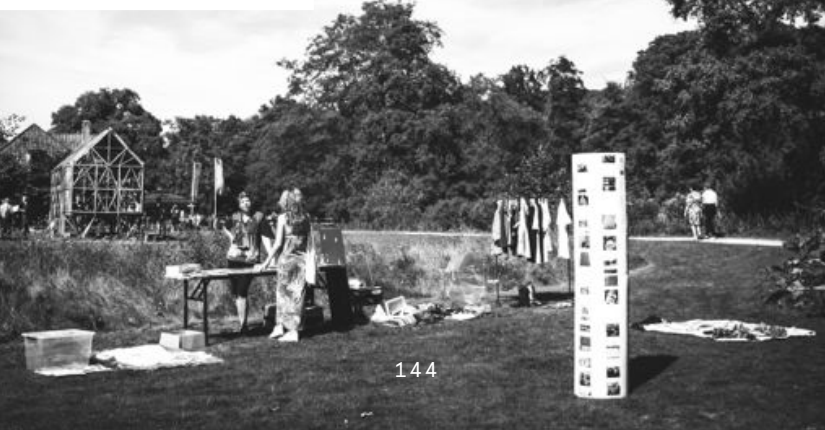
Op zondag is er de boekpresentatie van kunstenaar Rob Sweere, de workshop Water Verbindt van Cas de Bruijn en de performance Pleixon Tempo Doeloe. Hierin onderzoeken Nathalie Smoor en Nina Boas hoe ze zich verhouden tot het Indische verleden van hun beide vaders.

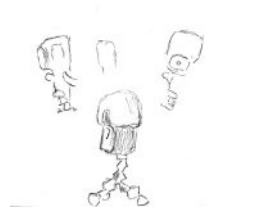
Het volledige programma inclusief tijdschema wordt begin volgende week bekendgemaakt.

RURU HUIS WEEKEND
Wanneer: vrijdag 9 september t/m zondag 11 september, vanaf 10:30 uur
Waar: ruru huis @ Molenplaats, Zijpendaalsweg 24a, Arnhem
Entree: gratis

Voor vragen en verdere info:
Reinaart Vanhoo: rv@sonsbeek

Onderzoeks- en publicatieprogramma in het *ruruhuis*.

Editorial speelt met het idee van publiceren. Het is een manier om kennis en ideeën te genereren en te delen. Niet alleen op papier. Dat gebeurt via drie 'kanalen': de *ruru* buitendienst-onderzoeksgroep, het *ruruhuis* radioprogramma en de publicatieserie *Karbon Arnhem Files*. Curator en redacteur Sanne Oorthuizen conceptualiseert en leidt het programma, met support van redactie-assistent Sanne de Vries.

Karbon Arnhem Files

Van de koloniale geschiedenis tot ecologie. Van publieke ruimte tot buiten de lijntjes kleuren. Elke *Karbon Arnhem File*-publicatie belicht een specifieke kwestie. Kunstenaars, schrijvers, onderzoekers, activisten, collectieven, ontwerpers en vele anderen werken hiervoor nauw met het *Editorial*-team samen. Een kakofonie aan stemmen die kritische vragen stelt over onze dagelijkse realiteit. De *Karbon Arnhem Files* zijn geïnspireerd op ruangrupa's eigen *Karbon*-tijdschrift en brengt experimentele kunst- en ontwerp praktijken samen.

Met bijdragen van: Leonhard 'Barto' Bartolomeus, Egbert Bouwhuis, Cooperativa Cráter Invertido, Louie Cordero, Cut and Rescue, Marit van Dijk, Naamloozzz, Forum Lenteng, Jeroen Glissenaar, Anneke Ingwersen, Jatiwangi Art Factory, Saskya Kamps, Simone de Kinderen, Agung Kurniawan, Locatie Spatie, Ayu Dila Martina, Mixrice, Nnamari, Sanne Oorthuizen, ruangrupa, Gesyada Namora Siregar, Sivanski, Marishka Soekarna, Tranzitdisplay, reinaart vanhoe, Eef Veldkamp, Rob Voerman, Sanne de Vries, Ardi Yunanto, Ujang, Hypatia Vourloumis.

Vormgeving: Eloise Harris, Robert Milne, Charlotte Taillet, Sarah Käsmayr, Joel Colover, (Werkplaats Typografie).

Stichting Stokroos, de Werkplaats Typografie, het Gijzelaar-Hintzenfonds en het Dutch Art Institute (DAI) ondersteunen de *Karbon Arnhem Files*.

De publicaties neem je gedurende SONSBEEK'16 mee ter donatie (richtprijs van 2,- euro) bij verschillende partnerlocaties in Arnhem. Na SONSBEEK'16 vind je de publicaties bij het Dutch Art Institute, Locatie Spatie, de Werkplaats Typografie en het kantoor van Stichting *Sonsbeek Internationaal*. download je de *Karbon Arnhem Files* gratis op sonsbeek.org.

ruru buitendienst

De publieke ruimte van Arnhem verkennen via verschillende artistieke interventies. Dat doet de ruru buitendienst, een onderzoeksgroep die bestaat uit geëngageerde kunstenaars en onderzoekers. Ze verzamelen en produceren kennis over gebruik en gebruikers in de stad en ontdekken daar kruip- en sluiproutes.

Zo publiceerden ze onder andere *Karbon Arnhem File #1: ruru buitendienst*. Ook ontwikkelden ze alternatieve stadswandelingen én zetten ze een leesgroep op waarin ze de 'Algemene Plaatselijke Verordening van Arnhem' (gemeentelijke regelgeving op het gebied van orde en veiligheid) hardop lezen en doorspitten op *blind spots*. Uit dit onderzoek kwamen de Wandelingen Publieke Ruimte voort.

Volg de onderzoeksgroep via www.rurubuitendienst.nl.

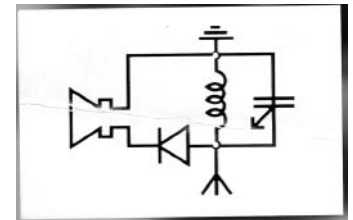
Leden onderzoeksgroep: Egbert Bouwhuis, Marit van Dijk, Saskya Kamps, Simone de Kinderen, Sanne Oorthuizen, Eef Veldkamp, Sanne de Vries.

ruru huis radio

Op de *ruru huis* radio luister je naar muziek van ruru-vrienden, en verhalen en gedichten van kunstenaars die betrokken zijn bij SONSBEEK'16. Ook kun je interviews met hen beluisteren. Bezoek in september 2016 de website ruruhuisradio.nl. Luister de podcasts hier via Soundcloud.

De *ruru huis* radio wordt ontwikkeld in samenwerking met grafisch ontwerpers Joel Collover en Charlotte Taillet (Werkplaats Typografie).

Met bijdragen van: Yuri Appelo, Kevin van Braak, Joel Colover, Louie Cordero, Ade Darmawan, René Gademan, Suzanne Gerrits, Jeroen Glisenaar, Jatiwangi Art Factory, Rick Kewal, Annette Krauss, Agung Kurniawan, Gerard Mulder, Lilian Regtvoort, Schrijverscafé Oscar, Charlotte Taillet, Ronnie, ruru buitendienst, ruru radio, bezoekers van SONSBEEK'16 en vele anderen.

Editorial LIVE!

Editorial LIVE! was een eendaags minisymposium dat inzicht bood in de vele activiteiten en vrienden van het *Editorial*-programma. Centrale thema's van de dag waren het idee van onzichtbare arbeid en de fetish van zichtbaarheid binnen de kunstwereld. Dit werd verkend middels lezingen, gesprekken, artistieke interventies, snacks en een feestelijke avond-picknick.

Met bijdragen van: Ajeng Nurul Aini, Farid Rakun, Yuri Appelo, Jeroen Glisenaar, Annette Krauss, Max Kuiper, Gerard Mulder, Afra Suci, ruru buitendienst-onderzoeksgroep (Egbert Bouwhuis, Marit van Dijk, Saskya Kamps, Sanne Oorthuizen, Eef Veldkamp en Sanne de Vries) en vrienden.

editorial live

Afsluitend dagprogramma van het editorial platform en de ruru buitendienst.

buitendienst

RURU HUIS with Simone de 16 others.

Published by Stefanie Harsevoort Yesterday at 3:16pm

Zojuist is de website van ruru buitendienst gelanceerd, met soep! Neem snel een kijkje op www.rurubuitendienst.nl

ruru buitendienst is een groep kunstenaars en onderzoekers uit Arnhem die het idee van "publieke ruimte" in hun stad verkent.

7:07 PM

You, Indra Among and 13 others

4 Comments

Like

Comment

Share

932 People Reached

155

Boost Post

WANDELING

- RURU BUITENDIENST -

9 SEPTEMBER 2016

APV
URBANACTS
B I N G O

4.2.3.4	2.4.13	3.2.5	2.5.2	2.1.3.1
2.1.6.11	2.4.14	2.1.5.2	2.1.6.1	4.2.3.2
2.4.20	2.4.11	SONS BEEK	2.4.17	4.6.2
4.2.3.1	3.2.6	2.1.6.7	3.1.1	2.4.8
2.3.3.2	3.2.7	4.2.3.7	4.4.10	2.4.25

APV
URBANACTS
B I N G O

4.1.5	2.3.3.1	4.1.6	2.4.8	4.4.10
2.4.1	2.4.25	4.2.3.5	2.4.9	2.4.5
2.4.15	2.4.17	SONS BEEK	2.4.14	4.4.7
4.1.2	2.5.2	5.2.1	2.4.6	2.4.20
2.5.4	4.2.3.2	2.3.3.2	5.8.2	4.2.2.2

APV
URBANACTS
B I N G O

2.4.21	3.1.3	2.1.6.6	2.1.6.4	4.4.7
2.4.17	3.2.1	4.1.2	2.1.2.1	3.2.2
2.1.6.10	2.1.2.3	SONS BEEK	5.2.1	4.2.3.2
4.2.3.4	2.4.9	5.8.2	2.1.3.1	2.4.4
2.4.13	2.1.2.2	4.8.2	3.2.6	2.1.4.1

APV
URBANACTS
B I N G O

2.1.2.1	3.2.6	2.1.6.12	2.6.2	2.1.6.5
5.7.1	5.5.1	2.1.2.3	2.4.20	4.4.7
4.1.6	2.4.15	SONS BEEK	2.5.1	4.1.5
2.4.5	2.4.12	3.2.5	2.4.23	2.1.6.8
2.3.3.2	2.4.4	2.4.8	2.1.6.11	4.8.2

THEMA : Algemene Plaatselijke Verordening voor Arnhem
Startlocatie: *ruru huis* in de Molenplaats, Sonsbeekpark Arnhem
Eindlocatie (o.v.) : Museum Arnhem

Hoofdstuk 2 Openbare orde

Afdeling 1 Orde en veiligheid op de weg

Paragraaf 1 Bestrijding van ongeregelde heden

Artikel 2.1.1.1 Samenscholing en ongeregelde heden

1. Het is verboden op de weg zich tezamen met anderen te begeven naar of al dan niet tezamen met anderen deel te nemen aan een samenscholing, onnodig op te dringen of door uitdagend gedrag aanleiding te geven tot wanordelijkheden.

Opdracht 2: Vorm een samenscholing op de openbare weg (of fietspad). Hoe ziet een samenscholing eruit? Beeld 3 wijzen van 'onnodig opdringen' uit. Zoek daarna de grens op hoever u kunt gaan om de grens tussen 'orde' en 'wanorde' te bepalen. Hoeveel grenzen neemt u waar?

Artikel 2.4.12 Hinderlijk gedrag bij of in gebouwen

1. Het is verboden:

- zich zonder redelijk doel in een bij een gebouw behoren de portiek of poort op te houden;
- zonder redelijk doel in, op of tegen een raamkozijn of een drempel van een gebouw te zitten of te liggen.

2. Het is aan anderen dan bewoners of gebruikers van flatgebouwen, appartementsgebouwen en soortgelijke meergezinshuizen en van gebouwen die voor publiek toegankelijk zijn, verboden zich zonder redelijk doel te bevinden in een voor gemeenschappelijk gebruik bestemde ruimte van een zodanig gebouw.

Opdracht 2: Ga zonder redelijk doel in, op of tegen een raamkozijn of een drempel van een gebouw zitten. Wat is een redelijk doel? Noem 3 voorbeelden van een redelijk doel. Noem ook een voorbeeld van een onredelijk doel.

Paragraaf 2 Betogingen

Artikel 2.1.2.1 Kennisgeving betogingen op openbare plaatsen

1. Degene die het voornemen heeft op een openbare plaats een betoging of een samenkomst tot het belijden van godsdienst of levensovertuiging te houden, moet daarvan voor de openbare aankondiging ervan en ten minste 48 uur voordat deze gehouden zal worden, schriftelijk kennis geven aan de burgemeester, met inachtneming van hetgeen in artikel 2.1.2.3, eerste lid hierover is bepaald.

Opdracht 3: 'Het belijden van een levensovertuiging', hoe ziet dat eruit? Is dit niet een permanente staat van zijn? Is het aldus mogelijk om groepsgewijs, gedurende 2 minuten in stilte ieders levensovertuiging te belijden?

Paragraaf 3 Verspreiden van gedrukte stukken

Artikel 2.1.3.1 Beperking aanbieden e.d. van geschreven of gedrukte stukken of afbeeldingen

1. Het is verboden gedrukte of geschreven stukken dan wel afbeeldingen onder publiek te verspreiden dan wel openlijk aan te bieden, aan te bevelen of bekend te maken op of aan door het college aangewezen wegen of gedeelten daarvan.

Opdracht 4: Maak de hier bovenstaande tekst bekend in het voetgangersgebied van de binnenstad.

Paragraaf 4 Vertoningen e.d. op de weg

Artikel 2.1.4.1 Dienstverlening

1. Het is verboden zonder vergunning van het college op of aan de weg op te treden als dienstverlener of zijn diensten als zodanig aan te bieden.

Opdracht 5: Bied elkaar uw diensten aan.

Artikel 2.4.5 Plakken en kladden

1. Het is verboden de weg of dat gedeelte van een onroerende zaak dat vanaf de weg zichtbaar is te bekrassen of te bekladden.
2. Het is verboden zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende op de weg of op dat gedeelte van een onroerende zaak dat vanaf de weg zichtbaar is:

- a. een aanplakbiljet of ander geschrift, afbeelding of aanduiding, aan te plakken of te laten aanplakken of op andere wijze aan te brengen of te laten aanbrengen;
- b. met kalk, krijt, teer of een kleur of verfstof enige afbeelding, letter, cijfer of teken aan te brengen of te laten aanbrengen.

Opdracht 6: Breng met het uitgereikte stuk krijt of klei een afbeelding, letter, cijfer of teken aan op een element in de openbare ruimte, of laat dit aanbrengen door een derde.

Artikel 2.4.7 Vervoer inbrekerswerktuigen

1. Het is verboden op een openbare plaats inbrekerswerktuigen of vermomingsmiddelen te vervoeren, bij zich te hebben of te dragen.
2. Dit verbod is niet van toepassing indien de bedoelde werktuigen of middelen niet zijn gebruikt of niet zijn bestemd om zich onrechtmatig de toegang tot een gebouw of erf te verschaffen, onrechtmatig sluitingen te openen of te verbreken, diefstal door middel van braak te vergemakkelijken of het maken van sporen of herkenning bij het plegen van voornoemde strafbare feiten te voorkomen.

Opdracht 7: Zoek in uw persoonlijke eigendommen een voorwerp dat mogelijk anderszins gebruikt kan worden als inbrekerswerktuig. Neem dit duidelijk zichtbaar voor de omgeving in uw hand. Stel u op voor een gebouw en bespreek met elkaar mogelijkheden om met dit werktuig in het gebouw in te breken waar u zich op dat moment bevindt.

- zestiende wijziging op 11 maart 2013, toevoegen artikel 2.4.7a rooftassenverbod.

Het is verboden op de weg of in de nabijheid van winkels te vervoeren of bij zich te hebben een tas die er kennelijk toe is uitgerust om het plegen van diefstallen te vergemakkelijken. Het verbod is niet

van toepassing indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat het voorwerp niet bestemd is voor de bedoelde handelingen.

Opdracht 8: Geef elkaar de geprepareerde rooftas door die de rondleider heeft meegenomen.

Artikel 2.4.8 Betreden van plantsoenen e.d.

1. Het is aan degene die daartoe niet bevoegd is verboden zich te bevinden in of op bij de gemeente in onderhoud zijnde parken, plantsoenen of groenstroken, buiten de daarin gelegen wegen of paden.

Opdracht 9a: Neem groepsgewijs plaats in het dichtstbijzijnde plantsoen / park / groenstrook.

Artikel 4.6.3 Wedstrijden, wandel-, fiets-, trim- en ruitertochten

1. Het is verboden zonder vergunning van het college wedstrijden, wandel-, fiets-, trim- en ruitertochten te organiseren of te houden in parken, bossen en natuurgebieden.
2. Een vergunning wordt geweigerd voor de tijd tussen zonsopgang en zonsopgang.

Opdracht 9b: Organiseer een wandeltocht van ca. 2 minuten door het park. Voer deze wandeltocht groepsgewijs uit.

Artikel 2.4.10 Hinderlijk gedrag op of aan de weg

1. Het is verboden:
 - a. op of aan de weg te klimmen of zich te bevinden op een beeld, monument, overkapping, constructie, openbare toiletgelegenheid, voertuig, hek, heining of andere afsluiting, verkeersmeubilair en daarvoor niet bestemd straatmeubilair.

Opdracht 10: beklim het dichtstbijzijnde kunstwerk.

Artikel 2.4.16 Bespieden van personen

1. Het is verboden zich in de nabijheid van een persoon dan wel van een gebouw, woonwagen of woonschip op te houden met de kenmerkende bedoeling deze persoon dan wel een zich in dit gebouw, deze

woonwagen of dit woonschip bevindende persoon, te bespieden.
Opdracht 11: Kies gezamenlijk een willekeurige persoon (derde) uit. Neem een bespiedende houding aan. Houd dit twee minuten vol.

Artikel 2.4.25 Bedelarij

Het is verboden in door het college aangewezen gebieden op of aan de weg of in een voor het publiek toegankelijk gebouw te bedelen om geld of andere zaken.

Opdracht 12: Bedel in het museum om 'andere zaken'.

EINDE WANDELING

Deze wandeling maakt deel uit van een reeks wandelingen die de *ruru buitendienst* tweewekelijks organiseert sinds het voorjaar van 2016 vanuit het *ruru huis* in Arnhem.

De *ruru buitendienst* is opgezet vanuit het Editorial Programma i.h.k.v. Sonsbeek 2016 en onderzoekt op verschillende manieren de Openbare Ruimte. Leidraad voor dit onderzoek is de Algemene Plaatselijke Verordening van Arnhem, het systeem van regels, verboden en verboden die de verschillende gebruikers in de openbare ruimte moet reguleren.

ruru buitendienst

Egbert Bouwhuis, Marit van Dijk, Saskya Kamps, Sanne Oorthuizen, Eef Veldkamp en Sanne de Vries.

RURU: VOORBIJ DE CURATORIELE METHODE

door Eef Veldkamp

Na vier jaar studeren aan ArtEZ University of the Arts dook plotseling een naam op. Een naam die menig Arnhemmer, vooral in de culturele sector, deed opkijken. Sterker nog, de hele Nederlandse cultuursector zou opkijken wanneer deze naam zijn herintrede doet in 2015. Ik hoorde deze naam toen voor het eerst, aan het einde van mijn studie in Arnhem. Een stukje conditionering gaf de naam meteen een hoge status in mijn denken over evenementen in de kunst in Nederland. Een benoeming in een top vijf van beste tentoonstellingen ooit, mijn docerende generatie die er met lof over sprak. De naam van de curatoren werd met minstens zoveel roem genoemd. Ik zou er niet meer aan ontkomen: Sonsbeek was in mij geboren en ik kom er waarschijnlijk nooit meer van af.

In juli 2015 ben ik maar eens op het net geopende *ruru huis* afgestapt, wat een curatoriele methode bleek te zijn. Het riep talloze vragen op, het opende perspectieven die ik nog niet kende; betreffende 'Sonsbeek', de curatoren ('ruangrupa') en het *ruru huis*. Wat betekent 'ruru' bijvoorbeeld? En wat moeten we er nou mee? Wat is het *ruru huis* überhaupt? Ik stond voor alles open en wilde ook meteen van alles doen. In het *ruru huis* aan de Looierstraat trof ik reinaart vanhoe aan en groepjes Indonesiërs waar er gek genoeg altijd eentje van op de bank lag te slapen. Om alvast voor te lopen op het verhaal: een 'curatoriele methode' is een veel te beperkte maar ook veel te grote benoeming van het *ruru huis*.

De ruru buitendienst

"Verhalen komen niet zomaar naar je toe, die moet je zoeken en kun je vinden"

Nu, zo'n anderhalf jaar later, ben ik artistiek onderzoeker bij de ruru buitendienst, dat ik ruim een jaar geleden samen met Sanne Oorthuizen ben gestart. Daarnaast draai ik op meerdere vlakken mee in het *ruru huis*. De ruru buitendienst is een onderzoeksgroep van het *ruru huis*. We bestaan inmiddels uit zeven leden: Sanne Oorthuizen, Sanne de Vries, Marit van Dijk, Saskya Kamps, Egbert Bouwhuis en ikzelf. De reden dat we met de ruru buitendienst zijn gestart is omdat de ambitie die ruangrupa met het *ruru huis* had, voornamelijk bestond uit het verzamelen van verhalen: op die manier beoogden zij binding te vinden met Arnhem, om de stad en haar inwoners te leren kennen. Dit werkt uiteraard ook de andere kant op. Ons perspectief daarop was allereerst ondersteunend. Verhalen komen niet zomaar naar je toe, die moet je zoeken en kun je vinden. Daarnaast geldt dat wanneer je uitsluitend verhalen verzamelt, je functioneert als een bibliotheek die niet uitleent. Ruangrupa's idee met transACTION stond hier recht tegenover. Daarom besloten wij om aan de hand van een belangrijk aspect van de tentoonstelling, namelijk de publieke ruimte, verhalen te verzamelen, te onderzoeken en te ontwikkelen om ze uiteindelijk, in welke vorm dan ook, weer terug te geven aan Arnhem.

Publieke ruimte is als het ware de tribune van de wereld. Elke onderzoeker heeft zo een thema dat grenst aan publieke ruimte, in de brede zin van het woord. Voor mij is dat transgressie: het overstijgen of verleggen van grenzen, zowel lichamelijk als esthetisch, ethisch of metafysisch. Voor Sanne de Vries is dat tijd en de perceptie van tijd, in de publieke zin. We hebben door de tijd heen leesgroepen georganiseerd, al tien alternatieve wandelingen door Arnhem verzorgd, een publicatie uitgebracht, artistieke interventies gedaan, evenementen georganiseerd en ontzettend veel verhalen gehoord en gedeeld. Allemaal acties die ik als kunstenaar niet zo snel zou hebben gedaan voordat ik de eerste keer het *ruru huis* binnen liep. Uitleggen waarom dat zo is kan ik niet één op één. Wel zijn er een aantal factoren die zeker een rol hebben gespeeld.

Op een meer abstract niveau is de relatie in mentaliteit en manier van doen tussen ruangrupa's (oftewel de 'ruru's') thuisbasis Jakarta in Indonesië en Arnhem een bijzonder groot contrast. Dit heeft bij menig bezoeker van het *ruru huis*, wat er na zo'n honderd evenementen best

wel aardig wat zijn, een bijzonder proces veroorzaakt. Inclusief bij mijzelf. Ik denk weleens dat iedereen die eerst sceptisch was over het *ruru huis*, er uiteindelijk zelf onderdeel van is gaan uitmaken. Zo ging het er vooral om vrienden maken, dat gaat namelijk 'blijikbaar' vooraf aan het produceren van een kunstwerk. Het *ruru huis* belichaamd hierin best wel direct de 'ruru's': het is als een kleine Jakartaanse kolonie hier in Arnhem, integendeel tot hoe de geschiedenis gesproken heeft. Maar het gaat niet om het verleden, het gaat over de toekomst. Laten we vrienden worden in plaats van de vijanden die onze (over)grootouders ooit waren. Het *ruru huis* werd zo een buurthuis van de kunst. Het werkte als een soort parlement waarin iedere 'buurtbewoner', rijk of arm, links of rechts, of wat voor omschrijving deze ook zou oproepen, de kans kreeg zichzelf te vertegenwoordigen of vertegenwoordigd te worden. Zo hebben we bijvoorbeeld een workshop 'Ice-tea' maken georganiseerd, maar ook iets als 'Subversive Future Development'.

Geen typische 'westerse' tentoonstelling

Belangrijk om mee te nemen is dat toen ruangrupa gekozen werd als curator van SONSBEK'16, zij al direct aangaven dat het geen typische 'westerse' tentoonstelling zou worden, waarin kunstwerken op conceptuele basis worden gekozen en van bovenaf in het park worden gedropt. Nee, het concept vormde zich onder vrienden, kunstenaars werden uitgenodigd om eerst eens te komen rondkijken in Arnhem en een drankje met de club te doen. Tevens kon iedereen die het *ruru huis* binnenliep medeverantwoordelijk worden over de invulling van SONSBEK'16. Dit staat in contrast met de typische westerse eisen voor grote kunstevenementen: een afgeronde kunstopleiding en meerdere solotentoonstellingen op je naam. Bij SONSBEK'16 ging het anders: ik mocht meedoen, Estella Gonzales deed mee en ook Gerard Mulder had een plek. Deze manier van werken is niet gebruikelijk hier, maar voor ruangrupa was dit een beargumenteerde methode.

Make friends, not art

Jakarta is een miljoenenstad met zo'n 10.000.000 bewoners, de stadsregio bestaat zelfs uit 30.000.000 inwoners. Het inwonersaantal van de stad is ruim de helft van de totale Nederlands bevolking op een gebied dat 61(!) keer kleiner is.¹ En het stadsgebied heeft bijna het dubbele aantal inwoners van Nederland op een gebied dat 4(!) keer

zo klein is.² Pas 71 jaar geleden telde de stad nog maar zo'n 600.000 inwoners. De stad is in de laatste decennia dus exponentieel gegroeid, 16,6 keer zo groot om specifiek te zijn. Zo snel dat de infrastructuur, die in Nederland traag en gestaagd is ontstaan, niet kon meegroeien. Als een kind waarvan het vlees sneller groeit dan de botten, het wordt dik en traag, zo geldt dat in Jakarta voor vervoer. Vervoer door de stad in het algemeen is praktisch onmogelijk. Neem daarbij het warme, vochtige klimaat: het hele jaar door gemiddeld 28°C, bij gemiddeld 80% luchtvochtigheid,³ en dan is er meer dan genoeg motivatie voor een wat meer ontspannen levensstijl. Zo is me verteld dat een afspraak maken zoals wij dat doen in Jakarta praktisch onmogelijk is. Geen 12:45 uur of 16:30 uur maar 'ergens in de middag als het lukt, anders morgen, we zien het wel, je weet waar we wonen toch?' Vergeet ook niet het Suharto regime, wat na zijn val een 'verlost' Indonesië teweegbracht, dat opnieuw op zoek ging naar wat het belangrijk vond. Wij Nederlanders zijn daarentegen meer van het plannen, op de minuut bij voorkeur. Duidelijke afspraken, planningen, *mission statements*, stabiliteit, zekerheid. Dat koude weer verplicht ons hart om het bloed net iets sneller rond te pompen waardoor we wat gehaast worden. Ondanks de scheldwoorden die meer dan eens gebruikt worden in ons eigenlijk heel erg goed geregelde verkeer; waar zouden we toch zijn zonder al die stoplichten en drempels?

Uiteraard heeft deze dynamiek tussen de mentaliteit van de *ruru's* en van de Arnhemmer in Arnhem voor wat verwarring gezorgd, het zijn namelijk niet alleen geografische en fysiologische fenomenen: zij druipen door in alles. Zo was het *ruru huis*, en ook het park, niet zozeer een plek voor kunst maar een plek om vrienden te maken, wat doe je tevens anders in een park? Zoals ruangrupa zegt: '*make friends, not art*'.

“Het gaat niet om grote aantallen. Sterker, liever wat minder, dan kun je in ieder geval met elkaar praten.”

Een mooi voorbeeld was een drukke dag in het *ruru huis*, zo'n twintig mensen waren in groepjes bezig met 'iets', al was dat sigaretten roken (Kretek bij voorkeur). Op deze zonnige dag liep er een verslaggever inclusief fotograaf van De Gelderlander binnen. Zijn eerste vraag: 'waarom er niks gebeurt in het *ruru huis* in specifiek, en in Sonsbeek

in het algemeen?’ Onze gezichten kun je ongetwijfeld wel voor je zien. Naar zijn eigen zeggen was het ons niet gelukt om hen in onze ‘media-campagne’ te bereiken, terwijl hij maar op een paar honderd meter afstand van het *ruru huis* zijn kantoor hield. Dan kun je je afvragen wat de rol van de media is, en welke kant die opwerkt, je kunt je afvragen wat zijn engagement is maar je kunt er ook in meegaan. Bovendien zou hij het niet zeggen als er niet ergens een kern van waarheid in zat, toch? Dus wij vroegen aan hem hoe dat dan kwam. We hebben toch *Facebook*? We maken toch flyers? Er zijn hier toch mensen? Zijn argument bleef hetzelfde. Toen realiseerde ik me dat dit de grote troefkaart van het *ruru huis* is en van de manier van werken van *ruangrupa*. Het gaat niet om grote aantallen, sterker, liever wat minder, dan kun je in ieder geval met elkaar praten. Ik vroeg aan de verslaggever: ‘maar wat als we jullie helemaal niet willen bereiken?’ Misschien gaat het ons niet om dat soort publiciteit? Hij leek niet al te voldaan met onze antwoorden en een paar dagen later stond er een nogal middelmatig

artikel in *De Gelderlander*. Toch zijn onze bezoekersaantallen zeker niet gekrompen.

Iets wat het kan worden, uitsluitend door jou en ik

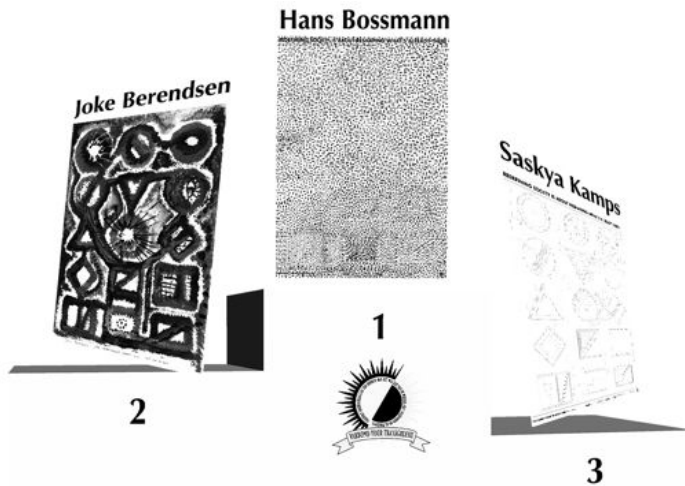
Kunst en kunsttentoonstellingen zijn een gevolg van een proces geworden, een proces dat meer omvattend is dan een kunstpraktijk die uitsluitend om productie draait, of alleen maar een beeldtentoonstelling in een park is. reinaart zou hieraan toevoegen dat ‘het belangrijk is om te werken met wat er al is’. Alles is er namelijk al: het park, de bezoekers, de noodzaak. Dit lijkt in contrast met de wellicht iets meer Nederlandse houding: *make art, not friends*. Het klinkt nogal bombastisch, maar dit is exact de omwenteling die ik in het afgelopen jaar heb meegemaakt. Als net afgestudeerde kunstenaar liep ik namelijk dat *ruru huis* binnen met het idee in mijn hoofd dat één van mijn werken, een soort lege nieuwsstudio, in het *ruru huis* geplaatst kon worden.

Alle *ruru*'s die ik nog bij naam wist te noemen haalde ik aan om duidelijk te maken dat ik zeker wist dat zij dat ook wilden. Zij hadden namelijk ‘ja’ geknikt. Maar zij hadden geen ‘ja’ geknikt op mijn wel

uitgedacht plan, inclusief logistieke perikelen, zij hadden 'ja' geknikt op het idee dat ik 'iets zou gaan doen'. Zij hebben dus niet ingestemd met iets wat ik al was, maar met iets wat ik zou kunnen worden, of zou kunnen doen. Dit is tevens de oorsprong van het woord respect en dat is exact wat het *ruru huis*, ruangrupa en transACTION voor mij zijn: iets wat het kan worden, maar uitsluitend door jou en ik. Nu is de tentoonstelling in het park ten einde gekomen, ruangrupa is terug naar Jakarta, de werken zijn afgebroken en in het park is het enige dat ons nog herinnert aan de tentoonstelling de stukken verdord gras waar de kunstwerken hebben gedaan. Een nabeeld in het ademend hart van Arnhem, een herinnering naar iets dat was. Toch zijn er ook permanente veranderingen achtergebleven, met op de eerste plaats de vriendschappen. Daarnaast de wil om stukjes van de mentaliteit van ruangrupa voort te zetten zoals het *ruru huis*. Permanente indruk, Arnhem komt niet meer af van de ruru's: kunst die echt iets dóét.

- 1 Bron: Jakarta Open Data. Pemerintah Provinsi DKI Jakarta, Dinas Kependudukan dan Catatan Sipil.
- 2 Bron: Jakarta Open Data. Pemerintah Provinsi DKI Jakarta, Dinas Kependudukan dan Catatan Sipil.
- 3 Bron: "STATIONSNUMMER 96745". Danish Ministry of Energy, Utilities and Climate. January 2001.

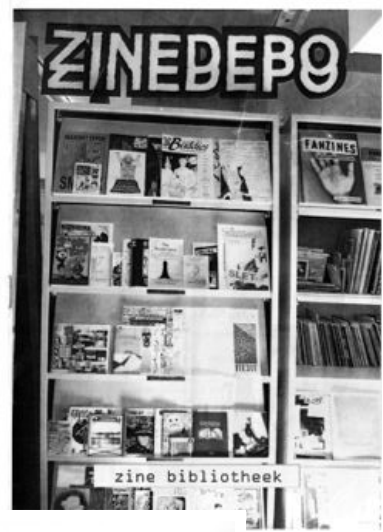

locatie spatie / motel spatie

Motel Spatie is een artist-in-residence en projectruimte in winkelcentrum Presikhaaf. Samen met het collectief Locatie Spatie vormen ze en lokaal en internationaal 'network of friends'. Motel Spatie en Locatie Spatie was een belangrijke sparingspartner voor het *ruru huis*.

Motel Spatie uses a curatorial practice that doesn't only pose questions or theorises, but acts. By acting, it encounters the boundaries of political and social issues and through that, these are made visible. It is a radical solution to bypass the muddle of regulations, laws and ownership.

The basis of our self-organisation are long-term superlocal and superinternational social networks founded on trust. Art becomes part of a continuing process of research into our shared experience and does not end after a project has finished.

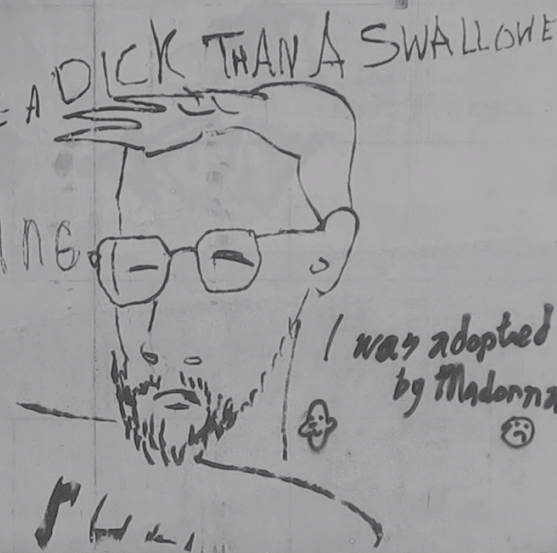
'Various artists' curated by Motel Spatie/Claudia Schouten as special support for *ruruhuis* dealing with the bureaucratic violence of Sonsbeek 2016.

ONZIN

#BOYCOT
spatie
matters

I'D RATHER BE A
GEEN ONTRUIMING
RU
RU HUIS

I was adopted
by Madonna

*JK VIND 'M IN IEDER GEVAL NU AL MOOI. 2016

RUANGRUPA: WERKEN VANUIT EIGENWAARDE

deel 1 door reinaart vanhoe

Een jury, aangesteld door Sonsbeek Internationaal, die de taak had een curator voor SONSBEEK'16 aan te wijzen, had ruangrupa bewust uitgekozen en heeft daarmee een signaal willen geven. De jury zag bij ruangrupa karakertrekken waarvan zij dachten dat het een waardevolle bijdrage zou leveren aan het beantwoorden van de vraag: hoe programmeren we kunst in de openbare ruimte anno 2016?

Als kunstenaar en als persoon was ik intensief betrokken bij het *ruruhuis* en SONSBEEK'16. In onderstaande tekst wil ik bovenstaande vraagstelling proberen te duiden, door de werkwijze van ruangrupa te beschrijven en de waarde ervan voor Arnhem te onderstrepen. Een werkwijze waar we mijns inziens hier in cultureel actief Nederland veel uit kunnen halen. In een tweede deel van deze tekst richt ik me op wat de kunstenaarwereld mee kan nemen uit SONSBEEK'16.

Wat doen we op straat?

Wanneer we ons in de openbare ruimte begeven gaat dat heel vaak gepaard met een financiële transactie. We hebben net boodschappen gedaan bij de Lidl of Ekoplaza. We gaan brood kopen. We eten een ijsje. Of we gaan naar een festival waar meestal entree wordt gevraagd of drank wordt verkocht voor een aanmatigende prijs. Simpelweg op straat 'zijn' zonder specifiek doel is er niet meer bij. Dat wordt meestal geassocieerd met hangjongeren of daklozen, met ander woorden: tuig.

Tijdens SONSBEEK'16 was het actief verblijven in het park een bijzonder gegeven. Verblijven in de openbare ruimte zonder eenzijdige ontmoeting tussen enerzijds een klant en een verkoper of tot slechts een individuele activiteit. Er was geen entreegeld nodig, er waren geen frappuccino's te koop, geen dure biertjes, geen polsbandjes. Er was wel een werkplaats, een kerk, een bakker, een speelplek, een huis, een bank, een stilteplek, zelfs een parlement. TransACTION betekende hier een ontmoeting én actief handelen. Dat was de voorwaarde die ruangrupa heel bewust heeft ingezet.

Dagbladen, tijdschriften, grote merken, winkels en politieke partijen schreeuwen zo hard om onze aandacht, dat we soms niet toekomen aan wat we zelf doen. Denk je als je in heuvelachtig Arnhem fietst aan je conditie of aan de aanschaf van een elektrische fiets? Of zijn je gedachten bij een groter datapakket voor je telefoon? Ga eerst even rustig naar de McDonalds, maak het vooral niet te moeilijk. *You're loving it, right?* Ben je trouwens voorstander of tegenstander?

Bedrijven besteden veel geld en energie aan het zichtbaar zijn voor toekomstige klanten. Wat we nog minder weten en zien is de onzichtbare lobby die de aandacht (af)leidt of opdringt. Wat doet die aandachtseconomie met onze betrokkenheid tot onze omgeving, bij de sportclub, met de burens? Hoe beïnvloedt het onze kijk op de wereld, en vooral: wat betekent het voor vele minder-zichtbare bedrijvigheid die onze aandacht evenveel waard is?

De kwaliteit van SONSBEEK'16 was juist dat de aandacht op verschillende manieren werd verspreid door de stad. Door samenwerkingen, door gezamenlijke activiteiten, door nieuwsberichten in de Arnhemse Koerier kwam de tentoonstelling in beeld bij een grote groep mensen. Door actief te verbinden, niet alleen maar door te zenden via grote pr-campagnes. Voor ruangrupa was het belangrijk om bewust beide trajecten te bewandelen. Op deze manier bleef er meer budget en tijd over voor het daadwerkelijk in-actie-zijn en mensen op actieve wijze met het werk te verbinden. Hard schreeuwen om aandacht zonder verbondenheid met het onderwerp is vaak verloren energie of eenduidige energie. Je zou dit kunnen verwarren met de roep om toegankelijker/oppervlakkiger te programmeren maar dat is geenszins de strekking. Ruangrupa heeft willen laten zien dat zichtbaarheid praktisch gekoppeld kan worden aan betrokkenheid.

In onze steeds meer gepolariseerde samenleving, lijkt het dat we steeds altijd een standpunt voor of tegen moeten innemen. Daardoor hebben we het idee dat onze mening en ons inzicht op de wereld vaststaat, dagelijks bevestigd door vrienden, kennissen of uitspraken van politieke boegbeelden. Maar stel dat alles zwart-wit is, dan nog blijven de problemen onopgelost.

Ruangrupa werkt meestal vanuit wat er al gegeven is en met wie er al zijn. Ze kijken waar de gemeenschappelijke taal zich bevindt en gebruiken vaak populaire beeldcultuur om hun projecten vorm te geven. Middels het idee van een gemeenschappelijke taal duiden de curatoren aan dat het gaat om datgene wat we delen, niet datgene waar we van elkaar verschillen. Oordelen is hieraan ondergeschikt. Vanuit deze positie wordt het mogelijk om een evenwaardiger gesprek aan te gaan. Het vinden van gemeenschappelijke taal (letterlijk of figuurlijk) is belangrijk om te zien dat we veel meer delen dan we denken. Dat bang zijn of je onbegrepen voelen ergens vandaan komt, maar dat wederzijds inzicht helpt om de conflicten die er zijn toch deels op te lossen. Zonder gesprek blijven de problemen liggen, want oorzaken zijn vaak zoveel complexer en ondoorgronderlijker dan we beseffen. Arnhem als stad heeft de mogelijkheid daar gericht op in te spelen, de grootte van de stad, het aangename leefklimaat en de aandacht voor andere vormen van economie maakt het tot een gezonde voedingsbodem. Zo was het *ruru huis* een ambigue omgeving die ervoor heeft gezorgd dat verschillende soorten mensen zich aangesproken hebben gevoeld en ruimte zagen voor zichzelf.

Wie begrijpt dat de representatie van een minder zichtbare denkweld belangrijk is, zal ook inzien dat we de ander eigenlijk niet goed genoeg kennen. Vanuit die gedachte kunnen we een meer gemeenschappelijke taal gebruiken en ontwikkelen, en daarmee ook vanuit een persoonlijk belang bouwen aan een gemeenschapsamenleving. Het is daarom ook fantastisch om te zien dat een Indonesische groep kunstenaars in Nederland een grote tentoonstelling kon samenstellen en dat op hun eigen merites, eigen kwaliteiten. In tijden van globalisering is het wellicht ook goed om kennis te nemen van hoe ze ergens anders omgaan met het idee van samenleven.

Een onbewuste elite

De stad is op twee manieren in tweeën opgesplitst. Enerzijds is er het verschil in inkomen en anderzijds is er de ene Nederlander en de andere Nederlander (ook wel medelander genoemd). Er lijkt een dubbele segregatie, één op basis van inkomen en één op basis van afkomst.

Tijdens SONSBEEK'16 viel het op dat die tweedelingen erg bepalend zijn voor wie zich aangesproken of gerepresenteerd voelt door de culturele programmering van de stad. Wie organiseert er iets in de stad, wie heeft de jobs tot besluit, wie produceert of wie heeft toegang tot de agenda? Met andere woorden: waar ligt de autoriteit, wie bepaalt wat kwaliteit is, wat zichtbaar wordt gemaakt en wie begrijpt de inhoud?

Op verschillende plekken waar we kwamen kregen we te horen dat Sonsbeek als kunsttentoonstelling 'niet voor ons is'. Er heerste een gevoel dat ze niet de gelegenheid kregen om serieus bij te dragen. Wel om een onderdeel van het programma te zijn als toeschouwers, als mensen die ondersteund of onderwezen moeten worden, maar niet gevraagd om bij te dragen op het gebied van de eigen kennis en verdiensten of op basis van gelijkwaardigheid. Anderzijds kregen we ook vaak de reactie dat het altijd dezelfde soort mensen zijn die dingen organiseren. Dezelfde mensen die ook de mode-biënnale hebben georganiseerd, dezelfde mensen die de productie voor evenementen in de stad doen. Ik noem het hier even 'onbewuste elite', omdat velen het goed voor hebben met de stad en vanuit een bepaalde positie daaraan willen bijdragen.

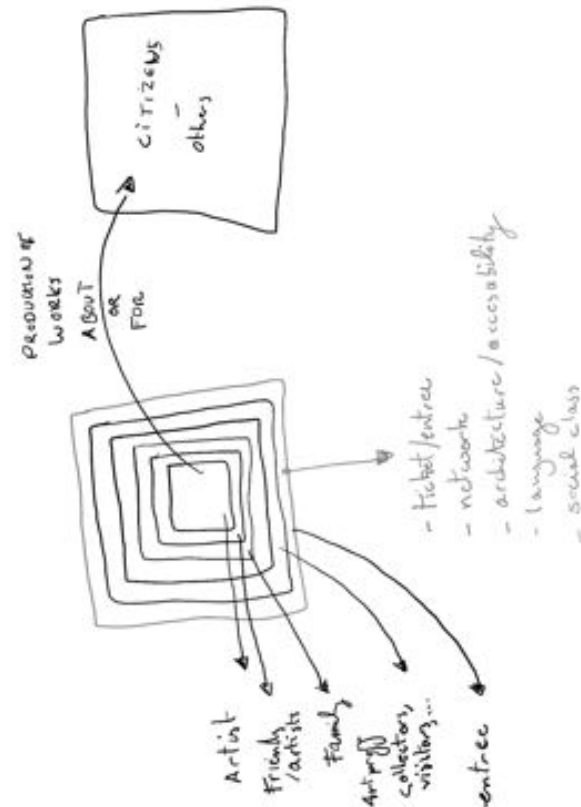
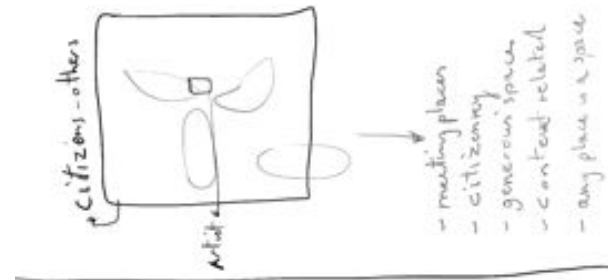
Is dat een probleem? Ja, dat is een probleem. Op beslissingsniveau is er een te kleine groep werkzaam. Er is daardoor een gebrek aan betrokkenheid en gevoel van eigenwaarde. Dit houdt een tweedeling in stand en zorgt ervoor dat het onbegrip groter wordt. Het gevoel versterken van volwaardige deelname aan je omgeving, daarin lag een waardevolle kwaliteit van de manier van werken en handelen van ruangrupa. Zonder betutteld te worden, volwaardig op basis van wie je bent kunnen deelnemen en daarmee de kans krijgen om jezelf gerepresenteerd te zien. Hoe we dit structureel kunnen bewerkstelligen is een uitdaging, maar broodnodig.

Representatie en samen trots zijn!

Uiteraard is 'trots' een mooi woord. Trots zijn op je stad, op de mensen die je kent, blij met wat er in de stad gebeurt en trots zijn op jezelf; dat doet een mens goed. Het maakt niet zo gek veel uit wat er gebeurt en hoe het gebeurt, als mensen maar op een logische en

informele wijze betrokken worden bij het ontwikkelen van een project als SONSBEEK '16. Dan wordt SONSBEEK '16 een substantieel onderwerp van de stad Arnhem zelf. Op basis van wederzijdse interesse creëer je directe persoonlijke relaties en dan gaat SONSBEEK '16 ook bewoners van Arnhem persoonlijk wat aan.

De kracht van transACTION was dat het woord 'Sonsbeek' door ruangrupa aan diverse mensen werd doorgegeven en dat ze daardoor op de een of andere manier betrokken raakten, al hebben ze uiteindelijk misschien niet eens deelgenomen. Die transactie, genereus en vaak zonder tastbaar bewijs, is belangrijk. Je onderdeel voelen van iets belangrijks, iets prestigieus, maakt onderwerpen bespreekbaar. Het zorgt ervoor dat mensen zich verbinden, met elkaar, met hun stad. Het genereert nieuwsgierigheid en het maakt mensen trots. Trots op hun stad en op zichzelf.

RURU Huis players named in Team of the Week

Ade and Asung were selected in the Eredivisie Team of the Week first eleven.

VRIENDEN MAKEN, GEEN KUNST

door Eveline van der Vliet

- › › Ze kwamen, zagen en wonnen de stad voor zich: de leden van ruangrupa
- › › Hun motto ('make friends not art') en bottom-up werkwijze worden alom bejubeld
- › › Maar wat hebben we eraan gehad en blijft daar iets van over?

SONSBEEK'16 zit erop; de centen en bezoekers worden geteld en curatorencollectief ruangrupa is weer terug naar Jakarta. We missen ze wel een beetje, op hun fietsjes en met hun onafscheidelijke kreteksigaretten. Maar wat heeft het de stad en haar inwoners opgeleverd? De NAK vroeg het kunstenaars, vrijwilligers en andere deelnemers.

Er is een lange lijst van clubjes en mensen waar ruangrupa mee heeft uitgewisseld en die dus (direct of indirect) hebben bijgedragen aan SONSBEEK'16. Van schrijf- en voetbalclubs tot koks en de plaatselijke schildersvereniging. Alles onder het motto 'make friends, not art'. Of is het: 'Vrienden maken? Geen kunst!' 'Dat is ruangrupa ten voeten uit', zegt reinaart vanhoe, programmamaker/coördinator van het *ruru huis*, de *hub* van ruangrupa. 'Ze maken overal heel gemakkelijk vrienden. Hun geïnteresseerde en onbevangen manier van contact leggen is heel aantrekkelijk. En alles is perceptie. Kunst? Het maakt ruangrupa niet uit wat er gebeurt, als het maar plaatsvindt. Een kunsttentoonstelling? Niet meer dan een *still*. Daarna gaat de film gewoon weer verder.'

Verademing

Die vrijblijvende manier van werken is Saskya Kamps van galerie De Vijf Ramen goed bevallen: 'De vanzelfsprekendheid waarmee kunst maken en over kunst nadenken werd gemengd met eten, rondhangen, kletsen, voetballen of tuinieren, was een verademing. Kunst niet als

geïsoleerd fenomeen maar geïntegreerd in het dagelijks leven, ook als er zware onderwerpen aangesneden werden.' Jos Janssen en Martin van den Oever van Studio Alcedo Atthis et Arnhem hebben een andere zienswijze. 'Hoe vernieuwend is de benadering van ruangrupa nu werkelijk? Het improviserende karakter is misschien aantrekkelijk maar lijkt ook vrijblijvendheid in de hand te werken. We hebben het team als ongrijpbaar ervaren, discussie werd uit de weg gegaan.' Sanne Oorthuizen, manager editorial, noemt het 'rubber time'. 'Een wezenlijk onderdeel van de Indonesische cultuur. En een bijzonder fenomeen in Nederland waar alles strak geregeld is. Ik heb er zelf ook enorm aan moeten wennen. De *ruru buitendienst* deed op een gegeven moment onderzoek naar grijze gebieden in de publieke ruimte. Op z'n ruru's: kruip door, sluip door. Zonder plan of vooropgezette bedoeling. Gewoon ervaren wat er op hun pad kwam. Ja, dan zaten ze ook op een terras. En nee, dat zag er niet uit alsof ze druk bezig waren. En toch gebeurde er van alles.'

Onder vrienden

Voor kunstenaar Eef Veldkamp, vrijwilliger bij het *ruru huis*, betekende de kennismaking met ruangrupa een omwenteling in zijn denken: 'Ruangrupa gaf meteen al aan geen typisch 'westerse' tentoonstelling te zullen maken. Het concept zou zich vormen onder vrienden. Iedereen die het *ruru huis* binnenliep, mocht bijdragen aan de invulling. Ik stapte er als net afgestudeerde kunstenaar op af, vol ideeën en veronderstellingen. Ik trof er steeds andere groepjes Indonesiërs en tot mijn verbazing lag er altijd wel iemand op de bank te slapen. Ik heb van ze geleerd om meer uit te gaan van wat er al is. Verbindingen aan te gaan, zaken te laten ontstaan in plaats van te bedenken.' Cas de Bruijn, organisator van SONSBEEK'16 wandel- en hardlooproutes en de workshop Wat-er Ver-bindt: 'Ik vond het idee van de Open Call – als manier om zoveel mogelijk mensen en organisaties aan te laten takken, zeg maar vrienden te maken - prima. De vraag is alleen of zoiets in Arnhem werkt. In een grote stad als Jakarta is er automatisch ook een grote groep belangstellenden en belanghebbenden die iets kan met zo'n uitnodiging. Dat potentieel is hier veel geringer. Dat zag je ook letterlijk terug in het aantal initiatieven dat er gebruik van maakte: ik vond dat beperkt.' Saskya: 'Iemand tipte me om onze raamgalerie en ons wijknetwerk aan te bieden aan ruangrupa, omdat

onze manier van werken aansluit bij hun visie. Dat leidde tot een samenwerking met Mixrice, een Koreaans kunstenaarscollectief. Op uitnodiging van ruangrupa hebben zij een maand bij ons gebivakkeerd en gewerkt met onder meer migranten-volkstuinders, Koerdische vrouwen en kinderen uit de wijk. De resultaten van hun werk waren in de raamgalerie te zien.'

Lokaal

Cas: 'Het over de bühne krijgen van het concept transACTION is niet gemakkelijk. In mijn ogen gaat het over een gemeenschap stimuleren om zelf objecten te creëren door gedachtengoed uit andere culturen te gebruiken en van daaruit vervolgens naar jezelf en je eigen functioneren te kijken. En die objecten in allerlei vormen uit te werken en te gebruiken. En dát dan een tentoonstelling noemen. SONSBEEK '16 sprak aan, dat bleek uit de recensies. Het was nu vooral lokaal. Maar het concept is veelomvatter. Lokaal-regionaal-nationaal-Europees-mondiaal. Sonsbeek '20: playground voor de hele wereld om invulling te geven aan de tentoonstelling!' Saskya: 'Er zijn lokaal allerlei nieuwe verbindingen ontstaan tussen Arnhemse kunstenaars en -collectieven, zowel profs als amateurs, en andere enthousiaste organisatoren. Wat

prima werkte, was dat de oorsprong niet lag in of bij een bestaand kunstinitiatief. Daardoor konden veel meer individuen, groepen of generaties worden bereikt.' Bertus Blom, initiatiefnemer Timmerhuis Malburgen: 'Al zo'n 10 jaar lang verzorg ik cursussen houtbewerken voor basisscholen. Kinderen maken een ontwerp en voeren dat uit in hout. Met hulp van reïnaart regelden we een tentoonstelling van werk in wording - een serie grachtenpanden - in het *ruru huis*. Kinderen die niet vaak de wijk uitkomen, stonden ineens als exposant in het centrum van Arnhem te strálen. Omgekeerd gebruikte ruangrupa het Timmerhuis - een leegstaand winkelpand - als tijdelijke uitvalsbasis voor een collageproject in Malburgen. Dat trouwens opvallend goed 'viel' in de wijk. Alles zonder ingewikkelde procedures en commissies. Geen vergadering aan te pas gekomen.'

Lol

Of neem voetbalclub Arnhemia. Lucky, duvelstoejager en vrijwilliger van de meer dan zeventig jaar oude sportvereniging in naoorlogs Arnhem-Zuid: 'We hadden vooraf totaal geen idee wat ze gingen doen. Sonsbeek en het *ruru huis* wilden sponsor worden. Prima natuurlijk. We stonden ook open voor samenwerking, hadden we in de bestuursvergadering besloten. Ik was erg nieuwsgierig naar wat eruit zou rollen. Wat ons allemaal opviel, was hun vriendelijkheid. Ze hadden veel belangstelling voor onze club. De workshops en de IURexpositie in het voorjaar - tijdens het Pinkstertoernooi - vielen in goede aarde bij onze leden. Ik geloof dat zij er ook lol in hadden om bij ons te komen. Ik heb ze tenminste een paar keer gezien bij voetbalwedstrijden. Ze vielen dan spontaan binnen. Afspraken maken was niet hun sterkste punt. Ik heb een keer een groep supporters bijna een uur aan de praat gehouden, in afwachting van hun komst. 'Nee joh, ze komen zo...' Maar ze kwamen pas toen iedereen al weg was. Veel later dan de afgesproken tijd. Voor niks dus. Ik weet niet of er veel spelers naar de tentoonstelling zijn geweest. Ik wel. Ik ken nu de mensen erachter. De eerste keer kwam ik niet verder dan de hertenkamp. Ik had een kleintje bij me en dat wilde niet verder. Daarna ben ik nog een keer alleen gegaan. Ik vond het mooi, al die beelden in het park. Als ze nog een keer komen, doen we weer mee. Trouwens... ook als andere kunstenaars iets met ons willen.'

Er zijn

Kunstenaar én kok Quinten Dierick is ervan overtuigd dat de fysieke aanwezigheid van ruangrupa cruciaal is geweest. 'Toen ruangrupa de laatste maanden *full force* aanwezig was, was het feest, echt! Hun manier van werken is fascinerend. Om die maximaal tot zijn recht te laten komen moet je intens met je 'materialen' (hier: de stad, de mensen en hun energie) aan de gang. Daarvoor moet je er simpelweg zijn.' Manager editorial Sanne de Vries: 'Het *ruru huis* was er al een jaar vóór de tentoonstelling. Het voelde ontzettend warm en relaxed toen ruangrupa uiteindelijk kwam. Eerder ging niet; iedereen binnen ruangrupa heeft ook een baan.' Kunstenaar Marcel Daelmans, alias BIOP: 'Ruangrupa bestaat uit allemaal aardige mensen. reinaart van het *ruru huis* is de bom! De organisatie die alles zakelijk leidt, heeft ruangrupa en hun bottom-up manier van werken en collectiviteit - denk ik - aardig in de weg gezeten. Wellicht voelden ze de hete adem van de subsidieverstrekker in hun nek? Meer focus op het park en een paar side-events had in mijn ogen beter gewerkt dan ál die dingen die er nu zijn gebeurd, met te weinig budget.' Marije Tangelder, programmamaker/coördinator *ruru huis*: 'In het begin was het allemaal erg vaag en begreep ik niet zo goed wat nou de bedoeling was en wat ruangrupa nou wilde doen in Arnhem. Na verloop van tijd werd het concreter en begreep ik de structuur. De groep is heel open en sociaal, dat maakt het leuk om met ze samen te werken.'

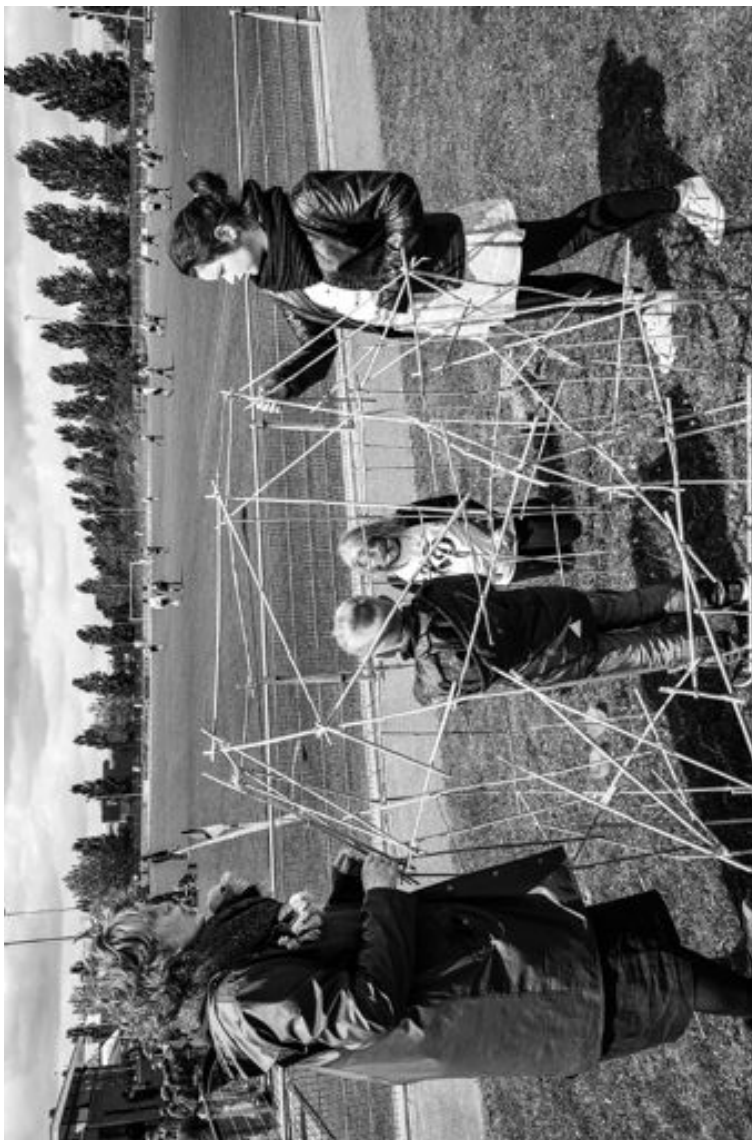
Hoe verder?

Arnhem heeft kennisgemaakt met een andere manier van cureren, waarbij de stad en haar inwoners als basis dienden. Daardoor zijn veel nieuwe verbindingen gelegd die niet langs de geëigende wegen liepen, en dat heeft verfrissend gewerkt. Is het wenselijk en mogelijk zoiets voort te zetten? Bedenker en programmeur van de IURtentoonstellingen Hans Bossmann: 'Een 'open ruimte' in de stad continueren lijkt me een goede mogelijkheid om meer en andere dwarsverbanden tussen groepen en individuen in een stad mogelijk te maken.' Kunstenaar Mattie van der Worm twijfelt: 'Ik weet niet of het mogelijk is om 'ruangrupa' in een permanente vorm te gieten. Juist het guerilla-achtige karakter maakt het zo bijzonder. Misschien is er een activistische variant te bedenken of is een tijdelijk Roerig clubHuis een idee. Open tot de volgende Sonsbeektentoonstelling,

om institutionalisering te voorkomen.' Vrijwilliger bij Molenplaats Sonsbeek, Gerard Hebbers: 'Gezien de 'koloniale geschiedenis' van Arnhem in Bronbeek en ook in Sonsbeek, hoop ik dat de band met ruangrupa zal blijven bestaan. En dat de Molenplaats hier een rol in kan spelen.' Thijs Groenewegen van Studio Halfvol: 'Ruangrupa is origineel en zelfverzekerd zonder arrogant te zijn. Ze hebben heel duidelijk een eigen koers en zijn die blijven varen, wat uiteindelijk tot succes heeft geleid. Ik denk dat binnen de filosofie van ruangrupa weinig dingen 'bewaard' worden. Alleen de verandering houdt stand. En dat is ook goed!'

Blijf open

Dat laatste lijkt ook het devies van reinaart: 'Als er iets over moet blijven, hoed je dan voor terugvallen in traditioneel productie-budget-organisatie-voorwaarden-conflictdenken over kunst. Blijf open.' Jan Meijering, docent tekenen en schilderen bij Kunstbedrijf Arnhem en leider van schildersgroep Lokaal9: 'Wat we moeten bewaren en het liefst verder uitwerken, is de werkwijze van ruangrupa. Het kan een benadering zijn om echt belangrijke en complexe dingen als basis te gebruiken voor kunstuitingen. Media kunnen daar positief op inspelen en bestaande instituten kunnen zich ervoor open stellen!' Saskya wil graag het open karakter van ruangrupa voortzetten: 'Het liefst in een fysiek *ruru huis* met wifi en een keuken, centraal in Arnhem en open voor iedereen. En een ander interessant deel van ruangrupa is hier nog niet echt van de grond gekomen: het *ruru huis* als experimenteer- en discussieplek voor stedelijke vraagstukken. Stel je eens voor wat kunstenaars, boswachters, kinderen, gemeenteraadsleden, planologen en leerkrachten samen kunnen bedenken!' Jos en Martin zijn gecharmeerd van het Indonesische nongkrong-idee, fervent uitgedragen door ruangrupa: rondhangen, gehurkt zitten, een beetje praten, niets doen. 'Dus hoezo *moet* er nu nog iets? We zijn allemaal onze eigen curator, onafhankelijk van wie dan ook.'

GESPREKKEN MET VIER ARNHEMSE VROUWEN

door Max Urai

De organisatie van het *ruru huis* heeft de afgelopen twee jaar samen-
gewerkt met Arnhemmers die zich inzetten voor hun stad en voor
hun mensen. Sommigen zijn actief in verenigingen, anderen doen
vrijwilligerswerk of helpen op andere manieren in hun vrije tijd. Ik
interviewde vier van hen over hun leven in Arnhem, hun ervaringen in
het *ruru huis*, en hondenpoep op het kunstgras.

Over hun kennismaking met het *ruru huis*

Popi Biltou is geboren in Suriname. Ze woont nu 43 jaar in Arnhem.
Ze kwam in contact met het *ruru huis* toen ze loempia's en bara's aan
het verkopen was voor een goed doel tegenover een café waar organi-
sator Indra op het terras zat.

Popi: “We hebben over immigratie gesproken, over Indonesische
contractanten, die naar Suriname zijn gegaan. Ik ken de Indonesische
liederen die vroeger in Suriname gedraaid werden. Wij spreken ook
een beetje Javaans. Indonesisch eten was niet onbekend voor mij, en
dat vond hij leuk om te horen.” Indra vroeg haar om mee te doen met
een kookwedstrijd in het *ruru huis*, waar ze de tweede prijs won.

Lucky Rensink heeft vanaf haar derde in zo'n beetje elke wijk in
Arnhem gewoond. Momenteel woont ze in Malburgen waar ze, naast
haar baan bij de broodafdeling van de Albert Heijn, soms wel zestig
uur per week vrijwilligerswerk doet bij voetbalvereniging Arhemia.

“De kinderen vonden het heel grappig. Ze hebben
allerlei tassen gemaakt, shirts van ons beschilderd. Eén
van de dingen die reinaart heeft aangeboden aan de
koning was ook een shirt van Arhemia.”

Lucky: “Ik vind voetbal een vreselijke sport. Dat zeg ik heel eerlijk,
dat weten ze hier ook allemaal. Het enige wat ik belangrijk vind is dat
kinderen zich veilig voelen en dat het voor kinderen goed geregeld is.”

Ze kwam in contact met het *ruru huis* toen reinaart vanhoe de kantine in kwam lopen en aanbood om een cultureel programma te organiseren voor de kinderen van de vereniging. “Bij de kleedkamers hebben ze een grote marktkraam neergezet, en daar hebben ze allemaal workshops gegeven met kinderen. Ik heb er een gedeelte van gezien. De kinderen vonden het heel grappig. Ze hebben allerlei tassen gemaakt, shirts van ons beschilderd. Eén van de dingen die reinaart heeft aangeboden aan de koning was ook een shirt van Arnhemia.”

Lila Ramkisoen is net als Popi geboren in Suriname. Toen ze naar Nederland verhuisde heeft ze eerst een aantal jaar in Venray gewoond – “een boerendorp” – en is daarna naar Arnhem getrokken. Ze woont er nu 31 jaar. Sinds twintig jaar is ze vrijwilliger bij de Hindoestaanse werkgroep Ashna.

Lila: “We geven dansles, muziekles. Maar we komen ook gewoon bij elkaar zitten. Lekker ouwehoeren, zoals je dat zegt. Mijn doel is vooral om ouderen uit hun isolement te halen.”

Samen met haar zus deed ze mee aan een kookwedstrijd van het *ruru huis*, die ze won. Ze is nog een aantal keer langs geweest, en heeft gekookt op het afsluitingsfeest. “Met nasi, roti, barahapjes. Echt gezond, weet je. Niet zo vettig.” Een aantal van de curatoren zijn langsgesproken bij de werkgroep, waar Indra een nieuw logo voor ze heeft ontworpen.

Francy Laetemia woont al lang in de buurt van Arnhem, en sinds een paar jaar in de binnenstad. Ze kwam bij het *ruru huis* als één van de dertig deelnemers aan Juul Sadee’s kunstproject “SO”, dat ingaat op de ervaring van Molukse immigranten in Nederland. “We hebben een aantal bijeenkomsten gehad in het *ruru huis* waar we poppen uit klei maakten en kleding voor de poppen. Ook heb ik enkele leden van de curatorengroep uit Jakarta mogen ontmoeten.”

Over Arnhem

Popi was zestien toen ze naar Arnhem kwam. “Je bent aan het puberen, je bent jong. Je hebt niet zoveel levenservaring.” Ze woonde in een Surinaams gezin, maar kwam op school tussen Hollandse kinderen

terecht. “Het is alsof je twee geloven aan het belijden bent. Mijn kinderen krijgen daar ook mee te maken. Ze krijgen van ons een Surinaamse opvoeding, en op school krijgen ze ook een Nederlandse opvoeding.”

Als ik haar vraag om Arnhem te omschrijven reageert ze enthousiast: “De gezelligste stad, hoor! De gezelligste stad.” Ze merkt wel dat de stad minder gezellig is geworden in de jaren dat ze er nu woont. “De eenheid was er vroeger wat meer. Neem bijvoorbeeld de criminaliteit. Hoe sterk is die niet toegenomen?” Ik vraag haar hoe ze denkt dat dit komt. “Ik denk dat het komt door de werkloosheid. Dat heeft ook te maken met vluchtelingen. Hangjongeren die hun draai niet kunnen vinden. Er waren buurthuizen die nu gesloten zijn. Ze weten niet wat ze moeten doen.” Ze is wel blij dat het nu minder koud is in de stad dan vroeger. “Ik vond de kou wel heftig.”

“Als ik terugga naar mijn lagere schooltijd had ik één Turkse jongen in de klas. In groep zeven. En als ik nu rondkijk lopen alle culturen door elkaar.”

Lucky, met wie ik het langste spreek van de vier, is wat terughoudender in haar enthousiasme. Pas gedurende ons gesprek kom ik er achter dat ze haar optimisme leeft, in plaats van het uit te spreken. Als ik haar vraag hoe ze de stad heeft zien veranderen noemt ze als belangrijkste punten de bouwprojecten (“als je hier jaren niet bent geweest herken je het niet eens meer”) en de toenemende diversiteit in de stad. “Als ik terugga naar mijn lagere schooltijd, in de jaren ’70, had ik één Turkse jongen in de klas. In groep zeven. En als ik nu rondkijk lopen alle culturen door elkaar. Hier op de voetbalclub is het bijzonder als je drie Nederlandse kinderen in een elftal hebt. Het merendeel is Turks, Marokkaans, Somalisch. Een paar Chinezen, die zijn ver in de minderheid.” De laatste tijd komen er ook veel vluchtelingen op de club. “Een paar jongens uit Eritrea, oudere jeugd. Hartstikke welkom. Niet moeilijk doen. En die worden goed opgenomen in de groep. Communicatie met hen is wel iets lastiger, omdat ze Frans spreken of Eritrees. Maar de reacties van die jongens is dat ze het hier super vinden.”

Er is niks zelfvoldaan aan haar manier van praten. Op een diepe, praktische manier is Lucky één van de minst racistische witte mensen

die ik ooit heb gesproken. Tijdens ons gesprek krijg ik langzaam maar zeker een enorm respect voor de manier waarop ze zich de loopgraven van het integratieproces bemant met haar strenge optimisme. “Een probleem waar je in deze huidige tijd tegen aan loopt is dat allochtone mensen, en vooral allochtone mannen, niet met een vrouw in gesprek gaan. Vrouwen hebben niks te zeggen. Deze vrouw wel, en voor deze vrouw hebben ze hier tegenwoordig heel veel respect.”

Ik vraag door over de positie van vrouwen in de stad. “Mijn moeder is altijd alleen maar huisvrouw geweest. Ze zorgde prima voor de kinderen, maar het was wel het ouderwetse rollenpatroon. En mijn oma was natuurlijk net zo. Wij zijn veel vrijer geworden, natuurlijk. Ik ben getrouwd, ik heb kinderen, maar ik ben al die jaren blijven werken.”

De regering maakt het mensen te makkelijk. “Als je iets wil hebben moet je het verdienen. Niet meer en niet minder. En als ik om me heen kijk zie ik mensen die zeggen: ‘ik ga wel zitten huilen bij de sociale dienst, dan ben ik weer voor een jaar afgekeurd.’ Ik kan ze hier op de club feilloos aanwijzen. Dan denk ik: kom op! Op die manier verziek je wel een hele hoop. Een hoop ervan is ook verving.”

Ze is even kritisch over rijke mensen die een nieuwbouwwoning kopen in een volkswijk, maar hun kinderen naar een school en een voetbalclub sturen in een witte buurt. “Dan kan ik m’n grote mond niet houden, en zeg ik: waarom ben je dan hier komen wonen? Als je ergens in een wijk gaat wonen, dan kies je voor die wijk. Ik vind niet dat je je kinderen in Huissen op school moet doen om ze niet in aanraking te laten komen met allochtonen. Dan moet je ook niet hier gaan wonen. Want je burens zijn ook allochtonen.” Buurtefeesten op bijvoorbeeld de voetbalclub kunnen helpen om mensen met elkaar in contact te brengen, hoewel ze niet gelooft dat dit op magische wijze iets zal veranderen. Maar ze houdt vol. “Ik heb de tijd. Ik word 110.”

En geen van die 110 jaar zou ze ergens anders willen wonen dan in Arnhem. “Ik zou het *never* nooit willen ruilen met Amsterdam of Rotterdam. Absoluut niet. De Arnhemse mentaliteit is niet lullen maar doen. En de deuren staan in principe altijd open. De echte Arnhemmers zullen je ten alle tijden te wille zijn. Ik denk dat het

voor een grote stad nog steeds gastvrij is. En alles woont er. En alles leeft er.”

Lila vindt net als Lucky de Randstad te druk voor haar smaak, maar ze is wel blij dat Arnhem iets levendiger is dan Venray, waar ze eerste woonde. Hoewel ze zichzelf beschrijft als “niet zo’n uitgaansmens” waardeert ze het dat je in Arnhem makkelijk contact kunt leggen met nieuwe mensen. De stad is voor haar gevoel wel onveiliger dan in de jaren ’80. “Je durft ’s avonds bijna niet op straat te gaan. Vroeger was het voor mij, maakt niet uit hoe laat het was, één uur ’s nachts, twee uur ’s nachts, ik ging gewoon de stad in. Maar nu durf ik niet meer.”

“Probeer zo’n kind maar wijs te maken dat dat bij ons in de cultuur niet van toepassing is.”

We praten het langste over hoe het voor haar was om kinderen op te voeden in Nederland. Lila omschrijft eenzelfde soort situatie als Popi: “Je voedt je kind eigenlijk tweekantig op. Op straat zien ze dit, op school leren ze dit, en dan komt hun moeder. ‘Wat praat ze nou, je moet dit en dit? Mijn moeder is gek.’ Ik zal één voorbeeld noemen. Voor het huwelijk mag je geen seks hebben. Niet eens een vriend hebben. Maar mijn dochter zegt: ‘dat is toch een straf?’ Waarom mag je geen jongens leren kennen? En ze heeft ook gelijk. Maar wij zijn gebonden aan de omgeving, wat gaat de omgeving zeggen? Maar zij vindt: wat heb ik met die persoon te maken? Probeer zo’n kind maar wijs te maken dat dat bij ons in de cultuur niet van toepassing is. En na een aantal jaar blijft niks van je eigen cultuur over. Ik merk dat nu al bij mijn dochter. Die gaat nu al met Nederlandse feesten meedoen. Niet dat het mij pijn doet, ik heb er geen spijt van. Ze is hier geboren, dit is haar toekomst. Dus waarom moet ik haar gaan opleggen: je moet dit gaan doen. Dat is ook frustrerend voor haar. Ik laat haar de keuze zelf maken. Als mijn kind verliefd wordt op iemand – het liefst zou ik een Hindoestaans iemand willen, maar als mijn kind verliefd wordt op iemand anders, kan ik niks doen. Het is haar leven.” Het is een voornemen dat haar soms moeite kost. “Zeggen is makkelijk, maar uitvoeren is toch wel moeilijk. Hoe goed je je best ook doet, je valt altijd terug in je oude patronen.”

Francy vindt het mooi dat elke wijk en buurt in Arnhem een ander karakter heeft. Als enige van de vier geïnterviewden die in de binnenstad woont benadrukt ze vooral alle nieuwe projecten in de stad: “Sonsbeekpark en andere kleine parken, Introdance, kunstacademie ArtEZ, Musis Sacrum, Gelredome, Kronenburg, Pathé, Living Statues, Sprookjesfestival, Pasar Malam, Openluchtmuseum, Museum Bronbeek, Museum voor moderne kunsten, Burgers’ zoo, Airborne herdenking, de bruggen John Frost, Nelson Mandela en Sacherov, het Haarhuis, theaters, de Rijn, Eusebiuskerk en ga zo maar door.”

Over het *ruru huis*

“Er waren vooral kunstenaars, die kwamen. Maar ook mensen die geen verstand van kunst hadden. Mensen die nieuwsgierig waren.”

Popi vindt het jammer dat het *ruru huis* is verplaatst naar het Sonsbeekpark: “De nieuwe locatie is ook leuk, maar aan de oude locatie was ik gewend.” Tijdens haar bezoekjes had ze een vooral een goede klik met de Indonesische curatoren. Ze vond het mooi om te zien wat een gemengd publiek er kwam kijken: “Er waren vooral kunstenaars, die kwamen. Maar ook mensen die geen verstand van kunst hadden. Mensen die nieuwsgierig waren.”

Lucky had zelf geen tijd om naar het *ruru huis* te gaan. Ze heeft wel veel gesproken met de curatoren, die later nog eens zijn langsgelopen om een voetbalwedstrijd mee te wonen. “Werden ze ook meteen begroet door iedereen die wist waar ze vandaan kwamen. En dat is gewoon hartstikke leuk.” Ze is wel een aantal keer door het paviljoen in Sonsbeek heen gewandeld. “Dat zorgt ervoor dat je meer gesprekstof krijgt tijdens het wandelen.”

Lila kon door haar werk bij de gemeentelijke belasting ook niet zo vaak gaan als ze had gewild. Maar de sfeer beviel haar: “Heel knus, heel mooi. Je bent welkom, leuk dat je binnenkomt, en het wordt direct uitgelegd wat het is.”

Francy is lovend over haar ervaring in de groep van Juul Sadee: “Veel gelachen en veel met elkaar gepraat over van alles en nog wat,

belangrijke en minder belangrijke zaken. Het kunstproject ging niet alleen over kunst maar ook over het leven en hoe we erin stonden. Het was een Moluks kunstproject. Hierdoor kwamen diverse onderwerpen aan de orde. De meerderheid van de deelnemers aan het project waren Molukse vrouwen, een aantal Molukse mannen en Nederlandse vrouwen. Juul wisselde het werken aan het kunstwerk af met discussies over identiteit, emancipatie en thema’s die hiermee te maken hadden. Voldoende stof.”

Ze is kritischer over de inrichting van het *ruru huis* zelf. “Mijns inziens had men er iets meer aandacht aan mogen besteden. Ik weet niet of behalve de kunstenaars ook andere mensen het *ruru huis* binnen liepen. Ik kreeg de indruk van niet. De eerste keer dat ik er kwam vond ik het nogal rommelig.” Naast de organisatie vond ze het jammer dat de groep waar ze mee samenwerkte direct naar huis ging als ze klaarwaren met hun werk voor de dag. “Napraten of nog iets drinken deden we niet.”

Wat ze zouden veranderen in Arnhem

Als laatste vraag ik de vrouwen wat ze graag zouden willen veranderen in de stad.

Popi is stellig: “Het verkeer. De wegen zijn zo chaotisch geworden. Er is minder structuur, minder stoplichten. Alles loopt door elkaar. Voorheen was het was rustiger.” Ze zou ook graag iets aan de criminaliteit willen doen.

Lucky heeft een lijstje klaar. De gemeente zou wat haar betreft meer geld en aandacht mogen uittrekken voor kleine sportclubs, in plaats van in te zetten op grotere clubs die zichzelf overeind kunnen houden. Daarnaast vind ze het belangrijk dat kinderen kunnen spelen in hun eigen wijk. “Het moet niet zo zijn dat je als moeder, als vader, als opa oma, eerst vijf kilometer met de fiets moet gaan om ergens veilig te kunnen spelen. Het hoeft geen voorgekauwd speeltuintje te zijn. Allerlei houten dingen is ook hartstikke leuk.” Een andere frustratie van haar is hondenkoep. “Laat je hond niet uit op een voetbalveld. Op het kunstgras. Tijdens een wedstrijd. Hoe dom kun je zijn?” Ze verzekert me dat dit echt gebeurd is, en vaker dan eens.

Het belangrijkste probleem volgens Lila zijn niet-Nederlandse jongeren. “Dat ze dan uit agressie of uit frustratie de boel kapot slaan.” In tegenstelling tot Popi en Lucky is Lila sceptisch over het beleid van de gemeente om dit probleem aan te pakken door bijvoorbeeld buurthuizen. “Dat is het probleem niet. De oplossing ligt thuis, bij de opvoeding. Ga daar eens met mensen op bezoek.” Ze weet uit eigen ervaring dat jongeren iets krijgen opgelegd wat ze niet waar kunnen maken. “Maar ik merk ook wel dat de jongere generatie hun kinderen anders opvoedt. Ze voeden de kinderen echt westers op. Ik vind dat ze dan ook vrij zijn, en niet de beperkingen hebben dat ze iets wordt opgelegd.”

Met veel dank aan Popi Biltou, Lucky Rensink, Lila Ramkisoen en Francy Laetemia voor hun tijd.

FLIPCHART

by Marielle Verdijk

FLIP CHART is a device on three sleek, grey-coloured metal legs that can be adjusted in height. Attached to the front two legs is a rectangular metal plate the size of an A1 paper, with a small horizontal ledger to put markers. On top of the metal plate is a clamp which holds a pad of A1 paper. Each flip of the paper allows for the next empty page to be written on. FLIP CHART is not very heavy, so it can be moved around the space easily to where you need it. The third leg can be folded so it can stand against the wall or in a corner without taking up much space.

1.

I encounter FLIP CHART for the first time while it is standing near to the entrance, a few meters into the *ruru huis*. It has big letters written on its paper sheet: “COME INSIDE the *ruru huis* & LEAVE BEHIND YOUR STORY ABOUT Arnhem!” (translated from Dutch). And in the bottom left corner, in smaller letters: “we are open thursday, friday (saturday) from 13.00 – 18.00 hour”. Taped next to the word Arnhem is a flyer of the *ruru huis*. The writer has forgotten the ‘h’ in Arnhem and there is the word ‘oeps’ in red next to this mistake. This makes me smile a bit. There are some highlights made with coloured markers which shows the effort of someone to ‘miniature’ (illuminate) the text. I also notice it is not the first sheet of paper that has been written on, because there are some sheets already folded over the top.

2.

The next time I come into the *huis*, it is standing prominently a few meters into the *huis*, with its back to the window. It had flipped a few pages and it now had the following text written on it: “What do they think about Sonsbeek as an event.” and “How do they feel about the fact that an Indonesian collective are the curators.” Both questions turned out to be part of a workshop for high school students. They were asked by a member of *ruangrupa*, Farid, to go into the city and ask people these two questions. After their ‘fieldwork’ the

next assignment was “to turn the answers they gathered into art”. The students made two performances in which they incorporated the replies they got from interviewing people. They used many post-it’s that stuck around in the *ruru huis* for many weeks to come.

3.

This day I flip through the pages and read the messages related to events I did not attend. There is a menu of a shared meal in collaboration with another organisation *Delen Die Hap* (Sharing a Bite) and a program overview which includes a calligraphy course. This shows that FLIP CHART can be an intermediary and inform you about what is happening in the space by writing the program on it. But the text can also guide your action, for instance by carrying the words: “loempia’s, 1,50” with an in the direction of the door. I am thinking: FLIP CHART is a kind of public space: it’s accessible for anyone close to it, to write or draw something. Whenever the content is not appreciated or seen as relevant the page can be turned over or even ripped out and thrown away. When flipping through the pages, most messages seem to be very informative: the program of the day, what’s on the menu, a dictionary of Indonesian words, etcetera. Only an occasional drawing is made as an illustration of the message and one page even has a disposable plate and a straw taped to it. Somehow FLIP CHART does not seem to inspire people to use its empty pages as a carrier of visuals. For instance, at an occasional meeting of graffiti artists – who you would expect to desecrate any surface they encounter – I was told that FLIP CHART was ignored and its pages were left untouched, except for one small ‘tag’. Was it because of its bureaucratic appearance and common use in a more office-oriented space? Still, there are small interventions to challenge its rather formal identity: little post-it’s and white sticky labels are attached to the side of the frame, together with an almost empty balloon. They are relics of the student workshop, carrying messages like: “I don’t really like art”, and: “Ruan what?!”. Although the workshop was weeks ago, the messages have not been removed, and still cling to the side. So FLIP CHART does have its subversive side as a host of critical messages...

4.

Today we were out in the Sonsbeek park collecting herbs and plants

with artist collective *Thought Collider* from Amsterdam. Their practice is based around building dialogue between disciplines and social strata. The aim of their art practice is to have people talk about things in order to share knowledge and experiences. After coming back to the *ruru huis*, they have been making *jamu*, an Indonesian herbal potion. The workshop is part of their project *The Institute for the Design of Tropical Diseases*, an ongoing exploration on the concept and knowledge of medicine with a non-dogmatic, do-it-yourself approach.¹ reinaart has written a few words already on FLIP CHART's paper: drizzle, medicine and mushroom. He asks the Indonesians who are present for the translation in Bahasa. Together with all the people present in the room, we discuss the translated words and add more words that are connected to the weather and to our experience in the park. Indonesians have a word for the moment when a rain shower makes the audience of an outdoor movie flee the place. We discuss the etymology of words and how they come into being. For instance, Ade – one of the founders of *ruangrupa* – explains that the word *jamu* derives from a combination of spell, potion and health. Later reinaart explains that this dictionary will be part of a book publication about the *ruru huis*.

5.

FLIP CHART is back to its old spot near the door. Its front page is empty again. Artist Juul Sadée is organising her workshop with the Moluccan community. At the end of the day reinaart proposes to add to the dictionary again together with the participants. Instead of moving FLIP CHART to the middle of the space he leaves it where it is and people come to gather around the spot where it is standing. This time reinaart has already written ten words on the paper. He accounts for this choice by saying that he felt that everybody was already somewhat tired, and he didn't want to take much of their time. That is why he has taken the liberty to choose ten words from invited storyteller Aone's narrative. But it soon turns out that nobody from the group is really interested in the words reinaart has written down. The conversation takes a different turn and there are words propping up that are not on the list, like 'kapok' which means 'serves you right' (*wie niet horen wil, moet maar voelen, of: eigen schuld dikke bult*). Because the surface of the paper is almost full, people start writing in the margins.

An animated discussion about what you can and cannot talk about in Moluccan culture emerges and the final conclusion is that you need detours in storytelling to arrive at the core of a topic. The writings in the margins seemed to illustrate this conclusion perfectly.

6.

Upon entering the *huis*, I see that FLIP CHART still has the last page of the dictionary on its front page. For the rest of the day it will stay like that. Nobody engages with flip chart or tries to read and discuss the words. They are preoccupied with other activities like talking about public space in Arnhem, or preparing the art market festival scheduled for the week after. On both the eight and the ninth day I come to the *huis* nothing has changed. FLIP CHART is still carrying the dictionary. Maybe people might have glanced at the words, but generally it seems to be ignored, as people are busy with other activities.

7.

This day there is a meeting in the *huis* by people who want to start a platform for sound and noise performances in Arnhem. One of them (Quinten) has performed in the cellar of the *ruru huis* during another event and he knew it was available for activities. They exchange experiences and ideas. After a three-hour conversation, Ade joins the meeting and he shows some *YouTube* video's about Indonesian noise. The group discusses differences between noise-scenes in various countries, and reinaart grabs this opportunity to introduce the dictionary. He pulls FLIP CHART into the conversation and the discussion fluently continues on paper: *bising* means noise, *swakelola* means do-it-yourself, *budaya* is culture, *jejaring* is network and *glodok* refers to electronic stuff. Very soon the paper of FLIP CHART is full. Quinten says this is great: now he will know what to say to people when he goes to explore the noise scene in Indonesia.

8.

One of the last moments I saw FLIP CHART, it was standing in front of the window after closing time, flaunting another dictionary text as a message for everybody to look at.

1. www.thoughtcollider.nl/about

RURU HUIS

Wants to hear from you!

Write down your ideas
programmes, events, happenings -

^{for}
(exhibitions, talks, events, etc.)

September Fweek & Sculpture Symposium 2017

SONSBERGPAK 2016 'LAKSAMANA MERAH' KUPU-KUPU
'VANESSA ATALANTA'

BLOG: BOUWENIJNDORSTIENBOEK.THEEL.COM

A CAMPING FOR FREE

Blauw Kikker muziek zondagen, schiedgelauff, minervalen 10
an eden - " - - - - -
Annhem - Zuid

Idea: Music, Poetry, etc. performances from original Annhem artists
integrating Annhem arts + artists (also not big
art organisations that actually don't program
the best of the best local artists)

Idea: Co-creating with some of our projects around creativity and
Annhem, like: ^{to support} Bitcoin Art, ^{to support} Creativity Kura Workshop
Covocul peza Annhem Creative City, Writers platform
Annhem, and the like. (Ada has my business card
Peta Fle [Jelal])

Oh my, my knowledge of Annhem history is quite vast - and there is so much
interesting Annhem history in the fields of art, landscape
1600, middle ages, city planning, city future, architecture etc.
There are especially historical organisations in Annhem,
like Historische Kerkberg. See also the social centre Sinslach.
Personal history/family history is also important !!!

• Write a book about Annhem or specifically Sinslach - learn about it. •
• Integrating business exercises + learning culture/art/food etc. -> in my professional
project Culture Deluxe for example
• PS 1

• Expo: Integrating Annhem into Media; social media interaction with Annhem public

WRITE DOWN YOUR IDEA (program, lecture, etc.)

Handwritten note: "This is not good"

Absolutely read "mail to a young poet", Rainer Maria Rilke
"Brief an einen jungen Dichter"

P.L.O.U.D.

This is a plating

ANNOU

BARK BBQ SHOWDOWN

Calligraphy Class

13-17 TAKEKLEDER NOISS!!! EMIR.S. (DRAWING) + FURCHICK (ART)
INDUSTRIAL, INTERACTIVE, OPEN.

Johns & Sons gallery + 6 stl
Living Quality Center in Amn
(19)

KILL YOUR IDOLS
caligraphy Kids
class

SONSBEEK 2016 juni t/m sept

educatie plan:

3 onderdelen

Vooraf

- Scholen werken over Sonsbeek in aanloop naar de expositie (april-mei)

A. basispakket school werkt zelfstandig

B. kunstenaar werkt op school → voorpost Sonsbeek in veld

Opening 3 juni
grote kinderopening

scholen leveren object in dat in Sonsbeek een eigen plek krijgt
tevens plaats voor workshops.

Tijdens de EXPO

- werkboek waar kinderen ^{met ouders} _{leerkracht} zelf door park lopen en de tentoonstelling bekijken

- za-za workshop op plek die van de kinderen is.
1400-1600 open inloop voor bezoekende kinderen om deel te nemen.

Volenteer:

* Gast heer
vrouw

* employeer (shop)
preferable -18

* CSU intern

* CONGIERGE

METHODE RUANGRUPA

* GEBRUIKER VS BEZOEKER

* AT THE GATE
and AT THE TABLE

* BUILDING NETWORKS
elk22r kennen
van elk22r leren, kennis delen, promoten

* ~~...~~
NONGKRONG / INFORMEEL
chitchat
(on)gericht programma maken
ontwikkelen

* POPulaire beeldcultuur / jongeren cultuur

* Generieuze ruimte
supportive space

* Distributed leadership

* * ALternatieve NARRATIEVEN IN DE STAD
[KASCHUUR] PAVING THE WAY...

WAT is nu typisch
ARNHEM?

Het Pakhuis

&

RURU HUIS

DELEN DIE HAP

~~#~~ ARABIC - NEDERLANDS

DANKJEF → THANKS → SHUKR

I (ANA) أنا ik
nose (ANF) أنف neus

me and my nose (ANA W ANFE)

EATING TOGETHER (NAKOL MAA)

DUTCH/NEDERLANDS

NAKOL MAA → SAMEN ETEN

HOW ARE YOU? → HOE GAAT HET MET U?

NORMAL ⇒ NORMAAL

1. NAKOL MAA
2. RAGS MAA
3. SHUKRAN!

WAT IS KUNSE?
WHAT IS ART? (MAHOA) & ALFAN

FIETS / BICYCLE → (BESKRIJFT

DANCE → DANSEN ⇒ (RAGS)

LANG ZAL HIJ LEVEN!
HIEP HIEP HOERA!
} DUTCH: HAPPY BIRTHDAY TUNE!

SOEPEL DANSEN

FLEXIBLE DANCING → MUSIC RAGS
MUSIC → Muziek → Musica

Woordenschat

- * **Belanda:** ^{dahit pun} ^{MEDEKAHASE / Mardik} ^{to go to school, like a go to school pup} ^{to go to school in the morning}
- * **Kromo:** ^{from kromen, a way to be pretty, attract, manner} ^(from a light and dark) ^{to be attractive, to be sexy} ^(from a light and dark)
- * **Berslap:** ^{to be messy} ^{to be messy} ^{to be messy} ^{to be messy}
- * **Merdeka:** ^{Freedom, liberation} ^(Vrijheid) ^{to be free, to be independent}
- * **Totok:** ^{to be a foreigner, to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
- * **Rekolonisasi:** ^{recolonization} ^(recolonization) ^{to be a foreigner}
- * **Jaman normal:** ^{old school} ^{old school} ^{old school}
- * **Siasat:** ^{strategy, tactics} ^{strategy, tactics} ^{strategy, tactics}
- * **Bendera:** ^{flag, vlag} ^(BANDARA) ^{to be a foreigner}
- * **Bahasa Indonesia:** ^{Indonesian language} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}

Woordenschat:

- Moleks** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
- Gelangan** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
- AMATOOO...** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
- Ria Tete** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
- Nona Manis** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
- Bakadapat** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
- Kumpulan** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}

Woordenschat

- Jakarta 32c
Studenten brine:
- Indonesisch** **Engels** **Nederlands**
 - GUDANG** ^{warehouse} ^{warehouse} ^{warehouse}
 - Pelajar** ^{student} ^{student} ^{student}
 - ekosistem** ^{eco-system} ^{eco-system} ^{eco-system}
 - TARKAM** ^{study book} ^{study book} ^{study book}
 - segera hadir** ^{coming soon} ^{coming soon} ^{coming soon}
 - Maha-siswa** ^{university student} ^{university student} ^{university student}
 - Tarang** ^{Fight} ^{Fight} ^{Fight}
 - Suhu** ^{Temperature} ^{Temperature} ^{Temperature}
 - lokakarya** ^{workshop} ^{workshop} ^{workshop}

Woordenschat

- Water verbindt
Indonesisch	Engels	Water verbindt
Lari Kecil	jogging	Hardlopen / zacht lopen
Proyek Perumahan	investment project	Investeringsproject
Insinyur	engineer	Ingenieur
koneksi air	water connects	water verbindt
Transaksi	transaction	Transactie
MENGUAP	evaporate (to steam)	Verdampen
SIFILIS	cycle	cyclus
hilang	disappear	verdwenen
GEJANGA MENGALIR	still flowing	stilstaand stroomd
kanal air bersih	clean water connects	schoon water verbindt
Banjir	flood	overstroming
berpikir ulang	rethinking	herzien / opnieuw bedenken
Budaya	culture	cultuur
predator	bird of prey	roofvogel

WOORDENSCHAT 1

- * **GRINIS GRINIS** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
- * **JABU MISBAR** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
- * **JAMU** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
- * **JAMU** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
- * **JAMU** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
- * **JAMU** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
- * **JAMU** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
- * **JAMU** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
- * **JAMU** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
- * **JAMU** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}

- * **MUSUH BERSAMA** ^{common enemy} ^{common enemy} ^{common enemy}
- * **AKTIVISME** ^{youth activism, movement} ^{youth activism, movement} ^{youth activism, movement}
- * **PAMFLET** ^{supporting} ^{supporting} ^{supporting}
- * **menyebarkan** ^{distributing knowledge} ^{distributing knowledge} ^{distributing knowledge}
- * **Beda GENERASI** ^{generation gap} ^{generation gap} ^{generation gap}
- * **KIDAL** ^{Left-Handed} ^{Left-Handed} ^{Left-Handed}
- * **Provinsi** ^{Province, many provinces} ^{Province, many provinces} ^{Province, many provinces}
- * **Konteks** ^{context} ^{context} ^{context}
- * **EXPERIMENTING** ^{EXPERIMENTING} ^{EXPERIMENTING} ^{EXPERIMENTING}
- * **HUBUNGAN** ^{Relationship / connection} ^{Relationship / connection} ^{Relationship / connection}

- # WOORDENSCHAT
- * **POENALE SANCTIE**
 - * **Kooli**
 - * **Toean Keboan**
 - * **AJeh knoop**
 - * **Gourilla**
 - * **Bedinde**
 - * **Nyal**
 - * **Kromo Belanda**
 - * **Suger plantation**
 - * **X NO & NICA**

- AMANN
- * **AMANN** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
 - * **AMANN** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
 - * **AMANN** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
 - * **AMANN** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
 - * **AMANN** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
 - * **AMANN** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
 - * **AMANN** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
 - * **AMANN** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
 - * **AMANN** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}
 - * **AMANN** ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner} ^{to be a foreigner}

- (eigen) liedje
- gezongen taal
- Horemiest heeft
(dat knijpt je pijn)

• emotioneel

• ongezond weten
(~~dat knijpt je pijn~~ weten)
reëler

• Veilig

• dingen die je niet mag zeggen

Benoemen, niet benoemen

Indonesische waterschagers hebben het
hier in het camp meegevoerd te het
precies meten. bevestiging, ze hebben omg
het respect aan te het niet, bevestiging je niet correct

AMAN

MG BANA
AMAN
ind. P. stellig

3 of 4
KUALAT

↳ je doet iets en dan de je in a. twaak het voor
en de bij je in reactie. die je zelf het veroorzaakt
die je niet het niet de je in een
precieze woorden eigen klaren de tricky
CONTROLE VIL WOORD IS OOR DING

Hello	Salam	Hallo	مرحباً	مرحباً	مرحباً	مرحباً	مرحباً
Good morning	Bonjour	Goodending	صباح الخير	مساء الخير	صباح الخير	مساء الخير	صباح الخير
Good evening	Bonsoir	Goodenavond	مساء الخير	صباح الخير	مساء الخير	صباح الخير	مساء الخير
Goodbye	Au revoir	Tot ziens	مساء الخير	صباح الخير	مساء الخير	صباح الخير	مساء الخير
Excuse me	Excusez-moi / Pardon	Pardon	عذراً	عذراً	عذراً	عذراً	عذراً
Please	S'il vous plaît	Abschieten (ask)	من فضلكم	من فضلكم	من فضلكم	من فضلكم	من فضلكم
Thank you / thanks	Merci	Dank u bedankt	شكراً	شكراً	شكراً	شكراً	شكراً
You're welcome / impossible to thank you / Pasanku	De rien	Geen probleem	لا بأس	لا بأس	لا بأس	لا بأس	لا بأس
My name is _____	Je m'appelle _____	Mijn naam is _____	اسمى _____	اسمى _____	اسمى _____	اسمى _____	اسمى _____

English	French	Dutch	Kurdish	Bengali	Dari	Urdu	Arabic
Anglais	Français	Nederlands	Kurdi	بنگالا	داری	اوردو	عربی
Engels	Frans	Nederlands	Kerdi	بنگالا	داری	اوردو	عربى
Български	француски	нидерландски	кюрдски	бенгалски	дарски	урдуски	арабски

Български	француски	нидерландски	кюрдски	бенгалски	дарски	урдуски	арабски
Български	француски	нидерландски	кюрдски	бенгалски	дарски	урдуски	арабски
Български	француски	нидерландски	кюрдски	бенгалски	дарски	урдуски	арабски
Български	француски	нидерландски	кюрдски	бенгалски	дарски	урдуски	арабски

Български	француски	нидерландски	кюрдски	бенгалски	дарски	урдуски	арабски
Български	француски	нидерландски	кюрдски	бенгалски	дарски	урдуски	арабски
Български	француски	нидерландски	кюрдски	бенгалски	дарски	урдуски	арабски
Български	француски	нидерландски	кюрдски	бенгалски	дарски	урдуски	арабски

Refugee Phrasebook

Lexique pour réfugiés
Vluchteling Taalgids

دليل المفردات للاجئين

Welcome to the
Netherlands and Belgium

Basic Orientation (short version)

Welcome to the Netherlands, Belgium

This booklet is based on data from the community project "Refugee Phrasebook". All content can be copied, adapted and redistributed freely (Creative Commons License, CC0).

For online versions and contributions visit <http://www.refugeephrasebook.de> and https://en.wikibooks.org/wiki/Refugee_Phrasebook and feedback@refugeephrasebook.de

Foto van het

17 ASHNA

» ARNHEMIA

» TROLLEY, MUSEUM

» LOCATIE SPATIE

» ACHTERDOCHTIG

» HET PAKHUIS

» MOLEN PLAATS

» DE WACHT

» DRI

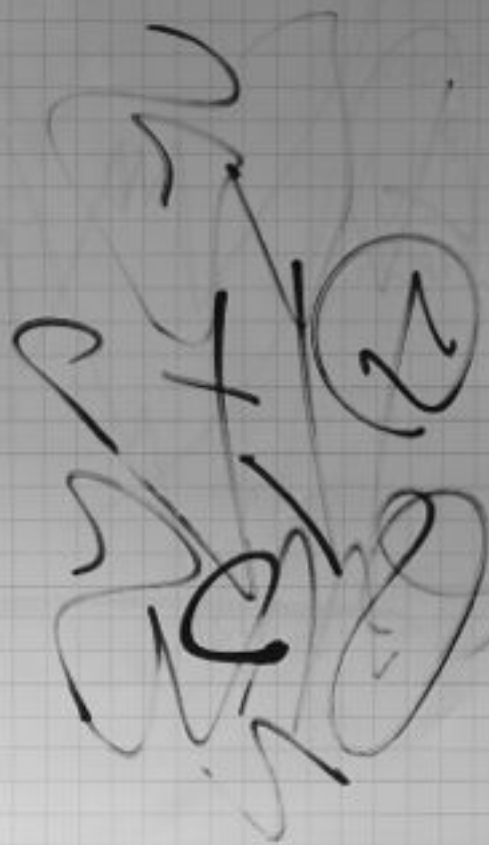
» ARTEZ

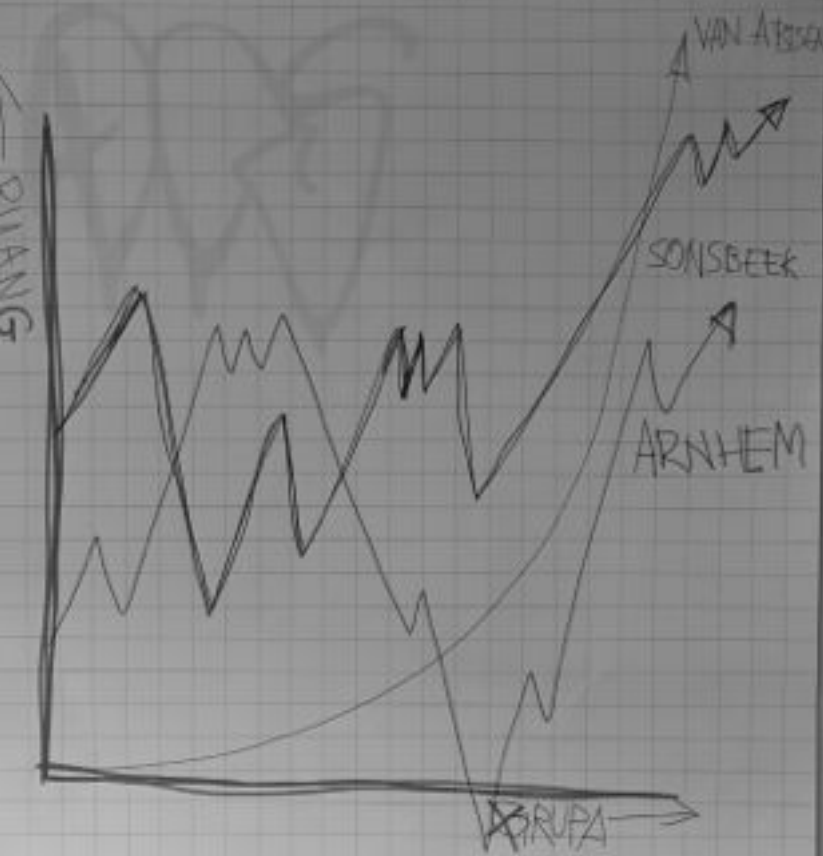
Wifi: ruru huis

Pass: ruangrupa
(NO KAPITALS)

- wat denken ze over de Sonbeek tentoonstelling als evenement.
- ~~kwat~~ vinden ze ervan dat een indonesische groep nu de curatoren zijn.

Wat
vinden ze?

Veg: Loempia
€ 1,50

Kip: Loempia
€ 2,-

Neem iets mee en
laat iets achter

IMAGINATION IS
MORE IMPORTANT
THAN KNOWLEDGE
(LORENZ)

Nama Pengguna (user)	username	gebruikersnaam (user)

Kata Sandi (word) (word) (code)	password	wachtwoord

papan tulis	writing board	(school) bord

Membalikkan → flipoxon

Another
nog een FLIP OVER?

(ADVANTAGES)
VOORDelen

- meer opschrijven
- twee schrijvers

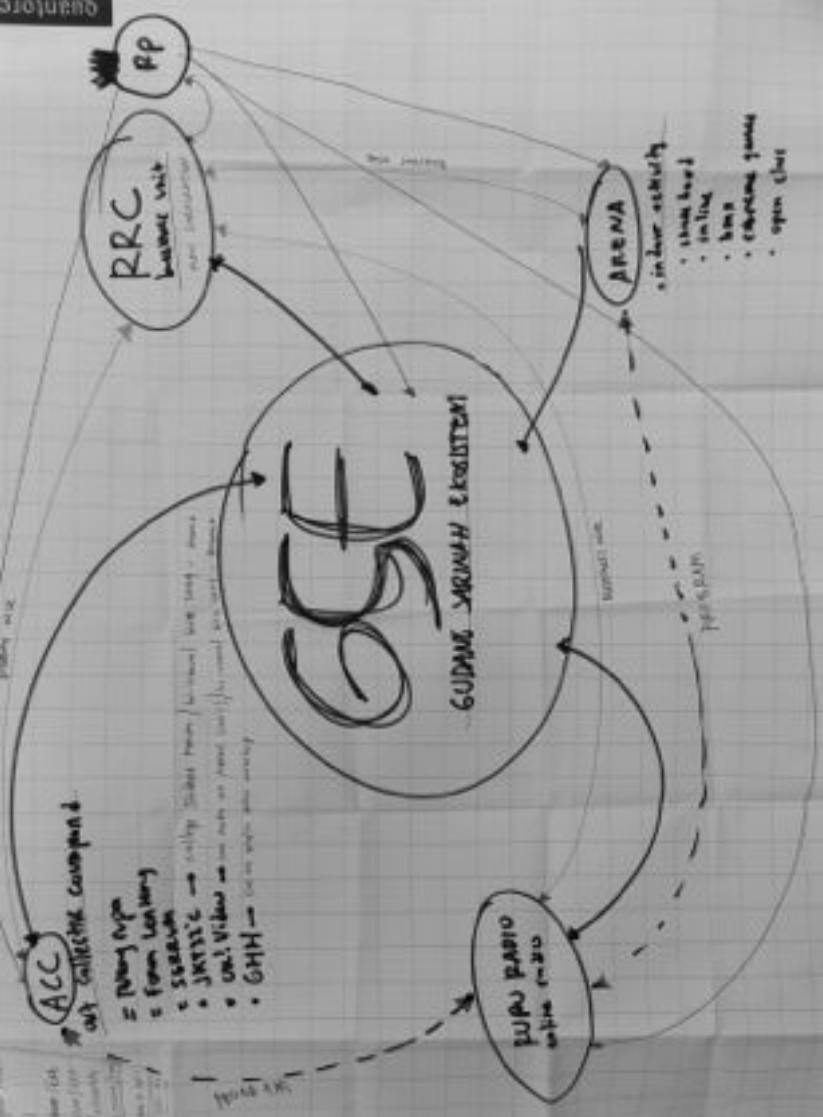
(disadvantages)
NADelen

- meer opschrijven
- staat in de weg
- IDEEN worden niet uitgewerkt
- VERGADERING moet te lang

NU AANWEZIG:

- Eef Veldkamp
- Marit van Dijk
- Miriam Fusetier

Wifi: ruamuis
Ww: ruangrupa

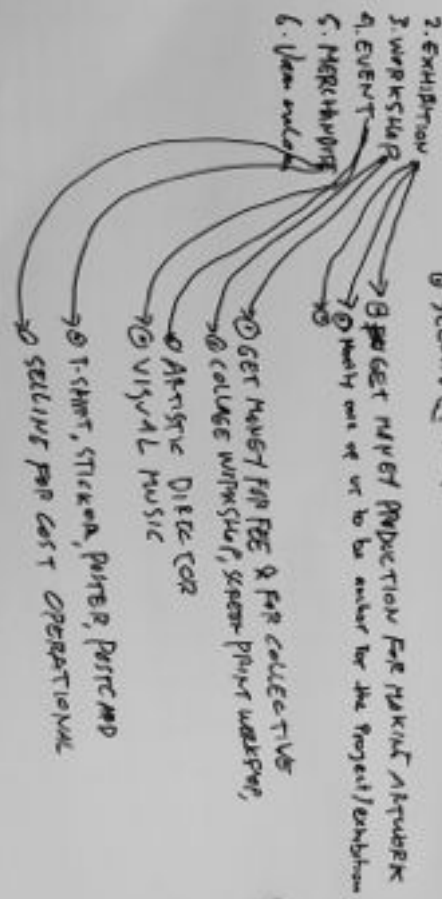

Product

CUT AND RESCUE

1. ZINE
 2. EXHIBITION
 3. WORKSHOP
 4. EVENT
 5. MERCHANDISE
 6. Urban outreach

SELF PUBLISHING FOR THE NETWORK (contribute)
 INVITE MURRAY/ARTIST FOR THE NETWORK (contribute)
 SELLING (FOR OPERATIONAL COST)

planta stando

HOW DO YOU WORK TOGETHER?

DRAW A DIAGRAM

WHAT ARE YOUR ETHICAL PRINCIPLES?

WRITE MAX 200 WORDS

WHAT DO YOU WISH YOU COULD DO BUT DON'T HAVE THE RESOURCES FOR?

WHY? WHAT RESOURCE(S) WOULD YOU NEED

WRITE ON CARD

ALONG TRIPPLY
STRESS AREA

and not jobless

land

ing some reason

what did they

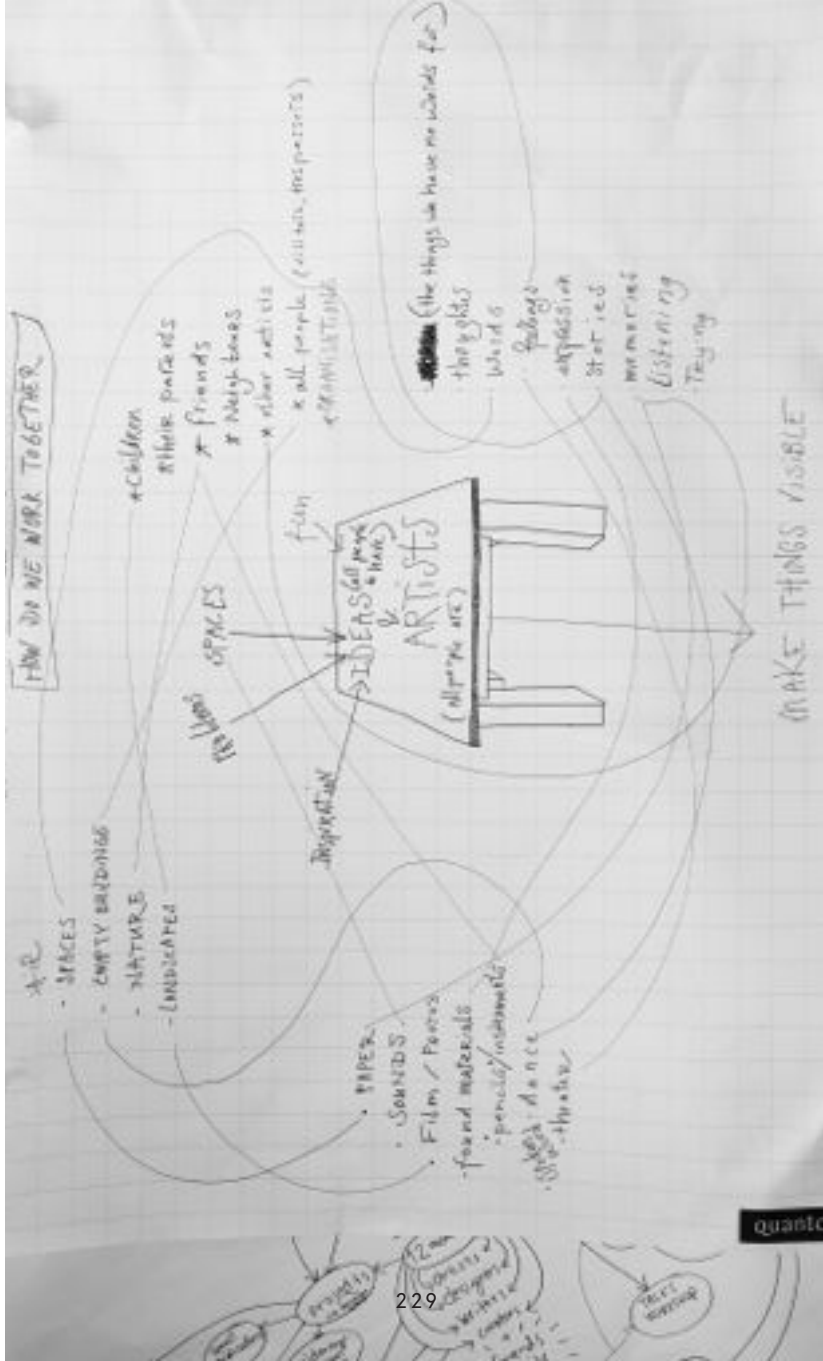
to write it, it was a

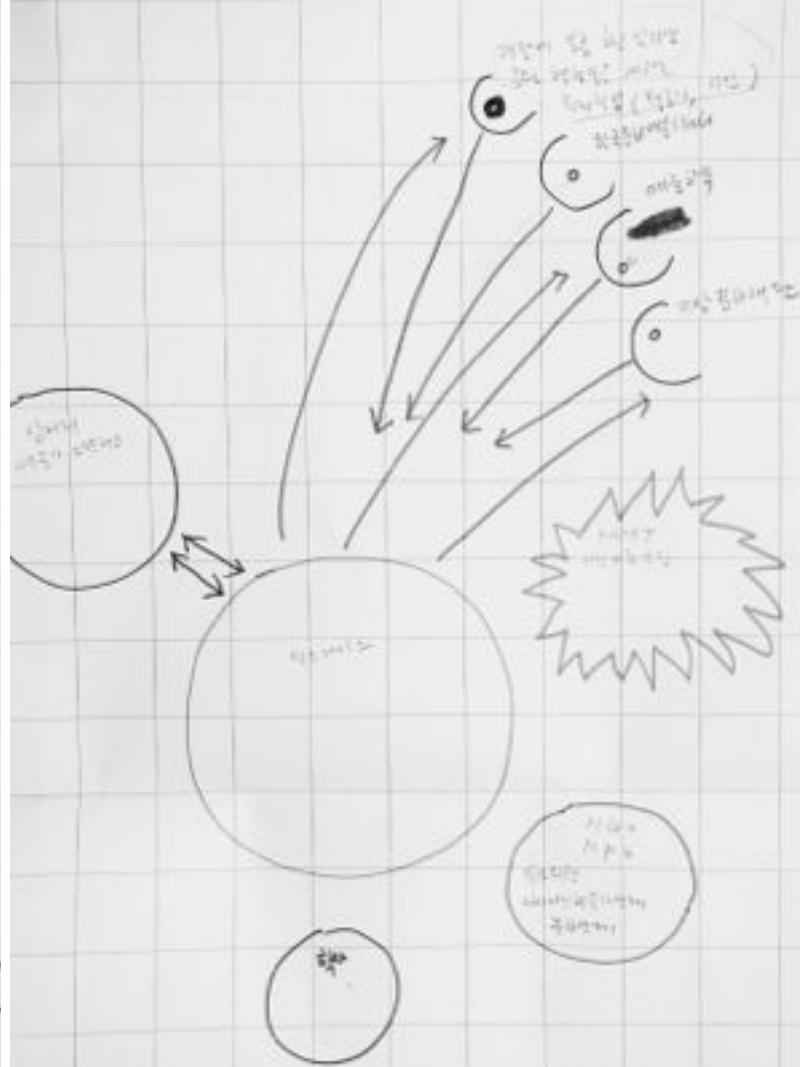
to say

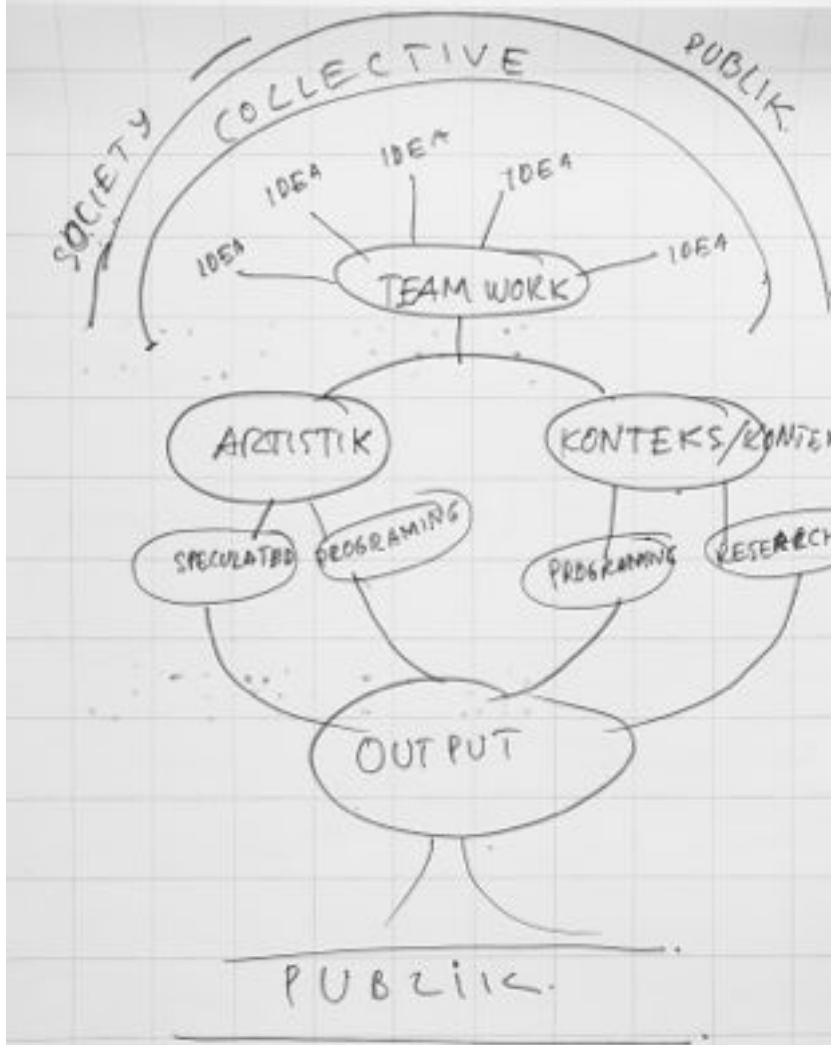
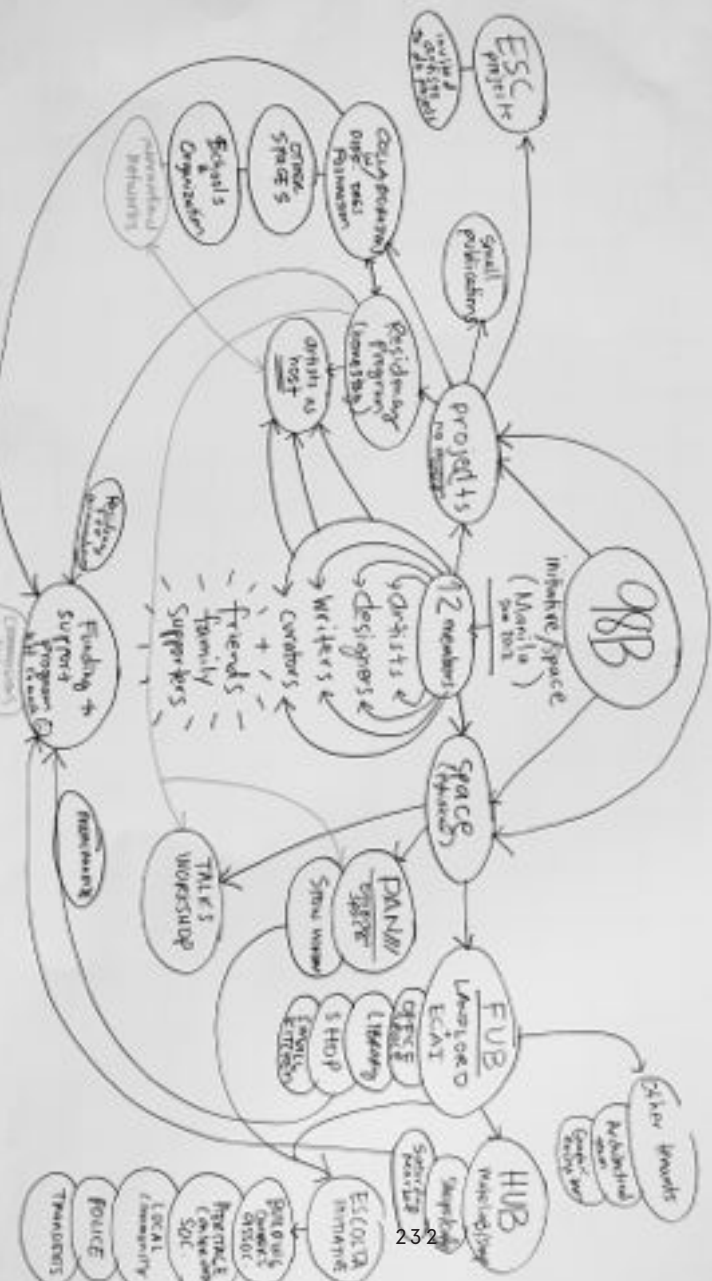
ALONG TRIPPLY
STRESS AREA
and not jobless
land

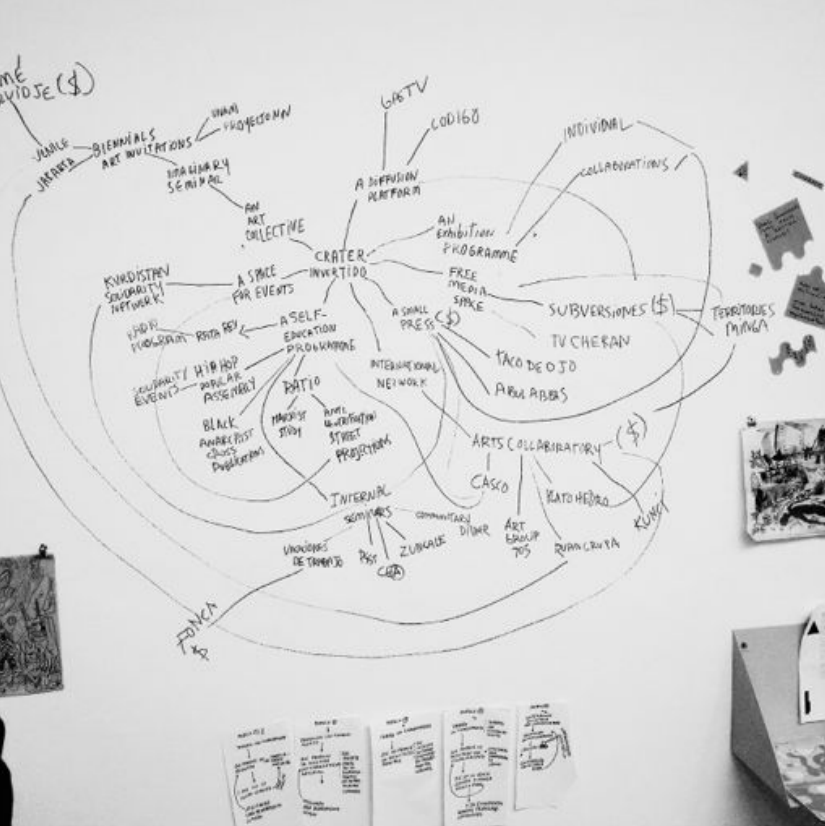
ALONG TRIPPLY
STRESS AREA
and not jobless
land

ALONG TRIPPLY
STRESS AREA
and not jobless
land

vitrine

236

237

WANT TO GIVE THE RURU-HUIS A GOOD-LUCK CHARM,
NEARLY EMPTY BUCKET WHICH CAN BE FILLED TO THE BRIMM.
FILLED BUCKET REFERS TO PROSPERITY AND WEALTH.
SIDE I PUT A LITTLE COPPER BALL, THE BALL REFERS TO THE
WORLD BUT ALSO TO THE LITTLE MOLECULES EVERYTHING IS
DE OF.

LIKE SHINY THINGS, JUWELERY, SILVER, GOLD.
M A PAINTER AND INSIDE THIS BUCKET I PUT SOME PRUSIAN
JE DISTEMPER, IT'S A SELF MADE PAINT. I OFTEN PAINT MY
JECTS, GLOSSY THINGS LIKE THIS LITTLE BALL, ON PRUSIAN
JE BACKGROUNDS.
UE IS THE MOST RARE COLOUR IN NATURE AND STILL WE
E UNDER A BLUE SKY.
URNED THE WET PAINT ROUND AND ROUND THE EDGE TO
KE THIS NICE SHAPE INSIDE. I HAD TO BE QUICK BUT ALSO
ECISE. I VERY MUCH LIKE DOING THAT SORT OF THINGS.

WANT TO GIVE THIS GOOD-LUCK CHARM TO THE RURU-HUIS
CAUSE IT REFERS TO SOCIAL MEETINGS. THERE IS AN OLD
ITCH FOLKSONG ;' TWE EMMERTJES WATER HALEN'.
S ABOUT COLLECTING TWO BUCKETS OF WATER AND
MBOLICALY IT IS ABOUT MEETING AND TALKING WITH EACH
HER NEAR THE WELL AT THE VILLAGE SQUARE.

GIVING THIS CHARM I REALY HOPE THE HUB WILL BE A
CCES.

Ein Anzeichen für ein dicker
34 by KENA
Gina
AKSD

Das Bild ist ein Bild von
Damen Bild ist ein Bild von

quick visit to
Eindhoven
Design
Week...

MBS EKO at EKO
PLAZA
(Love the area...)
and
Jool + RuangRupa
at the park

Music

@STELLA
Jazz by

Townhouse B&B

SMOKERS
Lounge

outside...

Nong Krong
around
ARNHEM

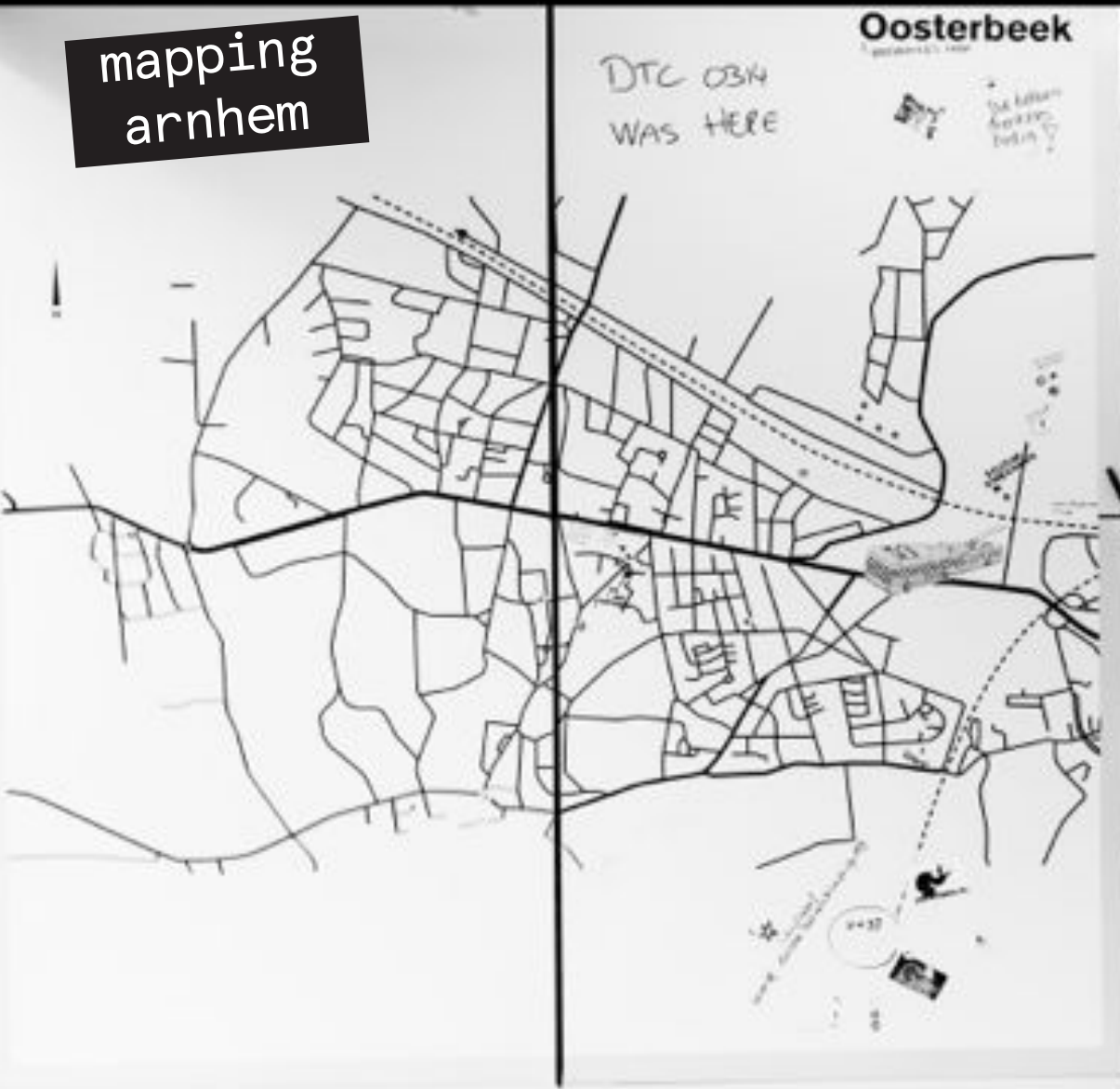
THINK TANK
or corner...
Ruru Home
@Arnhem

1 at
time at the HUIS
!!!

mapping
arnhem

ruangrupa

MOBILITY, TRANSACTION, LONELY MARKET, MAP AND ICONS

At the core of ruangrupa's practice are activities that focus on the subject of the city, explored by means of mapping transactions patterns, exchange processes, and the personal and/or collective memories relating to urban negotiations happening in the city.

In developing the research, with its multi-disciplinary approach, ruangrupa has stumbled upon different stories that can be summarized as mobility (movement): a theme in the city through which the idea of transaction can be activated into personal land-marking.

This act of mapping also intends to investigate transaction numbers, values and stories ("transaction" regarded both in economic and social terms) happening in urban society, consequently affecting the movement of individuals and the nature of each locations in a city.

LET US INTRODUCE YOU TO THE PREVIOUSLY AND COLLABORATIVELY DESIGNED LONELY MARKET MAP AND ICONS.

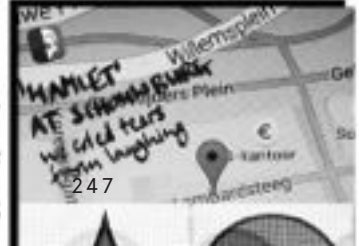
The icons on this map can represent whatever you wish: stories, memories, landmarks—your imagination is the limit.

You can use it as a platform to tell your story and experiences within the city and its surroundings.

We warmly invite you to use these maps, which represent different areas in Arnhem, and to reconfigure the icons so they tell your personal stories and memories, be they real or fictional.

Please feel free to add other memorabilia and other visual narratives such as photographs, sketches, found objects, random things, even video and sound to the mix.

(Lonely Market Map and Icons, are part of ruangrupa Arts Laboratory project for Mobility and Transaction – 2008)

FRAGMENT UIT EEN FIETSDÉRIVE

MiddenACT: de confrontatie

door Arthur Middelkamp

Het is al bijna zomer. De luchtdruk is hoog, de temperatuur gematigd. Een briesje uit het zuiden roert de veren van zijn rechtervleugel. Een relaxte en gelukkige reiger (Claudia Lindhout) vliegt richting zonsopkomst. Tussen blauw en groen verkent hij nieuw gebied. De kilometers effen grond van het land trekken onder hem door. Af en toe een bosje bomen en af en toe stenen huizen, maar geen ruwe rotsen, kreukels of obstakels in dit landschap. De reiger vliegt graag boven gras en in Nederland is het gras het groenst en zijn de velden het sappigst. Hij zweeft op de kleur groen. Dus zo vliegt hij door. Na een tijdje rondom Amsterdam en Utrecht gewoond te hebben, is hij nu op weer reis gegaan. Op weg naar ieder volgend uitzicht. De vroege ochtend is perfect om te reizen, als de auto's nog slapen. Hij draait richting de wind en spietst hem met zijn snavel. Zoëvend door de lucht steekt hij een rivier over en al snel ontdekt hij een tweede rivier in het vooruitzicht. Afgestemd op het stromende water draait hij weer richting het oosten en vliegt verder over de vruchtbare vlaktes, knus tussen de twee rivieren.

Het gras wordt gekauwd door konikpaarden, schapen en Schotse hooglanders. Mensen ziet hij hier en daar ook al rondscharrelen. De reiger kijkt weer naar de horizon, maar die wordt belemmerd door masten en kabels. Misschien tijd om even te stoppen. Nog een paar slagen en een pirouette en dan klauwt hij de elektriciteitskabel vast. Terwijl hij tuurt naar zijn afgelegde afstand schrikt hij op omdat zijn rustplaats begint te bewegen. De kabel verplaatst hem verder naar het zuiden. Hij fladdert op en grijpt zich vast aan het topje van de dichtstbijzijnde mast. Beide kabels kruipen in tegengestelde richting. Maar dat is nog niet alles, hangend aan de kabel komt er een soort hutje op hem af. Achter het raam staan drie lachende mensen. Een nieuwe manier om te reizen en van het uitzicht te genieten, als vogel begrijpt hij dat dit voor hen geweldig moet zijn.

Even besluit hij het hutje te volgen maar al gauw verplaatst zijn aandacht naar een solitaire man op de fiets, vijftig meter beneden hem.

“Meneer! Meneer! Goedemorgen! Wat zijn dit voor een vreemde elektriciteitsmasten?”

De fietser kijkt op en remt zodat de reiger plaats kan nemen op zijn stuur.

“Goedemorgen, je zat zojuist op een hele fysieke verbinding tussen Nijmegen en Arnhem. De kabelbaan is een hele ontspannen manier van reizen tussen de twee steden en je kunt goed het hele gebied bekijken. Maar ik ben liever op de fiets om onderweg anderen te ontmoeten en bezoekjes te brengen aan leuke plekken.”

“Wat voor een plekken?”, vraagt de reiger.

“Kinderboerderijen die Gelderse schapenzuivel (en ook roomijs!) maken en waar je ook kunt paardrijden. Daarnaast vind je in dit gebied binnen iedere straal van vijf kilometer een boomgaard, volkstuin of aardbeienkas, waar je naast versgeplukte vitamines ook creatieve, culturele uitspattingen van de beheerders kunt proberen. Ik heb zonet al een aardbeiensmoothie gedronken. En als je hier fietst, wandelt of hardloopt, dan kun je als je wil onderweg een uitzichttoren beklimmen, met het aangename risico dat je daarna een ander pad dan gepland kunt verkennen.

“Waar fiets jij naartoe vandaag?”

“Naar Willem (Willem Jakobs), hij is vertrokken uit Arnhem en ik uit Nijmegen.”

“Wil je weten waar hij nu is? Dat vlieg ik op en neer en ik ben benieuwd wat hij te vertellen heeft. Van wie moet ik de groeten doen?”

“Van Arthur (Arthur Middelkamp).”

Dit stuk land is een organische coöperatie, een netwerk zonder begin of einde, open voor iedere nieuwe schakel.

Nu fladdert de reiger naar het noorden. De bebouwde kom is hier ook aangenaam ziet hij, net als in het westen hebben de landelijke dorpjes en stadjes een historisch aanzicht, met de uitgestrekte natuur erdoorheen. Mensen uit Arnhem en Nijmegen moeten hier graag komen om rond te struinen. Dan ziet de reiger een gebouw dat hij eerst niet kan benoemen, maar dat zal dan wel een uitkijktoren zijn. Aan de andere kant van de trap bevindt zich een schuurtje met drie picknicktafels. Aan één tafel zit een man koffie te drinken. Het schuurtje verkoopt Italiaanse espresso en is tevens een fietsmaker.

“Dag Willem!” probeert de reiger. Willem kijkt verbaasd naar de vogel die naast hem landt.

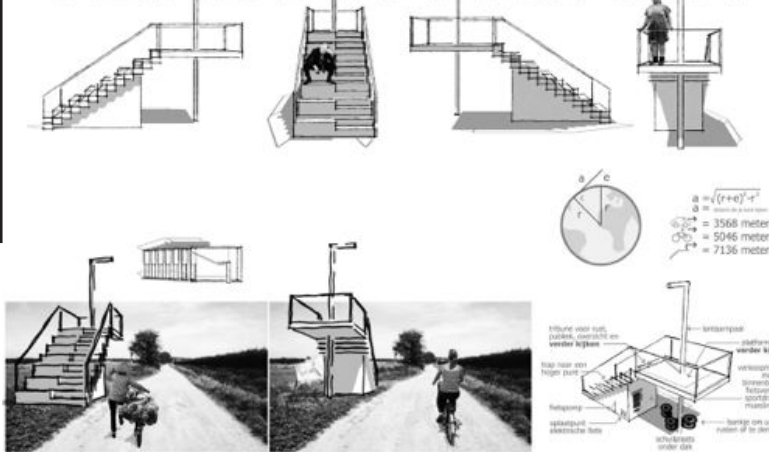
“Dag reiger, waar kom je vandaan?”, antwoordt Willem.

“Ik heb toevallig Arthur ontmoet, ik ben vanochtend uit het westen komen vliegen, gewoon voor de lol. Dit is een tof gebied moet ik zeggen.”

Willem antwoordt enthousiast: “Dat is zeker toeval, maar wat nog meer toeval is: Arthur en ik hebben deze uitzichttorens gebouwd en ook de kabelbaan. Verder hebben we verbindingen aangewakkerd,

VERDER KIJKEN

zodat recreatieve bedrijven konden ontstaan. Deze fietsenmaker werkt nu samen met een barista en de uitzichttoren is een goede plek voor een fietsenmaker. Dan kunnen mensen met hun koffietje van het uitzicht genieten en daarna is de band geplakt.”

“Ontmoeten jullie elkaar ook hier?”, vraagt de reiger.
 “Nee, ik ga weer fietsen, we stoppen en lunchen samen op de plek waar we elkaar tegenkomen.”

“Wat gaan jullie eten?”

“Broodjes met gerookte kip en achterham. Ik heb ze net al gekocht in Huissen. Het graan groeit vlakbij, op de natuurkokers in park Lingezegen.”

De reiger vliegt enthousiast hoger en hoger om te zien wanneer de vrienden elkaar zullen ontmoeten. Hij cirkelt in de lucht. Dit stuk land is een organische coöperatie, een netwerk zonder begin of einde, open voor iedere nieuwe schakel. Verzonken in gedachten mist hij bijna de

broodjes. Op de grond zitten Arthur en Willem ervaringen uit te wisselen. Ze hebben elkaar getroffen tussen twee lindebomen, in een laan met lindebomen. De reiger hupst naar hen toe en kijkt met een schuine kop naar de smakelijke lunch. Ze voeren hem korstjes en een stukje kip. Daarna fietst Willem door naar Nijmegen, Arthur naar Arnhem en de reiger vliegt naar Huissen, hopend op nog meer broodjes.

work by Cráter Invertido

Tijdens SONSBEEK'16 werkte ruangrupa samen met Motel spatie en produceerde Motel Spatie het werk van Cráter Invertido en Cut and Rescue

260

publicatie cráter invertido voor SONSBEEK'16

Ik voel me schuldig. Schuldig tegenover mijn verzameling. Honderden affiches liggen onderin een irrandige kast, omwikkeld in een plastic tas, te wachten. Te wachten op het moment dat ik ze bevrijd en toon aan de wereld.

Maar hoe?

Moet ik de affiches bundelen? Vergroten? Moet ik de begeleidende teksten analyseren? De katten categoriseren? Moet ik de vindplaatsen markeren op een kaart? Zal ik alle bases opbellen om te vragen of ze hun moment al terug hebben gevonden? Moet ik een digitale databank starten?

Het was niet omdat ik te druk was, zeer zeker niet. Te weinig inspiratie kan ook de reden niet zijn geweest. Het was ook niet omdat mijn verzameling niet compleet was, of groot genoeg, nee. Zin had ik ook heus wel, echt.

En waarom wil ik er wat mee doen? Is een verzameling alleen niet-roed genoeg? En waarvoor heb ik de wereld zenteneren? Zoek ik naar it voor mezelf houden?

verzmic, zkt, iemnd, mt
Alle eggats zn wtkm.
jr. Arnhm e.o.

DE GIROPLANT

Als je wilt groeien moet je delen

door Richard Derks

De *giro* werd in de lente van 2016 met veel marketing-geweld over de argeloze burger van Arnhem uitgestort. Roze fietsen, roze vlaggen, roze shirtjes in de straten. Toch associeert de Arnhemmer *giro* niet op de eerste plaats met roze, maar met blauw.

Postcheque & Girodienst

'Giroblauw past bij jou' was namelijk jarenlang de reclaimslogan van de Postcheque & Girodienst, kortweg 'de giro'. Het was een landelijke staatsbank voor de gewone man met meer dan vier miljoen rekeninghouders. Het hoofdkantoor van de giro was een reusachtig gebouw aan de Velperweg. In de hoogtijdagen van de giro werkten hier zo'n drieduizend mensen. Er waren ook kantoren in Den Haag, Amsterdam en Leeuwarden. In die tijd – in de jaren 60, 70 en 80 van de vorige eeuw – werd veel van het werk rond het Nederlandse betalingsverkeer nog met de hand gedaan. Enveloppen openscheuren, betalingsopdrachten coderen en controleren, afrekeningen in enveloppen stoppen: het werd gedaan op grote afdelingen met tientallen vaak laagopgeleide werknemers. Bij 'Ontvangst & Verzending' werkten veel mannen uit de volkswijken Klarendal en Het Broek, bij 'Codering' werkten de vrouwen en vriendinnetjes van die mannen. Er waren ook wat kleinere specialistische afdelingen en een reusachtig papieren archief. Het af- en bijboeken gebeurde iedere nacht op een enorme IBM mainframe-computer. Zo'n klassieke met ponskaarten waar van die grote magneetbanden op draaiden.

Aangehouden Girobetaalkaarten

Ik kwam in 1980 te werken op één van die kleinere specialistische afdelingen, de afdeling 'Aangehouden Girobetaalkaarten'. Ik was een uitzondering, het was crisis en vrijwel mijn gehele vrienden- en kennissenkring was werkeloos of arbeidsongeschikt en zat met een uitkering thuis. Bij 'Aangehouden Girobetaalkaarten' werden betaalkaarten

verwerkt die door de ontvanger niet goed waren ingevuld. 'Pinnen' bestond nog niet, de betaalkaart was een betaalmiddel (een soort cheque) die gegarandeerd was tot tweehonderd gulden, je kon ermee betalen óók als je rood stond. Ik was aangenomen als 'correspondent' om klachten rond die verkeerd ingevulde kaarten af te handelen. Het bleek al snel dat het werk van 'correspondent' vooral gedaan werd met de telefoon, niet met de pen. Een hele schrik voor een stotteraar met telefoonvrees.

Sociale gevallen

"Eén keer per jaar ging de chef van de afdeling met meneer P naar de stad om nieuwe kleren voor hem te kopen."

Op die afdeling werkten zo'n dertig mensen. Zo leerde ik een bonte verzameling Arnhemmers kennen. Ook dat was een hele schok voor een min of meer wereldvreemde schoolverlater met lichte mensenvrees. Nu kreeg ik te maken met etnische minderheden (voormalig soldaten uit het K.N.I.L.), met brutale 'gezond-verstand-burgers', met pestkoppen, met ambitieuze baantjesjagers, met lijntrekkers en met zogenaamde 'sociale gevallen'. Zo hadden we meneer P op de afdeling, die was 'niet helemaal goed'. Hij kon nauwelijks voor zichzelf zorgen en had rust en regelmaat nodig, anders kreeg hij vlekken in zijn gezicht en begon hij te wapperen met zijn armen. Hij at zijn warme maaltijden in de kantine van de giro en één keer per jaar ging de chef van de afdeling met meneer P naar de stad om nieuwe kleren voor hem te kopen.

Het was niet echt hard werken op de afdeling Aangehouden Girobetaalkaarten. Als ik een beetje doorpakte was ik om tien uur in de morgen klaar met mijn werkpakket. In het begin wilde ik dan nog wel eens aan mijn lege bureau een boek gaan lezen. Dat was niet de bedoeling, kreeg ik van de chef te horen. "Als je wil lezen is dat prima, maar leg je boek dan in de la en leg wat giro-papieren voor je op tafel." Zo wekte ik in ieder geval de indruk aan het werk te zijn, voor het geval er een hogere chef binnen mocht komen. Tussen mij en de allerhoogste chef zaten geloof ik wel zestien rangen. De giro was in die

tijd een instelling voor betalingsverkeer, zeker, maar ook een verkapt werkverschaffingsproject. Er werd veel en langgerekt pauze gehouden, er werd in de toiletten volop gedeald (en gebruikt) en het kwam zelden voor dat we tot vijf uur moesten werken.

Stopwatch

In het midden van de jaren '80 was het uit met de pret. De giro werd verzelfstandigd en de medewerkers verloren hun ambtelijke status. Dat was zwaar voor veel collega's. Velen werden ziek, er kwamen hartkwalen en er was zelfs een enkele zelfmoord. Een collega van de afdeling aan de overkant, een beetje een sneue dikke man en al net zo'n 'sociaal geval' als onze meneer P, verwurgde zich in de toiletten met zijn broekriem aan de deurklink.

De giro werd in 1986 de private 'Postbank' (en weer later ING). De sociale kant van de bank verdween al snel, de omgang met de medewerkers werd zakelijker. Op een gegeven moment verscheen er een onderzoeker met een stopwatch die ging meten hoeveel tijd we bezig waren met 'persoonlijke verzorging'. Dat liep in mijn geval de spuigaten uit. Het lezen van Shakespeare in de baas zijn tijd werd in het vervolg niet meer getolereerd. Gevallen als meneer P verdwenen stilletjes, de afdeling werd kleiner en er moest flink worden doorgewerkt. In 1990, na precies tien jaar, hield ik het voor gezien en begon voor mezelf. Of ik nog een afscheidscadeautje wilde. "Geef mij dat plantje maar mee..." zei ik toen. Dat kwarrende plantje had tien jaar lang voor me op mijn bureau gestaan.

De Giroplant, een stukje tastbare Arnhemse geschiedenis

Het soort werk dat ik deed bij de giro is inmiddels verdwenen. De girobetaalkaart is geschiedenis geworden en ook het reusachtige kantoor is inmiddels door de bank verlaten. Het enige dat nog aan mijn jaren als ambtenaar herinnert is dat plantje, een 'haworthia fasciata' zoals ik later leerde. Ik doopte hem De Giroplant. Ik deel nu stekjes uit aan vrienden en bekenden. Een stukje tastbare Arnhemse geschiedenis. Ik geef er een genummerd 'Certificaat van Overdracht' bij. Er staat een korte uitleg op. Die luidt als volgt: "Toen ik in 1980 aantrad als employé tweede klasse der Postcheque & Girodienst te Arnhem, trof

ik op mijn werktafel een verweesd vetplantje waarvan het potje nauwelijks nog aarde bevatte. Niemand kon me zeggen hoe lang het er al stond, het was 'van niemand'. In de tien jaar dat ik er werkte ontfermde ik me erover. Bij mijn afscheid kreeg ik het mee. In de loop van de tijd heb ik de plant door middel van 'scheuren' vermenigvuldigd. Op een gegeven moment had ik er honderdvierenveertig. Dat werd een beetje te gortig. Toen ben ik begonnen ze uit te delen. Nu heb jij er ook één."

De overdracht van een Giroplant is altijd een feestelijk moment!

EVERYTHING HERE STILL SEEMS TO BE UNDER CONSTRUCTION AND IS ALREADY A RUIN

A two-and-a-half-month residency at the invitation of Motel Spatie, from mid-May until the end of July 2016

by Erik Tlaseca

During this residency I embraced many types of media to communicate with the architecture and the neighborhood of Presikhaaf city district. Going from drawings, videos, collage and sound, to spoken word, sculptures and installation. This residency resulted at first in a brief action, in a cluster of different collaborations with the network of friends at Locatie Spatie. This coincided with creating an interzone: an installation built inside a trash container. It was placed in a garage, located at the back of the Spatie space, which I consider the core of the Winkelcentrum Presikhaaf building. The curtain to this interzone was raised on 22nd July at 7pm only to let it disappear the next morning and go back again to the wastelands of Arnhem, the Netherlands.

OKEN MURD

Ik ben Annie Bosveld, schrijfster van poëzie en teksten over mijn leven.
Ik draag daar mee voor als spoken word.
En dat is mijn passie

Waar moet ik beginnen, Arnhem.

Ik zou u kunnen vertellen

dat onze rijkste meer Ieristee trekt dan de Gambia's in Barcelona.

De eeuwige vechtpartijen op de korenmarkt beter bezocht worden dan het gevecht tussen Muhammad Ali en Joe Frazier.

Ik zou u kunnen vertellen dat Vaticaan stad in duigen valt bij ons station.

Daar Wlesse de laatste jaren elke wederdag op rij met strijd overwon.

Daar wij Arnhem, de Primark gebruiken als geldbron, trainingspakjes in de rij staan bij de kerk, om zich te verschansen aan een menu kapsalon, terwijl de huisvrouwen bij de Albert Heijn met hun spaarbonnen naar binnen stormen, en vaders 's avonds vluchten naar de stadskroeg om voor even aan hun huuselijk leven te ontkomen.

Ik zou u kunnen vertellen dat ik al in mijn graf lig voordat de kerk klaar is.

Ik zou u kunnen vertellen dat ik Arnhem al mis voordat ik weg ben.

Maar Arnhem, ik wil niet wennen aan jou, ik wil je steeds opnieuw leren kennen.

Dus Arnhem, val niet in slaap.

Laat het leven ruizen van tarsplein tot het spijkerviertel. Van cafe meijers tot de Nelson Mandela brug. Keer niet jouw rug naar deze Werelstad. Het gal van Nederland. Arnhem gooi jouw handen naar ons toe, omarm ons, laat ons in het labrynth van de Zilverstrafjes verdwalen. De frikandellen van de lebo uit de muur halen. Laat ons brood stelen van de markt, roken tot we een ziekte krijgen en drinken tot een hartinfarct. Laat ons thuis komen. Waar we dwars door de dagen lopen, het kannaetje met geluk aan het einde van elke straat kopen. Leven voor vandaag en voor een beter morgen hopen.

Ik zou u kunnen vertellen

dat Arnhem het paradijs op aarde is, het antwoord op elke vraag, een stad waarin het leven zich toont in zijn zuiverste gezicht. Zijn licht straalt, dwars door huiskleur, leeftijd, religie en geslacht.

Man met vrouw, vrouw met vrouw, man met man, jong en oud, dik of dun, rijk en arm, wit of zwart.

In Arnhem, lopen wij allemaal samen, hand in hand.

Het is klaar met het haalgezaai we zijn voorbij aan de hokjes.

Went Arnhem laat jouw lach schateren door de straten, leg jouw vingers op het hart voor hun die tranen lalen. Toon je liefde in een rijk palet van kleuren, ik de worden schoon voor men die treuren.

Went dit is mijn Arnhem.

Waar geen kus overbodig is, geen woord te veel, geen lach onnodig is en geen moment te stil.

Dit is mijn Arnhem, waar mensen komen om niet te blijven, blijven om stil te staan, stil staan om ver weg te rennen, weg rennen om weer terug te komen.

Arnhem, ik leg bij jou aan, zien, willen, nooit meer loslaten.

Mijn veilige haven. Mijn leidesdrager.

Went dit is Arnhem waar iedereen zijn stem kan laten horen, de gangmakers van de Move iedere woensdagochtend de ode verstoren. Het Soesboek een betere weersverwachting heeft dan de Zuid-Franse kust. Sintjansplein al bijna vergeleken wordt met het Sintpietersplein.

De stad waar iedereen zichzelf kan zijn.

De stad met het grootste hart ookal iken we op de landkaart klein.

De stad waar stratschoffies uitgroeien tot modellen, waar kunstenaars zich met picasso kunnen mee tellen. Arnhem laat je niet kwallen door de grote menigte.

De zuiverheid der weeningen verdinken vaak in de platheid van velen.

Maar gelukkig kunnen wij onder water scambalen. Arnhem, laat het leven jou niet in halen. Waas het verhaal dat overeind blijft, waar geschiedenis de toekomst schrijft. Arnhem zelfs in jou gebrek zit iets d'ns.

Ik zou u dit allemaal kunnen vertellen

Maar dat doe ik niet.

Went dit is een plaats die hoort bij mensen die langer bestaan dan ik, mensen die ik niet eens kan.

Ik kan u alleen maar zeggen.

Open jullie ogen.

In Arnhem

ik mis je al voordat ik weg ben.

- Anne Bosvold

ALTEVEER:

BLITZMADEL_ (interp. gitaar op evenwichtsapparaat)
Vilegveld Deelen. Ver van de stad. Coderood.co (verborgen landschap)
Frankstraathoek onbeschreven
Thialf _zat vroeger in Molentbeke', 'best mooi'
Sido Dekker_ (Fotografie) 1. Dick 2. Love 3. It's showtime***
Grote as diagonaal = Cattepoeliseweg. Ronfonde centraal
Schelmseweg met grote trolley. (illustratie, sticker)
Alteveer, VAN AL ZO VEER. 'Al te veer is buurman's gek'. Niet echt, nog steeds
'beestachtig's hooft'
De loep bij Alteveer. Sentiment
Rijnstate (gemarkeerd, geen extra notities)
Bijdeewijn Corstiaansen www.vliinderkas.nl

Medicijnen verkrijgbaar in de kruidentuin van het OLM (Openluchtmuseum)****
CODEROOD: guesroom, transmute24, portiersloge, kleine kapel, stookhuisje, mir,
proposalbase****
> > is mooie jaren 50 flat
Op de plek binnen Openluchtmuseum waar enkel bos is slaat 'funkloch'.
Inheemse kruidentuin. Medicinaal, staat op kwaal.
Mooie kwekerij. Kassen. Venloos Warenhuis.
Bij Gulden Bodem en Kasteel Zippendaal staat 'majestueuze fietsroute, velden,
boom, gra . 300 oud' _ _
Gravinnebos, spookachtig mooi'. _ _ _
Kasteel Zypendaal is hier een huis. 'Huis Zypendaal' _ _ _
(Interp.: Leeg. Wel erg leeg. En heuvels/hooigte niet te zien.)
In bushokje. Burgers' Zoo. Sigaret . En liftduim _ _ _ _ _
En de berg. Daar is de manege/pannekoekenhuis Waterberg. _ _ _ _ _

CENTRUM:

From Competition to Compassion'
ruangrupa needs informants to understand the city
Centrum is goed in kaart. Alles van binnen.
Vesta met uitroptekens. Levensverzekeringsmij. Eén der eerste computers in
Nederland.
Het onzichtbare verhaal. De lege plekken in Arnhem kun je niet zien. Ze zijn
nagelaten door de joodse families die...
Waaghals
Eiland: Het onzichtbare verhaal. De lege plekken in Arnhem kun je niet zien >>
Joodse families die WO II niet...
Marktsteeg. Next to a gun shop. so great for robbery. **
Joodssteeg (medicijnen?)***
Lombardsteeg
I recently walked to this former very sketchy alley but they have transformed it with
this kind of art work which says..
Jan Dommeringpad. ***An alley that will take you in between of two rows of
buildings, a kind of non-space...
Skate agreement / station _ _
Henk _ _ _ en Oostpool. Ufigaansgingen. En koffie.
Showroom. Rozet, Circa. Ruimteschip. _ _ _ _
Op het Eiland Billy's en noodles en Rasasari. _ _ _ _ _
Artez. Museum Arnhem. Utrechtsestraat _ _ _ _ _

LEGENDA:

algemeen en logistiek/sport/transsport
kunst/cultuur/musea

bos/park/bomen/natuurlijke esthetiek

SELECTIEVE TOEVOEGINGEN:

*http://www.funda.nl/koop/verkoeh/
**Thialf wil eerste schaatsmarathon
***www.sidographics.com
****kruidentuin, 1927 aangelegd, 5
delen
*****27 en 28 augustus, Code Rood
_ * Gulden Bodem _ buitenplaats
_ _ _ http://geniet.geldertander.nl/
eropuit
_ _ _ _ _ Kantoor Geldersch Landschap
_ _ _ _ _ Vanaf Ahem Centraal rijd
trolley 3..
_ _ _ _ _ _ _ Manege sinds 2014 ook eet-
_ _ _ _ _ café _ _

LEGENDA:

algemeen en logistiek/sport/transsport

Steegjes (deel steegjesproject)

Ufigaans/gezelligheden

SELECTIEVE TOEVOEGINGEN:

*Matie van der Worm_ Arts meets
Science
**Benodigheden voor de schietsport
***Bezorgen medicatie
****Wild Westification of urban
planning
*****Beckett associatie
_ _ _ zoek skate agreement, levert niets
op.
_ _ _ HENK theater, Trans 26
_ _ _ _ _ http://ruimteschiparnhem.nl/
_ _ _ _ _ Rasasari, al meer dan 50 jr
_ _ _ _ _ _ _ Onderlangs. Met veel vieze
_ _ _ _ _ trappen

KLARENDAL/PRESIKHAAAF:

Musispark, 'nice quiet place, lots of weirdos'***
Trolleybus museum 'het enige museum in NL'.
koudte oorlog bunker. info@vgto.nl
alley next to sport school. I got some doping here from very nervous guy

Klarenbeek Zwembad, Thomas a Kempis, Vijver (met zwaan/gans)

De RODE HOED > Emo denen. Witte hoed, zwart, gele, groene, blauwe.

Viewpoint, Berghoef, Heidemijtoeren, Radio Plein TDE

Saks open, open ateliers saksen welmar, 21 en 22 nov

Lokaal 9, Plaatsmaken, Hotel Modez, Crack House

Sugar Hill, Coelhoom Kazerne, KDW 96 Art (Klarendalzeweg). Boudewijn van

Roonstraat > J was born here. ****

Sykerkwartier > Blauwe Wijk Economie **

Dg Transformatie (Kunstaabriek) ***

Hamlet' at schouwburg, 'we cried tears from laughing' * _ _

TAPE modern / Hommelseweg / CYCLOON****

lokaal 9 > expositiegroep en schildercursus

Studio Omstand www.omstand.nl, Galerie Vijf Ramen*****

2012 > boeklaunch 'Tesco is not the devil'.

opstandingskerk, naast omroep gelderland staat leeg enorme kerk_** _

De Visionarissen > ventileer je ideeën_****

No more bla bla. Papa nico, ellen mama

ASIELZOEKERS ZIJN OKAY

Wijchen carnaval, c.v. de betweters.*

PRESIKHAAAF:

>>>> Prikko000

Presikheaven

Skatepark/kerk, naast omroep Gelderland* en **

Park > Cola > Kip ***

Mariendaal (BSO)

HAN Bouwkunde heb ik hier gedaan'

Beekdal Lyceum

Werkplaats Presikhaaf

Locatie Spatie (Boycot Spatie)****

OQSTERBEEK:

Miektlab Mariendaal (huis, uitwerpselen)

De Groene Bedstee (boom, wifi signaal, man met hond)*

We hebben denkers nodig

Lombok > Tocke conceived***

Zin in een spannend avontuur . Ga in het pikkedonker de polder in !**

Kreek

Jan van Ijzertoorn. Goeie gesprekken vasigoed mafia. Waar zitten ze nu?

Arild Veld. Ni. (hamer, wortel, hamer)

DTC 0314 WAS HERE

Mimi's posse. Bestaatniet meer.

9 en 10 juli. Sound art, echo van de tijd

Schuytgraaf> Kersenthof, Kantoor Business & Creativity. PEJ.

KW 37. Schuytgraaf. ! Kunstwerkplaats ****

Blauwe kikker. Muziekzondagen.

Here's an entrance to the railway where so great walls to spray on are !*****

LEGENDA:

algemeen en logistiek/sport/transport

bos/park/bomen/natuurlijke esthetiek

kunst/cultuur/musea

feest

SELECTIEVE TOEVOEGINGEN:

*<http://www.funda.nl/koop/verkoch/>

**Thiaff wil eerste schaatsmarathon

***www.sidographics.com

****kruidentuin, 1927 aangelegd, 5

delen

*****27 en 28 augustus, Code Rood

- * Gulden Bodem _ buitenplaats

- ** <http://geniet.gelderlander.nl/>

eropuit

- *** Kantoor Geldersch Landschap

- **** Vanaf Ahem Centraal rijd

trolley 3..

*****_Manege sinds 2014 ook eet-

- café _

LEGENDA:

algemeen en logistiek/sport/transport

onderwijs

kunst/cultuur/musea

SELECTIEVE TOEVOEGINGEN:

*<http://www.skatehalarnhem.nl/>

** St. Josephkerk. Begeleidwonen?

***tussen spoorlijn Ahem-Zulphen en

wc

LEGENDA:

algemeen en logistiek/sport/transport

sociaal

kunst/cultuur/musea

SELECTIEVE TOEVOEGINGEN:

*Geen fietsen in de bedstee

**Woonboten aan de Rosandepolder

***Koepel en de grote en Eiland

muziek

****MvR LAW 4 etappe 10

*****Thank you

MALBURGEN:

malle burger > beestachtig's hood***
Vroeger was er een pontonbrug*
Meinerswijk/ Stadsvisie 2012. covenijn woningen****
ouwe werv > ASM haven > was de trots van Arnhem. Arnhemse stoomhellings-
maatschappij.
Beginjaren 60 meer café's dan Arnhem (iig voor dienstplichtigen). Heeft niks
ouds meer.
Toekomstige nieuwe wijk. MASV is verhuisd naar Geiredorne
Hoog water 1995. / 1997
23.45 (net niet). 0.00 evacuatie of niet.
Rijnhal / Olympus College v.o. ***

Rob Sweere kunstwerk. My most important coach
School/ gordijn / kunst in Architectuur. Amo Arts. *****
Kunstroute. Malburgen. Drieslag. Joep Stermak
Bruishuis / Timmerhuis / Hobbit
Land art project Joop Nuyens
Amhemia Bakenboot. Cut and rescue

Stadsblokken. Plannen om vrij liggende drijvende woningen te bouwen. Phanos
kocht ooit dit gebied op (failliet toen crisis kwam) dachten het gebied lekker vol te
gooien

Immerloo (met een heel groot hart). Shafiq Jalat

Waterband, zorgt ervoor dat het gebied groen blijft.

Herstructurering malburgen > waar zijn de beelden terechtgekomen?

LEGENDA:

algemeen en logistiek/sport/transport

kunst/cultuur/musea

water/land/herstructurering

SELECTIEVE TOEVOEGINGEN:

* <https://monumentenje.wordpress.com/>
tag

**leren kennen via Poehaa.

Graslaan.

***Decathlon, Mountain Network,
leswagen

**** En zie referendum dat komt in
2016

*****Life is soap enough

INZOOMEN

1. Kruidentuin Nederlands Openluchtmuseum

Waar ze wol verven in de Kruidentuin, in dat gebouwtje aan de kant van de stoomzuivelfabriek, daar kun je zitten onder de mispel. Als ik enkel de middag werk op het museum zoek ik dikwijls in de ochtend die mispel even op. Om te luisteren naar wat bezoekers zeggen die langslopen – mijn medewerkerspas verberg ik dan het liefst even. Anders dempen ze hun stemmen.

'Medicinaal, staat op kwaal', aldus een opmerking bij de landkaarten van Arnhem, door anonieme auteur. En dat is waar, al is de geneeskruidentuin slechts een klein gedeelte van de gehele Kruidentuin (aangelegd in 1927). De tuin is me zo dierbaar, al heb ik 'm als kind leren kennen en gek genoeg verdiep je je dan niet verder in de tuin zelf, maar heb je (ook nu nog) vaak genoeg aan het terugroepen van gewaarwordingen uit die tijd. Bordjes lees je dan niet – deed je vroeger ook niet, immers.

Naast de geneeskruidentuin kent de Kruidentuin ook een tuin voor keukenkruiden, verfpanten, legendeplanten en is er een kloostertuin aangelegd. Ongeveer 700 plantensoorten zijn in de tuin als geheel te vinden. De kloostertuin is een kopie van de oudst omschreven tuin van West-Europa, die van het klooster in Reichenau (beschreven door abt Walafrid in 840).

Met schoolklassen loop ik vaak langs de kruidentuin die redelijk hoog ommuurd is (zeker voor kinderen). We lopen dan van de entree naar Midlum of van Midlum naar het Kinderref. Als ik de klas vertel dat hier (volg de wijsvinger) een kruidentuin is, kan ik er vrijwel zeker van zijn dat het grootste gedeelte van de klas begint te springen om eroverheen te kijken. De muur is te hoog, ze zullen niets zien. Maar ik vind het lief, dat springen.

2. Park Gulden Bodem (incl. Gravinnebos)

Gulden Bodem is een park en (voormalige) buitenplaats, gelegen aan de noordzijde van de stad. Als je het aangrenzende park Zypendaal en park Sonsbeek meerekent, dan is de oppervlakte van dit openbare groen 200 hectare.

De enorme tamme kastanjes (ook wel 'tamme tukkels' genoemd, dit blijkt – zo zie ik nu – Arnhemse dialect) bij de ingang van het park zijn bekende bomen voor veel bewoners van de stad. Romantische plek ook: met mijn Rotterdamse geliefte ben ik (toen nog Amsterdamse) hier vaker dan eens gaan rondzwerven. En als je dan tussen die tukkels door naar boven gelopen bent kun je aan de andere kant van de heuvel met je longboard weer keihard naar beneden over een lekker geasfalteerd fietspad (leuk, maar dat heeft dan weer minder met romantiek te maken).

De naam 'Gulden Bodem' is het gebied gegeven vanwege het voedingsrijke löss dat hier de ondergrond is. Het bosgedeelte van het park wordt 'Gravinnebos genoemd'. Het park is, net als Zypendaal en Sonsbeek, een Rijksmonument.

Het is een gebied dat klein is, maar wel drie bekende stukken Arnhem met elkaar verbindt: Schaarsbergen (Upward zie je liggen vanuit het bos), Zypendaal met het struk uitgestrekte akkers dat je naar Burgers' Bush brengt, en ten derde die vreemd kronkelende geasfalteerde weg die de scheiding vormt tussen Burgermeesterswijk/Hoogkamp en het groen. Maar totdat je de tijd neemt om alle weggetjes van Gulden Bodem te bewandelen besef je niet hoe klein het is en hoe dicht die drie stukken Arnhem eigenlijk bij elkaar liggen. Met de fiets of auto moet je hier omslachtig omheen kronkelen. Praktisch, praktisch, die 19e-eeuwers.

3. Blauwe Wijk Economie

Ik kom uit het Spijkerkwartier. Toen was het nog zo'n wijk waar je niet op alle plekken wilde wonen (= eufemisme). Mijn ouders zijn ook uit de wijk vertrokken toen ik twee was. Maar nu wil men er weer wonen; sterker nog, eens ga ik ook weer terug.

Want kijk eens wat er leeft. Neem bijvoorbeeld de Blauwe Wijk Economie; dat gaat als volgt:

'DeBlauweWijkEconomie is een initiatief voor en door bewoners in het Spijkerkwartier, Arnhem. Samen creëren zij vanuit hun passie een duurzame woon-, werk- en leefomgeving met meer welzijn, verbondenheid en oog voor de natuur. DeBlauweWijkEconomie bereikt dit door bewoners op te leiden en te coachen in het ontdekken en volgen van hun droom en door sociaal ondernemerschap te stimuleren.'* Ja, ik vind het moeilijk een glimlach te onderdrukken bij woorden als 'klein is het nieuwe groot, verrassen met wat er al is, verbinden, samenbrengen, meerwaarde creëren en actiegericht aan de slag gaan, samen doen!'^{**}, maar als je voorbij die mooie woorden kijkt, is het zeker een interessant project voor de werkgelegenheid en sowieso voor de cohesie in een wijk.

Concreet voorbeelden? Hotel Spijkerbed. 'Met dit initiatief bieden bewoners gasten de gelegenheid om gedurende hun bezoek onderdeel van de wijk te worden. De ene bewoner biedt een slaapplek, de ander het ontbijt en weer een ander faciliteert activiteiten in de wijk.'^{**} En daarnaast het initiatief Spijkerenergie, een groep bewoners die de wijk tracht te verduurzamen.

Zoiets kan in het bevolgen Spijkerkwartier; de cohesie zal in ieder geval in delen van de wijk (hopelijk niet alleen de meer geprivilegieerde gedeelten) erdoor toenemen.

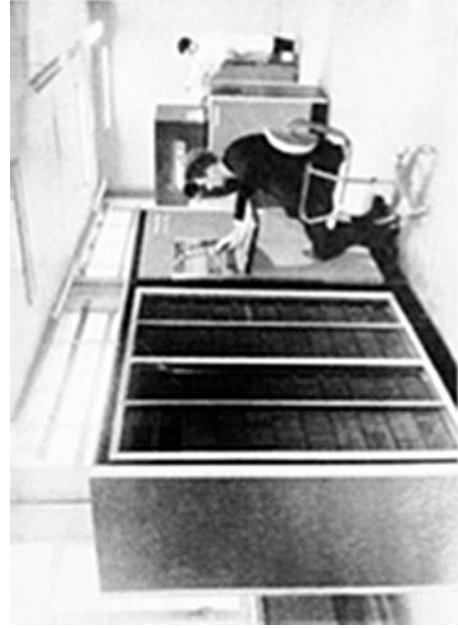
Toen ik economie kreeg op de middelbare school, het Stedelijk Gymnasium (eveneens in het Spijkerkwartier – Statenlaan toen nog), was ik aanvankelijk verbaasd dat ik het een leuk vak vond. Ik had tot mijn 13e erg genoeg vooroordelen over de gemiddelde mens die haar/zijn leven besluit te wijden aan dit vak, maar zoals meneer Coppes het gaf op het SGA én zoals De Blauwe Wijk Economie het lijkt te benaderen grenst het aan psychologie en sociologie en is het zonder twijfel een nuttig en dankbaar (niet te vergeten noodzakelijk) maatschappelijk element om je mee bezig te houden.

4. Skatekerk, Skatehal Arnhem

Omroep Gelderland zit ermaast, waar vroeger Vincentrum gehuisvest was. Maar de St. Josephkerk aan de Roosendaalse weg zelf stond leeg, lange tijd. Het was in de tijd dat ik studeerde in Utrecht, gek was op snowboarden en skateboarden, rond 2010/11, en via skateshop Brainwash hoorde ik dat er plannen waren om een skatebaan te bouwen in deze kerk. Gaaf. De skatehal in Angerenstein was afgebrand, dat gebouw waar men op krom en oefende met graffiti (ondergetekende niet hoor, ze is de onschuld zelve). Sindsdien zochten de skaters nieuw onderdak. En het lukte, in deze kerk. Het parochiebestuur was zelfs enthousiast over deze nieuwe tijdelijke bestemming van het gebouw, naar ik vernam. Zo komen jongeren weer naar de kerk. Op wietlijes, dat wel, maar toch.

Het is donker in de skatehal. Mooi. Het glas-in-lood laat wat gekleurd licht binnen, maar donker is het toch. Zoals bij bijna alle skatebanen die ik ken gaan ook hier 'jonge skaters' en 'nog veel jongere skaters' tamelijk gemoedelijik met elkaar om. Er is een barreije en een kleine skateshop voor de benodigde onderdelen als er eens wat kapot gaat. Mijn eigen skate-fanatisme is inmiddels wat afgenomen, maar ik stapte er graag nog af en toe binnen tot voor kort. Goed sfeertje.

En wat gaat er nu met de skatehal gebeuren? Op Facebook kondigt men (nu, begin oktober, that is) nog vrolijk nieuwe skate-evenementen aan in de Sint Josephkerk, dus de eerdere einddatum van 1 september 2016 lijkt vervallen. Er zouden o.a. 'begeleid-wonen' appartementen in komen voor jongeren. Maar vooralsnog lijkt het godshuis de strek te blijven van de rollende/vliegende jongeren van Skatehal Arnhem met hun toy machine duivel op het toegangshek.

5. De Transformatie

Imposant gebouw, Kunstfabriek De Transformatie aan de Van Oldebarneveldtstraat 90. Behalve tijdens zweeftochjes waarbij ik per ongeluk op het terrein van De Transformatie belandde (en niet wist wat het was geworden), heb ik de Kunstfabriek nog nooit werkelijk bezocht. Maar het gebouw is aantrekkelijk. Groot hoekig bruin.

De Kunstfabriek opende op 10 november 2013, na een grote verbouwing door TAK Architecten van het industriële monument (het voormalige P.G.E.M. complex), oorspronkelijk ontworpen door Hendrik Fels. Het verbouwde complex won de Willem Diehlprijs in 2015.

Tientallen kunstenaars uit diverse disciplines huren er een atelier of studio, er worden workshops en exposities georganiseerd, en dat alles op een interessante (want nog niet zo centrale) plek in de stad; De Transformatie ligt aan de rand van Het Broek aan de ene kant en (behalve aan industriegebied) grenzend aan het Nieuwe Kadekwartier dat aan het verruizen is. Sterker nog, het terrein lijkt onderdeel van de nieuwe wijk uit te maken. Het Broek was, zo berichtte een documentaire over Arnhemse 'volkswijken' anno nu, een van de laatste wijken in Arnhem-Noord waar de huren nog tamelijk laag waren en waar daarom de mensen met een krappere budget vanwege opknappen van veel huizen (dus huurstijging) van de Geitenkamp en Klarendal heen verhuisden. Het Nieuwe Kade Kwartier, aan de andere kant, richting Peter van Ginkel en de oude Cobercofabriek, lijkt erop te mikken een wijk te worden voor bewoners met een wat ruimer budget. Waarschijnlijk zullen we zien dat (ook met de innovatieve Kleefse Waard op steenwopstand) dat De Transformatie zich over enkele jaren prachtig in een nieuw gevormd

centrum bevindt en dat Kunstfabriek en beide omliggende wijken elkaar hopelijk continu zullen versterken.

6. Vesta

'Antwoord' op het mysterie van de computer bij Vesta. Gezocht in de databases bij de Koninklijke Bibliotheek en bij Gelders Archief en dit is wat ik vond.

De computer bij Vesta (Een Univac Solid State Computer van Remington Rand, waarschijnlijk in de 90 series, 9200, 9300 en/of 9400) werd geleverd in 1960.

Het was niet de eerste computer in Nederland (Heidemij had al in 1957 een IBM 650, ook Shell, Philips en nog enkele andere bedrijven waren Vesta voor), maar dit was wel de eerste in Nederland geleverde Remington Univac Solid State Computer in Nederland (zie onderstaande advertentie uit de Telegraaf van 11 okt 1960).

En het artikel links uit de Maasbode van 20 oktober 1960 is ook grappig — over het officieel in werking stellen van de computer (onbekend fenomeen natuurlijk) door de Amhemse burgemeester in Vesta.

En hoe ziet zo'n ding er dan uit? ... de univac solid state 90 staat op de volgende pagina. Maar tot nog toe geen foto gevonden van de Univac bij Vesta.

Elektronisch brein bij Arnhem's bedrijf Computer 700 maal zo snel als mensenhand

(Van onze correspondent)

ARNHEM, 20 okt. — Op 19 februari landde op Schiphol een vrachtwagen met de eerste Univac Solid State Computer voor Nederland. Het ingewikkelde geval met een centraal rekenorgaan van 100 kg weegt meer dan de Vesta. Burgemeester Maters heeft de administratieve reuk vanmorgen afgegeven in een brief, waarin het apparaat in enkele woorden het portret "Jekende" van de burgemeester, dat deze verhuil adviseerde.

Maanden zijn nodig geweest om het laatste mechanisch brein van 1,5 miljoen dollar op te stellen in de kantoren van de Vesta. Voor men daarmee begon werd het personeel, dat voor de bestelling was aangeworven, anderhalf jaar lang theoretisch met het elektronische rekenorgaan vertrouwd gemaakt op basis van een rapport van vier lidgenoten van een cursus, gegeven door dr. Alan Turing.

Dank zij deze computer zijn de vertrektoestanden bij de Vesta herleid van maandenlang rekenen. Zij behoeven hun formule slechts aan de machine toe te vertrouwen en krijgen ook antwoord.

Blijvende herinnering aan bijzondere man

Onder grote publieke belangstelling onthulde mevrouw A.J.J. Tellegen-Fock op donderdag 23 februari 1928 in park Sonsbeek een steenen bank ter nagedachtenis aan haar in 1921 overleden man, de oud-directeur Gemeentewerken van Arnhem.

De bank is opgericht op initiatief van de Arnhemse VVV ter ere van Ir. Tellegen, omdat hij ervoor zorgde dat het landgoed Sonsbeek niet aan woningbouw ten offer viel, maar door de gemeente kon worden aangekocht, bewaard en voor recreatie bestemd. De grote, halfronde bank van baksteen is ontworpen door gemeentearchitect H.B. van Broekhuizen, heeft een diameter van 6,80 m. en een hoogte van ongeveer één meter. De bank is afgedekt met een natuurstenen lijst en staat tegen een achtergrond van groenblijvende heesters. De zitting aan de binnenzijde van de boog is van geolied teakhout. De boog heeft links en rechts een asymmetrische uitbouw. Links staat een natuurstenen zuil met ingehakte tekst:

TER HERINNERING AAN Ir. J.W.C. TELLEGEN
DIRECTEUR GEMEENTEWERKEN 1890-1901

Rechts bevindt zich een gestileerd reliëf van een steenbok, gemaakt door de beeldhouwer Jacobs van den Hof. De Tellegenbank is prachtig van vorm, is uitstekend onderhouden en biedt een fraai uitzicht over de Grote Vijver van Sonsbeek. In 1901 maakte Tellegen de overstap naar Amsterdam, waar hij van 1915 tot 1921 burgemeester was. De bank werd dus zeven jaar na het overlijden van Tellegen in gebruik genomen en zelfs 20 jaar na zijn vertrek uit Arnhem. Tellegen maakte in 1901 de overstap naar Amsterdam, waar hij van 1915 tot 1921 burgemeester was.

De Tellegenbank in park Sonsbeek in Arnhem. Inzet: de heer J.W.C. Tellegen

Stenen banken

Het oprichten van een stenen bank, als dank voor bewezen diensten van een lokale notabele of groep van personen, lijkt een typisch Nederlandse gewoonte tijdens de eerste helft van de 20ste eeuw. Het zijn met name burgemeesters, notarissen en natuurbeschermers die met een bank worden vereerd. Ook lokale belangenverenigingen en kunstenaars krijgen soms een bank.

De banken hebben echter nog een tweede functie. Zij nodigen uit tot een moment van rust, het genieten van de natuur en van het uitzicht vanaf de bank. In de 19de eeuw is het naar buiten gaan nog een gedistingeerde aangelegenheid, maar dit verandert tegen het eind van de eeuw, als in alle grote steden stadsparken worden aangelegd en wandelen en naar buiten gaan steeds populairder wordt. De belangstelling voor de natuur neemt toe. De Vereniging Natuurmonumenten wordt opgericht in 1905 en kijkt eens naar de populariteit van de Verkade albums in die tijd.

Die veranderende relatie met de natuur wordt aardig geïllustreerd door twee opschriften op de Posbank in De Steeg. De Posbank is een fraaie halfronde bakstenen bank, opgedragen aan G.A. Pos, destijds voorzitter van de ANWB. Vanaf de bank heeft men een prachtig uitzicht over de zuidelijke Veluwezoom. Het opschrift ter ere van voorzitter Pos luidt:

*DEN NEDERLANDERS DEED HIJ
NEDERLANDS SCHOONHEID KENNEN
WAARDEREN EN LIEFHEBBEN*

En een tweede opschrift:

*DUIZENDEN BRACHT HIJ
IN EN TOT DE NATUUR*

Stenen bank opgedragen aan G.A. Pos, de tweede voorzitter van de ANWB.

Werkgroep

De meeste herinneringsbanken zijn rechthoekig van vorm, maar er is met name in Gelderland een kleine concentratie halfronde banken. Voorbeel-

den zijn behalve de Tellegenbank o.a. de Vreedebank in Wageningen (1887), de Posbank in De Steeg (1918), de Wilhelminabank in Velp (1923), de Geërfdenbank in Roozendaal (19929) en de Burgemeester Schorerbank in Heerde (1932).

Rechthoekige stenen banken zijn in Gelderland o.a. te vinden in Apeldoorn, Putten, Garderen, Wapenveld en Ermelo. Beneden de grote rivieren zijn er maar weinig van dergelijke banken. Een duidelijke concentratie banken bevindt zich in het West-Nederlandse kustgebied van Den Helder tot Zeeuws Vlaanderen. In Midden Nederland is Gelderland rijk aan banken. Naar het noorden toe wordt dat minder met bijvoorbeeld slechts twee banken in Groningen.

Werkgroep Stenen Banken

Een landelijk overzicht van stenen banken ontbreekt tot nu toe. De Werkgroep Stenen Banken in Nederland doet onderzoek naar de culturele geschiedenis van deze banken in Nederland. De werkgroep wil de banken uit de anonimiteit trekken en ze presenteren als deel van het Nederlands culturele erfgoed.

De door de werkgroep te bestuderen herinneringsbanken dienen te voldoen aan een drietal voorwaarden: ze zijn gemaakt van steen (baksteen of natuursteen), ze zijn opgedragen aan één of meer personen en ze staan in de openbare ruimte (bos, park, plantsoen of plein). Deze selectiecriteria worden soepel toegepast. Zo hebben veel banken een houten zitting, die duidelijk is aangebracht om het zitcomfort te vergroten. Een enkele bank draagt wel een jaartal, maar geen naam van een persoon. Stenen bankjes op begraafplaatsen worden niet opgenomen.

*Met dank aan Loes van Wijngaarden
Werkgroep Stenen Banken in Nederland*

Alteveer

15. Saksen (G)

1:50,000
1:50,000
1:50,000

SAK
1981

Landarendal/Presikhaaf

PRINCO
1:50,000

KUNST ALS EEN GEDEELD IDEALISME

Actief verhouden tot de
wereld om je heen

deel 2

door reinaart vanhoe

In de tekst 'Ruangrupa: werken vanuit eigenwaarde', aan het begin van dit boek, ging ik in op de betekenis van ruangrupa en het *ruru huis* voor de stad, haar inwoners en haar gebruikers. In dit tweede deel geef ik praktisch inzicht hoe we als instellingen of als kunstenaars onze positie als beeldbepalers en verbeelders van een mogelijke maatschappij kunnen inzetten. Deze inzichten zijn gebaseerd op mijn ervaringen bij SONSBEEK '16 maar deze inzichten kunnen op een brede manier worden ingezet.

Artist-in-residence in eigen stad

Hoewel de deur van het *ruru huis* altijd onvoorwaardelijk openstond, bleek het lastig voor veel kunstenaars om zich er actief toe te verhouden. Als niet betrokken kunstenaar zou ik dat wellicht evenzeer hebben gehad. Het lastige voor ons kunstenaars is dat we graag ook willen deelnemen aan het event. Dat we op onze eigen merites uitgenodigd worden en 'ons ding' kunnen doen. Maar je zou Sonsbeek ook kunnen aangrijpen als een *artist-in-residence* programma in je eigen stad. Het is een manifestatie die de eigen visie op kunst van de nodige feedback kan voorzien. Het is een manier om, tijdens dit vrije unieke spektakel in je achtertuin, contacten op te doen en kennis te delen. Sonsbeek kun je zien als een stimulans in plaats van het heilige punt van 'De Kunst' in Arnhem of Nederland. Een mooi moment om je eigen praktijk te toetsen, kennis te nemen en vooral om weer verder aan de slag te gaan. Nieuwsgierig en onbekommerd durven zijn, en je actief verhouden tot wat er zich voor je afspeelt, is wat je praktijk voedt.

 Sky Bet

Ajax favourites for RURU Huis clash

Ajax: 4-6(Fav) Draw: 9-4 RURU Huis: 7-2 (Eredivisie)

Beaten Super Cup finalists Ajax are clear favourites in this home encounter but will still have to make sure they do a professional job against RURU Huis, according to Sky Bet.

Popular manager Sonsbeek International has been at RURU Huis of Arnhem for 6 weeks, having joined them in June 2010.

Current manager Martin Jol has been at AFC Ajax for 13 months, having joined them in July 2009.

The referee for the match will be Reinold Wiedemeijer from Boxmeer.

- Je eigen praktijk bestaat uiteraard uit meer dan één Sonsbeek-tentoonstelling, dus of je nu officieel meedoet of op een andere manier, dat maakt niet zoveel uit. Uiteindelijk gaat het over de ontwikkeling van je kunstpraktijk en een *artist-in-residence* in eigen stad is best een goedkope investering. Je hoeft het er niet mee eens te zijn maar jij bepaalt zelf wat je eruit haalt en wat je meeneemt.

Het kunstwerk of de kunstenaar is geen mening of concept op een veilige, zogenaamd objectieve afstand

Onderdeel zijn van het geheel

'Sonsbeek' is een begrip, een woord met waarde. De bekendheid van het woord zorgt ervoor dat je extra aandacht krijgt, dat je in contact komt. Het doorgeven van het woord 'Sonsbeek' en het daarmee inzetten als gebruiksmiddel is, zoals eerder besproken, voor ruangrupa een vanzelfsprekendheid. Zo kun je 'Sonsbeek' gebruiken om samen iets te realiseren, om een beeld of een moment neer te zetten. Als instituut of kunstenaar zul je dit af en toe of deels aansturen, soms faciliteren, soms sluit je je aan bij iets, werk je mee of forceer je een beeld vanuit een contextueel inzicht. Het is daarbij essentieel om jezelf niet alleen tot de context te verhouden maar om jezelf actief erbij te betrekken. Het kunstwerk of de kunstenaar is geen mening of concept van een veilige, zogenaamd objectieve afstand, maar werkt juist vanuit zijn of haar betrokkenheid die ze ook ziet bij mensen om haar heen. Het werk gaat niet over bepaalde zaken of mensen, het is met mensen en legt verbindingen.

- De kunstenaar of organisator is niet per definitie een persoon die van een afstand de wereld overziet en de wereld toont hoe ermee om te gaan. De kunstenaar is in zijn of haar werk evenzeer onderdeel en medegesprekspartner in het geheel. Daarbij is een relatie met de context onderhouden of aangaan een belangrijk begrip. Dan kun je met meerdere mensen bouwen. Dan kan jouw werk, zonder alle sturing zelf in de hand te houden, groeien, gronden en een eigen geschiedenis maken.

Kritisch zijn is constructief een conflict aangaan

Vaak worden we als (student)kunstenaar geacht een kritische houding aan te nemen en gebeurtenissen te bevragen. Kunst moet (deels) de confrontatie met de samenleving durven aangaan om die samenleving wakker te schudden. Echte kunst is kunst die confronteert. Maar

waarom en waartoe? Om bewustwording te creëren, hoef je niet altijd de weg van de kritiek te kiezen. De toeschouwer is vaak intelligent genoeg om mee te gaan in die bewustwording en daar ook nood aan te hebben. Een betrokken praktijk vindt plaats tussen betrokken mensen en die zijn overal te vinden. In plaats van de rol van criticus in te nemen kunnen we onze praktijk meer laten plaatsvinden tussen of met anderen. Wordt een kunstpraktijk daardoor te lief of neemt het daardoor te weinig positie in is zoals sommigen denken? Durven niet spectaculair zijn is een hele opgave. Het werken tussen en/of met anderen is veel moeilijker dan de makkelijke weg van het conflict op te zoeken. Het confronteert je eerder met je stellingname, met je twijfel en zet vraagtekens bij jouw leefwereld.

Daarnaast speelt de kritiek zich al vaak binnen de kunstwereld zelf af, kijk de vele *e-flux* nieuwsbrieven er op na. Is het niet belangrijk voor de kunstenaar om legitimatie elders te zoeken dan in het canon van de kunstwereld alleen? Natuurlijk kan het instituut van de beeldende kunst als spreekbuis dienen. Maar dit kan ook als verbinder en minder als scheidsrechter. We kunnen er wel opmerkingen over hebben, maar we kunnen ook leren van de praktijken van bijvoorbeeld Casco en Van Abbe, de nieuwe weg van W139 of de kunstpraktijken van Jeanne van Heeswijk of Matthijs de Bruijne. Bij hen ligt de kritiek juist in het samen bouwen en het samen uitvinden. Met vallen en opstaan, met de nodige weerstand vanuit zowel je persoonlijke ambities als vanuit de kunstwereld.

Ruangrupa heeft in Jakarta, hun eigen woonplaats, ook steeds moeten opboksen tegen het beeld dat mensen over hen hadden. Hun werk werd niet serieus genomen; het waren een bende hang-kunstenaars die alleen maar 's nachts rondhangen, die zich met populaire cultuur inlaten, die geen gedegen kunstpraktijk hebben. Inmiddels hebben ze een positie bereikt die het tegendeel lijkt te bewijzen. Het is geen eenvoudig parcours dat ze hebben afgelegd, en de weg is nog niet ten einde. Ze moeten nog steeds hard werken om inzicht te geven in de kwaliteiten en tactieken die ze inzetten in hun hedendaagse kunstpraktijk als instituut en met instituten. Toch gaan ze dit aan door simpelweg ondernemend te zijn. Wat ruangrupa altijd poogt is een projectie van een toekomstig heden te realiseren. Dit doen ze op een

relationele manier, door persoonlijke connecties tot stand te brengen. Het projecteren van ideeën zonder een contextuele verankering van die ideeën, is iets waar men geen boodschap aan heeft.

- Het (on)spectaculaire van SONSBEEK'16 heeft niet volledig kunnen plaatsvinden. Dat komt onder andere door de leiding van het instituut, de werkwijze van fondsen en door de wensen en ideeën van gemeente en provinciebesturen. Het is belangrijk daar het conflict aan te gaan, daar ruimte proberen te creëren. Kleine stappen zetten is voldoende, de rest komt later wellicht. Daarin zit onder andere het conflict aangaan: instituten beïnvloeden in een gezamenlijke activiteit en niet door instituten te bekritisieren van op een veilige afstand. Het gevecht aangaan als kunstenaar of instelling gaat niet over ergens tegen zijn en dat uiten. Het gevecht aangaan is juist in gesprek blijven met verschillende partners. Mag je dan niet iets kritisch maken? Uiteraard, maar via ruangrupa kunnen we leren te kijken hoe we kritisch zijn. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door samenwerking met gelijkgestemden uit diverse lagen van de bevolking: om elkaar te beïnvloeden, van feedback te voorzien en om aan onze aannames voorbij te gaan.

Het idealiseren van een ideaal publiek gaat vaak voorbij aan het publiek wat er al is

SONSBEEK'16 vond hoofdzakelijk plaats in een stadspark. De meest voor de hand liggende bezoekers van SONSBEEK'16 zijn dan ook de ongeveer duizend dagelijkse gebruikers van het park. Ook niet te vergeten: de ontelbare onzichtbare organismen in het park, in dit geval vertegenwoordigd door de boswachter. Het onderscheid tussen zichtbaar zijn voor de kunstwereld en zichtbaar zijn voor het publiek is soms een lastig gegeven. Zo was er het voorstel van Jatiwangi Art Factory (JAF) om een werk in de Burgers' Zoo te maken, dat ongeveer op twee kilometer afstand van Park Sonsbeek ligt. Deze afstand is uiteindelijk een reden geweest om ervoor te kiezen om JAF dichterbij Park Sonsbeek te plaatsen, uit angst dat te weinig bezoekers de moeite zouden nemen om naar Burgers' Zoo te gaan, om het werk te bekijken. Daarbij is geen rekening gehouden met de meer dan één miljoen bezoekers van de dierentuin zelf. Nu stond het werk van JAF werkloos verloren bij Molenplaats, het informatiepunt van SONSBEEK'16.

Dit geeft aan dat er verschillende rollen bestaan binnen het publiek. De kunstwereld zelf is ook publiek maar ziet het werk vaak achteraf, in een verslag of archief. De bezoekers van het park, en de ontelbare

onzichtbare organismen, waren de eerste getuigen. Het werk is in die zin meerdere keren 'actief'. Deze wisselwerking zorgt ervoor dat het lokale werk haar betekenis en duiding ook in een breder perspectief verkrijgt. Er is geen enkele reden om als organisator daarover angstig te zijn, de toekomst zal inzicht geven in de relevantie van het werk. Actorschap en toeschouwersrol (zie de tekst van Lucy Kotram) begrippen kan een nieuw élan geven aan hoe we kijken naar de productie als kunstenaar of organisator. Ook kunnen we de begrippen bezoeker, gebruiker en toeschouwer hier tegen het licht houden. Zo zag Sascha Bronwasser het functioneren van het *ruru huis* pas op documentaire wijze in museum Arnhem en schrijft daarover in De Volkskrant:

"Het door hen ingestelde '*ruru huis*', een open huis voor community artprojecten dat het afgelopen jaar voorzichtig steeds meer deelnemers trok, levert blaadjes en plaatjes van het verwachte buurtwerkniveau, maar daar gaat het niet om. De actie zelf was het doel en het wordt overal op deze manifestatie duidelijk met hoeveel inspanning, tijd, liefde en een luis-terend oor dit langzaam maar zeker is opgebouwd." (Volkskrant, 16 juni 2016)

- De positie van toeschouwer en gebruiker is een thema dat vaker aangehaald wordt, met voornaamste voorbeelden Jacques Rancière's 'The emancipated spectator' of 'Toward a Lexicon of Usership' van Stephen Wright. Dit echt in de praktijk brengen of onder ogen zien is nog steeds lastig en iets waar we ons meer rekenschap van kunnen geven. Ook termen als '*produsership*' (Claudia K. Grinnell, 2009) '*prosumer-ship*' (A. Toffler, 2006) zouden zich meer op een actieve manier in het kunstenaarschap kunnen manifesteren. Op die manier zouden we ook op een andere manier kwaliteit kunnen interpreteren en de status van een object beter kunnen begrijpen.

De waarde van het (in)formele instituut en de functie van de achterban

Zoals eerder geschreven typeerde ruangrupa hun eigen werkwijze als 'institutionele kritiek in actie'. Door hun manier van werken en

oplossingen vinden, gaf ze feedback aan het functioneren van het instituut. Dat ging van de aarzeling om SONSBEEK'16 te organiseren tot het flexibel omgaan met voorstellen van derden, voorstellen van kunstenaars en als concreet voorbeeld het accepteren van de routing of het oplossen van vraagstukken rondom de vormgeving.

Dat het instituut of de dagelijkse leiding van de organisatie van SONSBEEK'16 vaak verschillende inzichten had of belangen zag is niet zo vreemd. Dat is ook normaal, elke partij kent zijn eigen wetmatigheden. Het frappante aan instituten is dat ze zich als autoriteit gedragen. Deze bevoorrechte positie zou je bijvoorbeeld ook kunnen inzetten om bruggen te bouwen tussen de verschillende niveaus in je stad. Tijdens SONSBEEK'16 werd er echter te weinig vanuit ruangrupa gewerkt en gedacht. Men richtte zich meer op de eigen ambitie van het instituut terwijl ruangrupa vele toereikingen heeft gedaan om de legitimiteit van een instituut te vinden. Helaas is ook dit wat de stad en de mensen waar we mee hebben samengewerkt, hebben gemerkt en gevoeld. Er zijn genoeg verschillende soorten fricties onopgelost en niet in het laatst zijn kunstenaars daar de dupe van geworden. Ook dit is iets wat we kunnen (en moeten) meenemen als we kijken naar het verblijf van ruangrupa in Arnhem en de werkwijze in relatie tot een instituut.

De kracht van het informele instituut

Als instituut ben je informeel actief: je moet lobbyen, mensen leren kennen en je verhouden tot andere instituten. Vaak gebeurt dit met het doel en de reden om het voortbestaan te bestendigen, de legitimatie van je bestaan onder de aandacht te brengen, te kijken of er samenwerkingen mogelijk zijn. Op deze manier maak je het instituut en diens agenda zichtbaar. Maar voor wie en waartoe?

'Het succes van SONSBEEK'16: transACTION is in grote mate bepaald door de kwalitatieve insteek van het curatorencollectief en hun strategie om de regionale bewoners op laagdrempelige wijze bij de kunsttentoonstelling te betrekken. Dit succes verdient

absoluut navolging in volgende edities en is bepalend voor de missie en doelstellingen van de structuurorganisatie van Stichting Sonsbeek Internationaal met betrekking tot toekomstige evenementen.' (uit het verslag van Stichting Sonsbeek Internationaal aan het provinciebestuur Gelderland, 21 november 2016)

Met deze woorden toonde Stichting Sonsbeek aan dat de werkwijze van ruangrupa werd gewaardeerd. Toch is 'op laagdrempelige wijze' een onhandige en niet geheel rechtdoende benaming, het is namelijk veel rijker dan dat. 'Op een transparante wijze' of 'op een informele manier' zou een preciezere formulering kunnen zijn. Het is vrij gangbaar om plannen te bedenken achter gesloten deuren vanuit een hiërarchische structuur, met een directeur, pr medewerker, curator, kantoormedewerkers, boekhouder en schoonmakers. Kortom, een instituut met kantoren en titels. Dat kan ook anders. Ruangrupa werkt redelijk transparant. Voor SONSBEEK'16 had ruangrupa hiervoor het *ruru huis* bedacht. Al snel werd ons duidelijk dat onbevangen contact maken met de stad beter ging via een omweg en niet door te zeggen dat we voor Sonsbeek Internationaal werkten. De verhoudingen liggen anders, de verwachtingen houden een gesprek op, onnodige weerstand zorgt voor onhandigheid en de motivatie om samen te werken is minder authentiek. Je zou kunnen zeggen dat het *ruru huis* de broodnodige ruimte gaf om informeler aan de slag te gaan en betekenisvolle relaties aan te gaan. Zo kan je als curator, kunstenaar of instituut meegroeien tussen de ideeën, beslissingen, gesprekken zonder dat je iets specifiek van elkaar moet of wil. Het is een andere onbevangen manier om kennis van elkaar te nemen, een informele relatie die ruangrupa zelf miste tijdens het werken met het instituut Sonsbeek Internationaal. 'Nothing came in easy and unconditional', zeiden zij. Het mag dan ook niet als verrassing komen dat het vaak hard tegen de wind in fietsen was, om dan even wat wind in de rug te hebben. Wanneer Stichting Sonsbeek iets minder het idioom van hoogwaardige hedendaagse kunst had nagejaagd en ruangrupa met meer respect had behandeld, zou het veel eenvoudiger een ambitie kunnen waarmaken. Het najagen van

succes uit het verleden is alleen maar een last. Daarvoor is de wereld trouwens te veel veranderd en zijn de budgetten in Nederland ook bescheidener geworden.

- Belangrijke onderwerpen voor het collectief ruangrupa als curatoren, kunstenaars én instituut zijn:
- hoe adresseer je je naar de buitenwereld?
- hoe kan een productie inclusiever met de inhoud samengaan?
- hoe gedraag je je als autoriteit en hoe positioneer je kwaliteit en hoe neem je anderen daarin mee?
- hoe bouw je een netwerk waar mensen een onderdeel van uitmaken, op gelijkwaardige basis?

Deze vragen zouden niet alleen vaker gesteld mogen worden, maar zouden ook gesteld mogen worden buiten de muren van het instituut. Mijn ervaring met SONSBEEK'16 leerde mij dat het interessant is als je als instituut een instrument hebt, zoals het *ruru huis*, dat je serieus neemt en dat je als een evenwaardige tak van het instituut kan laat werken. Een instrument waarmee je, samen met je omgeving, op zoek kunt gaan naar de antwoorden op bovenstaande vragen. Want als je nooit echt (oprecht) geeft, zal je nooit echt krijgen en zal je altijd moeten nemen. Van ruangrupa kunnen we leren dat het 'gaf' en heeft gegeven, punt aan de lijn.

Over de interpretatie van 'iets van niveau', met andere woorden 'kwaliteit'

"For me, Sonsbeek and its modest attempts to mobilise and give permission to local, small organisations and groups in Arnhem to take a role or lend a hand represents something of the hope for a better (art) world. It is not particularly marketable nor headline-grabbing on the art blogs, but it is something that can make a positive change in how people relate to one another. The anger is in me perhaps...as a result of the

way it seems that such efforts are so little valued and almost disdained by the mainstream art world itself. There's no urgency to get engaged when I think just these such attempts could be at the least the basis for building a wider, more inclusive part of the system; and at the most a substantive change in priorities."

Bovenstaande citaat plaatste Charles Esche, directeur van het Van Abbe museum in Eindhoven, na het bezoeken van de SONSBEEK'16 op zijn persoonlijke Facebook-pagina. Het bericht werd vaak gedeeld en *geliked*. Voor mij toonde het aan dat in de hedendaagse kunstwereld kwaliteit een ambigu begrip is en dat men bang is om van de geijkte paden af te dwalen als het gaat om interpreteren van kwaliteit. Alsof dat al niet moeilijk genoeg is moeten instituten ook nog eens voldoende geoutilleerd zijn om stad, provincie, bestuur, fondsen te overtuigen dat er andere valabele manieren zijn om kwaliteit te bekijken. Dat is geen makkelijke opgave maar daar ligt de taak van een (openbaar) instituut. Hard werken, niet om in een of andere *ranking* terecht te komen maar hard werken om, wat mij betreft, kunst weer een proactieve plek te geven midden in de actieve samenleving. Kwaliteit hangt samen met wie je wil adresseren, vanuit welk perspectief je kijkt, wie zich gerepresenteerd voelt. Deze begrippen zouden meer aandacht moeten krijgen in een snel veranderende samenleving. Of zoals Cindy Milstein het helder samenvat:

"We tear each other apart in so many varied ways in our social spaces, along so many lines of hurt already inscribed into our bodies by white supremacy, heteronormativity, patriarchy, ableism, settler colonialism, classism, overdetermined identity politics, and a long lineage of other violences. It's frequently assumed that the tag "social space" (or

radical bookstore, collective café, bike co-op, and so on) has already done the work for us, as if we are already those perfect actors in our perfectly alternative places.' (Roar

Magazine, 13 juni 2014)

- Het is niet dat we steeds bewust en verantwoord actief *moeten* zijn. In onze manier van praten en handelen kunnen we blijk geven dat we een positie begrijpen zonder te proclameren en zonder onze eigen positie te herbevestigen. Want dan kom je uit bij wat Cindy Milstein noemt 'de perfecte acteur in zijn perfecte alternatieve ruimte'. We moeten onze angst ondermijnen op dit gebied, angst om niet perfect te zijn, of om niet 'van kwaliteit' te zijn. Gebruik de status van het instituut om met man en macht te werken aan andere formuleringen. Neem provincie, bestuur, politiek, fondsen(wervers) mee in dat traject. Met het woord 'Sonsbeek' kun je mensen van je afkeren of juist noodzakelijk verbinden, kun je een internationale kunstelite plezierien met comfortabel kritisch geluid of je kun de stad als werkveld zien waar de kunstkeners met plezier toeschouwer mogen zijn.

Tot slot: produceren of de productie doen?

De productie is een essentieel onderdeel van een programma, dat tegelijkertijd te vaak gezien wordt als uitsluitend de uitvoerder. Te vaak is het ook een geld- en milieueverspillende activiteit omdat vanwege tijdsdruk en gewoontes voor een snelle oplossing wordt gekozen. In de programmering van SONSBEEK'16 is de productie wel meegegaan in de 'grass-roots' stijl, maar als we kritisch kijken kunnen we zeggen dat er nog te weinig is geproduceerd vanuit het gedachtengoed van ruangrupa. Zeker, gebrek aan tijd en te weinig inzicht in het budget speelde een onmiskenbare rol. Op die onhandigheden is kordaat en vakkundig geanticipeerd om de gehele tentoonstelling georganiseerd te krijgen. De manier van produceren is belangrijk, het hangt samen met hoe je zendt, hoe je mensen aanspreekt, hoe je mensen betreft. De keuze van ruangrupa om de parkwachter van Park Sonsbeek te betrekken was in deze ook een productionele keuze. Door zo te denken kan het publiek een mede-producent zijn als toeleverancier maar wellicht ook als productie-assistent of raadgever. De werken kunnen er alleen maar beter van worden.

- Productie is een constructief element in uitvoerend én inhoudelijk opzicht. Als de productie meer is dan uitvoerder, kan het kunstwerk een veel natuurlijkere uitwerking hebben. Waardoor het werk zich beter kan integreren en articuleren. Deels was er te weinig budget in SONSBEEK'16 hiervoor. Toch zou je er ook voor kunnen kiezen om lonen anders in te schalen, uren meer te delen, of de PR onder het productiebudget onder te brengen zodat vanuit het produceren PR zich ontwikkelt. Door op een andere manier naar productie te kijken vind je wellicht betere, duurzamere en goedkopere manieren om een succesvolle productie op poten te zetten.

/// SONSBEEK'16

rupa huis

SONSBEEK'10

WHO CARES

door Serif Kurtdaylar

In het voorjaar van 2016 nam Chris Zeevenhoven me mee naar het *ruru huis* naar aanleiding van mijn filmproject Who Cares. Hij vond het belangrijk dat we met elkaar in contact gebracht werden. Voor Chris is het project Who Cares belangrijk voor een stad als Arnhem en wilde dat ook kenbaar maken aan het *ruru huis* en de curatoren van SONSBEEK'16.

'Who Cares': Wat maakt het uit? / Wat doet er toe? is een video-project bestaande uit 5 portretten van jongeren. Ze zijn migranten van Turkse, Iraanse, Marokkaanse, Somalische en Antilliaanse afkomst die zich een plek zoeken in de samenleving. De filmpjes werden alleen vertoond in een intern gezelschap (kleurrijke tafel) met aanwezigheid van de wethouder diversiteit. Enkele ervan kan je op youtube vinden:

Busra Yucesa, <https://youtu.be/uoYx9LA-poI>
Shafie Mohamed Arab, <https://youtu.be/A4UwLyMinv0>
Fatima Elkhan, <https://youtu.be/dAIXo7iEyQE>

Ikzelf had een aantal filmprojecten die ik graag wou uitvoeren i.s.m. het *ruru huis* en/of SONSBEEK'16: Een van de ideeën was een soap maken met de bewoners uit achterstandswijken of een filmproject over radicaliseren (moeders en jongeren) en dit bespreekbaar maken met stad. Helaas was dat financieel niet haalbaar, een heel grote gemiste kans van Sonsbeek tentoonstelling.

Ik was heel hoopvol toen ruangrupa de opdracht om SONSBEEK'16 vorm te geven had gekregen. Eindelijk een groep niet-westerse kunstenaars en die zouden alles even anders aanpakken. Niet dus, de allochtonen burgers in Arnhem zijn beperkt betrokken geweest in dit proces terwijl ze ongeveer 20 procent van de stad uitmaken. Het is helaas niet gelukt!

Wat mij het meest irriteerde: dat er in de organisatie zo goed als geen allochtonen werkzaam waren en dat men helemaal geen aandacht had voor deze doelgroep. Ik heb uiteindelijk een filmpje gemaakt over de

radicaliserende jongeren met de curatoren. Ik was geïnteresseerd in hun visie over dit onderwerp. Het werd vertoond bij de laatste dag met de BOBO'S ...ik heb zo geprobeerd mijn bijdragen te maken voor de stad. Of dat hebt geholpen...

Groet, Serif

NAAR EEN EMANCIPATORISCHE PRAKTIJK

door Dr. Lucy Kortram

Demografische en technologische veranderingen hebben Nederland ingrijpend veranderd. Maar ook maatschappelijke ontwikkelingen zoals migratie, Europeanisering, internationalisering, globalisering, individualisering en multi-etnisering laten hun sporen na. De wereld is dichterbij gekomen en heeft zich genesteld in Nederland.

In maart 2016 bedroeg het percentage niet-westerse Nederlanders circa dertien procent. Volgens het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) is dit percentage in 2025 veertien procent. De bevolkingsgroei zal dan vooral te danken zijn aan deze Nederlanders. Maar ook nu is het aantal niet-westerse jongeren in Nederland substantieel. In de vier Grote Steden vormen zij al bijna de meerderheid van alle jongeren.

Een multiculturele samenleving in transitie

Niet-westerse burgers namen verschillende culturele bagages mee. Die bagages bevatten een diversiteit aan talenten en kwaliteiten. Toch lijken deze in het totale plaatje van de Nederlandse cultuur niet zichtbaar en lijkt het erop dat deze culturen niet tot de samenlevingscultuur gerekend worden. In die zin is de cultuur van Nederland nog niet multicultureel te noemen. Zij is vooral geïnspireerd op waarden van de dominante groep. Hierin is een gerichtheid op individualiteit, marktgerichtheid, en een eenzijdige focus op succes en autonomie in tegenstelling tot de overige culturen die bijvoorbeeld meer de wij-groep benadrukken.

De Nederlandse samenleving zie ik dan ook vooral als multi-etnisch, of beter nog als een multiculturele samenleving in transitie. Pogingen

van minderheidsgroepen om de samenlevingscultuur of tradities aan te passen of zelfs te herdefiniëren worden daarom streng afgestraft. Een voorbeeld hiervan is de huidige Zwarte Piet-discussie en de heftige reacties op de afwijzing hiervan. Dit voorbeeld maakt extreem duidelijk dat de samenleving er nog niet aan toe is zich multicultureel te noemen. Andere normen, waarden, tradities en overtuigingen worden openlijk geen plek gegund.

Toch is dat jammer, want Nederland heeft belang bij een divers, open en tolerant klimaat. En daarmee dus bij een goede culturele uitwisseling en wisselwerking tussen witte en gekleurde Nederlanders. Dat vormde indertijd ook een deel van het succes van de Gouden Eeuw. Dat succes werd mede bepaald door het creatief gebruiken van nieuwe talenten, nieuwe ideeën, nieuwe vaardigheden van de toen aanwezige migranten en vluchtelingen. Zo ontwikkelden zich toen veelbelovende experimenten, uitvindingen en vruchtbare innovaties op elk terrein. Met als gevolg dat succesvolle veranderingen de kans kregen de Nederlandse samenlevingscultuur op een hoger niveau te tillen.

Dat lijkt nu minder aan de orde. Om gebruik te kunnen maken van de diversiteit aan kennis, inzichten, talenten en vaardigheden is een open tolerante cultuur nodig, waarin oude en nieuwe burgers gezien, gehoord en gekend worden. In een dergelijke cultuur kunnen oud- en nieuwkomers hun actorrol realiseren maar nu is het tegendeel waar. Of het nu om wetenschappers, politici, docenten of kunstenaars gaat. Het pad dat leden uit minderheidsgroepen moeten afleggen is overal bezaaid met toeschouwerrollen c.q. de toewijzing van ongelijkwaardige rollen. Hierdoor worden ze nauwelijks gehoord, behalve als de algemene veiligheid in het gedrang is. In dit artikel ga ik in op de relatie tussen de actor(rol), toeschouwer(rol) en de toewijzing van deze rollen. Ik beperk me hierbij voornamelijk tot het terrein van de sociale wetenschappen en geef aan wat dit voor andere gebieden in de samenleving betekenen kan. Als voorbeeld bespreek ik de groep etnische minderheden. Ik ben me ervan bewust dat ik door dit woord erg generaliseer, want de groep is erg divers. Maar dit is noodgedwongen. Meer specifiek ga ik in op denkbeelden van de dominante meerderheid (die in sommige situaties helaas ook de denkbeelden van de niet-westerse Nederlanders dreigen te worden). Deze denkbeelden

bevorderen dat leden van de meerderheidsgroep wel, en leden van minderheidsgroepen niet, hun actorrol kunnen realiseren.

In het kader van dit boekje over het *ruru huis* maak ik graag de volgende opmerking: ik zal niet specifiek in gaan op kunstenaarspraktijken omdat ik wat dat betreft niet verder ben gekomen dan vluchtige waarnemingen hiervan. Toch heb ik wel de indruk gekregen dat de concepten die ik in dit artikel bespreek relevant zijn voor het *ruru huis*.

Op basis van eigen grondig onderzoek op diverse terreinen in de samenleving zoals de sociale wetenschappen, minderhedenbeleid en (beroeps)educatie en diverse observaties (in de dagelijkse omgang, arbeidsmarkt, politieke organisaties, de schrijvende pers), zal ik in vogelvlucht een aantal centrale concepten bespreken. Deze concepten zijn relevant omdat zij een rol spelen in de aanwezigheid en bevordering van een open cultuur. Zij geven vooral aan welke barrières etnische minderheden ervaren in Nederland. Ik sluit af met een voorstel voor onderzoek in kunstenaarspraktijken. Tenslotte introduceer ik het actorperspectief als emancipatorisch kader voor kunstpraktijken. Voor degene die op zoek is naar diepgaand onderzoek op dit terrein verwijs ik naar mijn proefschrift (De Cultuur van het oordelen; KUN Nijmegen; 1990.)

Actor, actorschap, actorrol

Het woord “actor” is inmiddels enkele keer gevallen. Dit woord wordt elders in dit boek ook gebruikt. Om verwarring te voorkomen, benadruk ik graag dat het actorbegrip in dit artikel uitsluitend betrekking heeft op personen, groepen of producten van personen of groepen zoals artikelen, beleidsrapporten, onderzoeken, boeken enz. waarin opvattingen worden beschreven. Actor sluit dus gebruiksvorwerpen uit.

Een actor is een oordelend en definiërend wezen, dat definitiemacht ontleent aan zijn oordelende potentie of oordelend vermogen.

Voorbeeld 1

Persoon A tegen persoon X: 'Als je je niet wilt aanpassen moet je maar oprotten.'

Persoon A wordt in dit voorbeeld herkend als een witte Nederlander. En de persoon X tegen wie hij spreekt als een niet-westerse Nederlander. Persoon A gedraagt zich als een kleine machthebber, die macht uitoefent: hij eist van X dat deze zich aanpast, anders moet hij oprotten. A suggereert dat hij X kan doen oprotten, maar dat is natuurlijk niet zo. A kan aangeven waar hij staat want dat kan hij zelf bepalen. Maar A heeft eenvoudigweg de macht niet om X het land uit te zetten. Toch lijkt A dat niet in de gaten te hebben, en X ook niet. De opmerking van A lijkt betrekkelijk vanzelfsprekend, en horend bij zijn rol als autochtone Nederlander.

De vanzelfsprekendheid wordt in voorbeeld 2 echter doorbroken. Persoon D gaat zich hier eveneens gedragen als een actor, dat wil zeggen als iemand die definitiemacht of zeggenschap heeft over het gedrag van C.

Voorbeeld 2

Persoon C (autochtone Nederlander): 'Van mij hoef je niet het land uit D.'
Persoon D (niet-westerse Nederlander): 'Over jou denk ik hetzelfde C.'
Vanuit het actorperspectief beschouwd, is de oordelende potentie van individuen een vast en dus onvervreemdbaar gegeven. Mensen ontlend daar hun macht aan en niemand kan deze afpakken. Mensen zijn en blijven dus oordelende wezens. Dit betekent niet dat mensen er altijd voor kiezen op elk moment een actorrol te vervullen. Als actor bepalen zij immers zelf op welk moment zij een actorrol kiezen en op welk moment een toeschouwerrol. Dat bepaalt een andere niet voor hen.

Iedere actor beschikt over macht. Macht betekent in staat zijn gedragsalternatieven van jezelf of van anderen te bepalen. Macht heeft dan ook twee dimensies:

1. Eigenmacht, wat betekent dat je je eigen gedragsalternatieven bepaalt.
2. Overmacht, wat betekent dat je gedragsalternatieven van de andere bepaalt, dat wil zeggen beperkt of vergroot.

Iedere actor beschikt voorts ook over een eigen bagage. Een soort koffertje gevuld met talenten, kwaliteiten, competenties die deels een specifiek cultureel karakter hebben en deels “algemeen” zijn. Belangrijke vragen zijn:

- a) Als mensen, burgers, actor zijn, met een oordelende potentie en geneigd tot het zelf definiëren van hun situatie;

- b) Als mensen actor zijn en hun macht ontlenen aan het actorschap;
- c) Als mensen, burgers, actor zijn met een eigen bagage gevuld met talenten, kwaliteiten en competenties.

Waarom zijn hun oordelen, definities, talenten, kwaliteiten en competenties nauwelijks zichtbaar in cultuur, samenleving en debat? Waarom worden deze niet massaal gehoord, gekend of zijn ze niet bekend in de organisaties en instituties? En daarmee in de infrastructuur en cultuur van besluitvormingsprocessen? Waarom worden deze burgers niet geacht zich kritisch te kunnen uiten over gebeurtenissen, tradities, koningshuis en/of witte normen en waarden? Waar blijft de zo geroemde vrijheid van meningsuiting op deze momenten?

Met andere woorden: waarom wordt van hen op voorhand geen actorrol verwacht? Waarom wordt dit stereotype — minderheidsleden vervullen geen actorrol — als vanzelfsprekend gebruikt?

Het netto-effect van dit alles is dat niet-westerse Nederlanders nauwelijks invloed hebben op heersende opvattingen, normen, waarden en visies over bijvoorbeeld samenleving, instituties, kunst, cultuur en tradities. Deze situatie staat in schril contrast met individuen/burgers van de dominante groep, die zich juist wel een actorrol toe-eigenen en deze doorgaans ook krijgen toegewezen. Hoewel het innemen van een actorrol er niet bij voorbaat voor zorgt dat je het maakt in een samenleving, moet je wel als vanzelfsprekend als actor erkend worden om het überhaupt te kunnen maken. Dit zou door overheden, beleid en educatie gemonitord en gefaciliteerd moeten worden.

Toeschouwerrollen

In mijn visie bestaan geen toeschouwers, wel toeschouwerrollen. Toeschouwerschap is een hoedanigheid. Toeschouwers kunnen per definitie niet oordelend in het leven of in een situatie staan. Maar mensen beoordelen altijd een situatie, wel hoeven zij er niet voor te kiezen hun oordelen hardop aan te geven. Zij kunnen dus als actor kiezen voor een toeschouwerrol. Maar dat maakt hen niet tot toeschouwers.

De toewijzing van toeschouwerrollen zal ik hieronder uitwerken. Als voorbeeld neem ik sociaal-wetenschappelijk onderzoek. Ik kies hiervoor omdat er enerzijds van uit gegaan wordt dat sociaal-wetenschappelijk onderzoek objectief plaatsvindt en ware kennis oplevert. Anderzijds omdat de sociale wetenschappen kennisleverancier vormt voor diverse sectoren in de samenleving. Wetenschappelijke kennis wordt immers steeds weer gebruikt voor nieuw onderzoek en wetenschappelijk kennis wordt steeds gebruikt voor en toegepast op de hele samenleving of sectoren daarbinnen. Het onmiddellijk gevolg hiervan is dat kennis gebaseerd op deze stereotypes/rollen steeds opnieuw geproduceerd worden en terechtkomt in velden zoals beleid, onderwijs, arbeidsmarkt enzovoort. Hierdoor ontstaat een *selffulfilling prophecy-effect*.

In de onderstaande tekst wordt een voorbeeld van een minderheidsgroep genomen namelijk etnische minderheden, de zogeheten allochtonen. Met als tegenhanger de dominant c.q. witte Nederlanders. Daarnaast wordt ook kort verwezen naar de moeder van het minderhedenbeleid: de Minderhedennota (1983).

Sociaal-wetenschappelijk onderzoek

Etnische minderheidsleden krijgen in sociaal-wetenschappelijk onderzoek doorgaans een toeschouwerrol of sociale rol toegedicht. Een voorbeeld hiervan is de wijze waarop sociale afstand tussen autochtonen en 'allochtonen' in Nederlands onderzoek operationeel wordt gemaakt. Dit geschiedt door middel van vragen als: 'Zou u naast een buitenlander willen wonen?' of 'Voelt u zich door Nederlanders geaccepteerd?'

In deze vraagstelling is er sprake van een selectieve invulling van 'acceptatie'. Je kunt een niet-westerse Nederlander niet vragen of hij zich door een Nederlander geaccepteerd voelt. Hij is immers zelf Nederlander. Ook wordt er uitsluitend geïnformeerd naar 'reagerende' oordelen, dat wil zeggen dat de ondervraagden moeten reageren op de mening van een ander. Naar eigenstandige oordelen vindt nauwelijks onderzoek plaats. Dus vragen als: 'Accepteert u autochtonen als medeburgers?' of vragen aan autochtonen als: 'Voelt u zich door niet-westerse Nederlanders geaccepteerd?', blijven daardoor buiten

beeld. Net als de antwoorden daarop. Voor onvrede en onveiligheid is dan het netto-effect dat er alleen voor 'witte onvrede' aandacht is en beleid wordt gemaakt om witte onvrede aan te pakken. Wat dat betekent kan voor stijgende onvrede onder jongeren van niet-westerse afkomst hebben overheid en samenleving vaker kunnen ervaren.

Positie van niet-westerse Nederlanders tijdens het onderzoek

Etnische minderheidsleden kunnen tijdens interviews of enquêtes de probleemstelling en aanpak van onderzoek niet beïnvloeden of openbreken.

Voorbeeld

Onderzoeker: 'Voelt u zich in Nederland geaccepteerd?'

Ondervraagde kan alleen antwoord geven op de vraag van de onderzoeker. De ondervraagde kan niet antwoorden: 'Het lijkt me ook interessant te weten of ik hen accepteer.'

Als een ondervraagde/respondent zo'n opmerking zou maken, kan deze een antwoord verwachten in de trant van, 'maar daar gaat dit onderzoek niet over.' Terwijl de vragen van de onderzoeker juist wel 'vanzelfsprekend' lijken maar dat niet zijn. De respondenten dreigen dus gevangen of verstrikt te raken in de toegeschreven reagerende rol. Hierdoor raken ze gaandeweg het zicht op hun eigen actorschap kwijt. Ze kunnen het idee krijgen dat hun mening niet telt of belangrijk is. Voor de wetenschap en tenslotte ook voor de samenleving betekent dit dat eigenstandige oordelen van etnische minderheidsleden nagenoeg afwezig zijn. Hun eigen opvattingen zijn dus niet in de wetenschap bekend en kunnen dus ook niet doorsijpelen in de samenleving. Opvattingen en theorieën over de multiculturele samenleving zijn daarom op de helft van de feiten gebaseerd. Zo worden de uitkomsten van sociaal-wetenschappelijk onderzoek naar interetnische relaties vergelijkbaar met een boek waarin halve pagina's zijn bedrukt. De onbeschreven halve pagina's gaan over wat etnische minderheden denken. Deze onvolledige kennis nestelt zich in de samenleving, terwijl niemand dat in de gaten lijkt te hebben. Toch is het deze kennis die gebruikt wordt om de multiculturele samenleving te voeden en emanciperen.

Welke rol speelt de wetenschap hierdoor?

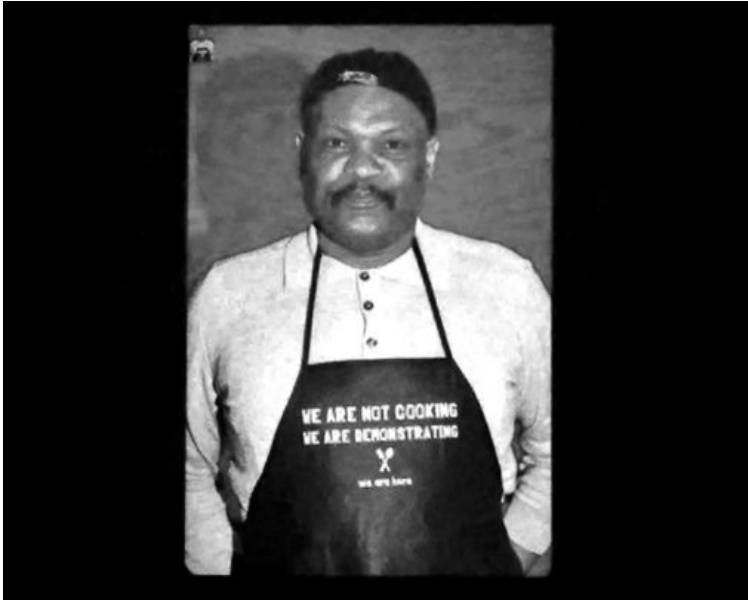
- Op deze wijze ondersteunt zij niet alleen de overmacht en de zichtbaarheid van de dominante groep.
- Tegelijkertijd bevordert zij de onzichtbaarheid, onmacht en

- marginalisering van etnische minderheidsgroepen in Nederland.
- Zij ondermijnt het democratisch gehalte van de samenleving.
- Zij draagt bij tot kennis voor verschillende beleidsvelden, die ongelukkig en onbruikbaar zijn.
- Zij voedt onbedoeld ongelijkwaardig denken over burgers aan en moedigt onbewust potentiële tegenstellingen tussen burgers aan.
- Tenslotte versterkt zij twee stereotiepe opvattingen. Enerzijds de stellingname dat uitsluitend autochtonen een actorrol vervullen en actor zijn, anderzijds de opvatting dat etnische minderheidsleden respectievelijk niet-westerse Nederlanders een toeschouwerrol vervullen en toeschouwer zijn.

Het is een valkuil te denken dat groepen burgers daadwerkelijk toeschouwers zijn. Een toeschouwer is immers een louter reagerend individu, dat geen eigen definitie van de interetnische situatie formuleert of hanteren kan. Die zich voortdurend schikt in de definitie van de ander, geen eigenstandige opvattingen aandraagt of eigen referentiekader hanteert. Die geen eigen oordelend vermogen bezit. Zulke mensen bestaan niet. Het toeschouwerschap is een denkconstructie.

Toch is over de verhouding tussen toeschouwer en toeschouwerrol hiermee nog niet alles gezegd. Mensen die in de samenleving regelmatig roltoewijzing ervaren c.q de rol van toeschouwer krijgen, kunnen door deze onderdompeling hun actorschap uit het oog verliezen (wat niet hetzelfde is als kwijtraken). Voor autochtonen speelt dit probleem in interetnische relaties anders. Zij lopen kans uit het oog te verliezen dat het bij roltoewijzing om een rollenrepertoire gaat, en niet om een hoedanigheid of de aard van de andere.

Dat beleidsmakers het actorschap van etnische minderheidsleden uit het oog verliezen zie je in de belangrijkste nota De Minderhedennota (1983) die is gebaseerd op roltoewijzing. Deze roltoewijzing sijpelt door naar welzijns-, maatschappelijk, educatieve en andere beleidsactiviteiten, zoals de aanpak van wijkprojecten gericht op integratie. Dit is onvoorstelbaar omdat beleid en educatie de emancipatie en participatie van burgers moet bevorderen.

Roltoewijzing

In de samenleving worden in interetnische relaties dus op voorhand rollen toegewezen. Het concept roltoewijzing is afkomstig van Merton. In mijn proefschrift neem ik dit begrip over en pas dit toe op het thema interetnische relaties. Roltoewijzing neemt in interetnische verhoudingen in Nederland een belangrijke plaats in. Roltoewijzing gaat over het selectief toewijzen van rollen door autochtonen aan niet-westerse Nederlanders, en omgekeerd. Deze toewijzing vindt niet alleen plaats in multiculturele ontmoetingen, dialogen, situaties en activiteiten, maar ook in onderzoeksproducten, beleidsdocumenten en (kunst)praktijken, waarin deze verhoudingen beschreven zijn. Niet-westerse Nederlanders krijgen de toeschouwerrol toebedeeld en daarmee samenhangend de rol van niet-Nederlander, allochtoon/buitenlander, outsider, beoordeelde en gast.

Er wordt vaker beweerd dat dit komt, omdat niet-westerse Nederlanders zichzelf niet als Nederlanders beleven. Uit onderzoek

naar de wijze waarop kinderen en jongeren met een etnisch gemengde achtergrond zichzelf beleven, blijkt echter het tegendeel. Ruim negentig procent van de ondervraagden geeft aan zich als Nederlander te ervaren, maar als “allochtoon” of buitenlander gezien te worden. Uit een ander recent onderzoek, waarin onder meer gesproken wordt met studenten uit het HBO die hun studie hebben gestaakt, blijkt eveneens negentig procent van de respondenten zichzelf als Nederlander te beleven, acht procent definieert zichzelf als Nederlander én “allochtoon”, terwijl twee procent zich als “allochtoon” beschouwt. Het gaat in beide onderzoeken om selectieve steekproeven, toch tonen de resultaten van Kortram en Severiens e.a. overeenkomsten wat betreft de beleving van het Nederlandschap.

De meerderheid van de jongeren beleeft zichzelf dus als Nederlander. Roltoewijzing staat daarmee haaks op de eigen situatiedefiniëring en definiëring van de eigen identiteit. Bovendien werkt ze onvrede bij deze groeiende groep jongeren in de hand. Autochtone Nederlanders dichten zich een actorrol toe, en krijgen deze doorgaans ook toegewezen. Een actorrol komt overeen met de rol van beoordelaar; “echte” Nederlander, autochtoon/eigenlander, insider en gastheer/gastvrouw.

Actor- en toeschouwerrollen zijn niet alleen tegengesteld, maar ook ongelijkwaardig en ongelijk. In de praktijk blijkt dat roltoewijzing doorgaans op voorhand plaatsvindt. En dat zij niet afhankelijk is van opleidingsniveau van de roltoewijzer en omstandigheid van de situatie. Voorbeelden te over. Tijdens een sollicitatie verliest een autochtone sollicitant de rolverhouding uit het oog. De voorzitter van de sollicitatie is een niet-westerse Nederlander.

Voorzitter sollicitatie: ‘Ik zie dat u aan onze opleidingseisen voldoet.’

Autochtone sollicitant: ‘Ja, dank u. Ik heb diverse cursussen gevolgd. Ik heb overigens er niets op tegen voor u als allochtoon te werken.’

Uit sociaal-wetenschappelijk onderzoek naar interetnische relaties blijkt dat roltoewijzing een algemeen verschijnsel is in onze Nederlandse samenleving. Het verschijnsel komt onder meer voor in het onderwijs, volwassenenvorming, wetenschap en de dagelijkse

omgang. In mijn proefschrift toon ik aan dat roltoewijzing door leden van de dominante groep vaker voorkomt, dan op basis van toeval verwacht kan worden. De conclusie die hieruit kan worden getrokken, luidt dat in onderzoek naar interetnische verhoudingen de dominante definitie van de situatie de definitie van de dominant is. Het systematisch voorkomen van het verschijnsel roltoewijzing berust dus niet op systematisch toeval.

Er is geen onderzoek gedaan naar de mate waarin dit verschijnsel zich voordoet. Uit analyses van sociaal-wetenschappelijke studies en praktijkervaringen in verschillende situaties ontstaat wel een indruk dat het om een verschijnsel gaat dat overal aanwezig lijkt c.q. vanzelfsprekend lijkt. Het is van belang op te merken dat uit het onderzoek niet blijkt dat roltoewijzing bewust plaatsvindt: niet door de dominant, niet op beleidsterreinen, niet in de dagelijkse omgang en niet in de sociale wetenschappen. Ikzelf heb meer de idee dat het een 'vanzelfsprekend' stereotype is, dat niet herkend wordt. Uit diverse trainingen en lezingen van ondergetekende over roltoewijzing, en de daarop gebaseerde discussies, blijkt dat Nederlanders van autochtone en niet-westerse afkomst het verschijnsel na conceptualisering direct herkennen. In de praktijk blijkt het moeilijk deze herkenning om te zetten in evenwichtig handelen. Tegelijkertijd zijn bij deze roltoewijzing wel tegengestelde, ongelijke en ongelijkwaardige rollen en vertrekpunten betrokken en wordt door reproductie van deze kennis steeds opnieuw ongelijkheid en ongelijkwaardigheid gereproduceerd. Zowel binnen, als buiten de wetenschap en/of het wetenschappelijk bedrijf.

Conclusie en voorstellen voor verder onderzoek

Er zijn twee belangrijke conclusies:

1. Roltoewijzing verdraagt zich niet met competent gedrag of met het op competente wijze omgaan met multiculturele vraagstukken.
2. Op basis van systematische observaties van tientallen jaren, en van recente observaties, meen ik dat er geen enkele reden is om aan te nemen, dat roltoewijzing beperkt blijft tot de terreinen sociale wetenschappen, beleid, educatie en de alledaagse omgang.

Mijn hypothese is dat toeschouwerrollen en roltoewijzing ook in ruime mate in het kunstdomein zullen voorkomen, het onderwerp van

TARAXACUM officinalis
Paardebloem

Bloeitijd: de hele zomer.

Kleur: geel (bloemen).

Hoogte: tot 30 cm.

Deze bijzonder fraaie, veel voorkomende plant die maar al te vaak voor onkruid wordt uitgescheiden, is uiterst nuttig en biedt het voordeel lange tijd achter elkaar te kunnen worden gebruikt zonder bijverschijnselen te veroorzaken. Al sinds de oudste tijden is dit een geneeskruid.

Verzorging: het is lachwekkend over kweek en verzorging van de plant te schrijven, want hij komt overal overvloedig op. Toch verkiest hij een rijke bodem en bedekking in de winter.

Gebruik: de verse bladeren, fijngeknipt in sla, smaken voortreffelijk, zeker in combinatie met tomaten. Ze werken maagversterkend en bloedzuiverend. Ze zijn enigszins bitter; hiermee moet men rekening houden. Afkooksel van de wortel helpt bij waterzucht, nierklachten, slaaploosheid en reuma. Men kan de wortels ook in melk koken, wat in feite beter is dan met water. Bij koorts werkt dit verkoelend. Opgezette klieren genezen er ook door.

studie van dit boek. Er is dus onderzoek gewenst naar vragen als:

1. Komt roltoewijzing voor in het domein van de kunst? Op welke plekken en in welke mate?
2. Hoe belemmert roltoewijzing de doorbraak van niet-westerse kunstenaars?
3. Zijn er innovatieve en emancipatorische kunstpraktijken denkbaar die roltoewijzing kunnen teruggedringen? Aan welke voorwaarden en kenmerken moeten deze praktijken voldoen?
4. Vormde het *ruruhuis* zo een emancipatorische kunstpraktijk en waarom?

Ter afsluiting

Voor de inkadering van vraag 3 wil ik graag afsluiten met de volgende conceptuele richtlijnen. Naar mijn mening kan roltoewijzing het beste aangepakt worden als er aangesloten wordt bij het actorschap van minderheden c.q. niet-westerse Nederlanders. Daarbij dient de actorrol systematisch en samenhangend geactiveerd te worden. Dit noem ik het actorperspectief.

- Het actorperspectief is een perspectief dat mensen als gelijkwaardig ziet. Ieder mens bezit een eigen referentiekader, een identiteit en beschikt over het vermogen om de eigen definitiemacht in te zetten en eigen grenzen te stellen. Belangrijke uitgangspunten

zijn niet alleen dat mensen actor zijn, maar ook dat men zich als actor wil ervaren of uitdrukken. Men wil niet op voorhand ingelijfd worden in situatiedefiniëringen van anderen. De ander is immers niet de norm, de actor ontleent zijn normen aan zijn eigen referentiekader.

- Bij het actorperspectief gaat het dus om de mate waarin een individu doordrongen raakt van zijn actorschap en daar bewust op weet aan te sluiten. Dit impliceert dat mensen/groepen toegerust moeten worden om effectief toeschouwerrollen en roltoewijzingen te benoemen, te bevragen, af te wijzen en te herdefiniëren. Zo kunnen vertrekpunten voor nieuwe situaties en praktijken ontstaan waarin het actorschap het vertrekpunt wordt. Afhankelijk van de vraag of het actorperspectief in een wijgroep of zijgroep ontwikkeld wordt, is het ijkpunt voor de actorrol en het doel dat de actor beoogd, verschillend.

Literatuursuggesties

- Kortram, L. (1990). De Cultuur van het Oordelen. Oordeelsvorming in interetnische relaties. Dissertatie. Nijmegen: KUN.
- Kortram, L. (2004). Multicultureel competent samen(-)leven. Inaugurele rede Dr. Lucy Kortram tot benoeming Lector Diversiteit en de multiculturele competenties op 19-11-2004. Centrum voor Social Work Hogeschool De Horst Driebergen.
- Kortram, L. (2005). A multicultural perspective on Society and Social Work. P. 63-76.
- In: Re-inventing Social Work. Jef van Eijken en Hans van Ewijk (Editors). Hogeschool van Utrecht, University of Professional Education.
- Kortram, L. (2009). Multiculturele competentie-ontwikkeling. In opdracht van Regiegroep Diversiteit&Onderwijscentrum; Vrije Universiteit Amsterdam.
- Kortram, L. (2010). Multiculturele competenties. Bewerking projectrapport Multiculturele competentie-ontwikkeling van Dr. Lucy Kortram. Bewerking tekst N. Zuidgeest. Uitgave Onderwijscentrum VU.

DE TIEN GEBODEN VAN *RURU HUIS*/RUANGRUPA IN PARK SONSBEEK

Jeroen Glissenaar, parkwachter

1. Sonsbeek is een park in de stad versus een stad in een park.
2. Een goede gebruiker van Sonsbeek herken je aan liefde voor en het gebruik van de locatie.
3. Door de niet-vindbare gebruiker te spreken vertelt het park zijn verhaal.
4. De kunst is natuurlijk in Sonsbeek.
5. Een park is zo sterk als hoe de kunstenaar het vertelt.
6. Je hebt twee oren en één mond dus luister tweemaal zo veel als je praat. (Plato)
7. De kunst van het verhaal is dat dit natuurlijkerwijs nooit stopt.
8. De onzichtbare schimmel in het bos luistert naar de naam ruangrupa.
9. De kunst maakt het park mooier en daardoor ook andersom.
10. De kracht van SONSBEEK'16 is masseren en niet oordelen.

TUSSEN DE TUINBONEN EN DE TOMATEN

Arnhemse zinnebeelden en andere
openhartige ontboezemingen

door Eveline van der Vliet

Stadsboer Steven Koster — samen met Annemarie van Velzen oprichter van Kweekland, op een steenworp afstand van Park Sonsbeek — begon zijn werkende leven in de handel. Steven: “Import/export. Dat lag me. Eerst in de metaal, samen met een compagnon. Hartstikke leuk, succesvol ook. Totdat in 2008 de kredietcrisis om zich heen greep en het bedrijf als een kaartenhuis ineens zakte. Daarna ging ik zelfstandig verder. Ik werd licentiehouder van bekende merken als Disney en Hello Kitty. Artikelen laten produceren en verkopen aan retailers, zoals Intertoys. Keihard werken, de hele wereld overvliegen, onderhandelen, deals sluiten en weer door. Daarna heb ik nog een tijd in textiel gehandeld; dekbedovertrekken, voor ketens als Zeeman en Wibra. Ook weer druk, veel naar Bangladesh, Pakistan... Het gebeurde allemaal min of meer vanzelf in mijn werk, ik gaf er niet bewust richting aan. Ik vond het uitdagend en wat ik ook aanpakte; het liep als een trein. Ik woonde inmiddels in Arnhem. Mijn vrouw werkte ook fulltime, in een heel andere branche. We hadden twee kinderen; een meisje en een jongen. Ik kan niet zeggen dat er een moment was waarop ik er genoeg van kreeg. Het groeide gewoon langzaam. Of beter gezegd: het broeide waarschijnlijk eerst een tijdje. Ik kreeg steeds meer moeite met het ‘rondpompen van rotzooi’ over de wereld. Zo begon het steeds meer te voelen wat ik deed.”

Volle bak zeilen

Koster is “een veertiger” als hij aanmonstert op het zeilschip van zijn ouders die met een wereldreis bezig zijn. Hij stapt *cold turkey* uit zijn hectische bestaan, werkt op de luchthaven van Lissabon gehaast zijn laatste e-mails weg en vliegt dan naar de Azoren waar hij aan boord gaat. Bestemming: zuid-west Engeland, een reis van tien dagen. Aan boord belandt hij middenin de stilte en in zijn eigen gedachten. Omringd door water heeft hij eindelijk weer eens een zee van tijd; om

na te denken. Dat lukt aanvankelijk slecht, helemaal als na drie dagen de korte golfzender doorbrandt en de stilte nog indringender wordt. Er is geen contact met iets of iemand meer mogelijk. De spanning aan boord wordt om te snijden als het schip ook nog in zwaar weer terecht komt.

Steven: “Ik werd weer ‘de zoon’, ondanks alles wat ik gedaan en meegemaakt had zoals mijn eigen vaderschap en mijn ondernemerschap. Heel confronterend. Dat zette me uiteindelijk enorm aan het denken. Ik dacht na over de parallellen tussen de opvoeding die ik heb gekregen en hoe ik mijn kinderen opvoed. Dat als ik goed in mijn vel zit, zij dat ook zitten. Ik begon te zien hoe we allemaal takken aan dezelfde boom zijn. Dat mijn keuzes ook voor mijn kinderen vormend zijn.” Zijn ouders zijn bang tijdens de storm. Met een scheef lachje: “Ze durfden bijna geen zeil te zetten. Dus het duurde en duurde maar, die reis. Vélél te lang, vond ik. Ik had haast. Mijn hele leven was gehaast. Maar waarom eigenlijk? Dat soort vragen stelde ik mezelf. Ondertussen hielden we om beurten de wacht: drie uur op, zes uur af. Als het mijn beurt was, lijnde ik mezelf vast aan het stuurwiel en hees

een volle bak zeilen. Váárt maken, hard gaan! Ipod op mijn hoofd, vechten met de wind en de golven, voelen dat je leeft. Er is heel veel gebeurd in die dagen. Toen we aanlegden, wist ik dat ik mijn leven over een andere boeg ging gooien.”

“Ik heb een deel van mijn jeugd in Friesland gewoond. Achteraf denk ik dat het zaadje daar geplant is.”

Fri(e)s idee

Terug in Arnhem, rond 2010 en 2011, praat Koster met verschillende mensen en zoekt actief naar een nieuwe vorm en inhoud waarop hij zijn ondernemende aard kan loslaten. Na een lezing van Carolyn Steel (auteur van *Hungry City: How Food Shapes Our Lives*) over stadslandbouw vallen alle puzzelstukjes - ondernemerschap, maatschappelijk bewustzijn, persoonlijke drijfveren, hobby - in elkaar. Hij wordt stadsboer en promotor van “voeding uit je eigen regio”.

Steven: “Ik heb een deel van mijn jeugd in Friesland gewoond. Achteraf denk ik dat het zaadje daar geplant is. Het voelt zo logisch om dit te doen.” Lachend: “Dit is totaal anders dan alles wat ik eerder heb gedaan. Tegelijkertijd merk ik dat sommige ‘oude’ ervaringen heel bruikbaar zijn.”

Hij gaat op zoek naar een geschikt stuk grond en vindt dat vlakbij zijn huis, op een zuidhelling nabij Park Sonsbeek. Hij weet het stuk grond niet meteen te verwerven maar niet lang daarna kan Kweekland toch op de uitverkoren plek de deuren openen. Samen met compagnon Van Velzen bouwt hij de stadstuin sindsdien stap voor stap uit. De meeste klanten van Kweekland komen uit de buurt, wat volledig strookt met Koster's opvattingen over gezond eten en duurzaam voedsel produceren. “Ik geef tegenwoordig ook veel lezingen. Iedere keer als ik de vraag stel waarom we het normaal zijn gaan vinden dat een appel van zes maanden oud en die 18.000 kilometer heeft gevlogen voor precies dezelfde prijs in de supermarkt ligt als een verse Elstar uit de Betuwe, wordt het stil. Daarop weet niemand een zinnig antwoord te geven. Dat is er ook niet. Ook niet op de vraag waarom Albert Heijn sla die op drie verschillende continenten is geteeld in zijn voorverpakte zakjes sla stopt.”

De groten worden groter

De vijfhonderd grootste foodverkopers in Nederland zijn goed voor 45,8 miljard, oftewel 80 procent van de totale consumentenuitgaven in Nederland, 57,4 miljard, aan eten en drinken. Vorig jaar waren die nog goed voor 72 procent van de totale foodomzet. Daarmee neemt deze groep een steeds groter deel van de markt voor zijn rekening, blijkt uit de FSIN Food 500 (2016) van FoodService Instituut Nederland. De eerste elf merken in de FSIN Food 500 zijn allemaal supermarktconcerns. De top drie, gevormd door Albert Heijn, Jumbo en Lidl, is met 19,3 miljard euro goed voor bijna een derde van de totale foodomzet. Op nummer 12 staat de eerste foodretailer; McDonald's Nederland, goed voor 674 miljoen consumentenomzet in 2015. De Nederlandse foodsector groeit de komende tien jaar naar verwachting door naar een omvang van zo'n 69 miljard euro.

Bron: FoodService Instituut Nederland

“Allerlei dingen lukken hier en net zoveel niet. Is dat erg? Ik vind van niet.”

Steven: “Weet je, we doen dit nu bijna vijf jaar. Ons eerste lustrum komt eraan. Steeds meer mensen beginnen ons te kennen. Hebben we iets te pakken? Ben ik blij met wat ik ben gaan doen?” Opwindend, vragen en een peinzende blik trekken achtereenvolgens over zijn gezicht. “Allerlei dingen lukken hier en net zoveel niet. Is dat erg? Ik vind van niet. Niet dat ik van mislukkingen houd. Integendeel; ik voel de urgentie dat het anders moet iedere dag. Zolang er Q7's en andere dure auto's op zaterdag voor de Lidl staan, voel ik die druk. Maar opwinden heeft geen zin. Alternatieven bieden wel. Ik leer zelf door dingen te doen. Zaadjes in de grond te stoppen en te kijken wat er gebeurt. Ik snoei ook wel eens verkeerd. Dat kost dan een jaar. Alle kennis van Annemarie en mij eindigt in verhalen die we delen met de mensen die hier komen oogsten en plukken. Zij delen hun verhalen vaak weer met ons. De schaalgrootte maakt dat we bijna met iedereen persoonlijk contact hebben. Net als met de mensen die bij ons in de tuin werken. Een bont gezelschap: studenten, vrijwilligers, mensen met een handicap of die willen re-integreren en op het moment ook een overspannen boer. Die krabbelt bij ons weer op. Die mix vinden we belangrijk, dat iedereen te maken krijgt met andere leefwerelden. Daarom waren we ook meteen enthousiast toen Jan Meijering binnen liep en vroeg of zijn studenten hier mochten exposeren tijdens SONSBEEK'16. Annemarie en ik houden allebei van kunst en cultuur, van de tuin natuurlijk, van

mensen én we zagen wel potentie in ‘een locatie zijn’ in het randprogramma van SONSBEEK'16. Een mooie manier om nog meer mensen kennis te laten maken met Kweekland.”

“Ik voel de urgentie dat het anders moet iedere dag.”

Lokaal 9

Steven: “We hebben Jan en zijn expositiegroep, Lokaal 9, de vrije hand gegeven. Onze enige ‘eis’ was dat de werken een verbinding met de tuin zouden aangaan. Het installeren van alle objecten en schilderijen heeft een dag geduurd. Sommige kunstenaars wilden zelf een plek uitzoeken. Dat vonden we ook goed, zolang we nog maar konden maaien en ze niet middenin een akker of bed wilden staan. Veel spin-off is er niet ontstaan. Het waren vooral onze bestaande groentepickers die ineens met kunst in de tuin werden geconfronteerd. En met de persoonlijke, soms echt intieme verhalen van de kunstenaars achter de werken. Incidenteel wandelde er een tentoonstellingsbezoeker naar binnen. Heel verrassend vond ik een ander effect. Sommige werken waren vanaf de straat zichtbaar. Dat zorgde ervoor dat Kweekland als geheel ineens veel zichtbaarder werd, tussen het groen op de helling.

We kregen ook wel mensen binnen die zeiden: ‘Oh, dus dit zijn toch geen volkstuintjes!’ De kunst werkte dus ook als een frame.”

“Deelnemer zijn en geen consument. Meedoen in plaats van beoordelen.”

Jan Meijering, docent tekenen en schilderen bij Kunstbedrijf Arnhem en leider van Lokaal 9: “René Holslag kwam met het idee om mee te doen met SONSBEK'16. Dat lukt nooit, dacht ik. En met welk thema dan? Met een groepje gingen we naar het *ruru huis* in de Looierstraat. Daar ontmoetten we reinaart vanhoe en Indra Ameng die zó goed naar ons luisterden dat we onze verhalen vol gloed vertelden. Van het één kwam het ander en voordat we het wisten, hingen we onze schetsen op in de kelder. Het thema was ook duidelijk: de stad Arnhem, de openbare ruimte en persoonlijke verhalen. In de maanden erna brachten we ons totale onderzoeksproces in beeld en bespraken het met de bezoekers van het *ruru huis*. Door onze eigen verhalen als uitgangspunt voor het schilderen te nemen, leerden we elkaar ook beter kennen. Niemand

van Lokaal 9 is geboren in Arnhem. Allemaal hebben we hier een nieuw bestaan opgebouwd. We zijn relaties aangegaan met anderen, we hebben relaties verbroken, opleidingen gevolgd, banen gehad, families gesticht, kinderen en kleinkinderen gekregen. Iedereen is betrokken geraakt bij 'Arnhem'. De titel van onze tentoonstelling is 'propaganda voor persoonlijke verhalen', een idee van Indra. Een schot in de roos. Precies waar ruangrupa ons toe heeft uitgenodigd: ons persoonlijke verhaal vertellen en delen met anderen. Deelnemer zijn en geen consument. Meedoen in plaats van beoordelen.”

SONSBEK'16 in stadstuin Kweekland: propaganda voor persoonlijke verhalen

Hoe vergaat het Leven in Arnhem de schilders van Lokaal 9? Welke invloeden waren er in al die jaren en welke veranderingen hebben ze meegemaakt? Welke rol speelt de stadse natuur in hun levens? Ontmoetingsplekken, herinneringen, relaties, symbolen en al dan niet geheimzinnige interacties met andere mensen staan centraal in de schilderijen en op de beschilderde objecten van Lokaal 9 voor SONSBEK'16. Deelnemende kunstenaars: Han Doornebosch, Mariel van der Bilt, Ashwin Martin, René Holslag, Anna Cohen Stuart, Hans Marcelis, Jan Provoost, Yvonne Smeenk, Janny van Vorsele, Ineke Mol en Walter van Wingerden.

rurutuin

Steven: “Organisch. En voor herhaling vatbaar. De samenwerking, bedoel ik. Het mogen ook andere cross-overs zijn, met andere mensen, andere ideeën, andere thema's... Maar samen iets moois maken, verbindingen leggen tussen werelden die elkaar normaal gesproken niet zomaar raken: heel inspirerend!”

Het is precies die gedachte van ruangrupa, namelijk open aan de slag gaan met wat gegeven en aanwezig is: de in Kweekland in vruchtbare aarde landde. Onderzoeken, uitwisselen, ontwikkelen, scheppen. Of meer in groentermen: monsteren, bewerken, zaaien, wieden, oogsten. Zonder dogma's of andere constructen die het eigene van individuen en collectieven dwarsbomen en initiatieven en verkenningen in de kiem smoren. Op één puntje <uitzondering> na wellicht. Die vermalde supermarkten met hun *prefab* eten en hun assortiment met een duizelingwekkende footprint. Voorlopig een niet te missen gegeven. En alom aanwezig.

“Tja. Daar vraag je me wat. Voor zo’n samenwerking ben ik inderdaad slecht te porren. Tenzij we samen een doorbraakgedachte zouden presenteren. In de één of andere vorm. Ik hoop het *tipping point* in mijn leven nog mee te maken. Maar tot die tijd zeg ik: geef je geld niet uit in de supermarkt. Je spekt alleen maar aandeelhouders en al het geld vloeit naar het buitenland. Koop je voedsel lokaal en steun onze eigen economie. Denk één stap verder en koop biologische producten. Daarmee kies je voor biologische landbouw en voor een betere wereld.”

Dat klinkt als een onwrikbaar ideaal. Toch maar eens een boom opzetten in een *rurutuin*?

Stadstuin KweekLand
Dalweg 80
6821 JP Arnhem

De tuin en de winkel zijn open van dinsdag tot en met zaterdag van 10 tot 17 uur.

OVER ZICHTBAARHEID

door Ellen Boersma

Hoe zichtbaar moet een energie binnen de kunst zijn en hoe anders mag het zijn om nog herkend te worden.

Kunstenaars in Arnhem hebben een mooie en duidelijke behoefte aan de zichtbare energie van kunst. Eens in de zoveel jaren is er het grote Sonsbeek-gebeuren. Daar wordt naartoe geleefd, en buiten vele anderen laaft ook het kunstenaars-circuit zich aan de intensiteit, de localiteit van het gebeuren. Er is een sterke behoefte hiertoe. En alles mag, het maakt niet uit hoe gek, lelijk of stom het is. Als het er maar is. Onzichtbaarheid of vagelijke manifestatie is echter een lastige. Kunstenaars willen graag hoger getild worden, en geconfronteerd.

Ook ik had last van het onzichtbare, niet-manifesterende. Tot ik een paar opgeschijnlijk kleine dingen waarnam, hoorde, meemaakte.

In *ruru huis* kan iedereen met voorstellen komen. Zo zag ik op het programma van *ruru huis*-buitendienst een stadswandeling met Egbert, voormalig werknemer bij een energie-bedrijf. Ik besloot mee te lopen. In groep liepen we over de energielijnen van Arnhem-centrum, waar hij enthousiast over vertelde.

Inhoudelijk heel leuk. De onooglijke kasten die her en der op straat staan, de dichte deuren met bliksem-schichten hebben nu betekenis.

Het gezelschap zelf; mensen van verschillende soorten en leeftijden, hoofdzakelijk Arnhemmers, en ruangrupezen. Een labyrintige handvol mensen uit de samenleving. Niet horizontaal of verticaal, zoals dat vaak het geval is.

De diversiteit van de groep, enthousiasme en parate kennis en gevoeligheden van allerlei aard, naar aanleiding van Egbert’s verhaal werd er veel gedeeld en besproken. Ook intellectueel voelde ik me aangesproken.

Dit is leven zoals het kan zijn. Je hoeft er geen boek of krant voor te

lezen, niet je FB of andere blogs te volgen. Hier en nu, levende mensen die zich intensief bezighouden met één of ander, ze lopen gewoon rond in Arnhem. Het hoeft maar aangeboord te worden. Normaal te worden. Het leven van binnen-uit verdubbelen, verkwadratiseren. Leven in-zich. En het leven blijkt vol en rijk .

Mensen die in het gaande leven al snel buiten die boot vallen, omdat ze 'er niet bij horen en dat ook nooit gaan doen'. Juist de labyrintige samenstelling van de groep maakt dat zo. Geen doelgroep. Dit houdt in kwalitatief samen-leven.

*Een mij bekende galeriehoudster uit Arnhem was bij de presentatie-avond van ruangrupa en had gedacht wel mee te doen op haar manier. Ze vond en voelde echter geen aansluiting en was teleurgesteld en haakte af. Op een gegeven ogenblik kwamen er twee mensen in haar galerie, een medewerker van *ruruhuis* en een dakloze man. Uitgebreid bekeken de twee het werk in de galerie. Ontroerd was ze ervan. Deze man, zei ze, zou normaal gesproken nooit in mijn galerie gekomen zijn. Prachtig! Als dit het is, wat *ruruhuis* inhoudt, dan ben ik vóór!

De doelstelling van ruangrupa was de stad Arnhem als geheel te betrekken. In kleine schaal is daar wel wat van gebeurd. Ruangrupa en reinaart vanhoe's ruru-huis lieten een heel ander soort speelveld als mogelijkheid. Er ontstaat een heel andere grillige sociale structuur. Iedereen die maar wilt kan aanhaken, inhaken, iets op touw zetten. Lezingen, wandelingen, rondleidingen.

Wat heeft het met kunst te maken. Het heeft zeker met kunst van vandaag de dag te maken. Het loslaten van de contouren daarvan.

Ruru-huis is geen powerbuster. Het is zacht. Hoe zacht mag iets zijn?

En moet het bestaansrecht bewezen worden? Het probleem van bestaansrecht is dat criticasters het nieuwe speelveld beoordelen vanaf het oude speelveld, op grond van de hun bekende maar totaal andere belangen en hiërarchiën. Een nieuw of radicaal ander speelveld wordt gewoonweg niet herkend.

Het is in westerse werelden belangrijk om ook op sociaal vlak

tijds-economisch en identiteit-bevestigend te leven. Ik word door mijn vrienden, en hoe ik over mijzelf denk.

Kunnen we het aan tijd te besteden aan mensen buiten ons eigen systeem. Vult, voedt, verdiept dat wel. Wordt het gezien? Of ervaren we dat uiteindelijk als tijdsverlies.

Hoe zelfstandig zijn we?

Hoe hecht moet de cohesie zijn tussen de mensen die je kent om zelf iemand te zijn.

Wat is je sociale identiteit als je het opgeeft je tot een bepaalde groep te verhouden, van gelijkgestemden, vrienden, familie. Wat is de context, waar ben je dan?

Geeft je gesprekspartner op straat je het juiste podium? Is het zinvol iemand te spreken die in een ander spectrum leeft? Leidt dat wel ergens toe?

Kunnen we het aan in de breedte te leven.

Het zou heel normaal kunnen worden om kruislings door alle lagen der soorten mensen contact te hebben. Zo kan het leven *hier* in z'n veelheid plaatsvinden. Lokaal. Dat is geen tijdsverspilling, als we er met z'n allen in geloven.

VOL, EN HIER.

Het veld zoals ruru-huis het ons liet meemaken, werkt alleen als we er met z'n allen in geloven. De mythe die we hebben van ons eigen individuele leven en de gedroomde perspectieven daarvan in te wisselen voor een andere.

In je eentje leidt dat tot alleen-heid. Voor een dergelijk brede verbondenheid hebben we elkaar nodig.

Elke stad en dorp zou een ruru-achtig huis moeten hebben. Om onszelf, hoe we samenleven, in homeopathische doses de mogelijkheid te geven daar anders over te gaan denk-voelen. En dat kan alleen maar zacht en van binnen uit ontstaan.

De angst voor een downgrade voor de droom van jezelf vs upgrade voor samen-leving. Die wordt daar beter van. En jij wederom dus ook. Als je ego's ambitie los durft te laten. In de breedte leven, ipv naar louter voren bewegend. Je hersencellen zullen op meer vlakken worden aangesproken. En dat is heerlijk.

I LOVE LIFE.

door Mariël Smit

The sun shines for me all the time:
Good things happen.
Nice people surround me.
My mom recently told me that she's proud of me, once again.
My sister got married with a man that treats her right.
I'm creating things, people like them.
I'm succesful in my work as a waitress.
My friends tell me sweet things.
To top it off: I'm in love.

Sounds like there is a problem.

What is to come of all this well-being? Nausea. An overload of sweet things with sugar coatings causes nausea. Talking about sweet. Back in my teenage days I loved romantic movies with happy endings. As I grew older, I learned to appreciate misery. Seeing that stories like Titanic, the Notebook and P.S. I love you only unfold through the presence of obstacles - which are often not to be overcome - I realized that life is full of hassle. People die, lovers miss each other, unfortunate ones get dementia, and so on. Life is fundamentally frustrating as much as it is beautiful. There's always this duality. It's one of the basic rules of nature that have long been hyperbolized throughout cultures.

Day and night, heaven and hell, light and
darkness, good and evil.

My life has reached a point where there's a serious lack of dialectic. Happiness is performing a monologue! Where's the counterweight? Where's my night? My hell? My darkness? My evil?

We don't know WHY darkness seems to be essential at any level in the world (micro, mezzo, macro; personal, local, national, global, universal). We can only ASSUME. We could also profess scientific research, but...

A possible reason for the importance of darkness (umbrella term for misfortune, hassle, obstacles, pain, etc.): it brings contrast. “If it weren’t for darkness, we wouldn’t see the stars.” A love story becomes extra sensational if you bring some hassle. It’s all about comparing, what you see.

All this comes to mind when I think of Sonsbeek16. Sugar coated sweets, romantic movies, excessive happiness. Nothing but good things. The pavilions in the park make me smile. When I see pictures on social media with the hashtag #sonsbeek16, I see that they make a lot of people smile. The park is an environment where people spent their time happily with family and friends - barbecuing, resting, walking, getting married. Meanwhile they gaze at dazzling constructions that bring astonishment and admiration. In the centre of Arnhem large murals fill their hearts with colour. If they want, they can take part in a collective sky-watching event together with Rob Sweere, a pingpong tournament (where, of course, partaking overrules winning) on the cheerful tables of Louie Cordero or join in on baking in the Bakehouse by Alphons ter Avest.

Ruangrupa seems to pass with flying colours when it comes to bringing transACTION to Arnhem. I have to admit I’m glad to see this, considering my earlier concerns on this topic. During the year preceding the exhibition (which is preferably called a manifestation, if I remember ruangrupa’s words correctly) I had a hard time having faith in a good outcome of ruangrupa’s plans, as I didn’t see much of it taking place beforehand, which was their original goal. But as the deadline came closer, their efforts quickly became more visible. Initiatives popped out of the ground one after the other.

The only thing I find to criticize now, is the lack of darkness in Sonsbeek16. I see little struggle, hassle, friction, conflict; contrast. In my eyes, ruangrupa shows us a romanticized view on the world which is not realistic, nor exciting. If I’d painted a mural it would contain weapons, dicks or black people. But that’s just me. I don’t like to be happy.

Call it a matter of choice. I understand ruangrupa deliberately chooses to create alternative values instead of criticizing the actual. I think this is a wonderful starting point that I love to work from also. What you could question though, is how to achieve it best. What is

valueable transaction? Do you accomplish it through sharing stories, being together and partaking, or could it also be about disagreement, discussion and competition? Why not play hard to hard when it comes to pingpong? By opposing people, artworks and thoughts, true conversation is created. It leads to evaluation, reflection and learning. A conflictual transaction can often offer more productive results than mere participating, don’t you think? I think so!

RURU HUIS MOLENPLAATS

door Jeroen Voskuilen

Op 23 juni 2016 is het *ruru huis* ingetrokken in de achterruimte van de Molenshuur. In aanloop van de tentoonstelling was dit *ruru huis* gevestigd in de Looijerstraat. Daar ben ik zelf nooit geweest behalve bij de opening en heb dus niet mogen proeven van de sfeer en niet meegedaan aan activiteiten.

Misschien ben ik daar wel niet geweest omdat het *ruru huis* de plek was waar Ruangrupa de arnhemmer wilden ontmoeten en ik ben geen Arnhemmer maar een vertegenwoordiger van een organisatie.

Een totale make-over van de achterruimte vond vanaf dat moment plaats. Een groot wit podium werd midden in de ruimte opgebouwd. Bankstel, televisie, koelkast, en alle benodigdheden waren aanwezig om iets te organiseren.

Het *ruru huis* zou de ontmoetings- en inspiratieplek worden voor allerlei mensen die behoefte hebben iets te doen dat geïnspireerd door of herleid van de Sonsbeek beeldtentoonstelling 2016 TRANSACTION.

Een plek waar ieder die daar behoefte aan heeft en iets wil delen met anderen hier zou kunnen organiseren. Precies volgens de werkwijze en gedachtengang van kunstenaarscollectief Ruangrupa.

Voor mij was volstrekt onduidelijk wat er zich ging afspelen in het *ruru huis*. Aanspreekpersoon was reinaart vanhoe. reinaart was meer de modurator. Hij legt zijn oor te luister bij diegenen die wat willen, hij inspireert, geeft vertrouwen is nieuwsgierig en wil dingen uit proberen om iets in beweging te krijgen.

Er is niet zo heel veel gebeurd in het *ruru huis* in Molenplaats. Er was wel een opening, een aantal avondbijeenkomsten, een RURUweekend. Een bijeenkomst waarin met allerlei elektronische apparatuur geluiden werden gemaakt. Het *ruru huis* weekend met

allerlei activiteiten.

Het *ruru huis* werd met name dankbaar gebruikt als verzamelplek van de vrijwilligers die het publiek informatie geven bij de beelden in het park. Ochtends voor de instructies en tegen 17.00u voor even napraten en ervaringen delen.

Ook was er een bijeenkomst met betrokken van het *ruru huis* die nadachten over de toekomst van het *ruru huis* in Arnhem ook na de Beeldtentoonstelling. Een lijvig verslag heb ik daarvan mogen ontvangen. Met daarin talloze ideeën en opties over een mogelijke voortgang maar niet heel erg concreet.

Ik denk dat met het verhuizen van het *ruru huis* naar Molenplaats de functie en de optimaliteit van het *ruru huis* geen goed heeft gedaan. Het *ruru huis* werd onderdeel van een instituut dat beperkingen met zich meeneemt die de vrijheid van handelen van het *ruru huis* geen goed heeft gedaan.

Ik heb mij niet echt verdiept in de filosofie van het *ruru huis* maar heb wel ervaren dat het *ruru huis* de ontmoetingsplek zou moeten zijn voor iedere Arnhemmer. Een plek waar je niet wordt beoordeeld op je uiterlijk, gedrag, of wie je bent maar wat je doet zeer gewaardeerd wordt. Het vereist echter wel dat je volledig jezelf bent en blijft. Initiatief neemt als je daar zin in hebt. Niets moet en alles mag. Met als doel een zeer divers netwerk van mensen creëren die elkaar respecteren om wie ze zijn en wat ze doen en hier geen status aan ontlenen maar daardoor vooral gelukkigere mensen zijn.

Tegelijkertijd denk ik dat dat ook de moeilijkheid is van de filosofie. Het verwachtingspatroon is heel erg laag. Er wordt niet gemeten er is geen standaard (behalve dan dat je jezelf bent).

In onze huidige prestatie maatschappij is dat een contradictie intermino.

Maar ik vindt het de moeite van het proberen waard om het voor Groen Arnhem te proberen een dergelijke plek in te richten en te laten gebruiken door mensen die het groen in Arnhem omarmen en daar iets mee willen doen.

Een plek waar informatie kan worden gegeven, bijeenkomsten plaats vinden, tentoonstellingen georganiseerd, workshops,

kinderactiviteiten, plek voor educatie, waar inspirerende ideeën een plek krijgen, een plek voor confrontatie, waar stagiaires kunnen werken en inspiratie op doen, met een groene bieb, en heel veel koffie en thee.

Er moet nog wel een passende naam voor verzonnen worden.

notities
ruru huis

1. **SONSBEEK PARK** | ARNHEM URBAN NARRATIVES

2. **MUSEUM ARNHEM** | NON-BINARY HISTORY

3. **RURU HUIS** | SPACE AS FORM

4. **'OTHER' SPACES** | SHARING READINGS

Transaction is an entry point to a contemporary worldview that is more than being largely driven by economy, but also philosophical—constituting how human relates to things, ideas, and certainly to other human beings.

People's stories are vital in this framework.

transACTION

ruangrupa for Sonsbeek 2016

RURU HUIS - MOLENPLAATS

Welkom bij het ruru huis - molenplaats:

Het ruru huis is een gedeelde plek waar iedereen uitgenodigd wordt het te gebruiken, activiteit te ontwikkelen, gastvrouw/heer te zijn. Het is een open werkplek voor verschillende individuen, doelgroepen.

Het heeft inzichten in de stad Arnhem gegeneerd en toont wie er actief is, wie wat onderneemt. Dit doet het nog steeds onder andere door jullie.

Er zijn een aantal aspecten van het ruru huis die nog wat meer duiding nodig hebben.

Vandaar wat toelichting met beelden.

We wensen jullie een fijne zomer!

-> Bibliotheek, media center, zitplek

- RAAM KAN OPEN< ook dicht doen

- de cactus plantjes hebben af en toe water nodig en ook licht.

Het is een geschenk van Richard Derks (NAK)

- zo ongeveer de stoelen neerzetten

en het rek van de jassen (aan de rechter kant, je ziet nog net de kapstokken)

Sonsbeek 2016 begint in juni, maar in het Ruruhuis heerst rust

door Piet Venhuizen

ARNHEM. Hoe groot kan het contrast zijn? Op 7 februari 2008 presenteerde curator Anna Tilroe in New York de plannen voor Beeldtentoonstelling Sonsbeek 2008. Op 5 februari 2016: amper bezoekers in het Ruruhuis, het pied à terre van Sonsbeek 2016 in de Looierstraat.

Wordt het nog wat met Sonsbeek 2016? Komende zomer moeten het park en de stad Arnhem zinderen van de kunst. Maar van de voorbereidingen is weinig te merken. Het Indonesische kunstenaarscollectief ruangrupa (zonder hoofdletter) functioneert als curator, maar gebeurt er wel wat? Toegegeven: de provincie is pas onlangs met 3 ton over de brug gekomen.

Er is dat Ruruhuis, de oude fotowinkel van Combi Kramer aan de Looierstraat. De inrichting heeft iets weg van een jeugdhonk: een gezellige bende, overal posters, gele thee die wordt doorgegeven. Aan de muur een reusachtige landkaart van Arnhem, waarop bewoners van de stad iets mogen plakken of schrijven, ter inspiratie van de expositie. Zo is er ook een vitrine waarin

Het loopt nog niet storm in het Ruruhuis, het onderkomen van Sonsbeek 2016 in de Looierstraat

Arnhemmers spullen mogen achterlaten: een stripboek, poppen, een lamp. Vandaag is er niemand om dat te doen, zegt Reinaart Vanhoe van het Ruruhuis.

Aan een tafel vier jonge kunstenaars met, heel curieus, de Algemene Plaatselijke Verordening van Arnhem. „Wij zijn de onderzoeksgroep van het Ruruhuis en bestuderen de openbare ruimte van Arnhem. Is alles wat in die APV staat wel zo vanzelfsprekend?“, vraagt Sanne Oorthuizen. De studie moet resulteren in een publicatie. Sonsbeek is niet alleen de expositie, zegt ze.

Maar wat dan wel? Ade Darmawan, het enige aanwezige lid van ruangrupa, is in gesprek met de Eindhovense kunstenaar John Körmeling, die komt polsen of er een opdracht inzit voor hem. Darmawan vertelt dat het zijn groep niet zozeer om de kunst gaat, maar om sociale interactie. „Make friends, not art“, zegt hij. In Indonesië is ruangrupa ook bekend van een muziekfestival, van radio, van kinderworkshops.

Maar, opnieuw, wat dan te verwachten van de beeldenexpositie? En ineens is er iets concreets: Darmawan laat op zijn laptop tekeningen zien van houten gebouwtjes die komende zomer in het park komen te staan. „We gaan er dingen in organiseren, maar als er niks gebeurt, zijn het kunstobjecten. In de stad komen schilderijen. En in Burgers' Zoo een mythisch dier.“ Hij maakt snel meer bekend.

het ruru huis is PR, is educatie, is kunst, is sociaal, is editorial, is sonsbeek

- Main subjects of ruru sonsbeek:

I have once tried to summarize what the five main points are for ruru sonsbeek. But it actually always stays undefined. It is useful to have a certain set of main points to relate the program of the huis, the editorial, communication, ... Here below an attempt and also an insight in working methods

- alternative stories in the city (a.o. mapping, transactions)
- certain infrastructure and use of cities
- alternative values (social / economical)
- network building (connecting and learning to know different communities)
- empowering ourselves and others, giving and sharing energy to make things happen. Sharing a same kind of mentality or learning from each others, obtaining trust from others, ...
- youth culture

working methods ruangrupa (in relation to Sonsbeek 16)

- User versus visitor: working from with what already exists, is given, a given: working from what is present
- network building: sharing, learning, knowing, being connected without a direct specific need.
- learning and getting feedback from alternative ways of doing things, alternative stories in the city
- local socially urgencies
- generous space
- youth culture - popular culture: using the language of the youth to start, to connect,

Afgelopen maanden hebben we met verschillende personen samengewerkt en samengezeten, we hebben workshops gehouden, tentoonstellingen gehad en zijn op pad geweest naar diverse plekken zoals Kunst op de Koffie en voetbalclub Arnhemia. In het huis hebben verschillende mensen initiatief genomen. Youri Appelo heeft een aantal tentoonstellingen samengesteld (o.a. met Artez), Estella Gonzales Limachi heeft diverse mensen en organisaties kennis laten maken met het ruru huis. We hebben voor multiculturele werkgroep Ashna een logo mee helpen ontwerpen. Jacques Blommestijn, van het Rietveldcollege in Doetinchem, heeft het educatieteam uitgedaagd en Gerard Mulder vult op dit moment het tekenkabinet tegenover de voordeur. Quinten Dierick aka Belch heeft het ruru huis gebruikt als werkplek. Rurubuitendienst richt zich op de openbare ruimte Arnhem. Via Bertus Blom en Kimberly Pastoors hebben we samengewerkt met kinderen van de

Sadee, een van de kunstenaars van SONSBEEK 2016, heeft een aantal ontmoetingen georganiseerd met de Molukse gemeenschap in Arnhem. Een groep WDKA-studenten heeft een Nongkrong event georganiseerd en DAL-studenten focussen op de functie van het ruru huis. Jos Janssen en Martin van den Oever hebben hun film 'Libera Me' vertoond tijdens de maand van de geschiedenis. Matie van der Worm heeft eigenhandig een tekst op het raam geplakt. Verder is er een ontmoeting geweest van 'Arts Collaboratory' een internationaal collectief van kunstenaars-initiatieven waarvan ruangrupa een onderdeel zijn en daarnaast is Motel Spatie en Locatie Spatie een belangrijke sparingpartner geweest de afgelopen maanden. Meer activiteiten hebben plaatsgevonden en zullen plaatsvinden. Wil je op de hoogte gehouden blijven of wil je actief bijdragen op welke manier dan ook, dan kan je ons bereiken via sociale media (fb, tw, inst: ruruhuis) of kom langs wanneer we open zijn.

Met dank aan: gemeente Arnhem, provincie Gelderland, SKOR, Art of Impact, Mondriaanfonds en het VSB Fonds.

ruangrupa focust op:

> **Persoonlijke gesprekken** aan gaan is de eerste logische stap: Gewoon kennis maken met mensen, zonder specifiek doel. Daarom is het ruru huis er natuurlijk ook: mensen ontvangen, mensen te woord staan, koffie drinken, praten over 'La Place' wat dicht is, discussieren over Vitesse of over fifa-player, Soms kan het leiden tot samen activiteiten ontwikkelen, een wandeling naar stadsblokken maken, het ruru huis als werkruimte gebruiken,

> **Nieuwsgierig zijn** in het algemeen en naarzichtbare of minder bekende verhalen van de stad: Het is altijd prettig verrast te worden en daarvoor moet je op onderzoek, moet je in beweging zijn door de stad en dat gaat meestal via via. Mensen leren kennen, plekken in de stad vinden, Daarnaast kennen we door de krant en tv allemaal de gewone berichten over de stad maar wat we veel minder zien zijn de persoonlijke verhalen of de verloren verhalen van de stad. We zouden dit de mikrokosmos van een stad kunnen noemen.

> **Speculeren** over wat mogelijk is: Een stad is nooit klaar, nooit is iedereen tevreden. Er zijn genoeg dingen te bedenken die een aanvulling kunnen zijn op de gangbare structuur van de stad met haar winkelketens, woonwijken, inrichting van de openbare ruimte,

Genoeg mensen met ideeën, fantasieën, dromen, genoeg mensen die dingen uitproberen.

> **netwerken verbinden:**

Het verbinden van diverse soorten mensen en groepen om van elkaar te leren, kennis uit te wisselen, weten wie je burens zijn,

> Ruangrupa interesseert zich altijd voor **populaire beeldcultuur:**

Ruangrupa bedient zich vaak van populaire beeldcultuur omdat dit een toegankelijke beeldtaal is. Populaire beeldcultuur is iets wat we met elkaar delen of je het leuk vind of niet. Vandaaruit, vanuit die populaire cultuur raken we in gesprek. Het is een toegankelijke middel.

> **Gebruiker versus bezoeker:**

Hoe wordt het park op dit moment gebruikt en hoe kan een beelden tentoonstelling vandaaruit bedacht worden. Ruangrupa werkt vaak vanuit wat er al is. Het Sonsbeekpark heeft elke dag vele bezoekers en het park wordt op verschillende manieren geprogrammeerd. Ruangrupa stelt eerst de gebruiker van het park voorop en gaat daarna pas denken aan de (internationale) kunstbezoeker die van heinde en ver komen.

> **interesse in jeugdcultuur.**

Weten waar jongeren anno nu zich mee bezighouden. Ruangrupa biedt hun infrastructuur aan en het kan ook dienst doen om jongeren te recruter.

RURU HUIS

TITEL:

ruru huis

SUBTITEL:

in hartje van Arnhem: werkplek, exposities, mapping, Arnhemse verhalen, bibliotheek, publicaties, onderzoek, karaoke en veel meer

BODYTEXT:

Het Indonesische kunstenaarscollectief ruangrupa, curatoren van Sonsbeek2016 openden in juli 2015 het ruru huis in het centrum van Arnhem om kennis te krijgen van de stad en haar inwoners. Dit om voeling te krijgen met de stad waar ruangrupa een jaar werkzaam is, om een idee te krijgen hoe de stad gebruikt wordt en om verbindingen te leggen tussen kunstwerken, bewoners, genodigde kunstenaars, ...

Het ruru huis is een open werkplek (met wifi, koffie, thee en gezelligheid) waar diverse bijeenkomsten, exposities, performances, lezingen, workshops en leergroepen worden georganiseerd. Iedereen is welkom om initiatief te nemen, mensen voor te stellen, aanwezig te zijn.

In het huis vindt je plattgronden van een aantal wijken in Arnhem waar ruangrupa verhalen en inzichten uit de stad verzamelt en doorgeeft. Op de plattgrond zijn favoriete plekken in de stad te vinden, zijn persoonlijke geschiedenissen opgeschreven, ...

Vanaf 4 juni 2016 vind in het Sonsbeekpark, de stad Arnhem en Museum Arnhem de beelden tentoonstelling SONSBEEK2016 plaats en het ruru huis is daarvoor niet alleen een inspiratiebron maar ook een gebruiksmplek en ontmoetingsplek.

Het ruru huis geeft een publicatieserie uit: de Karbon Arnhem Files, met onderwerpen variërend van de koloniale geschiedenis tot aan de werkwijzen van ruangrupa. Ook wordt er radioprogramma gemaakt met interviews, verhalen en berichten uit zowel Arnhem als Indonesië.

Wil je een bijeenkomst in het ruru huis organiseren, in affiniteit met de praktijk van ruangrupa, heb je een verhaal dat je graag wilt vertellen, of ben je gewoon nieuwsgierig? Kom op donderdag, vrijdag of zaterdag tussen 13u en 18u kennis maken. We zien je graag in het ruru huis.

TAGS (zoekwoorden)

ruru huis, ruangrupa, expositie, plattgrond, verhalen, Arnhem, publieke ruimte, onderzoek, mapping, Karbon Arnhem Files, publicatie

LINKS

www.ruruhuis.nl
<https://www.facebook.com/ruruhuis/>
rurubstendienst.nl
sonsbeek.org

ruurhuis

Welkom bij het ruurhuis

Wij zijn geopend van:
donderdag t/m zaterdag van 13.00u tot 18.00u
(of wanneer de deur open is)

Kom binnen, wees welkom !!!

Het ruurhuis:
deelt kennis over de stad Arnhem
is een ontmoetingsplek,
een werkplek,
heeft wifi,
informeert geïnteresseerden over
de komende SONSBEERK 2016 (opening 4 juni),
organiseert activiteiten,
maakt vrienden,
is toegankelijk voor iedereen met of zonder ideeën (die je wil delen)

Het ruurhuis maakt onderdeel uit van SONSBEERK 2016, met het thema
'trans ACTION', door curatoren ruangrupa, een kunstenaars-collectief uit
Indonesië.

Je kan ons volgen op
twitter, instagram en facebook: ruurhuis
www.ruurhuis.org en www.sonsbeek.org

connectie Publiek - Kunst Publiek
~~connectie andere plekken~~
ontmoetingsplek / dialog
zonder gebou
verdriftsplek

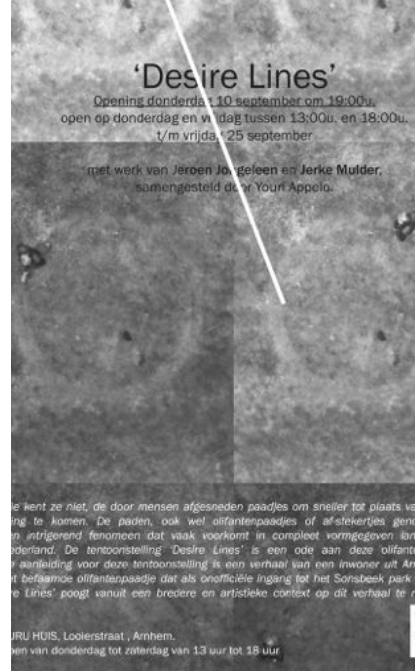
this weekend!!!
27, 28 & 29 May 2016

27 MAY wandeling Publieke IV by ruru buitendienst ,
short film screening by tamara kho, workshop "remembering day parade"
by agung kurniawan

28 MAY 1UURtentoonstellingen in Arnhem,
stencil & collage workshop by cut and rescue

29 MAY fietsroute arnhem

ruru huis, looierstraat 43, arnhem, NL

'Desire Lines'

Opening donderdag 10 september om 19:00u.
open op donderdag en vrijdag tussen 13:00u. en 18:00u.
t/m vrijdag 25 september

met werk van Jeroen Janszelen en Jerke Mulder,
samengesteld door Youri Appelo.

...kent ze niet, de door mensen afgesneden padjes om sneller tot plaats van
...ing te komen. De paden, ook wel olifantenspajies of afstekertjes geno
...intrigerend fenomeen dat vaak voorkomt in compleet vormgegeven
...derland. De tentoonstelling 'Desire Lines' is een ode aan deze olifant
...aanleiding voor deze tentoonstelling is een verhaal van een inwoner uit Arn
...het bepaalde olifantenspajie dat als onofficiële ingang tot het Sonsbeek park
...e Lines' poogt vanuit een bredere en artistieke context op dit verhaal te r

RURU HUIS, Looierstraat , Arnhem.
open van donderdag tot zaterdag van 13 uur tot 18 uur

ZATERDAG, 21 MEI 2016

14.00 - 18.00

met / with Paul den Onzen(NL), Gerard Mulder(NL),
Agung Kurniawan(ID), ruangrupa(ID)

'Arnhem changes'
Original slides by Paul den Onzen

Trolley bus and the city between 1970 and 2000
Paul will give us a view on the city via original slides of trolley busses

Gerard Mulder book presentation
Gerard Mulder's work gives an insight in changes in the city.
Small changes and infrastructural ones.
(book designed by Lara Bitter)

"Remember colonialism"

An introduction to "Remember Day Parade" by Agung Kurniawan
Agung Kurniawan will give an introduction to his new performance work for Sonsbeek 16
entitled "Remember Day Parade". The performer will need the participation of Arnhem
residents to celebrate colonialism in new perspective.

Learn Indonesian language with ruangrupa
Learn to Indonesian words that related to colonialism.

ruru huis, looierstraat 43, Arnhem
SONSBEEK 16 X ruangrupa

BEKEND GEZICHT

IS EEN FOTOTENTONSTELLING VAN ESMÉE OTTEMA, WAARIN ZIJ JONKE GELDERSE BANDS PORTRRETTEERT.

OPERING: ZATERDAG 12 MRT 2016 15.00-20.00
DE TENTONSTELLING IS TE ZIEN TOT EN MET 26 MRT 2016

LOOIERSTRAAT 43
WWW.FACEBOOK.COM/RURUHUIS
WWW.RURUHUIS.NL

ESMÉE OTTEMA, 25 JAAR UIT BILHOVE, GAAT SINDS HAAR 14e NAAR CONCERTEN, FESTIVALS EN FEESTJES. MUZIEK STAAT ALTIJD CENTRAAL IN HAAR LEVEN. SIN 2010 FOTOGRAFEEFT ZE VOOR 3VOOR12GELDERLAND.

VOOR HAAR EXAMEN FOTOGRAFIE PORTRRETTEERDE ZE 10 GELDERSE ARTIESTEN DIE IN 2014 AL OPVIELEN EN IN 2015 IN DE GATEN GEHOUDEN MOESTEN WORDEN VOOR HAAR PORTRETFOTO VAN ERIK GIESEN (ZANGER HIPPY FRIENDS COLLECTIVE) MON ZIEK BEGINT ZE IN 2015 EEN SERIE VAN 3VOOR12GELDERLAND AWARD. EEN MOOI MOMENT OM TERUG TE KIJKEN OP EEN SERIE VOL TOEGANGELIJKE BEKENDHEIDEN.

RURU HUIS

SONSBEEK 2016 - TRANSACTION

RURU HUIS

Het ruu huis is een ontmoetingsplek en werkruimte voor SONSBEEK '16: transACTION

'Neem iets mee en laat iets achter'

Art Market RuruHuis, Looierstraat 43 Arnhem 16 april 14.00 tot 18.00 uur

Ruru Art
14.00 - 18.00
14.00 - 15.30
- 7977
15.00-16.30

Art Ruimland 'Neem iets mee en laat iets achter'
Workshop Muziekleren in huis met Naamloos met kinderen tussen de 5-12 jaar oud
Fotoboek met Richard Derks
Dutch Experimental Artistic Resin
DEAR music and art - label presentatie
Ibunmeleke zhow Danielle Liebeskind - Little Acts Of Rebellion met support acts en installatiekast
Video beelden van 'OK Video Festival' in Jakarta en Video beelden van het 'AVEI Festival' uit Arnhem.

Ruru Food
Ouzt eigen huis kokkin Poppey kookt de hele middag!

Ruru Knowledge
14.30 uur Presentatie 'Water ontwikkelingen Indonesië & Arnhem met Cas de Bruijn
16.00 uur Presentatie 'Studenten Biennale Jakarta 30c van 2013' met Asep Topan

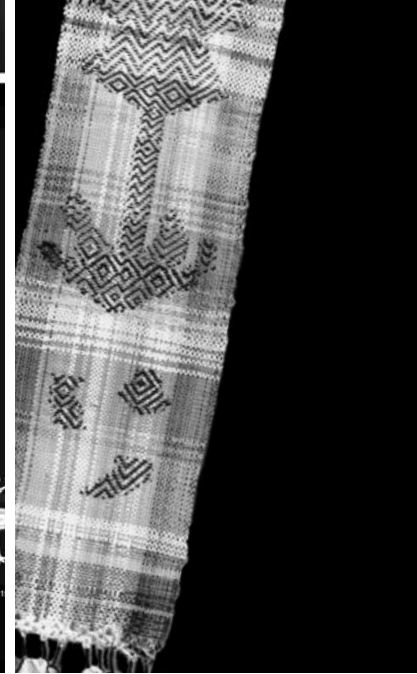
Ruru Music
Danielle Liebeskind
Hale dag platen uit de oude doos
Open Mic 'Kom en speel een liedje voor ons'

And MORE!!!

Het Internationale Kunstenaarscollectief van Sonsbeek, samen met Sonsbeek2016-TRANSACTION organiseren in juli 2016 het ruu huis in het centrum van Arnhem om samen te kijken naar de stad en haar toekomst.
Het ruu huis is een open werkplek (al of niet, zelfs, maar en goedkoper) voor diverse (inter)disciplinaire, creatieve, performance, kritische, scriptuur en beweging vooruitgangsbewuste (inter)disciplinaire en/of andere kunst, cultureel werk en/of samenwerking.

www.sonsbeek.org www.ruruhuis.org www.rurubuitendienst.org +31 (0) 26 303 1111

ransgupa likes to meet Arnhemmers as informants to understand the city
@ ruu huis | looierstraat 43 Arnhem | Open Thursday to Saturday, 13:00 - 18:00

loed Ove

Kom, laten we plannen smeden en kijken hoe we ons ervarings-kapitaal kunnen vermeerderen.

Kom naar deze tweede K.W.W. avond in het RuRu-huis om al pratende uit te zoeken hoe jij, kunstenaar, van je gaat laten horen en zien tijdens Sonsbeek 2016 in jullie stad.

Donderdag / 12 mei / 19:00 / Looierstraat 43 / Arnhem
Deze K.W.W. - avond is een initiatief van Mattie van der Worm

ONDERSDAG 3 DECEMBER 19:00
Achterdochtig i.s.m. Ruru Huis Presenteert:
EEN AVOND MET GEVAARLIJKE POEZIE OFZO.

Biere €1,50 ofzo

Dichters v/s Muzikanten
Rein Schiphorst v/s Brami Dekker
Frank van der Mee v/s Lukas Klauwens
Julie Droeghaag v/s Tim Geboorn
Afsluiter: Achterdochtig

DIJ STRAAT 43 ARNHEM

The New American Dream
music by Christopher

22 January 2016
@ ruru huis, Looierstraat 43 Arnhem
Open Thursday to Saturday, 13:00- 18:00

19:00. gathering friends
20:00. learning & teaching
21:00. cooking & eating
22:00. drawing & competition
23:00. dancing & movies
00:00. closing & travelling
present: exposition by Gerard Mulder
mobile library & play corner & cinema

SONSBEEK

How to live life happily

DE IDEE OREN TWEE KEER WASSEN
ONDERSDAG 27 FEBRUARI:

19:16:00 @ RURU-HUIS, LOOIERSTRAAT 43 ARNHEM
Bartholins Glands(uk), IMPROTRONICA
M.I.R.S. ONGEHARKT GELUID

20:21:00 @ TAPE-BAR KELDER HONNELSESTRAAT 11 ARNHEM
Bartholins Glands(Newcastle, UK), dronetronics
HEUTSZ(NL), NEDERLANDSTALIG PERCUSSIE EN TROMMEL

<http://bartholinsglands.tumblr.com/>
https://soundcloud.com/ill_will
<https://soundcloud.com/belchkitchen/heutsz-nieuwe-demo-3-nummers>
<http://belchkitchen.tumblr.com/>

ARNHEM IS EEN DENKER
 ROM DUURT HET ALTIJD ZO LANG

ARD MULDER, AQUARELSCHILDER - HEEFT ZIJN
 K GEBASEERD OP ARNHEM. IN ZIJN WERK LAAT HIJ
 KUNSTZINNIGE WIJZE EEN AANTAL VEELBESPROKEN
 HEMSE PLEKKEN EN GEBOUWEN ZIEN.
 N EXPOSITIE IS TOT EN MET 23 JANUARI TE ZIEN
 HET RURU HUIS.

R DE EXPOSITIE ZIJN ER VEEL VERHALEN EN
 EEN LOSSEKOMEN VANUIT VERSCHILLENDE ARNHEMERS.
 ZIJN OOK BERTIEMD NAAR JOUW VERHAAL!
 ROM ORGANISEREN MIJ OP 23 JANUARI:
 OPEN BRAINSTORM/LEZING/DEBAT/PRAATPUNT/
 STRATEGIEPUNT/THEELEUT OM SAMEN MET JOU EN GERARD
 DER DE EXPOSITIE AF TE SLUITEN.

E MIDDAG SLUITEN WE AF MET EEN STUK MUZIEK
 SPOKENWORD, GEBASEERD OP DE DE BIJeenKOMST.

JANUARI | 14.00-17.00

RU HUIS, LOOIERSTRAAT 43
 FACEBOOK.NL/RURUHUIS

RURUHUIS

1ste donderdag avond vld maand

Sonsbeek update + meer

DONDERDAG 3 maart

- 17u → PRESENTATIE ARTZ STROUVENT
- 2 papers on Sonsbeek
 - 1 paper on Venice biennale
 - 1 paper on Ruhr triennale

- 19u → KENNISMAKING / VRAGEN en
- DOCUMENTAIRE 'THE CLASH'

ruru huis, looierstraat 43, Arnhem
 open van donderdag tot zaterdag 13u - 18u
 SONSBEEK 2016 x ruangrupa

ruru huis
 underground gallery
 presenteert

GERARD MULDER
 opening 10 December, 19.00
 11 december t/m 9 januari
 open do-za 13u-18u
 zaterdag v/m 6 jan (ocht)

met
 tekeningen
 aquarellen
 schilderijen

RURU
 huis

WIJ ZIJN PUBLIEK. RURU HUIS

5 maart

met / with
Thought Collider
 Pamflet
 Ruru-digi
 Lokaal 9

- 11u: Introduction **THOUGHT COLLIDER**
 + Workshop in **SONSBEEK PARK**
- 13u: **THOUGHT COLLIDER** DIY Tonic + Jamiu Sonsbeek
 (Workshop **Medicinaale Dranken**)
- PANFLET** Presentation + Workshop
 (Indonesian Activist Youth Magazine)
- RURU-DIGI** Experiment with Public Space
- 17u **LOKAAL 9** Discussing Sonsbeek Planning

ruru huis, looierstraat 43, Arnhem
 open donderdag t/m zaterdag 13u - 18u
 SONSBEEK 2016 x ruangrupa

370

Arnhem

'GERARD MULDER', een installatie van tekeningen, aquarellen en schilderijen in het
 Open: 11 december t/m 9 januari, donderdag t/m zaterdag van 13u-18u.
 We zijn dicht van 23 december t/m 27 januari

371

JA! WIJ KUNNEN WEL
 TWEEMAAL PER DAG!
 ZATERDAG 27 JAN 2016

1 16.00 RURU-HUIS
 DONDERDAG 11
 BARTHOLINS GIANDS
 - E.I.R.S.

2 21.00 PAMFLETSENTELAAT
 BARTHOLINS
 GIANDS
 HELT(SZ)(NL)
 VERBODEN AFLEIDINGEN, FOTOGRAFIE,
 WEDSTRIJ

KUN JE NIET LEZEN OF?

JA! WIJ KUNNEN WEL
 TWEEMAAL PER DAG!
 ZATERDAG 27 JAN 2016

1 16.00 RURU-HUIS
 DONDERDAG 11
 BARTHOLINS GIANDS
 - E.I.R.S.

2 21.00 PAMFLETSENTELAAT
 BARTHOLINS
 GIANDS
 HELT(SZ)(NL)
 VERBODEN AFLEIDINGEN, FOTOGRAFIE,
 WEDSTRIJ

KUN JE NIET LEZEN OF?

ELECTRONIC TAPES SPOKEN WOORD

ELECTRONIC TAPES SPOKEN WOORD

Het huis is een ontmoetingsplek en werkruimte voor SONSBEEK '16: transACTION

Wat doen we in mei?

- 7 mei 13.00 IUVR tentoonstelling @timmerhuis Malburgen [Akkerwindestraat 29]
- 7 mei 17.00 Street food vega en Expo Jonah - 20.00 Featherweights [band]
- 13 mei 20.00 Huis van Puck (presentatie ruangrupa en anderen)
@ huis van Puck Kazerneplein 6-2 [Klarendal]
- 13 mei 10.30 - 12.30 Wandeling publieke ruimte ruru buitendienst
- 14 mei 13.00 IUVR tentoonstelling @VV Arnhemia voetbal toernooi
- 14-15 mei 12.00 - 18.00 Arnhemia internationaal voetbaltoernooi @ VV Arnhemia
- 19 mei: 19.00, presentatie-lezing-workshop ruangrupa en/of kunstenaar Sonsbeek16
- 21 mei 09.00 - 12.00 ruruhuis op de Arnhemse markt
- 21 mei 13.00 workshops kinderen
- 21 mei 14.00 boek presentatie Gerard Mulder - Paul den onzen dia's trolley busen
- 21 mei: 14.00 presentatie-lezing-workshop ruangrupa en/of kunstenaar Sonsbeek16
- 26 mei: 19.00 presentatie-lezing-workshop ruangrupa en/of kunstenaar Sonsbeek16
- 28 mei 9-15 uur ruru huis aanwezig arnhemse markt @ kerkplein
- 28 mei 13.00 uur 1 uur tentoonstelling @ koepelgevangenis
- * afsluiting tentoonstelling Jonah + 21.00 optreden 'PERIOD' @ cafe de wacht
- 28 mei: 14.00 presentatie-lezing-workshop ruangrupa en/of kunstenaar Sonsbeek16
- 29 mei: 14.00 fietskunstroute met lezingen en presentatie over Sonsbeek
- 5 juni: PAI-studenten, dagprogramma

De basisschool Het Mozaïek
presenteert gevelhuizen in het ruru huis
Gemaakt door kinderen uit groep 6

OPENING EXPO | 12 DECEMBER | 14:00

Expo is te zien van 12 t/m 17 december

RURU HUIS: Looierstraat 43 te Arnhem

Openingstijden: donderdag t/m zondag van 13:00 - 18:00

Te zien is het werk van: Juvani, Aisar, Sevilya, Wassim, Samra, Danisha,
Abd-elwadoud, Leon, Shafiq en Furkan

De gevelhuizen zijn het resultaat van een naschools project ontwikkeld door Bertus Bl

Deze expo is tot stand gekomen door een samenwerking van onderstaande par

RURU HUIS PRESENTEERT:

LANG LEVE DE KERSTKAAR

ntus ea velest apel is reperia nditam dernam,
ion sequasp ictatios exceaquam quia aut fugi-
m, odit lab ilite sum, sus dem. Magnatis in

zondag, 20 december
11.00 - 18.00 uur
STADSVILLA SONSBEEK
Entree: gratis

Sonsbeek-weekend
concerte

10 september
14.00-19.00

Les Horribles Travailleurs
E.M.I.R.S.
Wieman
Danielle Liebeskind (solo)
+ *musical surprise*

SONSBEEK'16
CT

Zypendaalseweg 24a
gratis entree

by Agung Kurniawan (ID)
reading contemporary artists
work that will be presented in Sonsbeek
Kurniawan presents a performance work entitled
with the participation of Arnhem residents

Workshop in Arnhem
Koepel, Wilhelmijnestraat 16, Arnhem
organized by Hans Bossmann and ruru huls
connection between cultural and social institutions in
Arnhem (tentoonstellingen), the artists themselves show
their work by themselves for an hour

Workshop with Cut And Rescue (ID)
lectures, hold stencil and collage workshop for children.
email, send to: cutandrescue@gmail.com

ruru huls

“REMEMBER DAY PARADE 2016”

This is a parade who commemorate how we tend to denied our colonialism history. Never talk, teach and curios about the past as if there are no past, only present do exist, only now that worth a lot.
The Remember Day Parade 2016, is part of Sonsbeek festival. The first parade in the world who talk about colonialism history.

Join with us, lets make this parade bigger next year!

Let Scream Together:

Yes, we are living in a world of fear.
The life of man today is corroded and made bitter by fear.
Fear of the future
Fear of the hydrogen bomb
Fear of ideologies.
Perhaps this fear is greater danger than danger itself
because it is fear which drives men to act foolishly
to act thoughtlessly
to act dangerously, Sukarno, Asia Africa Conference, Bandung, 1955

Sonsbeek 2016, agung kuniawan and the citizen of Arnhem proudly present this parade.

10 Arabes

Sukoharjo

LIVE CONNECTION

RRREC FEST THE VALLEY

2016

ruru huis WEEKEND

Friday
9th. Sept. '16

20:00 (Sukoharjo)
15:00 (Arnhem)

Saturday
10th. Sept.

19:00 (Sukoharjo)
14:00 (Arnhem)

Sunday
11th. Sept.

19:00 (Sukoharjo)
14:00 (Arnhem)

TANDRESS

378

ruru huis WEEKEND

9-10-11 SEPTEMBER

vrijdag: wandeling, museum Arnhem
zaterdag: lonely market, muziek
zondag: workshops, boekpresentatie, performance, Jakarta, muziek en veel meer

ruru huis weekend programma

vrijdag 9 september: @ruru huis, @museum arnhem meet and greet Muhammad Alshahrour
live verbinding met Jakarta, ruru huis
zaterdag 10 september, ruru huis:
17u: fotostudio Peter van Hal, radio studio Beumer, ruru huis radio
19u: lonely market, breng spulletjes en ruil of verkoop, Gerard Mulder, 10UURtentoonstelling, Hans Marcellis (lokaal 9), voordracht
19u: optredens van: Wieman (F. De Waard en R. Meelkop), E.M.I.R.S., Les Horribles Travailleurs en Danielle Liebeskind (solo), QST
20u.: muziek @ cafe De wacht o.a. Perlot
zondag 11 september: @ ruru huis
17u: fotostudio Peter van Hal, workshop 'Water Verbindt' Cas de Bruijn + boek presentatie Rob, performance, Plesiran Tempo Doeloe door Nathalie Smoot en Niels (o.v.) 'repaired fade out' (muziek) @ Kevin van Braak

Bank van Nederland, Kunsthalle Beijing.org, stichting Trickster, rrecfest, 5 rang, dank aan Hotel Gdalia, Kunsthalle Beijing.org, stichting Trickster, rrecfest, 5 rang, dank aan Hotel Gdalia, Kunsthalle Beijing.org, stichting Trickster, rrecfest, 5 rang

1122 tentoonstelling in Arnhem op 11-6-2016. Van: Jef Heikens, Arnhemse Schieding, Pelen D.R. & Hilde Jansen, Maria Rijkman en Erica Smeetsma

...ega en deelnemer aan de 1UURtentoonstellingen in Arnhem, ... van harte uit om deel te nemen aan de laatste '1UURtentoonstelling'. Dit is ter gelegenheid van het ruru festival.

...k deze keer (wegens vakantie) alleen de voorbereidende organisatie in Arnhem (VGTO - <http://www.vgto.nl>) voert de regie over de tentoonstelling op 10 september. Hij coördineert de uitvoering en is 10/9 contactpersoon. René zal donderdag 8 september per email het laatste nieuws en update over de deelnemers.

...tember kun je aan mij doorgeven of je meedoet met welk werk. Je mag andere professionele mensen vragen om mee te doen. Ik hoop snel van jou of je 'gasten' te horen.

...groeten, ook namens René,

...tentoonstellingen worden georganiseerd om verbindingen tussen het ruru huis (onderdeel van het 'K15'), cultureel-maatschappelijke instellingen in Arnhem en deelnemende kunstenaars tot stand te brengen en te intensiveren. **'Make friends, not art'**.

...zaterdag 10 september, ... 13:00-14:00 uur. Verzamelen om 12:30 voor bezoekerscentrum, SonsbeekPark.

KOOK WEDSTRIJD KOOK WEDSTRIJD

←----- word de ruru huis kok -----→

Arnhemse thuiskokks uit alle hoeken van de wereld gezocht
Wedstrijd: Sonsbeek-keuken

email je naam en foto van je gerecht voor **25 juni** naar:
koken@sonsbeek.nl

Sonsbeek-keuken is een kook event, op **zaterdag 4 juli**, tijdens het openings weekend van het RURU HUIS, de huiskamer van sonsbeek 2016

←-----
KOOK WEDSTRIJD KOOK WEDSTRIJD

Het ruru huis is een ontmoetingsplek en werkruimte voor SONSBEEK '16: transACTION

'Neem iets mee en laat iets achter'

Art Market Ruruhuis, Looierstraat 43 Arnhem 16 april 14.00 tot 18.00 uur

Ruru Art

- 14.00 - 18.00 Art Ruimarkt 'Neem iets mee en laat iets achter'
- 14.00 - 15.30 Workshop Muurschilderen in huis met Naamloozz Eindeloosz met kinderen tussen de 5-12 jaar oud
- 7777 Fotobooth met Richard Denks
- 15.00-18.30 Dutch Experimental Artistic Realm
- DEAR music and art - label presentatie
- bumrelease show Daniëlle Liebeskind - Little Acts Of Rebellion met support acts en installatiekunst
- Video beelden van 'OK-Video Festival' in Jakarta en
- Video beelden van het 'AVE Festival' uit Arnhem.

Ruru Food

Onze eigen huis kokkin Poppey kookt de hele middag!

Ruru Knowledge

- 14.30 uur Presentatie 'Water ontwikkelingen Indonesië & Arnhem met Cas de Bruijn
- 16.00 uur Presentatie 'Studenten Biennale Jakarta 32c van 2013' met Asep Topan

Ruru Music

- Daniëlle Liebeskind
- Hele dag platen uit de oude doos
- Open Mic 'Kom en speel een liedje voor ons'

And MORE!!!

Het Indonesische kunstenaarscollectief ruangrupa, onderdeel van Sonsbeek2016: TRANSAction spenden in juli 2015 het ruru huis in het centrum van Arnhem om kennis te krijgen van de stad en haar inwoners. Het ruru huis is een open werkplek (met wif, koffie, thee en goedgeluid) waar diverse openbaringen, exposities, performances, lezingen, workshops en terugkerende worden georganiseerd. Het ruru huis is bedoeld te worden, met name voor de lokale, aanwoners te zijn.

www.sonsbeek.org www.ruruhuis.org www.rurubuitendienst.org +31 (0) 26 303 19 41

ruangrupa likes to meet Arnhemmers as informants to understand the city
@ ruru huis | looierstraat 43 Arnhem | Open Thursday to Saturday, 13:00 - 18:00

ruru huis PROGRAM this weekend!!! 27, 28 & 29 May 2016

27 MAY wandeling Publieke IV by ruru buitendienst, short film screening by tamara kho, workshop "remembering day parade" by agung kurniawan

28 MAY 11UURtentoonstellingen in Arnhem, stencil & collage workshop by cut and rescue

29 MAY fietseroute arnhem

ruru huis, looierstraat 43, arnhem, NL

Friday, 27 May 2016

10.30 – 12.30 Wandeling Publieke IV by ruru buitendienst
Egbert Bouwhuis - member of the ruru field-research group, - organized the fourth public space, walk along the (invisible) public power grids of Arnhem. Start at 10.30 at the ruru huis.

16.00 – 17.30 "remember colonialism"

Short Film Screening

Hari Kemerdekaan

(11 minutes / Dir.: Tamara Kho / NL)

A pamphlet from the inheritance of Tamara Kho's father, in which the capitulation of Japan is announced, raises questions about the different historiographies of WWII in Azië. A small quest leads to the celebration of independence of Indonesia in the 21st century in Bali.

Workshop

An introduction to Remember Day Parade by Agung Kurniawan (ID)

Agung Kurniawan - one of Indonesia's leading contemporary artists - will give an introduction to his new work that will be presented in Sonsbeek'16. For this edition of Sonsbeek, Agung Kurniawan presents a performance work entitled "Remember Day Parade" which needs the participation of Arnhem residents.

De basisschool "Het Mozaïek"

presenteert gevelhuizen in het *ruru huis*

Gemaakt door kinderen uit groep 6

OPENING EXPO | 12 DECEMBER | 14:00 |

Expos te zien van 12 t/m 17 december

RURU HUIS: Looierstraat 43 te Arnhem

Openingstijden: donderdag t/m zondag van 13:00 - 18:00

Te zien is het werk van: Juvani, Aisar, Sevilya, Wassim, Samra, Danisha,
Abd-elwadoud, Leon, Shafiq en Furkan

De gevelhuizen zijn het resultaat van een naschools project ontwikkeld door Bertus Blom.

Deze expo is tot stand gekomen door een samenwerking van onderstaande partijen

De Dag van de Koloniale Parade zoekt deelnemers!!

Beste allemaal,

Op **donderdag 2 juni om 13.00** vindt in het kader van de hedendaagse kunsttentoonstelling Sonsbeek'16: *transACTION* de Parade van kunstenaar Agung Kurniawan plaats. Deze Parade is gebaseerd op de jaarlijkse parade in Indonesië, waarbij het kolonialisme als thema centraal staat. In Agung's optiek heeft de Nederlandse overheid het kolonialisme nooit helemaal erkend als misdrijf. Onze generatie is wel op de hoogte van dit misdrijf, maar volgens Agung, 'steunen' zij met hun romantische, melancholische houding dit wrede kolonialisme indirect. Om ons bewustzijn van het koloniale verleden te vergroten, organiseert Kurniawan een Parade: een performance, waar de lokale bevolking van Arnhem bij betrokken wordt. **WIJ ZIJN DAAROM OP ZOEK NAAR JOU!**

Om een veelzijdige groep participanten samen te krijgen, willen we jullie van harte vragen om deel te nemen aan deze performance. De Parade zal vertrekken vanaf het Stadhuis, door de winkelstraten, via de Korenmarkt, langs ArtEZ en via de trap eindigen in Museum Arnhem. Hier vindt een ceremonie plaats met aan het einde een groot feest met muziek. Ruim 60 deelnemers zullen verkleed als zombies, schoonmaaksters, KNIL-soldaten, plantage arbeiders onder leiding van een rijdende DJ de Parade lopen. Alle rollen hebben betrekking op het kolonialisme.

Wat wordt er van je verwacht?

Op **30 mei** samen komen om zowel de achtergrond, kennis van het thema en de Parade te vergroten, als ook te repeleren voor de Parade: het gaat immers om een kunstproject en niet een 'carnavalsoptocht'. Het is dan ook belangrijk dat de deelnemers zich bewust zijn van het project en hier ook echt aan mee willen werken. Ook moeten ze niet bang zijn om zich te verkleed als soldaat, zombie, arbeider van een plantage of een schoonmaakster.

Ondanks het serieuze onderwerp gaat het natuurlijk vooral om kennis op doen, mensen ontmoeten, een mooie ervaring op doen en niet onbelangrijk, onderdeel zijn van Sonsbeek'16, waarbij restanten van de Parade als onderdeel van de tentoonstelling in Museum Arnhem zullen functioneren!

loedOve

Kom, laten we plannen smeden en kijken hoe we ons ervarings-kapitaal kunnen vermeerderen.

Kom naar deze tweede
K.W.W. avond in het RuRu-huis
om al pratende uit te zoeken hoe jij,
kunstenaar, van je gaat laten horen
en zien tijdens Sonsbeek 2016
in jullie stad.

Donderdag / 12 mei / 19:00 / Looierstraat 43 / Arnhem
Deze K.W.W. - avond is een initiatief van Mattie van der Worm

UNDERGROUND GALLERY

in collaboration with Arts Collaboratory:

Arts Collaboratory (AC) is a translocal ecosystem consisting of 25 diverse organisations around the world focused on art practices, processes of social change, and working with broader communities beyond the field of art.

As an ecosystem, AC is a process of collective study and active research on the field of self-sustainability, self-determination and interdependence through radical imagination. It functions as a meeting point where these organisations can share knowledge, collaborate on projects, and build emotional and financial support together. AC is a place for building self-care in a network to work in common across territories in order to form a community of solidarity based on the idea of mutualism. With a constant practice to keep the imagination, and critical thoughts, by being self-organized and with the power (control) to write of our own history.

AC organisations in the ecosystem:

32 East | Ugandan Arts Trust (Kampala), AlMa'mal Foundation for Contemporary Art (Jerusalem), Art Group 705 (Bishkek), Ashkal Alwan (Beirut), Casa Tres Patios (Medellín), D OEN Foundation (Amsterdam), Centre Soleil d'Afrique (Bamako), Cooperativa Cráter Invertido (Mexico City), Darb 1718 Contemporary Art and Culture Center (Cairo), Casco - Office for Art, Design and Theory (Utrecht), Doual'art (Douala), Kër Thiossane (Dakar), Kiosko Galería (Santa Cruz de la Sierra), KUNCI Cultural Studies Center (Yogyakarta), lugar a dudas (Cali), Más Arte Más Acción (Choco), Nubuke Foundation (Accra), Hivos (The Hague), Platóhedro (Medellín), P icha Art Center (Lubumbashi), Raw Material Company (Dakar), Riwaq (Ramallah), ruangrupa (Jakarta), TEORÉtica (San José), Theerta (Colombo), Visual Arts Network of South Africa (VANSA) (Johannesburg).

RURU HUIS, Looierstraat 43 6811 AV Arnhem, contact: rv@sonsbeek.org
RURU HUIS is onderdeel van Sonsbeek Internationaal 2016

Make! Monsterfruits!

when: Wed. 25 May. 2016. 2-5 pm

where: Small park with stones

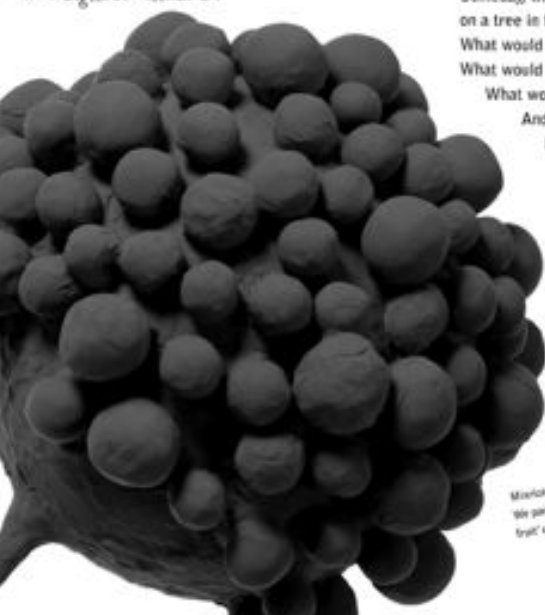
with: Neighbor Children

Someday, what if a strange fruit was ripe
on a tree in front of your house?
What would the shape be like?
What would it taste like?

What would it smell like?

And who would you eat it with?

Make! Monsterfruits,

SONSBEEK'16
Galerie De Vijf Rames

Miriam is an artist group.
We participate in Sonsbeek '16, and we will exhibit 'mix-
fruit' created with the neighbors in 5 Windows Galleries.

W
S
G
E
R
I
G
N
I
E
U
W
S
?
G
I
E
R

SONSBEEK

PERSBERICHT 1UURTENTOONSTELLINGEN

Voor:

Op 30 april vindt de eerste editie van de 1uurtentoonstellingen in Arnhem plaats, bij het *ruru huis* om 13 uur. Bereidt u voor op een levendig en spannend evenement. Bij de 1uurtentoonstellingen worden kunstwerk en publiek met elkaar verbonden op een unieke manier. (Arnhemse) kunstenaars zijn uitgenodigd om hun werk één uur lang op publieke ruimtes in Arnhem te exposeren. Hierdoor zijn kunstenaars zelf de sokkel van hun eigen werk en vallen kunstenaar en het werk samen. Na de tentoonstelling is er nog een meet & greet tussen kunstenaars en publiek.

1uurtentoonstellingen zorgt o.a. voor een verbinding tussen het *ruru huis* en socio-cultureel plekken in Arnhem.

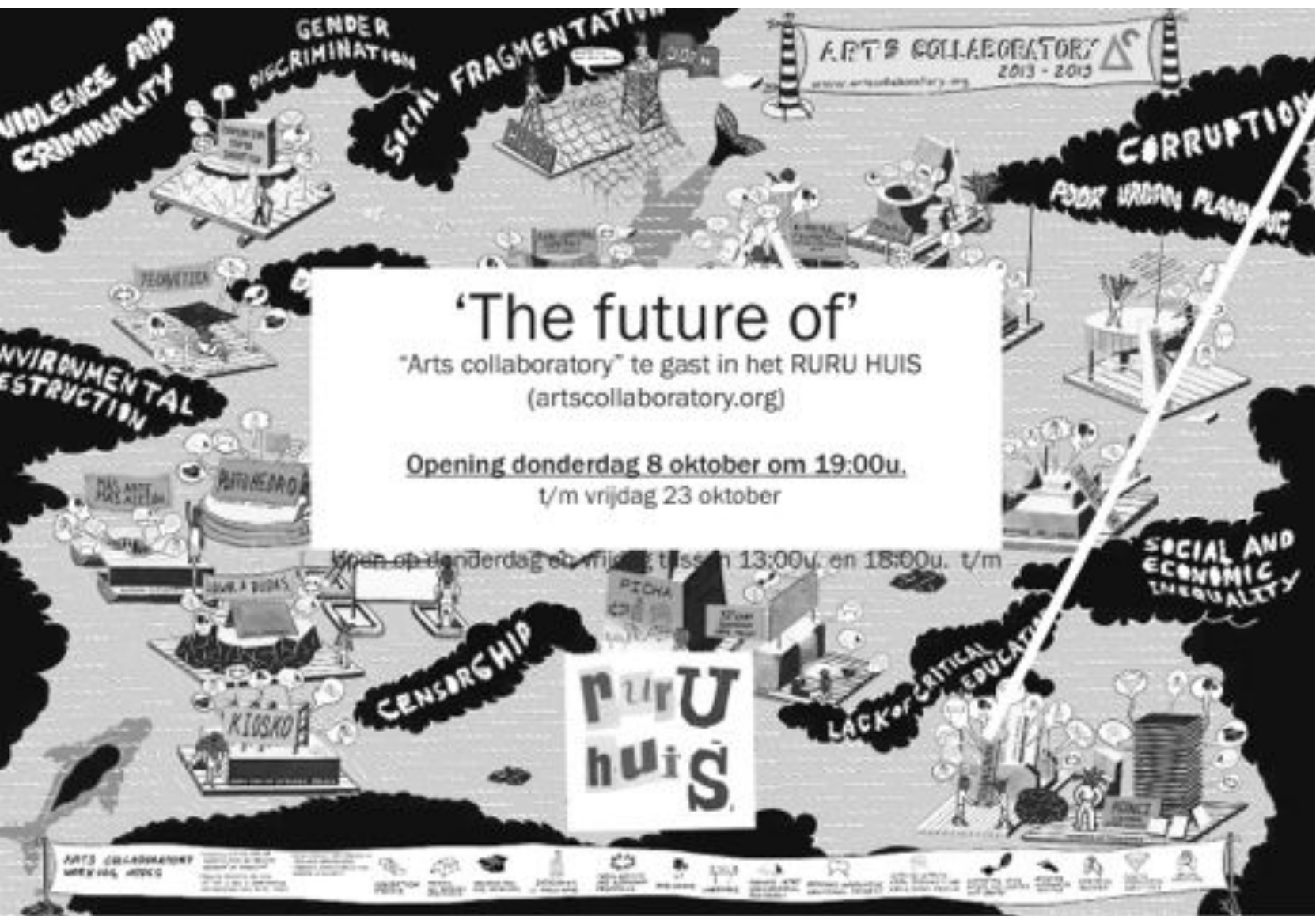
Deze bijzondere manier van exposeren vindt na 30 april nog vier keer plaats in Arnhem, namelijk op: 7 (timmerhuis, Malburgen) 14 (vvArnhemia) & 28 (Koepelgevangenis) mei en 11 juni (molenplaats bezoekerscentrum Sonsbeek park). De eerste tentoonstelling start vanuit het *ruru huis* (Looierstraat 43) en vandaar gaan we naar velperplein.

1uurtentoonstellingen zijn een initiatief van Hans Bossmann (Nieuwsgierig? www.nieuwsgierig.org) in samenwerking met het *ruru huis* en Sonsbeek'16_transACTION!

Wil je nog wat meer informatie of heb je vragen? Neem dan contact op met Hans Bossmann: T: 06-16429670, E: hans@nieuwsgierig.org

Foto: M. Haringa, 1uurtentoonstelling 1, Hoarlev (2015).

‘The future of’
 “Arts collaboratory” te gast in het RURU HUIS
 (artscollaboratory.org)

Opening donderdag 8 oktober om 19:00u,
 t/m vrijdag 23 oktober

Open op donderdag en vrijdag tussn 13:00u. en 18:00u. t/m

**RURU
 huis**

PROGRAMMA / PROGRAMME

Editorial LIVE!

3.45-14.00: Inloop

Doors open

4.00-14.15: "Over het Editorial-programma" door Sanne Oorhuizen

"About the Editorial-programme" by Sanne Oorhuizen

4.15-14.30: "Wat doen we vandaag?" door ruru buitendienst

"What are we doing today?" by the ruru buitendienst

4.30-15.00: "(On)zichtbaarheden: een feministisch-artistiek perspectief" door

Annette Krauss

"(In)visibilities: a feminist-artistic perspective" by Annette Krauss

5.00-15.30: Kopi en frisse lucht

Kopi and fresh air

5.30-16.00: "Onzichtbare arbeid en de betaling van de kunstenaar" door Youri

Appelo

"Invisible labour and the artist fee" by Youri Appelo

6.00-16.30: "SONSBEEK '16 achter de schermen" door ruangrupa-leden Ajer

Nurul Aini en Farid Rakun (via Skype)

"SONSBEEK '16 behind the scenes" by ruangrupa members Ajer

Nurul Aini and Farid Rakun (via Skype)

6.30-16.45: Kopi en frisse lucht

Kopi and fresh air

6.45-17.00: Speciale wandeling door Jeroen Glissenaar

Special guided tour by Jeroen Glissenaar

7.00-19.00: Picknick/diner met onder meer informele Q&A met sprekers en ge-

artistieke interventies door de ruru buitendienst, pre-boeklancerin

Karbon Arnhem Files 3-7

Picnic/dinner with informal Q&A with speakers and guests, artistic

interventions by the ruru buitendienst, pre-book launch Karbon Ar

Files 3-7

Doorlopend: tentoonstelling Editorial-programma, radio-opnamen, thee, koffie, snacks en
ongekroond (de gender-neutrale variant!)

Ongoing: exhibition Editorial-program, radio-documentation, tea, coffee, snacks and nongk
the gender neutral kind!

IK BEN TE LAAT OMDAT 1. IK MIJN NUIS MOEST OPRUIMEN, OF 2. MIJN
VERGADERING UITLEEFDE? / I AM LATE BECAUSE 1. I HAD TO CLEAN MY HOUSE
OR 2. MY WORK MEETING RAN LATE?

Wat is onzichtbare arbeid voor jou?
What is invisible labour to you?

Wat is arbeid gerelateerd aan gender?
What is labour related to gender?

Wat betekent dat eigenlijk?
What does that mean?

Wie maakt er schoon na de revolutie?
Who cleans up after the revolution?

Welke banen heb je? Hoeveel levens heb je?
Which jobs do you have? How many lives do you have?

twitter

ruruhuis

ruruhuis
@ruruhuis
working for sonsbeek 2016. SONSBEEK 2016 is an international exhibition in public space, Arnhem, the Netherlands from 4 June until 17 september 2016

New to Twitter?
Sign up now to get your own personalized timeline

- You may also like:
- SONSBEEK'16** @SONSBEEK_2016
 - Studio Hefvel** @studioshefvel
 - Jan Mejerling** @JanMejerling
 - Storting DOP** @stortingDOP
 - Frederick Kersten** @FrederickKersten

Trends
#Broek 2.75M Tweets
#IDSKayWNLus 95.2K Tweets

148 94 66 92

Tweets Tweets & replies Media

ruruhuis @ruruhuis · 10h
@wookherock @davispectrum and @Casoo_Utrecht "lucky draw" van Parasite Lottery, een collectief experim

Scratch Books @ScratchBooks · Jun 19
Oruzo Pinedo's pleidooi over de verschraling van de Ned paginagroot in NRC.

Mark Carney 10.2K Tweets
#MoveMumbai Trending for 3 hours now
#AFLPiedPee Just started trending
#TiptartFashionWeekOr Trending for 5 hours now
Tony Blair 10.2K Tweets
Estimote 35.2K Tweets
BULIE YA EY DRPAUL 3,200 Tweets

© 2016 Twitter About Help Terms Privacy Cookies Adverts

Barbarossa @BarbarossaKays · Jun 21
Why a 'sane' president makes a construction his persona with a cost of chaos #Gezi@ahaneKaos@ahane

monoskop @monoskop · Jun 19
Donna Haraway: Primate Visions: Gender, Race, & Nature of Modern Science (1999) monoskop.org/?q=7pa16909

← ↻ 26 50 ...

nutshuis Retweeted

Patrick Arink @patrickarink · Jun 19

Goede analyse over Stadsblokken-Meinerswijk:
"Het selecteren van een foto bij dit artikel is al partij kiezen."
urbaninspiration.nl/mijmeren-over-...

← ↻ 2 1 ...

nutshuis @nutshuis · Jun 8

← ↻ 1 ...

nutshuis @nutshuis · Jun 6

Crater invertido/ Juan caloca,s presentatie did a nose job inspirerende presentatie #ruangrupa #sonobeek16 #arnhem

← ↻ 398

nutshuis @nutshuis · Jun 5

Eike maand 2950 eum zonder te werken: goed idee of niet?

← ↻ ...

nutshuis @nutshuis · May 29

[instagram.com/p/BGAd0x_GqOz/](https://www.instagram.com/p/BGAd0x_GqOz/)

← ↻ ...

nutshuis @nutshuis · May 29

#bronbeek #ruangrupa Canon van wellicht Turkse makelij of door Turkse gieters gemaakt in Atjeh buitgemaakt in 1875

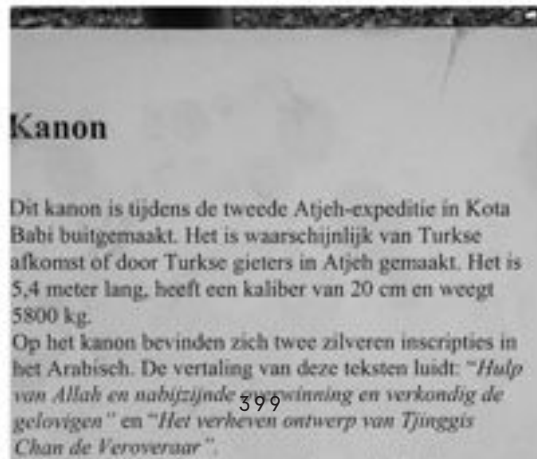

← ↻ 1 ...

nutshuis @nutshuis · May 29

Bij #bronbeek voorbereiding #juutadee en #sonobeek16 opening 4 juni. Lesje geschiedenis #arnhem

Kanon

Dit kanon is tijdens de tweede Atjeh-expeditie in Kota Babi buitgemaakt. Het is waarschijnlijk van Turkse afkomst of door Turkse gieters in Atjeh gemaakt. Het is 5,4 meter lang, heeft een kaliber van 20 cm en weegt 5800 kg.

Op het kanon bevinden zich twee zilveren inscripties in het Arabisch. De vertaling van deze teksten luidt: "Hulp van Allah en nabijzijnde gewonnen en verkondig de gelovigen" en "Het verheven ontwerp van Tjinggis Chan de Veroveraar".

belangen met bloemenkransen, op 20 maart 1875,

← ↻ ...

nutshuis Rotterdam

Caroline Schouten (@schouten) · May 29

Doel debat zou moeten zijn: samen zoeken naar de beste keuzes ipv grenzeloos "zeggen wat ik wil" #daretobegrey
no.nl/handelsblad/va...

← ↻ 1 ...

nutshuis Rotterdam

nutshuis (@nutshuis) · May 29

#kunstfietsroute ook: schuilen voor de regen kan #nutshuis. Veel plezier vandaag #Arnhem #Soonsbeek15 #gelderlander

← ↻ 1 ...

nutshuis Rotterdam

nutshuis (@nutshuis) · May 29

#kunstfietsroute Arnhem. Schuil voor de regen? Ook dat kan in #nutshuis. Veel plezier vandaag. #Arnhem #Gelderlander

← ↻ ...

nutshuis Rotterdam

nutshuis (@nutshuis) · May 29

Dank je @wasternarnhem voor dit boek #taqwacore #ruangrupa #Arnhem #rak #soonsbeek15

Michael Muhammad Knight – Taqwacore

In een huis in Buffalo, New York, leeft een groep jonge moslim-punks: boerzodrogende riot grills, soefi's met hanenkammen, straightedge spennieten, spitsische skinheads en radicaal-feministische moslima's. Ze noemen hun subcultuur Taqwacore, naar het Arabische taqwa ('godvrezendheid'). Taqwacore vertrekt vanuit de gedachte dat punk en islam perfect te harmoniseren zijn. Knight schetst een wereld waarin het wekelijks vrijdagmiddaggebed moeiteloos overloopt in een avond vol hardcore punk.

Taqwacore is veel meer dan een gimmick en een amusante, aangrijpende schets van een fictieve subcultuur. Het is vooral een boeiende interpretatie van en kritiek op hiërarchische structuren binnen de verschillende islamitische stromingen en een tegenspraak schets van jonge moslims die hun plek zoeken in westerse samenlevingen.

← ↻ 2 ...

nutshuis Rotterdam

P2P Foundation

P2P Foundation (@P2P_Foundation) · May 20

P2P Foundation Now Accept Donations in #FairCoin -

← ↻ 2 1 ...

#StopTTIP #StopCETA #TTIP #CETA #TISA #Amsterdam #EU

👍 22 🗨️ 12 ⋮

🔄 ruzhuo Retweeted

Arnhem @ArnhemArnhem · May 26

Bij het Coehoortpark maken ze een muurschildering. Zo moet een blinde muur erop vooruitgaan. Wordt het mooi? We...

👍 1 🗨️ 1 ⋮

🔄 ruzhuo Retweeted

P2P Foundation @P2P_Foundation · May 24

A Synthesis of the Findings of P2P Theory: Ten Years After

👍 5 🗨️ 0 ⋮

🔄 ruzhuo Retweeted

monoskop @monoskop · May 24

A guide to some 350 art styles and movements around the world monoskop.org/Art

👍 34 🗨️ 52 ⋮

ruzhuo @ruzhuo · May 22

dereidsie.be/permalink/1.26...

Auction by artist for study alternative plans for the Antwerp ringroad

👍 1 🗨️ 1 ⋮

belchilichen @belchilichen · May 18

omg best track ever.

👍 1 🗨️ 1 ⋮

ruzhuo @ruzhuo · May 17

3 jonge Syriërs die via hun eigen zeeder op social media verhalen uit het kamp met de wereld willen delen.

👍 1 🗨️ 1 ⋮

🔄 ruzhuo Retweeted

ruzgrupa jakarta @ruzgrupa · May 13

Friday night talks with Rob Voerman and Anik Fournier (ArtEZ)

#conzbeek #conzbeek16 @Hub van...

instagram.com/p/BFW_wa_wgAW/

👍 1 🗨️ 1 ⋮

🔄 ruzhuo Retweeted

ruzgrupa jakarta @ruzgrupa · May 14

runhuis (runhuis) · May 11
 If Philosophy Won't Diversify, Let's Call It What It Really Is

runhuis (runhuis) · May 10
 'We Are here collective' starting a residency #waka #runhuis check
 #WeAreHere #w(z)ijnhier w(z)ijnhier!

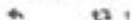
runhuis (runhuis) · May 4
 rarmag.org/essays/nuit-de...
 We are not occupying this space, we are just staying here, we are using
 the space to have conversations, #sonbeek16

runhuis (runhuis) · May 3
 @RijnardJ afspreken deze of volgende week? Groot

runhuis (runhuis) · Apr 13
 Vanavond: Borrelknowtje #1: Voorbij authenticiteit in WALTER De
 allereerste editie van onze informatieve... fb.me/2EMZWJ5nW

404

runhuis (runhuis)

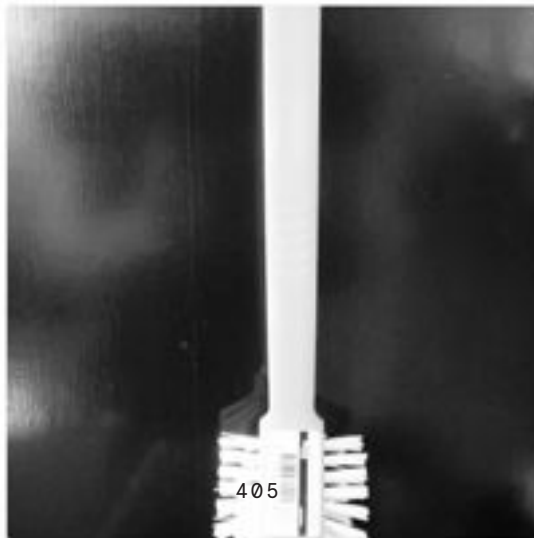
bypass established court systems #TTTPLeaks

runhuis (runhuis) · Apr 30
 Estella (Estella) · Apr 30
 Mooi (runhuis)

runhuis (runhuis) · Apr 29
 We are ready for #grogelderand , we will be there with
 Tuurstentoonstelling, 30 april #runhuis 7mei #immerhuis

405

nruhuls @nruhuls · Apr 20
Wij zijn klaar voor de Tuurstentoonstelling zaterdag om 13u start bij
#nruhuls #aanmeldingen hars@nieuwsgierig.org

4 13 ...

nruhuls @nruhuls · Apr 23
We are checking #stadslimiet #Antwerpen #nruhuls #arnhem
#sonbeek16 #ruangrupa

4 13 406*

nruhuls @nruhuls · Apr 23
Thesselt Collider @thesseltcollider · Apr 23

4 13 1 4 ...

nruhuls @nruhuls · Apr 23

Arnhem @stefoulsarnhem · Apr 23

Vandaag is een vrouw wel uit een hele benauwde situatie gehaald.

4 13 1 ...

nruhuls @nruhuls · Apr 22

Arnhem @stefoulsarnhem · Apr 22

Hoe zag de Stadsblokken er eigenlijk vroeger uit? Arnhem 3D heeft 3D
beelden gemaakt van de oude ASM werf!

4 13 1 1 ...

nruhuls @nruhuls · Apr 21

Drie jaar undercover onder de 'broeders' in Transvaal -

runuhuis @runuhuis · Apr 4
#deplayer

runuhuis Retweeted

gerard mulder @gewestru · Mar 31
Het #jelierijdersplein een #tochtgat? #akufontein en last of een zegen voor de stad? #arnhem #runuhuis

runuhuis Retweeted
runradio @RUFradio · Mar 28
#Repost @ruangrupa with repostapp

SONSBEEK 16: transACTION
Curated by ruangrupa
4th of June... [instagram.com/p/BDaFvADgKov/](https://www.instagram.com/p/BDaFvADgKov/)

runuhuis @runuhuis · Mar 29
#arnhemsnieuwscafe
Talks to get an understanding for plans for #stadstokken
#meinerswijk
#runuhuis #sonsbek2016

runuhuis @runuhuis · Mar 25
We don't have any message today, #runuhuis #sonsbek16 #arnhem #ruangrupa

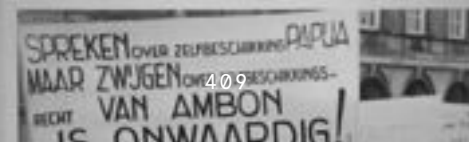

runuhuis Retweeted
Geert Lovink @glovink · Mar 22
Uitzicht op baan in de internetindustrie was anno 1992 nul. Studeren is gericht op de toekomst Niet banen van nu. folio.nl/actueel/100119...

runuhuis @runuhuis · Mar 21
Temporary is already lasting 65years. Still an unknown history in the Netherlands. #molukken #nederland

WIELOU DOORT AL 66 JAAR
Kijktip: Documentaire 65 Jaar Molukkers in Nederland

Woensdag 21 maart 2016
In 1951 kwamen de eerste Molukkers aan in Rotterdam. Presentator Herman van der Zanet praat met gasten aan muziek uit de Molukse gemeenschap, afgewisseld met reportages.

← 🔍 1 ...

runhuis (runhuis · Mar 17)
ROAR Magazine: Justice for Cleaners: the struggle against outsourcing. Some of us are busy with these topics
google.com/newsstand/s/CA...

← 🔍 ...

runhuis (runhuis · Mar 12)
Esmee ottama met 'bekend gezicht' reeks foto's van Gelderse bands in het #runhuis...
instagram.com/p/BCD6aDyQ1HT/

← 🔍 ...

runhuis (runhuis · Mar 11)
Jansbeek is sonsbeek park, daarom O.a. is het goed om de jansbeek weer boven water te halen, niet in het riool. #sonsbeek #runhuis #arnhem

← 🔍 1 1 ...

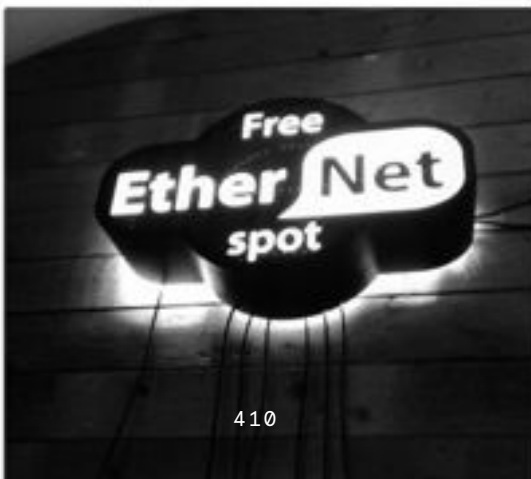
runhuis (runhuis · Mar 11)
Amhems peil #huishulp programma over water #runhuis #arnheminstagram #arnhem#klarendal
instagram.com/p/BCDvgyfW1eh/

← 🔍 ...

runhuis (runhuis · Mar 9)
#cristinvertdo and its structure and collaborations @cascoprojects. Are there more maps of,...
instagram.com/p/BCVmwzJQ1h/

← 🔍 ...

runhuis (runhuis · Mar 6)
Gemaakt door - Made by the people of diginru, Soort van , #runhuis #arnhem #ruangrupa #sonsbeek2016 #wom

← 🔍 ...

runhuis (runhuis · Mar 3)
We are installing our own independent server. Come plug in your usb-sticks #runhuis...
instagram.com/p/BCIMOUzQ1tD/

← 🔍 ...

runhuis (runhuis · Mar 3)
Presentation of sonsbeek papers by students of #artez. Insight in the history of #sonsbeek and...
instagram.com/p/BCf1E1rQ1pq/

← 🔍 1 ...

runhuis (runhuis · Mar 3)
Speculating a Better Future shares/1CoQyS via @sharethis #SpeculativeFiction #literatuur #arbeid @Casco_Utrecht #jacobin

← 🔍 1 ...

runhuis (runhuis · Mar 1)
Local authorities outsourced billions of pounds worth of services in a bid to save money and improve efficiency...

← 🔍 ...

runhuis (runhuis · Feb 27)
Meanwhile #runhuis #sonsbeek2016 #ruangrupa #arnhem concert by #bartholingslands organised...
instagram.com/p/BCS-qyAe1u/

← 🔍 ...

runhuis (runhuis · Feb 27)
Meanwhile at the #runhuis #noise quinten #belsh or #heutsz #sonsbeek2016 #ruangrupa

← 🔍 ...

slig Dit is evenveel vitamine c als een appelsien. Samen met #thoughtcollider en Jeroen Glissenaar...
instagram.com/p/BQzbgjw1nL/

nuruhis Retweeted

Neural @neural - Feb 24
#Neural52, #Complexity issue(s) is out. Subscribe now!
neuralit/subscribe/ #ISSN: 2037-106X #algorithm #art

nuruhis Retweeted

The New School @thenewschool - Feb 24
@ProjectContinua wants to take back history's forgotten women ->
ow.ly/YFJH7 @Broadly

nuruhis @nuruhis - Feb 20
There is an event #nuruhis says this announcement!!!
Een optreden zaterdag 18u in het... Instagram.com/p/BcAhjYQ1ng/

nuruhis @nuruhis - Feb 17
Vier gebieden krijgen topprioriteit bij bestrijden leegstand
amhemskoerier.nl/nieuws/vier-ge...

nuruhis @nuruhis - Feb 10
Op Valentijnsdag verklaart GroenLinks de liefde aan een groen
Stadsblikken-Meinerswijk amhem-direct.nl/berichten/op_v... via
@arnhemdirect

nuruhis @nuruhis - Feb 13

nuruhis Retweeted
Nuraini Juliasuti @nurainj - Feb 8
Nongkrong is talking, hanging out, and showing caring to the others.

nuruhis @nuruhis - Feb 12
Doing Studium generale #artez together with our friends of
#motelapatie #pezet #arnhemstagram...
instagram.com/p/BBrtQOw1hF/

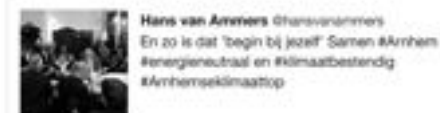
nuruhis @nuruhis - Feb 11
Collective chemistry #nuruhis #artez #arnhemstagram #ruangrupa
performance by Vien Slotema... Instagram.com/p/BBqGz1XQ1IA/

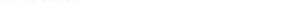
nuruhis Retweeted
coehoorn @coehoorncentr - Jan 20
Bij ons aan tafel vanavond bij COEHOORN LIVE:
Jan Schreut, voorzitter De Groene Vos, Arnhem.
degroenevos.nl

nuruhis Retweeted
Marion Visser @VisserMarion - Jan 20
Inspirerend DOEbat in @coehoorncentr #coehoornlive over wat je zelf
kunt doen aan besparen en opwekken.

nuruhis Retweeted
Annet Storm @annet_storm - Feb 8
Nog een impressie van het vrijwilligerswerk door vluchtelingen door
@Brefdag:

← ↻ 1 ...

runhuis @runhuis · Jan 29
#motelplatte network of friends #magasinemanis #runhuis #runushop
#arnhemstagram collection... [instagram.com/p/BBI0K0wtua/](https://www.instagram.com/p/BBI0K0wtua/)

← ↻ 1 ...

runhuis @runhuis · Jan 29
No one is illegal, we could be refugees #arnhemstagram #arnhem
#runhuis #ruangrupa there are... [instagram.com/p/BA4op12w1tn/](https://www.instagram.com/p/BA4op12w1tn/)

← ↻ 1 ...

runhuis @runhuis · Jan 22
What is nongkrong? @runhuis @igerandru @RunuShop
@ArnhemDirect #arnhem #ruangrupa @Casco_Utrecht @Nunoje

← ↻ 1 ...

runhuis Retweeted
gward mulder @igerandru · Jan 19
Praat mee zaterdag in het runhuis lookerstraat 43 #arnhem #proinleven

← ↻ 1 ...

runhuis @runhuis · Jan 29
youtu.be/558rtCEBZM
Listen

← ↻ 1 ...

runhuis @runhuis · Jan 18
Rehearsing for "Nongkrong" event
Friday 22 January 16h
@runhuis @SONSBEEK_2016 @Molenplaats #nuarnhem #ruangrupa

← ↻ 3 ...

runhuis @runhuis · Jan 14
Al Jazeera English: "White and Whitem" Wikipedia marks 15th birthday.

← ↻ 2 ...

returhuis Retweeted

Nuraini Juliasih @Nuraini - Jan 7

My article "Woktherock & Co.: Making sense of friendship in Yogyakarta's Art Scene" for @discipline_au #4 is out.

← ↻ 2 3 ...

returhuis @ruruhuis - Jan 7

ruru huis is terug open... Do-za 12u tot 18u
Tentoonstelling van @gerardmu loopt nog steeds...
[instagram.com/p/BAPWxdAw1qI/](https://www.instagram.com/p/BAPWxdAw1qI/)

← ↻ 1 ...

returhuis @ruruhuis - Jan 7

Nog een jaarkalender nodig? Kom m printen in het ruru huis!!!
Met eigen foto's of maak gebruik... [instagram.com/p/BAPXDe-Q1rB/](https://www.instagram.com/p/BAPXDe-Q1rB/)

← ↻ ...

returhuis Retweeted

Estella @Estella095 - 20 Dec 2015

SPRMRKT, MOAM voor HEMA, Svenja, Thijs, Rachelle, Reinaart, Sanne, Shil, Reggy, Mark, Mike and Burt. 3/3

← ↻ 1 2 ...

returhuis Retweeted

Estella @Estella095 - 20 Dec 2015

It's a wrap! Bedankt @ViljaBorsbeek, @mudjeansNL, @okimono_nl, @baskosters, @Spikers2, @M416, 1/3

← ↻ 2 4 ...

returhuis Retweeted

Estella @Estella095 - 20 Dec 2015

Last-minute kerstkaart of kalender maken. Whoop whoop op de foto @baskosters @okimono_nl in onze #pop-up #ruruhuis.

← ↻ 2 2 ...

returhuis @ruruhuis - Jan 8

NOS: infatie op laagste niveau sinds 1987,

[google.com/newsstand/s/CB...](https://www.google.com/newsstand/s/CB...)

Naar welke producten moeten we eigenlijk kijken?

← ↻ ⋮

 nruhuis @nruhuis · 31 Dec 2015
costoffreedom.loc

← ↻ ⋮

 nruhuis Retweeted
 Marc Weidenbaum @disquiet · 16 Nov 2015
22 Junto musicians transform chapters of Cost of Freedom book into spoken-word recordings: soundcloud.com/disquiet/sets/ ...

#freebassel
#newpalmyra

← ↻ 3 4 ⋮

 nruhuis Retweeted
 Omroep Gelderland @OmroepGLD · 30 Dec 2015
Vanavond om 18:20 op tv: De Zero Revolutie. Een vernieuwende houding in de kunstwereld.
bit.ly/1MgLC54

← ↻ 2 ⋮

 nruhuis Retweeted
 Estella @Estella05 · 29 Dec 2015
Trolleybus museum, Corne Gabriëls, @switch, @Kweekland, @DutchSpirit, @nruhuis, @SONSBEEK_2016, 2/3

418

← ↻ 1 1 ⋮

 In reply to **nruhuis**
 nruhuis @nruhuis · 19 Dec 2015
@nruhuis @SONSBEEK_2016

← ↻ ⋮

[View conversation](#)

 nruhuis @nruhuis · 19 Dec 2015

← ↻ 1 1 ⋮

 nruhuis @nruhuis · 19 Dec 2015
Voorbereiding photoshoot voor kerstkaarten en kalenders #kerstmarkt #sonsbekmarkt #sonsbek2016... [instagram.com/p/_ebkth1VE/](https://www.instagram.com/p/_ebkth1VE/)

← ↻ ⋮

 nruhuis @nruhuis · 18 Dec 2015
NOS: Turkse jongeren adopteren opa en oma.

← ↻ 1 1 ⋮

 nruhuis @nruhuis · 14 Dec 2015

419

← 1 ...

runhuis Foto's

Estella @Estella06 · 13 Dec 2015
The hubschrauber @runhuis! #muziekbijdebureu in #Arnhem
#ArnhemLife

← 1 2 ...

← In reply to Gerard Mulder

runhuis @runhuis · 13 Dec 2015
@gerardmu meer dan de moeite waard. :-)

← ... [View conversation](#)

runhuis Foto's

Gerard Mulder @gerardmu · 13 Dec 2015
Bezoek tijdens #muziekbijdebureu in #Arnhem ook het @runhuis en
bezoek mijn expositie facebook.com/events/1515512...

← 1 ...

runhuis @runhuis · 11 Dec 2015
Dividuum by Gerard raunig @runhuis @SONSBEEK_2015
@Casco_Utrecht

← ...

runhuis @runhuis · 11 Dec 2015
Dividuum, Gerard raunig @runhuis #sonsbeek #ruangrupa #casco

← ...

runhuis Foto's

Estella @Estella06 · 10 Dec 2015
Het @runhuis viert de kerstkaart met een pop-up fotostudio, 20
december @VilaSonsbeek! #RUFUhuis #NuArnhem it =:]

← 2 2 ...

runhuis @runhuis · 10 Dec 2015
Two arnhem issues depicted by Gerard Mulder. The train station finally
is finished, the Eusebius... [instagram.com/p/Hx4G6w1mM/](https://www.instagram.com/p/Hx4G6w1mM/)

← ...

runhuis @runhuis · 10 Dec 2015
We zijn klaar voor de opening van @gerardmu Arnhem en zijn
specifieke piekken van... [instagram.com/p/Hp8p5Qfny/](https://www.instagram.com/p/Hp8p5Qfny/)

← 1 1 ...

runhuis @runhuis · 10 Dec 2015
NOS: Mensenrechten voor veel Nederlanders vaag begrip.

← ...

runhuis Foto's

SONSBEEK '16 @SONSBEEK_2015 · 10 Dec 2015
vandaag opent de expo van @gerardmu in het @runhuis. Je bent
vanaf 19u welkom!

← 4 ...

runhuis Foto's

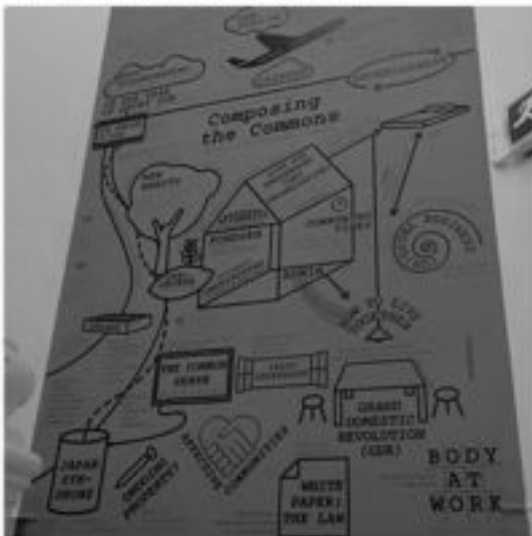
Estella @Estella06 · 5 Dec 2015
Opbouw funderingground #galery Gerard Mulder Opening 10
december 19u @runhuis. #RUFUhuis #Looierstrat43 #NuArnhem

← 1 2 ...

ruruhuis @ruruhuis · 3 Dec 2015
 Ruruhuis visiting @casco #casco thanks for the works #ruangrupa
 @ruruhuis @AmhemDirect #Batman/Superman

← 1 2 ...

McKenzie Wark @mckenziewark · 30 Nov 2015
 Read this: sharing knowledge is now an act of civil disobedience:

← 1 2 ...

ruruhuis Retweeted

Estella @Estella026 · 26 Nov 2015
 #Underground #gallery presenteert: @gerardmu @ruruhuis Opening:
 10 december, #Loolierstraat 43, #RURU/huis #NuAmhem

← 1 2 ...

ruruhuis Retweeted

nururadio @RURURadio · 26 Nov 2015
 INDI(ESCHE PARTY)
 Do you remember the last time you saw The Upstairs on the stage?
 Do you miss SORE... [instagram.com/p/-k0tKMgKQmV/](https://www.instagram.com/p/-k0tKMgKQmV/)

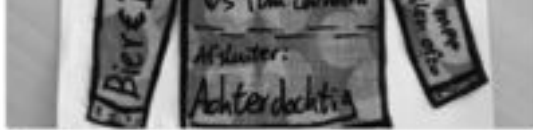
← 1 2 ...

ruruhuis Retweeted

Estella @Estella026 · 27 Nov 2015
 Donderdag 3 december; #Thuisfeest @ruruhuis #NuAmhem
 #RURU/huis #Loolierstraat

← 2 ...

nutuhuis Photoed

UbuWeb @ubuwweb · 22 Nov 2015

A collection of unreleased and rare tape music Japanese tape music (1953-1966) [MP3]: ubu.com/sound/japan_fa...

← 221 30 ...

nutuhuis Photoed

Estella @Estella06 · 21 Nov 2015

Het @nutuhuis verzamelt verhalen uit #Arnhem. Deel het via deze kaart en draag bij aan @SONSBEEK_2016, #NuArnhem

← 0 1 ...

nutuhuis Photoed

Boing Boing @boingboing · 20 Nov 2015

@Guria secretly sentenced free software developer Bassel Khartabil to

← 100 37 ...

nutuhuis Photoed

Estella @Estella06 · 20 Nov 2015

Benny en Rob van het Trolley-bus Museum @nutuhuis, #Mapping #Arnhem #Sonsbeek2016

← 1 2 ...

nutuhuis Photoed

Estella @Estella06 · 20 Nov 2015

@Gerasimu #mapping #Arnhem @nutuhuis, #Sonsbeek2016

← ↻ 2 3 ...

 Cathelijn Bouwkamp @Cathelijn_GL · 10 Nov 2015
Welkom @runhuis #duzendstevolger

← ↻ 1 2 ...

 Rure Shop @RureShop · 5 Nov 2015
Market Share
Bringing Art to the Market and the Masses

Official Opening:
10 November, 10 A.M.
Pasar... [instagram.com/p/92sf5047V/](https://www.instagram.com/p/92sf5047V/)

← ↻ 1 1 ...

 runhuis @runhuis · 7 Nov 2015
Reacties? @AmhemDirect @dgannham @Presikheaven
@SONSBEK_2016 #Amhem @Estella026 #runhuis #dewacht!

426

← ↻ 2 2 ...

 P2P Foundation: Support and awareness for P2P-friendly Digital DIY in Europe?

← ↻ ...

 runhuis @runhuis · 6 Nov 2015
P2P Foundation: How a group of neighbors created their own internet service.

← ↻ ...

 Estella @Estella026 · 5 Nov 2015
Workshop Arabic - Nederlands @runhuis. #Delendelap #RURUnhuis in #Amhem.

← ↻ 2 ...

427

 Estella @Estella026 · 5 Nov 2015
The title of this @runhuis post says just stop with digital delendelap

← 1 2 ...

Protected

SONSBEEK '16 @SONSBEEK_2016 · 5 Nov 2015

Vanavond in @ruruhuis: delen die hap. Neem wat lekkers mee, dan eten we samen. Vanaf 18.30 ben je welkom!

← 3 2 ...

Protected

Estella @EstellaDS · 3 Nov 2015

@PakhuisArnhem is on tour! Donderdag 5 november: Bagi Bagi Sendok! (delen die hapi) @ruruhuis, #Arnhem #NuArnhem

← 1 ...

ruruhuis @ruruhuis · 30 Oct 2015

Backalleyfinder.com: map your backalleyfinder, it's Nice, it's great @ruruhuis #jakarta #arnhem @RURURadio

← 1 ...

ruruhuis @ruruhuis · 29 Oct 2015

Thursday Evening Drawing Eve. Ruruhuis is Better than @RuruShop Yeah. #ruangrupa #aansbeek

← 1 ...

ruruhuis @ruruhuis · 29 Oct 2015

Donderdag koopavond teken club met jonathravotta quintclyde marijetangelder @rurushop @ruruhuis...
instagram.com/p/9buTm_Q1M/

← 1 ...

ruruhuis @ruruhuis · 28 Oct 2015

Refugee Crisis: Brought to You by Western Imperialism shac.es/1uljvo via @grivnews

← 1 ...

ruruhuis @ruruhuis · 25 Oct 2015

runhuis @runhuis · 25 Oct 2015
Jacobin = Blogs: Why We Need Open Borders.

← ↻ 1 ...

runhuis @runhuis · 24 Oct 2015
Aamerezig bij 20jaar Ashra met lezingen en nieuw logo. #amhem #ashra @SONSBEEK_2016 @ruangrupa @Estela026 #

← ↻ 1 2 ...

runhuis Retweeted
Paul Brussee @PaulBrussee · 19 Oct 2015
Voor al die CDA'ers die nog steeds vinden dat er in de regio moet worden opgevangen #todayvandaag #vluchtelingen

430

← ↻ 1 ...

runhuis Retweeted
Humanity House @humanityhouse · 14 Oct 2015
Wat is de beste manier om #vluchtelingen te helpen? Bespreek het op de Meetup #070: humanityhouse.org/agenda/gimme-s...
@Tegenlicht070 #gimmesheter

← ↻ 6 2 ...

runhuis Retweeted
MOLEN PLAATS @Molenplaats · 17 Oct 2015
Parkbeheerder Jerpen licht Japanse kunstenaars voor over Sonsbeek Ivm @SONSBEEK_2016 .

← ↻ 2 1 ...

runhuis @runhuis · 17 Oct 2015
Learning #indonesian words @runhuis #sonsbek2016 #amhemru #runhuis @ruangrupa
#Indonesische woorden leren

431

← 1 ...

runhuis Retweeted

Estella @Estella026 · 17 Oct 2015

Maxwell, TDK, Philips

#Cassetestoreday @runhuis in #Arnhem,

← 1 ...

runhuis @runhuis · 14 Oct 2015

Saturday 17 October: 2 events in #runhuis: Come and watch the documentary *Liberz Me*. Also, to... [instagram.com/p/BxfXWSw1mAw/](https://www.instagram.com/p/BxfXWSw1mAw/)

← 1 ...

runhuis @runhuis · 6 Oct 2015

Last minute opening: 'the future of'

With artscollaboratory

Vanavond 19h donderdag... [instagram.com/p/B8HNOQ1YV/](https://www.instagram.com/p/B8HNOQ1YV/)

← ...

runhuis @runhuis · 6 Oct 2015

'the future of'

Vanavond 19h, Ruru huis, Iookerstraat 43.

#Arnhemru #runhuis @ruangrupa #sonsbek @arts_collab

432

← 1 ...

runhuis @runhuis · 7 Oct 2015

Greek Collective Critiques Consumption Amid Crisis shares/1um6TJ via @sharethis

← ...

runhuis Retweeted

P2P Foundation @P2P_Foundation · 6 Oct 2015

Video: Impact Economy, Day 1: A conversation with Michael Lewis

← 2 ...

runhuis Retweeted

Art, Design & Theory @Coco_Utrecht · 4 Oct 2015

(Public) Forms of #Collectivity: A conversation with curator Juan Canela and our director Binna Choi a-desk.org/highlights/Pub...

← 1 ...

In reply to runhuis

runhuis @runhuis · 7 Oct 2015

@runhuis @claudibhannshan @Run/Shop

← ...

View conversation

runhuis @runhuis · 7 Oct 2015

Printing #runhuis t-shirts at #studio zepo at #locatie spatie

433

← ↻ ⋮

runuhuis @runuhuis · 25 Sep 2015

Search Twitter [New on X](#) [Log in](#)

Integrating activism into governance institutions | P2P Foundation

The idea of the commons as an organising principle has moved from the streets to the heart of the European political establishment.

blog.p2pfoundation.net

← ↻ ⋮

↳ In reply to @runuhuis

runuhuis @runuhuis · 20 Sep 2015

@runuhuis what is #runuhuis

← ↻ ⋮

[View conversation](#)

runuhuis @runuhuis · 20 Sep 2015

runuhuis is on twitter thanks to estella >)

← ↻ 1 ⋮

[Back to top ↑](#)

DE TAFEL VAN HET *RURU*HUIS IN DE HUISKAMER VAN HAARLEM, ZOMER 2016

door Hans Bossmann

1. Waarom is de tafel uit het *ruru*huis in De Huiskamer van Haarlem gekomen?

Op mijn uitnodiging aan kunstenaar reinaart vanhoe om deel te nemen aan De Huiskamer van Haarlem, bood hij aan een tafel uit het *ruru*huis in te zetten.

Het is een actie die naar zijn idee meerdere doelen dient:

- de *ruru*huis-methode in contact brengen met vergelijkbare activiteiten in Nederland.
- een grappige actie, een niet direct zinvolle activiteit die vooral vragen oproept. Waarom een tafel? Zijn er geen tafels te vinden in Haarlem? Wat maakt deze tafel bijzonder of grappig dan? Is het een relativisering van de “belangrijke-status” van beeldende kunst? Of is het juist heel belangrijk maar weten we nog niet waarom?
- In gesprek zijn, uitwisselen van ervaringen, een balletje laten rollen en zien of dat het ergens toe leidt.

2. De Huiskamer van Haarlem, de tijdelijke woning van Hans Bossmann

In De Huiskamer van Haarlem bracht Hans Bossmann beelden- de kunst, design en entertainment samen in een privéruimte die openbaar toegankelijk was. Het is een geslaagde mix van museum, art space, winkel, café, restaurant, podium, buurthuis, woning en cultureel centrum geworden. Hans Bossmann woonde vijf weken in de tentoonstellingsruimte: hij at, werkte en sliep er. Het was een echt huis met een voortuin, een keuken, een bed, een werkkamer en enkele comfortabele zithoeken. Bezoekers die door zijn voortuin op de Grote Markt binnen kwamen werden hartelijk en persoonlijk ontvangen zoals men vrienden in thuis ontvangt.

Veel bezoekers wisten niet te bepalen in wat voor omgeving ze waren gekomen. Dat was aan gezichtsuitdrukkingen (verwondering, verbazing), houding (weifelend rondkijken) en de gestelde vragen te merken. De meest gestelde vraag was: “Wat is dit?” gevolgd door: “Waar ben ik hier?”. Hardop vroegen bezoekers zich af of het een winkel, café, restaurant, museum, muziekpodium, cultuurcentrum, buurthuis of privé woning betrof. Bezoekers wisten niet goed volgens welke code men zich hoorde te gedragen (winkelen, drinken, eten, rondlopen en kijken, tijd nemen om te luisteren, hangen, lezen of zelf een activiteit naar keuze voorstellen/uitvoeren). Het direct zichtbare resultaat in het gedrag van bezoekers was een grote mate van ontspanning en *open-minded* houding tijdens het verblijf. Een andere vraag die regelmatig werd gesteld is: “Is dit nu kunst of niet?”

Het gangbare referentiekader van een kunsttentoonstelling ontbrak. Zij moesten dat zelf — al vragend — construeren om te onderzoeken waar ze mee te maken hadden. Of niet en opgaan in het geheel.

In de De Huiskamer van Haarlem waren design en kunstwerken van 25 kunstenaars letterlijk in werking. Kasten, tafels, stoelen (o.a. studio Bey Makkink, studio Floris Hovers) werden gebruikt; keramiek (Annabelle Rebière) werd gebruikt als servies en sieraden (Sylvia Blickman) werden door de vrijwilligers en Hans Bossmann gedragen i.p.v. uitgesteld. Er hebben meer dan 130 optredens en workshops plaatsgevonden zodat er altijd iets gebeurde. De kunstwerken waren op ‘natuurlijke wijze’ geïntegreerd in het interieur en werden daardoor letterlijk en figuurlijk zeer toegankelijk/aanraakbaar.

De Huiskamer van Haarlem vond plaats van 10 juli tot 15 augustus 2016 in tentoonstellingsruimte De Vishal aan de Grote Markt in Haarlem. Het is bedacht en georganiseerd door Hans Bossmann/ Nieuwsgierig?

3. Het *ruruhuis* en De Huiskamer van Haarlem

Het *ruruhuis* is de verbindende schakel tussen een selectief highbrow kunstevent en de alledaagse wereld van (buurt)bewoners uit Arnhem. De Huiskamer van Haarlem creëert *cross-overs* tussen beeldende

kunst, design, entertainment en cultureel-maatschappelijke activiteiten. Beiden zijn een tijdelijke locatie die door een coördinator (reinaart vanhoe) en een bewoner (Hans Bossmann) worden gerund. Beide projecten zijn niet alleen te zien als statement over de toegankelijkheid van beeldende kunst en inbedding ervan in de bestaande sociaal-culturele en maatschappelijke context. Ze *faciliteren* ook daadwerkelijk toegang en inbedding. Het resultaat zijn situaties doordrongen van de mentaliteit van ‘open ruimte, open geest en open hart’. Het is deze mentaliteit die zorgt voor zinvolle ontmoetingen, inzichten en nieuwe vriendschappen. Betrokkenheid en deelname zijn concrete sleutels voor een goed begrip van beide projecten.

4. De tafel van het *ruruhuis*

De tafel is speciaal voor het *ruruhuis* uitgekozen. Het is een nette tafel die niet echt een specifieke identiteit heeft. Het is geen bier tafel, het geeft geen vintage uitstraling, geen design- of kantoorgevoel. Het hangt een beetje tussen alles en het is een klaptafel. Er stonden vier van deze tafels aaneengesloten in het *ruruhuis*. Omringd met stoelen, bezaaid met lege koffiekopjes en een thermoskan, suiker, melk en theezakjes. De tafel diende als vergader- of werkplek maar was ook een plaats voor ontmoetingen: het kloppend hart van het *ruruhuis*.

5. De tafel van *ruruhuis* in De Huiskamer van Haarlem

De tafel stond onopvallend in een ‘werkkamer’ van de De Huiskamer van Haarlem. De tafel diende daar als verzamelplaats voor materiaal en resultaten van creatieve workshops en de kleurplatenwedstrijd van Eef Veldkamp. De tafel is ook gebruikt als werktafel. Een klein werk van Günther Förg hing er boven en bracht op onopvallende wijze de context van de internationale kunstwereld in. Onder de tafel lagen twee *unpainted paintings* van Hans Bossmann: dekens die gebruikt werden om verspatten op te vangen tijdens workshops en werksessies.

De tafel uit het *ruruhuis* liet meerdere lagen van het kunstenaarschap actief aanwezig zijn: het materiaal, de tekening/schets (het werkproces), het kunstwerk, het atelier en de tentoonstelling. En het werken als zodanig.

6. Lezing van Eef Veldkamp in De Huiskamer van Haarlem over zijn ervaringen in het ruru huis

Kunstenaar uit Arnhem, Eef Veldkamp, participeerde in het *ruru huis*. Hij heeft er zelf projecten geïnitieerd en het werken daar is een *eye-opener* voor hem gebleken. Zijn lezing ging "...over kunst die geen kunst wilde zijn en transcontinentale mentaliteiten die in Arnhem met elkaar in conclaaf gingen. De curatoren en hun intenties zetten een beweging in gang die een depolariserende werking had op Arnhem, haar bewoners en de kunsten als discours. En daar had niet iedereen het even makkelijk mee. Desondanks heeft Arnhem een stukje Indonesië geadopteerd en is de culturele elite met wat duwen en trekken van haar voetstuk gestapt: er zijn vriendschappen ontstaan. Het sterke aan het *ruru huis* was dat alle mensen die er kritisch op waren, er uiteindelijk zelf onderdeel van uitmaakte. Het *ruru huis* daagde daarom voornamelijk uit tot het durven denken buiten bestaande dogma's. En dan spreek ik vooral over het allerkleinste niveau: hoe we omgaan met elkaar..."

7. Conclusie

De tafel van het *ruru huis* stelde vooral vragen: wat is de relevantie van de kunstenaar, het kunstwerk en de tentoonstelling voor de wereld? De bijdrage van de kunstenaar in deze wereld kan niet meer volstaan met alleen een autonoom kunstwerk dat in de spotlights staat. Door de kunstenaar fysiek in te bedden in de dagelijkse omgeving kunnen voorwerpen letterlijk van betekenis worden voorzien, zonder direct een relict te worden.

1. Verzamelplaats materiaal. Günther Förg, 'Untitled edition', 2000. Hans Bossmann, 'unpainted paintings', 2010-2016.

2. Verzamelplaats materiaal. Günther Förg, 'Untitled edition', 2000. Eef Veldkamp, 'Kleurplaatwedstrijd -Vakbond voor transgressie', 2016.

3. Knip & Kunst workshop Claire Duval. Günther Förg, 'Untitled edition', 2000. Eef Veldkamp, 'Kleurplaatwedstrijd -Vakbond voor transgressie', 2016. Willemijn Faber, 'What if...(Buddha was a Girl)', 2001.

USERSHIP AND THE MUTABLE MOBILE

Mariëlle Verdijk

Inclusive objects in the *ruru huis*

"That boy is your company. And if he wants to eat up that tablecloth, you let him, you hear?" -Harper Lee, *To Kill a Mockingbird*

In the spring of 2016 I conducted a research in the *ruru huis* for my MA degree Arts, Culture and Society at the Erasmus University Rotterdam. My aim was to explore the role of objects and materials in an art practice that is not specifically centered around the production of 'autonomous' art objects. The *ruru huis* in Arnhem proved to be a very interesting case study. Instead of being an exhibition space involving art objects and spectators, it proved to be a 'user-space'. It did not centre around programmed events, but instead its doors were open for everybody three to four days a week.

The goal of *ruru huis* was to create a living room accessible for everybody and to facilitate the emergence of networks between all possible stakeholders, be it neighbours, artists, students or local entrepreneurs. There was no fixed or preconceived idea what these networks were or how they could be meaningful for either the expo SONSBEEK '16: transACTION or the participants. Through instant (improvised) programming in the space, the organisers presumed that content would be generated in a horizontal way. They chose to provide an 'empty' space as explicit strategy, so that issues or topics that concern people in the direct neighbourhood could materialise into projects or programs. Of course, this did not mean that the space was empty like a white cube. On the contrary, it was full of objects that all played their part in establishing the *ruru huis* as a meeting place. These – often inconspicuous – objects were the main actors in my research.

Keywords: Objects - Usership – Hospitality – Ambiguity – Mutability
– Mobility – Inclusiveness

The Jakarta-based artist collective ruangrupa is strongly rooted in Indonesian culture where community, collectivity and friendship are central concepts. Since its foundation in 2000, they use the context of social gatherings to increase sharing information and create another meaning of social and economic transaction. They combine an artistic practice with communal understandings of culture, society, politics and everyday life¹.

The *ruru huis* is a good example of a curatorial/art practice that not only allows people to participate, but actually encourages them to be (prod)users². The space serves as a meeting point for anyone who wants to initiate or engage in activities that are topical and relevant for – in this case - the citizens/users of Arnhem. This approach arguably positions them in the field of a social art practice, an umbrella term that explicitly evolves around audience participation and collaboration. Instead of producing art objects, they produce relationships between different social actors. Some discussions on the definition of this practice can be found with Claire Bishop, Grant Kester and Maria Lind⁵ (the latter being one of the shortlisted curators of SONSBEEK '16). In a social art practice, the production of relationships has become *as important* as the production of an autonomous art object. Does that mean it is an immaterial practice? On the contrary. As a scenographer I have always been intrigued by the material and spatial consequences this shift entails. That is why I was curious to explore what possible other objects are taking the place of the autonomous art object in the process of meaning making.

“I found that in the *ruru huis* non-art objects and materials constitute the interface through which communication and artistic interaction is performed.”

Objects can facilitate, instigate, inspire or obstruct dialogue. Thus, when dialogue is a core activity, it makes sense to investigate objects as one of the actors in that dialogue. By analysing how objects are used and perceived, I tried to find out when and how they become

actants in an art practice that does not centre around autonomous artworks. I found that in the *ruru huis* non-art objects and materials constitute the interface through which communication and artistic interaction is performed. As opposed to the exclusive immutability of an autonomous art object, their mutable qualities made them important hosts in the constitution of an inclusive space. Before showing you how I arrived at this inclusive conclusion, I first need to explain a few concepts that lie at the base of my research, namely usership and the mutable mobility of an object.

Collaborative practices: from participation to (prod)usership

Art theorist Stephen Wright argues that recently people have started to approach art in a different way than the classic position of spectator or even participant. Because of the opportunities created by the user generated content of the 2.0 culture many have become users. Usership, as Wright describes in his essay “Toward a Lexicon of Usership”⁴, is neither revolutionary or submissive, but rather practical, direct and self-regulating. To illustrate the dynamics of usership, he refers to Wittgenstein’s user-based theory of meaning from *Philosophical Investigations*:

Wittgenstein argues that in language, all the meaning that there is, and all the stability, is determined by the users of that language, and by nothing else. [...] It changes, but no one user can effect change; we are, at best, co-authors in the language game of usership (p. 67).

Concepts such as usership, mediation and co-production are very much related to how the *ruru huis* functions: as a place to be used by people of Arnhem on their own terms. The concept of usership – allowing for production without having preconceived ideas about possible outcomes – seems strongly connected to the notion of *nongkrong*. In this very Indonesian tradition people sit together in a social setting and chit-chat about topics that naturally emerge. They exchange stories in an informal way, and conversely build a network of shared meanings and mutual understanding. Because nobody has a stronger voice in steering the conversations in a certain direction, pressing topics or focus points that concern all emerge naturally from

the conversations. These can then become real projects, or, if nobody jumps into action, they either remain latent possibilities for future action. This is an ongoing process.

In a similar way the *ruru huis* is constructed around the idea of facilitating collective action and usership by making the space inclusive. In my view this aim for inclusion is very much related to the notion of hospitality: you receive people in your house (*huis*). And if hospitality is mainly established, mediated and experienced by means of material objects⁵, how can this materiality support and constitute usership?

Inclusive objects: the mutable mobile

For a long time, the human component has been the main focus of sociologists in examining the production of art. Therefore, the sociology of art has been mainly occupied by studying how an artwork is constituted through social interaction. Many scholars point towards the theory of belief as central to this approach⁶. In this theory of belief, which has been kept in place by theorists like Durkheim and Bourdieu, our values and feelings – even the most seemingly intimate like aesthetic taste and emotions – are assumed to be produced by institutions and collective mechanisms.

In the last decades however there has been an increasing interest within the social sciences for the importance of artefacts and material schemes. Many socio-material researchers question how material forces affect everyday life and explore how and when nonhumans (objects, materials) function as agents or social actors⁷. An important influence in this socio-material turn are the ideas behind the Actor-Network Theory (or: ANT). According to Bruno Latour, one of the proponents of this approach, it should not be perceived or applied as a theory, but rather as a tool to understand so-called ‘associations’ or ‘network configurations’ between human and non-human actors⁸. Indeed, the key element of actor-network theory is the ‘actor’. This actor can be an individual or group, but also an animal, object, (i.e., tools, shoes, furniture), text, symbol or even a mental concept (a feeling, memory, dream). In other words, an actor can be anything as long as it is recognised as influencing the action.

“Everybody knows the attraction of a microphone that is ‘on’, standing in a space. It almost summons you to act, to say something, to hear your own voice amplified.”

This does not mean that material actors are always the instigators of the action, but they might indeed “... authorise, allow, afford, encourage, permit, suggest, influence, block, render possible, forbid, and so on”⁹. Everybody knows the attraction of a microphone that is ‘on’, standing in a space. It almost summons you to act, to say something, to hear your own voice amplified. So although many sociologists such as Durkheim argue that ‘things’ have no motivating power, Latour disagrees. He argues that it is impossible to understand a network of collective interactions (collective as in all different types of actors working together) when you leave out some of the entities because they are non-human. If we want to understand social ties, we have to acknowledge the fact that the continuity of these ties almost never involves only human-to-human associations, and neither object-object connections, but that the action oscillates between both human and non-human actors and together they create a sustainable network over space and time.

Latour argues that if our ‘social’ world would consist solely of local, human interactions it would probably stay very ephemeral and chaotic, and we would not have the ability to create more durable relationships between groups or individuals. To illustrate this, he compares our social interactions to that of a very closely related species: the baboon. The research done by Shirley Strum in the 1970s is one of Latour’s sources of inspiration for ANT. In this research Strum shows how baboons construct their social life and reveals the incredible effort it takes to maintain an ever crumbling social structure without the use of objects. Precisely because they have ‘no thing’, they have to be ‘nice’ to each other as a social strategy: social skill and social reciprocity such as grooming appears vital to barter or leverage over other baboons. This fact makes the next step to understanding the role of objects more intelligible: objects and materials (things)¹⁰ are important actors in sustaining and making durable the structures that make up our society: this is the ‘network’ in ‘actor-network’.

In the creation of this network, the immutable mobile is an important concept. Actors (both human and non-human) can move between places while remaining the same in their material form. This immutability allows for relations to be performed in the same way in a variety of different locations. For instance, a table has a clear function that almost everybody knows and understands: it is an object to sit at or place things on. On the other hand, the table can allow for small adjustments. For instance, when it has been used for a long time it can be painted or the legs can be replaced. Despite these small changes it keeps its identity as a table. At the same time, it is mobile because it can travel from a factory to a shop to a home. It stays a table in all these different localities also. Therefore, a table is an immutable mobile.

Annemarie Mol and John Law explain there are two spatial systems required for an immutable mobile to exist: '[it] achieves its character by virtue of participation in two spaces: it participates in both network and Euclidean space'¹¹. Euclidian (or Cartesian) space is the three-dimensional space that is defined by coordinates and made visible by for instance maps and GPS. It is the space we cover with our body when we cross the street. The network space on the other hand is different and is not situated in physical space or time, but made of a specific web of relations and concepts. For instance, the sculpture by Louis Cordero in SONSBEEK'16 holds its identity as an artwork by an invisible network of art historical facts, curators, art critics, discourse, nationality, museums, paint and plastic. It is immutable as an artwork, because it is simultaneously held together both in a material way and through this web of relations.

Law and Mol further explore this concept by introducing the variation of the mutable mobile. And this is where it becomes interesting for the *ruruhuis*. They argue that an object is mutable, when it is changeable and can be altered over time. This mutable property makes it a 'fluid' object¹², an object without clear boundaries and therefore have the ability to simultaneously act in different networks. For example, in an empirical research done by De Laet and Mol in 2000, the Zimbabwe Bushpump is the lead actor in performing this fluidity¹³. They argue that the Pump is not only a mechanical object, but it is also a hydraulic system, an instrument installed by a community, a health agent and

a nation-building device. It has all of these identities, and each comes with its own set of boundaries. Therefore, its success is not a binary matter. For instance: the Bushpump can be successful in providing water, but not in proving health (because the well is infected). Or it can give water to individuals, but fails to be an actor in connecting larger communities. In other words, the success or failure depends on valuation in different realms (political, ethical and aesthetic). The fluidity of the Bushpump has many similarities to an object from the practice of *ruangrupa* and can serve as another good example of a mutable mobile: The Gerobak Bioskop.

In 2015 *ruangrupa* initiated an open air cinema project in which they donated a mobile cinema cart to several communities in remote areas in Indonesia. This 'Gerobak Bioskop' provided the technical means and content to screen alternative media on critical issues. Furthermore, it encouraged and assisted villagers to produce their own video's related to local issues and screen them in a town gathering.

The screening device is collaboratively made by artists, designers and IT technicians in such a way that the community itself can finish the design according to their own local aesthetics. The Gerobak's will be donated to the community and regularly monitored to ensure regular screenings. A workshop is included so that the community can produce their own program¹⁴.

The Gerobak Bioskop is a mobile, critical space to collectively watch film or video in places that lack access to other than mainstream information. *ruangrupa* did not use their own aesthetics to decorate the Gerobak, but left it bare in such a way that the locals could paint it themselves. I would argue that this makes the Gerobak – like the Bushpump – a great example of a mutable mobile that is fluid and an actor in multiple networks (political, ethical and aesthetic).

This specific Gerobak was geared towards cooking and screening video's, but it also held a library inside.

Mutable mobiles are not just part of an 'event', or facilitating a 'nice' gratuitous experience. They harbour a deep engagement that is aimed

A picture of a Gerobak initiated by students of the Willem de Kooning Rotterdam for *ruruhuis*.

at building collectively. The mutable mobile is not about entertainment or killing time, but it provokes engagement instead of being just a subservient object. They are essential elements in a constructive practice, but often they are not seen or accepted as such, because they are indeed not ‘established’ immutable mobiles in an art network. It seems that long as they are not acknowledged as important actors by the so-called ‘authorised’ gatekeepers, their powers remain limited.

My point is here that the concept of fluidity can be used as a tool to understand how objects and materials (and even people) can create inclusive usership. What if we allow ourselves to see objects and materials as mutable mobiles instead of making them immutable by putting them in a museum or gallery? Here I am referring to the tendency to exhibit the residues of a performance or action as installation, fixating them in an art network instead of maintaining their fluidity.

Furthermore, it seems that exactly this fluidity is pursued by many contemporary artists: to be able to move through different networks, mutating from artist to gardener, social worker or scientist, while keeping their position in the network as an artist. This is a delicate balance, because – as De Laet and Mol argue in their example of the

Bushpump – if mutation happens too quick, fluidity disappears and the actor cannot be active in multiple networks. In that case the artist or mutable mobile ceases to exist and the (social) art practice becomes something else: politics, welfare, or - god forbid! – hobby.

Constructing inclusive usership: fluid objects in the *ruruhuis*

“It is better to live in a state of impermanence than in one of finality”. - Gaston Bachelard, *The Poetics of Space*

Now we have established that mutable mobiles have the ability to act in more than one network, let’s go back to the objects in the *ruruhuis*. In my aim to understand the role of objects the *ruruhuis*, I started with examining their function. I made ‘families’ of the objects according to purpose, or better: perceived purpose. The first family I distinguished were the hospitable objects. They are the objects that facilitate people’s presence in a space (a door, table, window or chair). Usually the function of these objects is unambiguous and well-known. The second family of objects facilitate or even instigate action. They are the operative objects (a pen, paper, microphone or map). Often we know how to use them, but sometimes skill or knowledge is required. Finally, there are the evidential objects (a flyer, a drawing, or a video) which narrate stories of (past) activities. In order to ‘read’ or use these objects, people often need to be informed or initiated in some way. Below I will discuss these three object families more in detail. I chose to call them families because in discussing these three purposes it is important to stress that materials and objects (can) have multiple functions. What I want to argue here is that their agency lies in the way their function is perceived and how this function can be negotiated in order to be perceived as mutable and thus more inclusive. Understanding how objects and materials in the *ruruhuis* were used, gave insight into how they were perceived by its patrons. Some objects have more intrinsic mutable qualities because of their material properties (clay is more malleable and more inclusive than marble), or their fixed perceived purpose (a chair is to sit on, not to write on). Playing with these presuppositions, the role of the artist lies in allowing the

object mutability, and changing the network in which the object can be an actor.

1. Facilitating presence: hospitable objects (TABLE, WINDOW, VITRINE)

Some materials and objects can be seen as a necessity for collective presence. Think about floors, walls, doors and windows: they enable you to physically enter a space. Once inside, there are many other objects that allow you to stay a certain amount of time (tables and chairs, heating, food and drinks, toilet paper, etcetera). When functioning properly, they are rarely noticed as actors. This is probably the reason why - although playing a major part in the construction of a social space - these objects are seldom mentioned by art critics. Nobody ever addresses the fact that the toilet was clean and there were ample amounts of toilet paper available. Still, an uncomfortable chair, a dirty toilet or the absence of coffee can influence the course of a gathering. For instance, artist Juul Sadée would not start her meetings with the Moluccan community before she knew that everyone had helped themselves to coffee or tea, and maybe a cookie: “When we all have our biscuit and a cuppa, we can start” (“Als we allemaal ons natje en droogje hebben, kunnen we beginnen.”).

Hospitable objects are what we might call ‘secret agents’. Because of their often inconspicuous and mundane appearance. As long as these objects function as expected, they create a stable basis for interaction and consequently provide a platform for other materials and people to be actors. Their agency only becomes clear through absence or malfunction. For example, if the foldable table does not unfold, it immediately distracts from the purpose of the event (setting up a market) and creates a temporary, new configuration: other people present in the room gather around the table to try and get the table to unfold. Some people start pulling the legs, others stand around looking at it, commenting from the side, or ask questions related to the folding mechanism. Once the table is in its ‘right’ position again, people leave the scene and the planned activity takes its course: the former network is re-established.

Of course, these objects can have a very conspicuous design or style that provokes issues of taste and belonging. Whether we feel at home

in a space relates strongly to a person’s ‘environmental past’: “a past consisting of places, spaces and their properties which have served instrumentally in the satisfaction of the person’s biological, psychological, social and cultural needs”¹⁵. Thus, in order to be as inclusive as possible, the people of the *ruru huis* chose the tactic of trying not to adhere to any sort of style. reinaart explained:

“We chose deliberately four tables that we could fold easily, but also don’t look like we bought them new. They are a kind of in-between. We can fold them, but they are not like those beer benches. We looked quite hard to find the right thing, that feels like: Oh, hm, these are kind of nice tables, but not designed, not from Ikea –or not made of shabby plastic. We searched for the right tone. If they are office tables, it’s too cold, and if they are in a retro style, that’s a specific style.”

Indeed, when examining more of the hospitable objects in the *ruru huis*, most of them had this quite nonspecific appearance. Cups, plates, chairs, cans, flowers, bottles - all had a rather indistinguishable, plain quality which did not attract special attention. This aim for non-descriptiveness creates diffusion in the way the space is perceived and interpreted. When asked about their opinion of the interior, the replies of visitors and participants varied substantially, ranging from ‘messy’ to ‘vibrant’, and from ‘hermetic’ to ‘open’. Some found the space inviting and hospitable, while others saw it as distant, anarchistic or ‘high-brow’. One visitor remarked that she still doesn’t know what the *ruru huis* stands for or what they aim to do (“Ik begrijp nog steeds niet waar ze op uit zijn”).

2. Inciting action: operative objects (MICROPHONE, MAP, FLIPCHART ¹⁶)

The second family of objects and materials in the *ruru huis* are actively used, transformed and sometimes used up. They are the operative materials that make it possible for the artist/organiser/audience to operationalise and materialise collective action, such as scissors, paper, needles, thread and fabric. But also less ‘crafty’ and more ‘dialogic’ materials such as flip charts, pens and paper, microphones, projectors, laptops and screens fall into this category.

For example, oftentimes there was a microphone standing in the space. Connected to an 'active' speaker, it made the *ruru huis* a dynamic space: a microphone that is 'on', is a very appealing object. People gravitate towards it, even though they often don't know what they want to say. In other words: it makes you say things. Things that five minutes before you did not think worthy of saying out loud - often just silly things - are suddenly voiced through the microphone. By speaking into it, it seems that you 'act' out your reason for being there, whether intentional or not¹⁷.

Another important operative object in the *ruru huis* are the maps of Arnhem. *ruangrupa* often uses maps to provoke stories about a city. They deliberately do not include street names, as a way to prompt small spatial confusions. By making the maps incomplete, they intervene with its normal agency. As a result, the maps invite people to act, to write information on it, or to use the little stickers that *ruangrupa* made (carrying symbols of houses, animals, barbecue's etcetera.) This way people 'annotated' themselves the locations in the city where they spend time or where they live. Sometimes the absence of street names created confusion and heated debates occurred about the exact location of a certain venue or organization. Using incomplete maps as a way to provoke stories has become one of *ruangrupa*'s well-known strategies. It makes clear how an object such as a map is not just used to illustrate narratives, but can be 'prod-used' collectively. If a map is allowed to be unfinished, and instead have its information accumulated over time, then its users become co-producers of information that is relevant to them, instead of being limited to consume pre-fab information.

These operative materials are often perceived as the most 'fluid', because they can physically transform and change their function in the process. But when we also start seeing a table as equally fluid, more possibilities emerge. What is important here is that it is not about the fetish of making a table part of an art work, but to see it as simultaneously operative and hospitable. This means a major move in the perception of objects as actors.

Part of the (unfinished) map. Egbert puts his model of 'the crooked mast' somewhere in the Klarendal area.

3. Evidential objects (FLYERS/POSTERS; VIDEO; EXPO'S, MEALS)

Finally, in the *ruru huis* you can find many objects that are tokens, or signifiers of (past) collective action: flyers, posters, drawings, the words on the window, stickers, notes, video's, photographs and almost every object or 'souvenir' in the vitrine. Most of these evidential objects carry some kind of story connected to activities that took place the *ruru huis*.

“In the spirit of hospitality, there is no real selection process or validation happening in the collection of these materials. Everything is regarded as worthy to keep and welcome to occupy the space.”

Still, they can be seen as pro-active in the sense that they invite you look and interpret, be it on a more symbolic level. They are representatives and their role is to narrate stories to people who have not been participating in the action: visitors looking for information or people waiting for their appointment with the organising staff. Sometimes these objects are made of operative materials. The way they are perceived determines to what extent they are still mutable. For example, if artist Juul Sadée selects a clay pebble (made during the workshops she organised) to 'act' in an art installation in a museum, it is made immutable. But if one of the participants takes a pebble home to put on her mantelpiece, it acts in multiple networks: as a craft object, as souvenir, and as part of a social sculpture. Many objects in the vitrine of the *ruru huis* embody this ambivalence: They are neither only souvenirs, or artworks, or a source of information. Although not everyone can relate to them, they embody a certain action that can be activated at any moment in different ways. In the spirit of hospitality, there is no real selection process or validation happening in the collection of these materials. Everything is regarded as worthy to keep and welcome to occupy the space.

Incompleteness

While grappling with the data, it suddenly struck me that many objects in the *ruru huis* (no matter their function) were labelled with adjectives such as: unfinished, indistinct, empty, unclear, messy, amorphous, unstructured, malleable, etc. So I started focusing on these properties and tried to find out if and how these qualities maybe connected to the concept of fluidity. Indeed, incompleteness allows for tinkering, for adjustment. Maybe this incompleteness is a very powerful characteristic, instead of a negative one, and all the adjectives above should be revaluated and reassessed before we dismiss them as unwanted. Although insignificance and incompleteness are sometimes uncomfortable, they can also be key aspects of inclusiveness and enable usership.

"Sitting like a good friend with the not-knowingness of such experimentation means recognizing that when we feel discomfort, perhaps that's a helpful indicator that we're comfortably on to something. Such

uncomfortableness - as in being constructively nudged to explore the edges of one's knowledge and worldview, experience and habits - entails trying out practices that reach toward the ethics we value, even if we trip and fall a lot".

- Cindy Milstein

Objects are active agents in transforming, informing and obscuring collaborations. To connect people and create a dialogical environment where participants are active users, mutable objects that allow for continuous tinkering are important actors. Because of this mutability they can 'flow' between different networks. Their shapeshifting capability is different from the autonomous art work that is immutable and exclusive.

Therefore, the shift from immutable to the mutable object can challenge us to think different about the agency of all stakeholders in this artistic process. Furthermore, I came to the very tentative conclusion that ambiguous, incomplete properties are important and actually provoke a certain 'constructive discomfort' that can be seen as one of the preconditions for active usership. This way materials and objects can act as important nodes in the construction of an inclusive network, instead of creating an exclusive one. This does not mean we must 'fetishize' incompleteness or ambiguity, but use it cautiously and with care. For instance, without editing the *ruru huis* in regards to what objects stay or go, it is in danger to become diffuse, cluttered and illegible for visitors. Professional knowledge and sensitivity of the artist does play an important role in this: by carefully employing, negotiating and combining different sorts of material, the artist can act as a fluid person that allows objects to have agency and meaning in more than one way. In other words: the agency of the mutable mobile can be extensive, but has to be negotiated all the time. If it is done well, the mutable mobile can function as a fluid in a network of associations - such as the maps or the Gerobak - and this network space is then automatically extended beyond the art space. Moreover: when we decide that an art object does not necessarily has to stay in the art network space, we are actually changing the network itself.

Discussion and suggestions for future research

There were many situations in this project that provided me with interesting vista's for further research. For instance, I found a possible connection between the three material categories and the categories of worth by Boltanski and Thévenot¹⁸. It seems to me that the agency of the facilitating materials strongly connects to domestic and civic values: on the one hand they make you feel comfortable as a person (domestic worth) while at the same time they connect people through a standardised, recognisable, and stable performance (civic worth). The operative materials on the other hand are more connected to industrial worth (their functioning) and inspirational worth (they can make you happy to work with it). Finally, the evidential products seem related to market worth and fame as they have a more symbolic agency that have the potential to gain exchange value. Still, to explore this more in detail would require another extensive period of research. One that I might endeavour in the future.

footnotes

- 1 See N. Juliastuti (2012) and r. vanhoe (2016).
- 2 See Bruns (2007) & S. Wright (2012).
- 3 Bishop, C. (2012). *Artificial hells: Participatory art and the politics of spectatorship*. Verso Books. Kester, G. H. (2004). *Conversation pieces: Community and communication in modern art*. University of California Press. Lind, M. (2009). *Complications; On Collaboration, Agency and Contemporary Art*. *Public New Communities*, 30, 53-73.
- 4 Wright, S. (2013). *Toward a Lexicon of usership*. N. Aikens (Ed.). Van Abbemuseum.
- 5 Lynch, P., Germann Molz, J., McIntosh, A., Lugosi, P., & Lashley, C. (2011). Theorising hospitality. *Hospitality & Society*, 1(1), 3-24.
- 6 See for instance Hennion, A., & Grenier, L. (2000). 16 *Sociology of Art: New Stakes in a Post-Critical Time*. The international handbook of sociology.
- 7 See for instance A. Appadurai (1988), B. Latour (2005) and J. Law and A. Mol (1995)
- 8 Latour, B. (2005). *Reassembling the Social - An Introduction to Actor-Network-Theory*. Oxford University Press.
- 9 Latour, B. (2005) p. 72
- 10 In his text "On the discrepancy between objects and things: An ecological approach" F.D. Rubio (2015) actually makes an interesting distinction between objects and things.
- 11 Ibidem, p. 4
- 12 The term 'fluid' was first used by Mol and Law in 'Regions, Networks, and Fluids: Anaemia and Social Topology' (1994). Also interesting in this context is Zygmunt Bauman (2000), *Liquid Modernity*.
- 13 De Laet, M., & Mol, A. (2000). The Zimbabwe bush pump mechanics of a fluid technology. *Social studies of science*.
- 14 Afisina, R. (2015). Gerobak Bioskop. Retrieved 3/4/2016, from <http://gerobakbioskop.org>
- 15 Proshansky, H. M., Fabian, A. K., & Kaminoff, R. (1983). Place-identity: Physical world socialization of the self. *Journal of environmental psychology*, 3(1), 57-83.
- 16 Somewhere in this book you can find the story of Flipchart. It can be read as empirical parable and illustration to this research.
- 17 See for instance the seminal works on speech acts by John L. Austin (1962) *How to do things with words*. Oxford University Press.
- 18 Boltanski, L., & Thévenot, L. (2006). *On Justification: Economies of worth*. Princeton University Press.

t shirts archief

i.s.m. Zepo (Dennis Gusing)

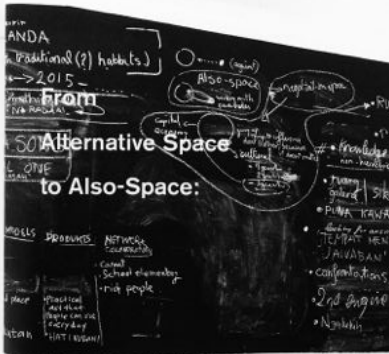
Deze vier t-shirts zijn gemaakt voor de uitgave from 'Alternative space to Also-space' (t-shirts: ism ruangrupa, wok the rock, Jaf en reinaart vanhoe)

publicaties

"EEN ARNHEMMEER
IS EEN DENKER
DAAROM DUURT H
ALTIJD ZO LANG"

Learning from Indonesian Artists and Art Initiative

reinaert vanhoo

MAAND VAN DE GES

ZATERDAG 17 OKTOBER, 14U - 18U
Looversstraat 43, contact: rvd@sonsbek.nl
RURU HUIS is onderdeel van Sonsbeek Int

'LIBERA ME, MEN MOET KENNEN DE GESCHIEDNIS'

(Jos Janssen en Martin van den Oever)
-> 14u: doordringend documentaire, 30 minuten + kranten-artiëls
-> 16u: Gesprek over de werkwijze en het thema van de documentaire + Indonesische woordenschat les

'Libera Me' (2015), is een documentaire van Jos Janssen en Martin van den Oever. In de documentaire reflecteren zowel Indonesische als Nederlandse bezoekers op de koloniale oorlog en verhalen gezamenlijk een groter verhaal. De oegenschijnlijk verschillende posities vervloeden in een gezamenlijke gebeurtenis.

'Libera Me' wordt op 18 oktober vertoond op N Gelderland en is te zien in Eenzaak 'Gedrag' Van 1960 tot Indonesië 1945-1960

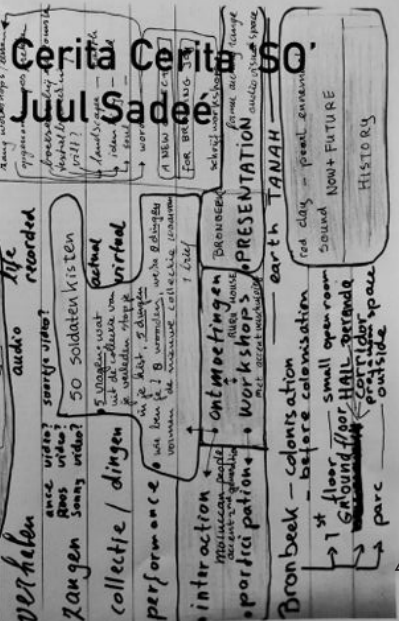
WOORDENLIJST

- Belanda
- Kromo
- Bersiap

MAAND VAN DE GESCHIEDNIS
EN
RURU HUIS

ruru huis 2015 rvd@sonsbek.org

Cerita Cerita 'SO' Juul Sadeë

LATER MEER, GERARD MULDER, ALLEMAAL ARNHEMS,

RURU HUIS naar het Nederlands Instituut van Sonsbeek

Maakt kennis met Arnhem en Arnhemmers
maakt kennis met ruurgroep en Sonsbeek 2016

RURU HUIS ALS WERKPLEK / THERRACTIE
werkplek, ontmoeting, ontmoeten, maken, aanwezig zijn, organiseren

Werkplek in het Ruru Huis

Het Ruru Huis maakt onderdeel uit van het Nederlands Instituut van Sonsbeek 2016, met twee werkdagen. Arnhem en Arnhemmers vertoont. Het Ruru Huis is de plek voor ruurgroep en gezamenlijk maken en ontmoeten, een plek om te leren en te leren. Het Ruru Huis is een plek voor de bezoekers in de stad. Dit gebeurt met de bezoekers, vertoont in de stad, het Ruru Huis, werken, ...

RURU huis

several texts on ruurgroep

COLOFON

Onomatopee Z0010

The `ruru huis`

Arnhem 2015—...

isbn

978-94-91677-78-6

hoofdredacteur

reinaart vanhoe

editor

Krista Jantowski (WALTER BOOKS)

ontwerp

Corine van der Wal (WALTER BOOKS)

cover illustratie

Marishka Soekarna (productie SONSBEK'16)

auteurs

Yu-Lan van Alphen, Gertrude Flentge, Sacha Bronwasser, Charles Esche, Eef Veldkamp, reinaart vanhoe, Eveline van der Vliet, Max Urai, Mariëtte Verdijk, Arthur Middelkamp, Richard Derks, Erik Tlaseca, Anne Bosveld, Serif Kurtdaylar, Lucy Kortram, Jeroen Glissenaar, Ellen Boersma, Mariëtte Smit, Jeroen Voskuilen, Hans Bossmann

drukker

Wilco drukkerij

oplage publicatie

350

oplage publicatie + t shirt

150

Onomatopee

www.onomatopee.net
— info@onomatopee.net

reinaart vanhoe

www.vanhoe.net
— corporated@gmail.com

WALTER BOOKS

www.walterinarnhem.nl
— info@walterinarnhem.nl

WALTER
BOOKS
carefully curated

M
mondriaan
fonds

SONSBEK'16 TRANS

SONSBEK'16: transACTION wordt mede mogelijk gemaakt met steun van het Mondriaan Fonds, Bankgiro Loterij Fonds, VSB Fonds, Art of Impact, Janivo Stichting, Gemeente Arnhem, Provincie Gelderland, SKOR, Arnhem Ambassadeurs.

algemeen ruruhuis

ruangrupa, Sanne de Vries, Marije Tangelder, Thijs Groenewegen, Nikita Oldert, Estella Curo Gonzales, Gerard Mulder, Stefanie Harsevoort, Eef Veldkamp, Saskya Kamps, Sanne Oorhuizen, reinaart vanhoe, Muhammad Alshahrour (fotograaf)

(In meerdere activiteiten hebben bovenstaanden actief deelgenomen, georganiseerd of bijgestaan)

luurtentoonstelling

Hans Bossmann, mattievanderworm, Teresa Alcaraz, Arno Arts, Ellen Boersma, Monique Bosch, Ernie Bossmann, Egbert Bouwhuis, Boudewijn Corstiaensen, Aref Damee, Katja de Soeten, Saskia Griepink, Bert Herckenrath, Johannes Karman, Jissel Kerkstra, Anne Luchies, Ehab Mohammed Alhindi, Raneem Nahawandi, Guust Persoon, Marjoke van de Plassche, Marie Reintjes, Gabi Rets, Johanneke Sanders, Antoinette Schepens, Carla Spijk, Hanni Stolker, Maria Strik, Ans van der Vleuten, Christiana van Lammeren, Hanneke Vermeulen, vGTo, Coen Wermers, Pieter Drift Willem Jacobs, Inge Winter, Iris Wissenburg, Kimberly Pastoors, Arnhemia, Molenplaats, Caro Delsing, Ati Kolk

Achterdochtig

Rein Schiphorst, Frank van der Mee, Lukas Kloosterboer, Julie Droeghaag, Tim Coehoorn, Bram Derksen, Zep Kwaasteniet, Pim Kleisen, Marish van Meurs, Vien Slotema

arnhemia

Lucky Rensink en Ap Ekkers

weekend arnhemia

ruangrupa, Cut&Rescue, Bernadette Ten Have, Doreen Hartman, Bertus Blom, IURtentoonstelling, Nikita Oldert

Arnhemse koerier

Muhammad Alshahrour, Anne Bosveld, Bram Derksen, Melanie Hulsebosch

ArTEZ

ArtEZ, Anik Fournier, Andrée van de kerckhove collective Chemistry Aldo E. Ramos, Karla Isidorou, Lisanne de Vries, Maud van Dijk, Nicky Roding, Alejandra De Luis Box, Kasper van Moll, Martinus Papilaja, Nagaré Willemssen, Vien Slotema, Youri Appelo ArTEZ papers Martinus Papilaja, Mariël Smit, Nicky Roding, Alicia Framis, Mirelle Versteeg workshop Doris Denekamp, Geert van Mil Studium Generale Eef Veldkamp

Artmarket 16 april

Naamlooz Eindelooz, Richard Derks, DEAR music (Dutch Experimental Artistic Realm), Danielle Liebeskind, Popi Biltoo, Cas de Bruijn, Asep Topan, lokaal 9, Mirjam Linschooten, Eric Janssen aka DJ Tin Wish Tin

Ashna

Lila Ramkisoen, Popi Biltoo

Dai

Dutch Art Institute, Nick aikens, Christian Nyampeta, Annette Kraus, Mohamad Sheref Avan Omar, Chris den Dulk, Jammie Nicholas, Joost Mellink, Maja Renn, Martha Jager, Mathilde Sauzet, Melissa Tun Tun, Pilar Mata Dupont, Valentina Miorandi, Hu Wei, Ilan Manouach, Dimitra Kondylatou, Helen Zeru Araya, David Bergé

maand van de geschiedenis

Jos Janssen, Martin van den Oever

delen die hap

pakhuis arnhem

desire lines

Youri Appelo, Jerke Mulder, Jeroen Jongeleen, Tinka Chabot

editorial

Leonhard "Barto" Bartolomeus, Egbert Bouwhuis, Cooperativa Cráter Invertido, Louie Cordero, Cut and Rescue, Marit van Dijk, Irvin Domi, Agung Hujatnikajennong, Naamloozz, Forum Lenteng, Jeroen

Glissenaar, Anneke Ingwersen, Jatiwangi Art Factory, Nuraini Juliastuti, Saskya Kamps, Simone de Kinderen, Agung Kurmiawan, Locatie Spatie, Ayu Dila Martina, Mixrice, Nnamari, Sanne Oorhuizen, ruangrupa, Gesyada Namora Siregar, Sivanski, Mark Salvatus Marishka Soekarna, Alec Steadman, Keke Tumbuan Tranzitdisplay, Eef Veldkamp, Rob Voerman, Sanne de Vries, Ardi Yunanto, Ujang, Hypatia Vourloumis. Design Eloise Harris, Robert Milne, Charlotte Taillet, Sarah Kásmayr, Joel Colover, (Werkplaats Typografie)

editorial live

Youri Appelo, Jeroen Glissenaar, Annette Krauss, Max Kuiper, Afra Suci, ruru buitendienst-onderzoeksgroep (Egbert Bouwhuis, Marit van Dijk)

ruru buitendienst

Egbert Bouwhuis, Marit van Dijk, Simone de Kinderen en Arthur Middelkamp, Schrijverscafe Oscar, Jan Willem, Luuk van Geffen, Ellen Boersma

emirs

Quinten Dierick, Bartholins Glands, E.M.I.R.S.

Esmee Ottema

Esmée Ottema

Jonah Expo

Jonah Travolta

kerstmarkt

Estella Curo Gonzales

Later meer

later meer

Lokaal 9

Anna Cohen Stuart, Ashwin Martin, Han Doornbosch, Hans Marcelis, Jan Provoost, Jan Meijering, Janny van Vorselen, Mariel van der Bilt, René Holslag, Ineke Mol, Walter van Wingerden, Yvo nne Smeenk

Mattie van der Worm

meetvegan

Nadine Rhodé, Anja van der Zanden

motel spatie

Claudia Schouten, Janna Ullich en de hele crew van locatie / motel spatie

Lokatie spatie

Dennis Gusing

mozaiek school

het mozaiek (malburgen) + timmer huis: Kimberly Pastoors, Bertus Blom

new american dream

Willem de Kooning Academie, Zep Kwaasteniet, Pim Kleisen, Marish van Meurs, Anne Marjolein Pink, Christopher

rietveld

Jacques Blommestijn, Rietveld lyceum Doetinchem

Jacques Blommestijn

ruru digi

Dennis De Bel, Roel Roscam Abbing, Danny van der Kleij

ruru huis weekend

Cas de Bruijn, Actief Fit Arnhem, Cut&rescue, Peter van Hal, IURtentoonstelling, Hans Marcelis, Wieman, E.M.I.R.S., Les Horribles Travailleurs, Danielle Liebeskind, QST, Periot, cafe de Wacht, Rob Sweere, Nathalie Smoor, Nina Boas, Kevin van Braak, Repaired Fade Out, Popi Biltoo, Marielke Verdijk, Studio Beumer, en anderen

Sound and fetish

Thijs van Trig, Max Kuiper, Quinten Dierick, Floris van Rijswijk, Chandor Gloomy, Robin Atema, Annelie Koning

the future of

Arts collaboratory

